

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ
ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ**

Полтавська державна аграрна академія

МАТЕРІАЛИ

**46-ї науково-методичної конференції
“Науковий та педагогічний професіоналізм
викладачів ВНЗ як основа надання студентам
якісних освітніх послуг”**

Полтава 2015

УДК 378.14
М-34

Відповідальні за випуск:

керівник навчального відділу академії, доцент, к.е.н., **Шульга Л.В.**
і професор кафедри економічної кібернетики та інформаційних технологій,
доцент **Костоглод К.Д.**

Комп'ютерний набір – автори статей та тез

Комп'ютерна верстка – Стрюк В.В.

***Відповідальність за правильність наведених статистичних
даних, фактів та посилань на інформаційні джерела
несуть автори статей та тез***

Матеріали 46-ї науково-методичної конференції “Науковий та педагогічний професіоналізм викладачів ВНЗ як основа надання студентам якісних освітніх послуг”.– Полтава: РВВ ПДАА, 2015.– 194 с.

ЗМІСТ

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ	12
Інтерактивні методи під час викладання гуманітарних дисциплін. Шаравара Т.О. – завідувач кафедри іноземних мов та українознавства, д.і.н., професор	12
Науковий професіоналізм викладача - ключовий елемент формування професійної компетентності майбутніх менеджерів-економістів. Галич О.А. – декан факультету економіки та менеджменту, к.е.н., доцент; Вакуленко Ю.В. – доцент кафедри економічної кібернетики та інформаційних технологій, к.с.-г.н., доцент; Шульга Л.В. – доцент кафедри маркетингу, к.е.н., доцент	13
Професіоналізм вузівського викладача: фактори формування і критерії виміру. Капасава Л.М. – директор Інституту післядипломної освіти та дорадництва, професор кафедри фінансів та кредиту, к.е.н., доцент	16
СЕКЦІЯ ЕКОЛОГІЇ ТА ЗЕМЛЕРОБСТВА	19
Використання оптичних приладів з дисциплін «Фітопатологія» та «Фізіології рослин». Поспєлова Г.Д. – доцент кафедри екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування; Ільїна М.Г. – старший викладач кафедри екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування.....	19
Екологічна компетентність викладача як важлива складова підготовки майбутніх фахівців. Коваленко Н.П. – доцент кафедри екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування, к.с.-г.н., доцент.....	20
Значення експерименту при проведенні токсикологічних досліджень. Коваленко Н.П. – доцент кафедри екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування, к.с.-г.н., доцент	22
Значення навчальних практик у формуванні наукового світогляду майбутніх фахівців –екологів. Писаренко В.М. – завідувач кафедри екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування, д.с.-г.н, професор; Піщаленко М.А. – доцент кафедри екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування, к.с.-г. н, доцент; Пономаренко С.В. – ст.викладач кафедри екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування .	24
Значення практичної підготовки у вивченні дисципліни загальна екологія. Шерстюк О.Л. – асистент кафедри екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування	26

Основи середовища Moodle як технології дистанційного навчання. Дмитренко І.С. – аспірант кафедри екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування; Левченко В.О. – аспірант кафедри екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування	27
Роль опорного конспекту лекцій у викладенні дисципліни. Шокало Н.С. – доцент кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова, к.с.-г.н.....	31
СЕКЦІЯ РОСЛИННИЦТВА, СЕЛЕКЦІЇ ТА ХІМІЇ	33
Основи педагогічної майстерності викладача. Маренич М.М., доцент кафедри селекції, насінництва та генетики, кандидат сільськогосподарських наук, доцент; Кулик М.І., доцент кафедри селекції, насінництва та генетики, кандидат сільськогосподарських наук, доцент	33
Інноваційні напрямки удосконалення педагогічних технологій та їх впровадження у викладанні хімічних дисциплін. Крикунова В.Ю. – доцент кафедри загальної та біологічної хімії, к.с.-г.н., доцент; Тимоха С.С. – старший викладач кафедри загальної та біологічної хімії, к.с.-г.н.	34
Інтерактивні методи навчання як чинник розвитку освітніх технологій. Ромашко Т.П. – доцент кафедри загальної та біологічної хімії, к.х.н., доцент	37
Методичні проблеми тестового контролю знань студентів. Колісник А. В. – доцент кафедри селекції насінництва і генетики, к.б.н.; Баташова М. Є. – доцент кафедри селекції насінництва і генетики, к.б.н.....	38
Наукова стаття в навчальному процесі. Короткова І.В. – доцент кафедри загальної та біологічної хімії, к.х.н.	40
СЕКЦІЯ ФАКУЛЬТЕТУ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ	42
Вимоги до науково-педагогічного професіоналізму викладачів вищих навчальних закладів. Передера С.Б. – декан факультету ветеринарної медицини, професор кафедри патологічної анатомії та інфекційної патології, к.вет.н., доцент; Лавріненко І.В. – доцент кафедри патологічної анатомії та інфекційної патології, к.вет.н.; Завора В.М. – методист факультету ветеринарної медицини.....	42
Клініка ветеринарної медицини як елемент підвищення професійності викладачів та практичних навиків студентів. Передера Р.В. – к.вет.н., доцент; Слюсар Г.В. – завідувач клініки; Собчишина Т.М. – завідувач лабораторії кафедри хірургії та акушерства	43

Методика проведення лабораторних занять з дисципліни «Ветеринарно-санітарна експертиза з основами ТСПТ» в умовах забійного цеху Полтавського м'ясокомбінату. Щербакова Н.С. – доцент, доцент кафедри паразитології та ветсанекспертизи к.в.н., доцент; Передера Ж.О. – доцент, професор кафедри паразитології та ветсанекспертизи к.в.н., доцент	44
Яким повинен бути викладач вищої школи? Лаврінченко І.В. – доцент кафедри патологічної анатомії та інфекційної патології, к.в.н., Передера О.О. – доцент кафедри патологічної анатомії та інфекційної патології, к.в.н.; Жерносік І.А. – старший викладач патологічної анатомії та інфекційної патології.....	45
СЕКЦІЯ ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВА, МАРКЕТИНГУ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ	47
Вибір предметної сфери дослідження при виконанні наукових робіт. Лозинська Т. М. – професор, завідувач кафедри менеджменту, д.н. з держ. управл.	47
Викладач вищого навчального закладу як організатор навчально-виховного процесу. Коваленко М.В. – доцент кафедри економіки підприємства, к.е.н.; Коваленко О.М. – майстер ВН кафедри М і ВН.....	48
Досвід підвищення кваліфікації викладачами кафедри менеджменту як спосіб набуття педагогічного професіоналізму. Сердюк О. І. – професор кафедри менеджменту, к.е.н., доцент; Мирна О. В. – доцент кафедри менеджменту, к.е.н., доцент; Паламарчук Г. А. – доцент кафедри менеджменту, к.с.-г.н., доцент	50
Інноваційна спрямованість педагогічної діяльності при викладанні економічних дисциплін. Помаз Ю.В. – доцент кафедри економіки підприємства, к.і.н., доцент; Помаз О.М. – доцент кафедри менеджменту, к.е.н., доцент	53
Інтерактивні методи навчання як інструмент підвищення конкурентоспроможності ВНЗ. Дубина А.О. – аспірант кафедри економіки підприємства.....	55
Професіоналізм сучасного викладача та його роль у забезпеченні якості вищої освіти. Сосновська О.О. – професор кафедри економіки підприємства, к.е.н., доцент	57
Психологічний супровід діяльності викладачів як елемент удосконалення педагогічного професіоналізму. Плаксієнко І. Л. – доцент загальної та біологічної хімії, к. хім. н., практичний психолог психологічної служби ПДАА; Шупта І. М. – доцент кафедри менеджменту, к. пед. н., керівник психологічної служби ПДАА	59

Роль індивідуальних навчальних занять зі студентами при вивченні фахових дисциплін. Федірець О.В. – доцент кафедри менеджменту, к.е.н., доцент.....	61
СЕКЦІЯ КАФЕДРИ БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ПРАВА	63
Вивчення інноваційного розвитку аграрного виробництва – основа якісного надання освітніх послуг студентам. Махмудов Х.З. – завідувач, професор кафедри бізнес-адміністрування та права, д.е.н., професор; Тютюнник М.Г. – професор кафедри бізнес-адміністрування та права, к.с.-г.н., доцент.....	63
Значення науково-професійного рівня викладачів у правовій освіті студентства. Осташова В.О. – доцент кафедри бізнес-адміністрування та права, к.ю.н., доцент; Щетініна Т.О. – доцент кафедри бізнес-адміністрування та права, к.і.н.	64
Новітні технології викладання правових дисциплін у вищих навчальних закладах. Сьомич М.І. – доцент кафедри бізнес-адміністрування та права, к.н. з держ.управ.	66
Професіоналізм викладача при викладанні практичних занять. Дем'яненко Н. В. – доцент кафедри, к.е.н., доцент; Русанова Г. М. – доцент кафедри, к.е.н., с.н.с.....	67
Професіоналізм і педагогічна майстерність викладачів вищої школи. Демченко О.М. – доцент кафедри; Павленко С.І. – асистент кафедри	69
Якість освітніх послуг у ВНЗ. Світлична А.В. – доцент кафедри, к.е.н., доцент; Ковбаса О.О. – доцент кафедри, к.е.н., доцент.....	70
СЕКЦІЯ КАФЕДРИ ІНОЗЕМНИХ МОВ І УКРАЇНОЗНАВСТВА	72
Використання ігор на заняттях з іноземної мови у ВНЗ. Ніколаєнко Ю.О. – доцент кафедри, к.пед.н.....	72
Впровадження принципу інтерактивного навчання під час занять з іноземної мови в аграрному ВНЗ. Сільчук О. В. – викладач кафедри	73
Дистанційне навчання іноземним мовам: специфіка та перспективи. Панкова Т.О. – ст. викладач кафедри	75
Комунікативно-орієнтований підхід у навчанні іноземним мовам у вищому навчальному закладі. Коломієць С.А. – викладач кафедри ..	76
Кооперативні методи навчання іноземних мов. Савенкова О.О. – старший викладач кафедри	78
Педагогічні умови використання лінгвістичних ігор на заняттях з української мови як іноземної. Сизоненко Н. М. – доцент кафедри, к.філол.н.	80

Сучасні методи викладання іноземної мови за професійним спрямуванням.
Терновець Н.П. – ст. викладач 82

**СЕКЦІЯ КАФЕДРИ ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ
ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ** 85

Вплив професійних якостей викладача на формування майбутніх фахівців аграрного сектору. **Неділько Т.М.** – асистент кафедри;
Чехлатий О.М. – ст. викладач кафедри 85

Ефективність застосування ситуаційних завдань при викладанні дисциплін професійного спрямування. **Копішинська О. П.** – доцент кафедри, к.ф.-м.н., доцент; **Уткін Ю. В.** – доцент кафедри, к.т.н., доцент 87

Підвищення наукової кваліфікації – основа становлення педагогічного професіоналізму викладача. **Чехлатий О.М.** – ст. викладач кафедри;
Неділько Т.М. – асистент кафедри 89

Професійна компетентність викладача ВНЗ як основа формування його педагогічної майстерності. **Протас Н.М.** – доцент кафедри, к.с.-г.н., доцент; **Шейко К.В.** – асистент кафедри 91

Професіоналізм викладача як одна з визначальних складових формування стійких знань студентів з навчальної дисципліни «Оптимізаційні методи та моделі». **Костоглод К.Д.** – професор кафедри, доцент 95

**СЕКЦІЯ КАФЕДР ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ, ЛОГІКИ ТА ФІЗИКИ, БЖД,
ЗТД І МАШИН ТА ОБЛАДНАННЯ АПВ** 96

Інформаційно-комунікаційні компетенції викладача як основа формування сучасного фахівця-аграрія. **Овсієнко Ю. І.** – доцент кафедри вищої математики, логіки та фізики, к.пед.н.; **Стрюк В. В.** – методист ІІ категорії навчального відділу 96

Педагогічна культура як складова професійної компетентності викладача ВНЗ. **Горда І.М.** – доцент кафедри вищої математики, логіки та фізики, к.пед.н. 97

Професійна культура біоінженера в аграрному закладі.
Негребецький І.С. – старший викладач 98

Рівень мотивації студентів як вагомий фактор якісної освіти у вищих аграрних навчальних закладах.
Антонець А.В. – доцент, к.пед.н., доцент 99

Роль викладача в освіті з використанням електронних підручників.
Лихвенко С. П. – старший викладач кафедри машини та обладнання АПВ 100

Творча здатність і професійна компетентність педагога. Прасолов Є.Я. – професор кафедри безпеки життєдіяльності, к.т.н., доцент, Беловол С.А. – викладач кафедри безпеки життєдіяльності.....	101
Формування віртуального образу викладача у web-зорієнтованій методичній системі навчання. Флегантов Л.О. – професор кафедри вищої математики, логіки і фізики,к.ф.-м.н., доцент	103
Застосування міжпредметних зв'язків логіки та математичних дисциплін при вивченні дисципліни «Логіка» як складова науково-педагогічного професіоналізму викладача ВНЗ. Шенгерій Л. М. – завідувач кафедри вищої математики, логіки та фізики,д. філ.н., професор	104
Якість самостійної роботи очима студентів. Горик О.В. – завідувач кафедри, доктор технічних наук, професор....	105
СЕКЦІЯ КАФЕДРИ МАШИНОВИКОРИСТАННЯ І ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ	
Викладач вищої школи у формуванні національної свідомості і духовної культури. Велит І.А. – доцент, к.т.н., доцент	109
Значення лабораторних робіт для студентів випускних курсів у підвищенні якості знань. Іванкова О.В. – доцент кафедри РМ і ТКМ, к.т.н. доцент	110
Інтеграція знань як критерій якості освітніх послуг. Кіндер М.В. – доцент кафедри М і ВН, к.т.н., доцент.....	111
Методика навчання магістрів ІТФ науковим основам діагностування технічного стану робочих органів ґрунтообробних машин. Ляшенко С.В. – доцент кафедри М і ВН, к.т.н., доцент.....	117
Методичне забезпечення виробничих практик та проблеми, що їх супроводжують. Падалка В.В. – доцент кафедри М і ВН, к.т.н., доцент	118
Мотивація студентів до якісного навчання при викладанні технічних дисциплін. Загорулько А.А. – старший викладач кафедри М і ВН	120
Основи реалізації міжпредметних зв'язків у навчанні фахових технічних дисциплін. Сидоренко М. І. – асистент кафедр М і ВН	121
Підвищення якості навчання студентів з предмету «Підготовки такториста - машиніста» за рахунок впровадження виробничого навчання. Сівцов О.В. – старший викладач М і ВН.....	122
Постійне оновлення навчальних програм, як запорука якісної освіти. Калініченко В.М. – доцент кафедри М і ВН, к.с.-г.н., доцент.....	124
Проблеми наукового підходу при викладанні спеціальних дисциплін студентам аграрних вузів. Сакало В.М. – завідувач, доцент кафедри М і ВН, к.т.н., доцент; Мінькова О.Г. – аспірант	125

Професійна усталеність викладача вищої школи. Лєві Л.І. - професор кафедри М і ВН, д.т.н., професор	127
Роль наукових досліджень у підготовці висококваліфікованих фахівців. Тимошенко В.М. – доцент кафедри М і ВН, к.т.н., доцент	128
Стан та заходи з покращення практичної підготовки студентів. Дорошенко С.В. – асистент кафедри М і ВН	129
Сутність болонського методу навчання студентів на прикладі кафедри машиновикористання та виробничого навчання інженерно- технологічного факультету. Мірошниченко В. М. – старший викладач кафедри	130
СЕКЦІЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ	132
Апробація результату наукового пошуку – підґрунтя професійного росту викладача. Нездойминога О.Є. – старший викладач кафедри організації обліку та аудиту, к.е.н.....	132
Використання інтернет-ресурсів в науковій роботі студентів: користь чи шкода? Красота О.Г. – доцент кафедри організації обліку та аудиту к.е.н., доцент.....	133
Вплив професіоналізму викладача на якість освітніх послуг. Тютюнник С. В. – доцент кафедри організації обліку та аудиту, к.е.н., доцент.....	136
Керівництво студентським науковим гуртком: ступінь довіри професіоналізму. Ходаківська Л. О. – доцент кафедри організації обліку та аудиту, к.е.н.	138
Необхідність обміну професійним досвідом викладачів. Карпенко Н. Г. – доцент кафедри організації обліку і аудиту, к.е.н., доцент	142
Необхідність професійного стажування на виробництві викладачів облікових дисциплін. Мац Т.П. – доцент кафедри організації обліку та аудиту, к.е.н.	144
Педагогічна освіта викладача облікових дисциплін: обов’язок чи необхідність. Лєвченко З.М. – професор кафедри організації обліку і аудиту, к.е.н., доцент.....	146
Прикладна педагогіка при підготовці бухгалтерів та аудиторів. Дугар Т.Є. – доцент кафедри організації обліку та аудиту, к.е.н., доцент.....	148
Розширення наукових інтересів викладача як основа підвищення якості освітніх послуг. Гринь В.І. – старший викладач кафедри організації обліку та аудиту, к.е.н.	150
Синхронізація наукової роботи викладача та студента. Романченко Ю. О. – доцент кафедри організації обліку та аудиту, к.е.н., доцент	152

Сучасна лекція: як зацікавити студента та ефективно подати матеріал. Плаксієнко В. Я. – завідувач, професор кафедри бухгалтерського обліку, д.е.н., професор; Ліпський Р. В. – доцент кафедри бухгалтерського обліку, к.е.н.	155
СЕКЦІЯ КАФЕДР ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ Й ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ	158
Професійні компетентності викладачів вищих навчальних закладів Бойко Л.М. , професор кафедри фінансів та економічної теорії, д.е.н., доцент	158
Професійна діяльність викладача як основа забезпечення якості вищої освіти. Томілін О.О. – доцент кафедри фінансів і кредиту к.с.-г.н., доцент....	159
Роль педогога у вирішенні конфліктів. Борисова І.С. – доцент кафедри фінансів і кредиту, к.е.н., доцент.....	161
Оцінювання результатів навчальних досягнень студентів економічних спеціальностей. Рудич А.І. , кандидат економічних наук, доцент.....	163
Формування критеріїв наукового професіоналізму викладача ВНЗ. Тютюнник Ю. М. – професор кафедри економічної теорії та економічних досліджень, к.е.н., доцент	166
СЕКЦІЯ ФАКУЛЬТЕТУ ТВППТ	168
Ефективність співпраці науковців інституту свинарства і АПВ НААН з викладачами кафедри технології виробництва продукції тваринництва ім. проф. О. П. Бондаренка Полтавської державної аграрної академії. Волощук В. М. – директор Інституту свинарства і агропромислового виробництва НААН, д.с.-г.н., професор; Нагаєвич В. М. – завідувач, професор кафедри ТВПТ, к.с.-г.н., професор; Усачова В. Є. – доцент кафедри ТВПТ, к.с.-г.н., доцент	168
Значення інформаційних технологій на сучасному етапі. Бейдик Н.М. – старший викладач кафедри розведення і генетики сільськогосподарських тварин, к.е.н.....	170
Можливості та вміння викладача застосовувати активні методи навчання у ВНЗ аграрного профілю. Юхно В.М. – доцент кафедри ТППТ, к.с.-г.н.....	171
Надання студентам якісних знань при вивченні дисципліни «Наукові основи годівлі сільськогосподарських тварин». Поліщук А.А. – завідувач, професор кафедри годівлі та зоогієни с.-г. тварин, д.с.-г.н., професор; Булавкіна Т.П. - доцент кафедри годівлі та зоогієни с.-г. тварин, к.с.-г.н., старший науковий співробітник	172

Наукова діяльність викладача, як обов'язковий елемент навчального процесу у вищому навчальному закладі. Кравченко О.І. – професор кафедри ТППТ, к.с.-г.н., доцент; Кодак Т.С. – асистент кафедри ТППТ	173
Професіоналізм викладача – основа якісної освіти. Мироненко О.І. – доцент кафедри розведення і генетики с.-г. тварин, к.с.-г.н., доцент	175
Професіоналізм особистості і науково-педагогічного колективу кафедри як основа інновації щодо якісної підготовки майбутніх технологів. Тендітник В.С. – завідувач, професор кафедри технології переробки продукції тваринництва, к.с.-г.н., професор; Кузьменко Л.М. – доцент кафедри технології переробки продукції тваринництва, к.с.-г.н.	177
Самоосвіта як складова моделі розвитку професійної компетентності викладача вищого навчального закладу. Буйдін О.В. – старший викладач кафедри фізичного виховання та спорту	180
Технологія дистанційного навчання. Коробка А.В. – старший викладач кафедри годівлі та зоогієни с.-г. тварин, к.с.-г.н.	182
Технологія модульного навчання. Чижанська Н.В. – старший викладач кафедри годівлі та зоогієни с.-г. тварин, к б.н.	184
Формування професійної компетентності майбутніх вчителів технологій у вищому навчальному закладі. Голик Б.Г. – лаборант кафедри фізичного виховання та спорту	185
Формування професіоналізму науково-педагогічних працівників ВНЗ як основа якісної підготовки майбутніх спеціалістів. Кузьменко Л.М. – доцент кафедри технології переробки продукції тваринництва, канд. с.-г. наук	188
<i>СЕКЦІЯ КАФЕДРИ ФІЛОСОФІЇ, ІСТОРІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ</i>	190
Професійна майстерність викладача необхідна основа теоретичного та практичного освоєння соціологічних досліджень. Васько К.С. – ст. викладач кафедри філософії, історії та педагогіки ..	190
Технологія розвивального навчання у ВНЗ. Ільченко А. М. – доцент кафедри, к.пед.н., доцент	192

ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ПІД ЧАС ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

*Шаравара Т.О. – завідувач кафедри іноземних мов
та українознавства, д.і.н., професор*

Під час активного розвитку інформаційного суспільства, вища освіта набуває особливого значення для формування кваліфікованих кадрів, адже в нашій державі на часі освітня реформа, насамперед активізована боротьбою за якість освіти. Випускники вищих навчальних закладів нині повинні бути наділені вмінням застосовувати знання у найсучаснішому середовищі, постійно удосконалюючи свої фахові вміння і навички. Провідним завданням будь-якого вищого навчального закладу є навчання і виховання молоді особистості, яка зможе якісно вирішувати складні економічні, соціальні, культурні та інші завдання, які можуть постати перед нею на життєвому шляху. Саме тому навчання у вишах повинно бути методично обґрунтованим та досконало продуманим, адже обсяг матеріалу для засвоєння досить значний. Враховуючи це, важлива роль відводиться гуманітарним дисциплінам, які формують повноцінну соціальну особистість, розвивають її логічне, історико-філософське мислення, навчають соціально-економічному аналізу процесів, які розкривають особливості культурного розвитку нашого буття.

Проаналізувавши висновки вчених Романа Дацюка, Валерії Грудакової, Петра Шляхтуна, які базуються на дослідженнях проведених Національним тренінговим центром (США, штат Меріленд), ми переконалися, що інтерактивні методи навчання відіграють зараз ключову роль під час опанування студентами гуманітарних дисциплін. Адже саме інтерактивне навчання дає змогу викладачам різко збільшити обсяг засвоєння матеріалу, оскільки має вплив як на свідомість студента, так і на його почуття, волю (дії, практику) [1]. Результати досліджень названих вчених відображені в схемі, що отримала назву «Піраміда навчання», тобто:

- 1) Лекція дає – 5% засвоєння;
- 2) Читання – 10% засвоєння;
- 3) Відео/аудіо матеріали – 20% засвоєння;
- 4) Демонстрація – 30% засвоєння;
- 5) Дискусійні групи – 50% засвоєння;
- 6) Практика через дію – 75% засвоєння
- 7) Навчання інших / або ж застосування отримання знань відразу ж на практиці – 90% засвоєння.

Це дає нам змогу стверджувати, що найменших результатів можна досягти за умов пасивного навчання (лекція – 5%, читання – 10%), а найбільших – інтерактивного (утворення під час семінарських та практичних занять дискусійних груп – 50%, практика через дію – 75%, навчання інших (коли студенти самі розшукують матеріал і навчають новому інших) – 90%. [1]. Відомі педагоги О. Пометун і Л. Пирожниченко стверджують, що студент, читаючи очима, може запам'ятати 10% інформації, слухаючи – 26%, розглядаючи – 30%, обговорюючи – 70%, особистий досвід – 80%, спільна діяльність з обговоренням – 90%, навчання інших – 95% [2, с. 78].

Як бачимо, при викладанні гуманітарних дисциплін найрезультативнішим є запровадження інтерактивних методів колективно-групового навчання, оскільки вони є найбільш демократичними за інші, і сприяють науково-пошуковій роботі, вихованню толерантного ставлення до своїх колег по навчанню, формуванню активних учасників громадянського суспільства.

Список використаних джерел

1. Шляхтун П.П. Методика викладання соціально-гуманітарних дисциплін: навч. посіб. / П.П. Шляхтун. – К.: ВЦ «Академія», 2011. – 224 с.
2. Пометун О., Пирожниченко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання / О. Пометун, Л. Пирожниченко. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 84 с.

НАУКОВИЙ ПРОФЕСІОНАЛІЗМ ВИКЛАДАЧА - КЛЮЧОВИЙ ЕЛЕМЕНТ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ-ЕКОНОМІСТІВ

Галич О.А. – декан факультету економіки та менеджменту, к.е.н., доцент; Вакуленко Ю.В. – доцент кафедри економічної кібернетики та інформаційних технологій, к.с.-г.н., доцент; Шульга Л.В. – доцент кафедри маркетингу, к.е.н., доцент

Сучасні умови глобалізації економіки зумовлюють потребу активізації інтеграційних процесів в освіті і науці, поєднанні зусиль у створенні єдиного світового освітнього простору. Це передбачає запровадження узгоджених стандартів організації неперервної вищої освіти, зокрема багатоступеневої системи підготовки фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра та магістра, передбаченими світовими стандартами, та збереження національної ідентичності й специфічних культурно-історичних властивостей вищої освіти кожної країни.

Успішне розв'язання завдань підготовки менеджерів-економістів значною мірою залежить від фахової компетентності викладачів, їх науково та творчого потенціалу, рівня загальної та психологічної культури, педагогічної майстерності й професіоналізму. На викладача, згідно із Законом України «Про вищу освіту», покладаються складні, й відповідальні обов'язки [4]:

- забезпечувати викладання на високому науково-теоретичному і методичному рівні навчальних дисциплін відповідної освітньої програми за спеціальністю, провадити наукову діяльність;
- підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, наукову кваліфікацію;
- дотримуватися норм педагогічної етики, моралі, поважати гідність осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, прищеплювати їм любов до України, виховувати їх у дусі українського патріотизму і поваги до Конституції України та державних символів України;
- розвивати в осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, самостійність, ініціативу, творчі здібності;
- дотримуватися статуту вищого навчального закладу, законів, інших нормативно-правових актів.

Специфіка педагогічної діяльності полягає в тому, що основним знаряддям праці викладача є його особистість, яка й визначає результативність практичної педагогічної роботи. Успішність розв'язання педагогічних завдань викладачем вищої школи зумовлюється специфікою його науково-педагогічної діяльності та залежить від реалізації таких її змістовно-функціональних компонентів [3]:

- пізнавальна функція: організація пізнавальної діяльності студентів-менеджерів-економістів і власного пізнання, розширення наукової ерудиції, обізнаності та глибини знань свого предмета, мотивація професійної самоосвіти;

- проектувальна функція: планування педагогічної діяльності, визначення її мети і завдань, проектування змісту навчально-професійної діяльності студентів менеджерів-економістів; визначення найближчої і віддаленої перспективи особистісного розвитку й професійного становлення майбутніх фахівців;

- конструювальна функція: структурування лекції, семінарського та практичного заняття, відбір навчального матеріалу і розробка пізнавальних завдань; удосконалення методики викладання і запровадження новітніх педагогічних технологій;

- організаційно-практична функція: реалізація задумів у педагогічному процесі (забезпечення викладу навчального матеріалу на лекції, виконання плану семінарського чи практичного заняття, організація власної поведінки й навчально-професійної діяльності студентів-менеджерів, здійснення виховних впливів тощо);

- комунікативна функція: налагодження педагогічної взаємодії у стосунках з майбутніми менеджерами, володіння необхідними для цього комунікативними вміннями, професійне спілкування з колегами й адміністрацією вищого навчального закладу;

- діагностична функція: використання методів психолога-педагогічної діагностики, щоб вивчити особистість студента-менеджера й особливості академічної групи, виявити рівень розвитку, психологічних змін суб'єктів педагогічного процесу;

- естетичний компонент: імідж викладача, його естетична та емоційна привабливість, самопрезентація;

- рефлексивний компонент: самопізнання, самооцінка, самоконтроль науково-професійної діяльності, її саморегулювання. Забезпечити всі ці функції педагогічної діяльності на рівні сучасних вимог можна, якщо викладач враховує досягнення психології та педагогіки вищої школи і забезпечує «входження» студентів у свій навчальний предмету навчає їх методам самостійного здобування знань. У зв'язку з цим, потрібен педагог-координатор, оскільки відсоток часу, що дається на аудиторну роботу, не перевищує третини від загальної кількості годин на вивчення навчальної дисципліни і тим самим нівелюється роль педагога як унікального транслятора знань.

Базовим елементом кваліфікованого формування професійної компетентності майбутніх менеджерів-економістів є науковий професіоналізм виклада-

ча. Науково-дослідна робота є обов'язковим елементом у роботі викладача, оскільки у ВНЗ викладають не основи наук, а власне науку.

Професіоналізм діяльності – висока професійна кваліфікація і компетентність, володіння ефективними професійними вміннями і навичками, алгоритмами і способами успішного розв'язання професійних завдань, поміж ними й творчих, наукових [2]. Професіоналізм діяльності забезпечує бездоганне виконання відповідних функцій науково-педагогічної діяльності, досконале володіння сучасними дидактичними технологіями вищої школи тощо.

Професіоналізм діяльності викладача вищої школи передбачає оптимальне поєднання суто педагогічної діяльності з науково-дослідною та навчально-методичною роботою. Викладач не тільки ґрунтовно володіє своїм навчальним предметом, а й самостійно проводить дослідження конкретної наукової проблеми, збагачує навчальний курс новими теоретичними висновками й науковими положеннями, бере участь у роботі наукових конференцій, семінарів, публікує наукові статті й монографії тощо.

Розробляючи певну наукову проблему, викладач оволодіває методологією, методикою наукового дослідження, розкриває нові зв'язки та закономірності. Дослідницька робота розкриває певні якості теоретичного мислення і системи умінь: уміння спостерігати явища і збирати факти, проникати в сутність процесу, що вивчається, будувати наукові гіпотези; проводити експерименти, робити висновки і узагальнення, встановлювати міжпредметні зв'язки; здійснювати системно-комплексний підхід до проблем досліджень.

Науковий багаж дозволяє викладачу оволодіти педагогічною майстерністю. Взаємодія зі студентами може бути ефективною тільки тоді, коли викладач має рівні здібності як до педагогічної, так і до наукової роботи. Вчений відкриває наукову істину, а педагог з допомогою інших засобів педагогічного впливу, прилучає до неї студентів. Викладач вищого навчального закладу освіти зобов'язаний вести дослідницьку роботу, поєднуючи її з педагогічною.

Творчість викладача полягає, насамперед, у забезпеченні ефективності навчально-виховного процесу; озброєнні майбутніх менеджерів-економістів фундаментальними знаннями; привчання студентів до самостійного отримання максимальної інформації за короткий час і розвитку творчого мислення; озброєнні вміннями наукового дослідження; виховання різнобічної, досвідченої і культурної людини.

З метою якісного формування професійної компетентності менеджера доцільно використовувати найбільш сучасні і перспективні методи та інструменти навчання, що тягне за собою постійний і всебічний науковий розвиток викладача. Підготовка менеджерів-економістів, особливо в аграрній сфері, повинна здійснюватись у рамках компетентнісного підходу [1]. Тобто результатами мають бути не знання, вміння і навички, а набір базових компетентностей в професійній, інтелектуальній, громадянсько-правовій, інформаційно-комунікативній та інших сферах життя.

Гармонійне поєднання наукової та педагогічної роботи в діяльності викладача підвищує ефективність викладання, посилює пізнавально-творчий його аспект.

Науковий пошук викладача, творчий підхід, впровадження нових технологій навчання у навчально-педагогічний процес ВНЗ сприятиме забезпеченню високої кваліфікаційної підготовки майбутніх менеджерів-економістів.

Список використаних джерел

1. Методичні рекомендації «Формування професійної компетентності майбутніх менеджерів-економістів агропромислового комплексу в процесі вивчення менеджменту (методичні рекомендації для викладачів)». – К.: НУБіП України, 2014. – 76 с.
2. Особистість викладача як одна з педагогічних умов формування психологічної культури майбутніх керівників [Текст] / Сидорова К.Г. // Сборники научных работ НТУ "ХПИ" : Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти №29 - Вестник НТУ "ХПИ", 2011.
3. Подоляк Л.Г. Психологія вищої школи: Навчальний посібник для магістрантів і аспірантів / Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. – К.: ТОВ “Філ-студія”, 2006. – 320 с.
4. Про вищу освіту [Електронний ресурс] : закон України [від 01.07.2014 № 1556-VII] // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2014. – № 37–38. – с. 2004. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

ПРОФЕСІОНАЛІЗМ ВУЗІВСЬКОГО ВИКЛАДАЧА: ФАКТОРИ ФОРМУВАННЯ І КРИТЕРІЇ ВИМІРУ

Капаєва Л.М. – директор Інституту післядипломної освіти та дорадництва, професор кафедри фінансів та кредиту, к.е.н., доцент

Професіоналізм викладача вузу повинен виражатися в умінні бачити і формувати педагогічні задачі на основі аналізу педагогічних ситуацій і знаходити оптимальні способи їх вирішення.

Педагогічна майстерність є необхідною умовою реалізації інноваційних та інтенсивних технологій навчання. Серед основних компонентів сучасних технологій навчання в вищій школі можна вказати ті, що визначають успішність навчання та якість освіти. Дані чинники можуть бути згруповані за умовами їхнього впливу на діяльність студентів: організаційного, мотиваційного (соціально-психологічного) і методичного характеру. Близько 90 % чинників успішності пов'язані з впливом викладача в процесі навчання. Серед усіх чинників успішності найважливішими є такі [2, с. 299]:

- 1) зацікавленість в процесі навчання;
- 2) актуальність і корисність навчального матеріалу;
- 3) особистісні риси і проблеми студентів;
- 4) допомога студентові концентруватися у процесі вивчення теми;
- 5) подолання пасивності під час навчання;
- 6) відповідне інформаційно-методичне забезпечення;
- 7) доступність викладання.

На основі вивчення функцій педагогічної діяльності можна визначити групи професійних умінь викладачів, що є складовими професійної компетентності і необхідні для становлення майстерності викладача:

- 1) вміння формулювати систему педагогічних завдань відповідно до умов педагогічної ситуації; конкретизувати педагогічні завдання; передбачати результати навчання; вміння орієнтуватися на студентів як на активного суб'єкта навчально-виховного процесу з власними мотивами і цілями.

2) Підгрупа «Що вчити»: вміння працювати зі змістом навчального матеріалу; формування у студентів умінь і навичок, здійснення міжпредметних зв'язків тощо.

Підгрупа «Кого вчити»: вміння вивчати індивідуальні особливості студентів, характеристики навчально-пізнавальної діяльності; вивчати навчальні можливості студентів, розрізняти їхню успішність та особистісні якості, визначати перспективи їхнього найближчого розвитку, враховувати мотивацію студентів під час навчального процесу тощо.

Підгрупа «Як учити»: вміння відбирати і застосовувати сукупність форм, методів і прийомів навчання; вміння аналізувати і комбінувати педагогічні ситуації, застосовувати індивідуальний підхід до студентів, організувати їхню самостійну навчальну діяльність

3) вміння використовувати психолого-педагогічні знання у своїй діяльності, аналізувати й узагальнювати власний досвід, визначати індивідуальний стиль роботи, планувати процес самовдосконалення тощо [2, с.301].

І. Зимня зазначає: «...Педагогічні вміння — це сукупність найрізноманітніших дій вчителя, які перш за все співвідносяться із функціями педагогічної діяльності, значною мірою виявляють індивідуально-професійну компетентність» [3, с. 356].

Професійні педагогічні вміння – це об'єктивні характеристики праці викладача і здатність виконувати дії, яка є важливою складовою професійної майстерності.

Критеріями самооцінювання педагогічної праці можуть бути відповіді на запитання [1, с. 228]:

- Чи була корисною, чи давала радість людям наша діяльність?
- Чи пробуджувала вона фантазію і нашу власну, і наших студентів?
- Чи допомогли ми хоч кому-небудь виявити себе з кращого боку і в чому?

Важливим у роботі викладача є його самооцінювання — усвідомлення викладачем своїх цілей, можливостей, дій та їхніх наслідків. У цьому плані в сталих педагогічних колективах можна проводити психолого-педагогічні тренінги за типом так званих балінтівських (від імені англійських дослідників — подружжя Балінтів) груп аналізу міжособистісних проблем. Учасники аналізують реальні випадки з педагогічної практики, при чому увага фіксується на взаємовідносинах «викладач – студент», аналізуються конфліктні ситуації, формується здорове ставлення до власних помилок, розвивається вміння розв'язування складних ситуацій. [4, с. 131].

Є відома мудрість: «Проблему, як пташку, потрібно тримати в руках так, аби вона не вилетіла, але щоб її не задушити». Людей вчити потрібно так, ніби Ви їх не навчаєте, а тільки нагадуєте те, що вони забули.

Викладач не може: не любити тих, кого навчає; не знати свого предмета; не отримувати задоволення від успіхів своїх студентів; не мати витримки; не любити вчитися самому.

Викладач — це центральна постать у процесі навчання, від його індивідуальності, знань, методики і досвіду залежить дуже багато. Є дотепний вислів Жака Бердена про те, що вчителювання — не загублене ремесло, але по-

вага до нього — втрачена традиція [1, с. 234]. Це також стосується нашого часу. Сподіваємось, що й це мине.

Багатьма мовами світу слова «мудрець», «святий», «учитель» — синоніми. І стосовно викладача це також має особливий сенс. Хай пошана до мудрості та значимості викладача стане основою суспільних перетворень у вищій освіті.

Професіоналізм викладача значною мірою впливає на розвиток студента. Розвиток професіоналізму викладачем є результатом постійної роботи над собою. Девіз французьких педагогів: «Шукаю — отже вчусь».

Список використаних джерел

1. Аксьонова О. В. Методика викладання економіки: Навч. посібник / О.В. Аксьонова — К.: КНЕУ, 1998. — 280 с.
2. Балягіна І.А. Методика викладання економіки: Навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / І.А. Балягіна, М.А., Богорад М.А., Ковальчук Г.О. — К.: КНЕУ, 2006. — 341 с.
3. Зимняя И.А. Педагогическая психология: Учеб.пособие. / И.А. Зимняя. — Ростов-на-Дону: Феникс, 1997.
4. Яценко Т.С. Активна соціально-психологічна підготовка вчителя до спілкування з учнями: Книга для вчителя. — К.: Освіта, 1993.

СЕКЦІЯ ЕКОЛОГІЇ ТА ЗЕМЛЕРОБСТВА

ВИКОРИСТАННЯ ОПТИЧНИХ ПРИЛАДІВ З ДИСЦИПЛІН «ФІТОПАТОЛОГІЯ» ТА «ФІЗІОЛОГІЇ РОСЛИН»

Поспелова Г.Д. – доцент кафедри екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування;

Ільїна М.Г. – старший викладач кафедри екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування

Сучасна вища школа має на меті підготувати висококваліфікованого, конкурентноспроможного фахівця будь-якої галузі. Система вищої освіти України забезпечує випуск студентів кваліфікаційних рівнів «бакалавр», «спеціаліст» та «магістр».

Підготовка бакалаврів і спеціалістів спрямована на практичне застосування ними отриманих знань у відповідності до галузі виробництва, а підготовка магістрів - на отримання ними знань та вмінь що визначають спроможність випускника бути викладачем фахової дисципліни, або науковцем.

Рівень підготовки фахівців у системі вищої школи повинен неодмінно підвищуватися. З абітурієнта необхідно сформувати кваліфікованого фахівця, який здатний вирішувати проблеми сьогодення. Досягти цього можливо тільки гнучкою системою вищої освіти, що передбачає кредитно-модульну систему викладання дисциплін [1,4,5].

Згідно із Болонською системою освіти навчальний процес складається з аудиторних годин (лекції, практичні або лабораторні роботи, семінари), самостійної, індивідуальної та наукової роботи, навчальної та виробничої практик.

Не секрет, що протягом останніх років спостерігається значна інтенсифікація навчального процесу – широко використовуються технічні засоби такі як комп'ютери та телевізори, демонстрація наукових фільмів, мульті-медійні презентації окремих тем, моделювання різних ситуацій, тощо.

В аграрних вузах при вивченні агробіологічних дисциплін таких як ботаніка, фізіологія рослин, фітопатологія, генетика і т.п. для активізації самостійної, практичної та наукової роботи на лабораторних заняттях слід широко використовувати оптичні прилади тому, що жоден науковий фільм не дасть змоги відчувати рослину та її потреби на рівні клітини, тканини та органу. До оптичних приладів належать лупи, бінокляр, різновиди мікроскопів. Це основні інструменти в руках дослідників та фахівців аграрних наук.

При використанні оптичних приладів на лабораторних заняттях з фізіології та фітопатології рослин студенти набувають практичних навичок цитологічних та мікробіологічних досліджень, логічного осмислення результатів експериментів, опановують методики досліджень (висячої та роздавленої краплі, відбитків, зафарбування за Грамом, пророщування мікроорганізмів на живильному та селективному середовищі, визначення життєздатності за забарвленням цитоплазми, визначення стійкості рослин до екстремальних дій за ступенем ушкодження хлорофілоносних тканин, визначення життєздатності озимих зернових культур забарвленням тканин) [2,3]. Тільки використання оптичних приладів дозволяє чітко діагностувати хворобу рослини, ідентифікувати збудника хвороби, встановити життєздатність насіння та рослини, потреби в елементах живлення та води тому, що візуальне обстеження рослини

далеко не завжди дає повну діагностику. Таким чином, тільки використовуючи оптичні прилади можливо достовірно встановити ступень ушкодження рослин тим чи іншим шкідником, хворобою або зовнішнім фактором.

Використовуючи мікроскопи, бінокляри та лупи на лабораторних заняттях з фізіології рослин та фітопатології студенти не тільки глибоко вивчають та використовують різні методи мікроскопічних досліджень, але і закріплюють теоретичний матеріал, при цьому працюють самостійно, творчо, демонструючи науковий підхід до предмету дослідження та логічні висновки. Жодна фотографія та малюнок у підручнику не може замінити побаченого та дослідженого рослинного матеріалу за допомогою оптичних приладів. Тільки оптичні прилади вчать студента дивитися та бачити, простежувати динаміку розвитку організму та аналізувати побачене.

Успіх будь-якої науково-дослідної та практичної роботи з аграрних питань залежить від вміння користуватися оптичними приладами правильно обраної та вміло використаної методики дослідження.

Список використаних джерел

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: метод. Посіб. Для студ.магістр./С.С.Вітвицька. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. -316с.
2. Микроорганизмы – возбудители болезней растений /В.И.Билай, Р.И.Гвоздяк, И.Г.Скрипаль и др. – Киев: Наук. думка, 1988. -552 с.
3. Нагаев В.М. Методика викладання у вищій школі: навч. посіб./В.М.Нагаев. –К.: Центр учбової літератури, 2007.-232с.
4. Практикум по физиологии растений /Н.Н.Третьяков, Т.В.Карнаухова, Л.А.Паничкин и др. – М.: Агропромиздат, 1990. – 271 с.
5. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі: навч.посіб./З.І.Слєпкань. –К.: Вища шк., 2005.-239с.

ЕКОЛОГІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Коваленко Н.П. – доцент кафедри екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування, к.с.-г.н., доцент

Екологічна компетентність сучасної людини є однією з найважливіших умов реалізації гуманітарної стратегії вирішення глобальних екологічних проблем та сталого розвитку цивілізації.

Під екологічною компетентністю розуміють систему знань, умінь та навичок у сфері екологічної діяльності, що відповідають внутрішній позиції та забезпечують кваліфіковане розв'язання екологічно небезпечних ситуацій [2].

Екологічна компетентність – особистісний феномен, суть якого полягає у готовності людини суб'єктивно сприймати оточуючий світ і єдності природних, соціальних та духовних компонентів, здатність до екологоорієнтованої, в тому числі природоохоронної діяльності та поведінки на основі відповідального ставлення до результатів та наслідків своєї праці.

Вплив на природне середовище будь-якої екологічно некомпетентної діяльності є надзвичайно небезпечним і в окремих випадках може призвести до екологічних катастроф.

Провідна роль у процесі розвитку екологічної компетентності громадян належить фахівцям в галузі освіти. Становлення їх еколого-педагогічної компетентності забезпечується інтеграцією в змісті предметної та методичної підготовки в умовах спеціально організованого екологоорієнтованого освітнього середовища.

Питання екологічної компетентності викладача визначає рівень його екологічної культури, що дозволяє використовувати елементи екологічної освіти при організації навчальних занять з інших профільних дисциплін. Уміння перетворити ситуацію в педагогічну, звернути увагу конкретного технічного або природничо-наукового предмета на його зв'язок з навколишнім середовищем, а також на наслідки конкретних технічних рішень для навколишнього середовища дозволить викладачеві поліпшити соціалізацію фахівців, підвищити рівень їх моральної відповідальності за наслідки прийняття рішень.

Одним із найважливіших чинників формування екологічної компетентності майбутніх фахівців є: спеціальна (психолого-педагогічна) підготовка викладача вищої школи до продуктивного здійснення ним екологічної освіти на всіх етапах професійної підготовки студентів; сформованість індивідуального стилю діяльності викладача, його рефлексивно-аналітичних умінь і творчої активності з метою його інноваційної підготовки; попередження елементів формалізму у здійсненні екологічної освіти за допомогою попереднього психологічного освоєння педагогом закономірностей, найважливіших умов та факторів, технологій і методів формування екологічної компетентності майбутнього фахівця (визначення ним того, якою мірою реалізація задуманих ідей спричинить формування екологічної компетентності студента, прояв і розвиток його вольових зусиль, особливостей його педагогічного втілення у формуванні екологічної компетентності майбутніх фахівців) [1].

Викладач-практик має великі можливості щодо формування аналогічних компетентностей у своїх вихованців.

При організації навчального процесу у вищому навчальному закладі, спрямованого на формування у студентів соціальних аспектів екологічної компетентності, принципове значення має використання технологій, що дозволяють встановити цінностне відношення студентів до природи. Розвиваючи власну індивідуальну екологічну компетентність, викладачі застосовують різноманітні інтенсивні технології і сучасні методи навчання, як пасивні, так і активні, та інтерактивні.

До них належать: інтерактивні методи (робота в малих групах змінного складу, практичні роботи, постерна технологія та ін.), лекції (візуальні, проблемні, лекції-діалоги, лекції-консультації, лекції-презентації, міні-лекції тощо), дискусії з екологічних проблем (академічні суперечки, круглі столи, робота лабораторій та ін.). Найбільш результативними є такі сучасні методичні технології формування соціально-екологічної компетентності як евристичні бесіди, захист екологічних проектів, міні-тренінги, майстер-класи тощо.

Формування екологічної компетентності науковці пов'язують із набуттям майбутніми фахівцями: системи знань, умінь та навичок у сфері екологічної діяльності; індивідуального практичного досвіду особистості у спілкуванні з природою із урахуванням її цінностей, мотивів і потреб, бажанні брати

особисту участь у її відновленні та збереженні; здатності особистості до ситуативної екологічно доцільної діяльності в побуті та природному середовищі; екологічної культури; певних особистісних якостей (відповідальності, активності, ініціативності тощо).

Таким чином, екологічна компетентність є складовою професійної компетентності, рівень якої виявляється у способі буття людини, створюваного на засадах особистісного ставлення до навколишнього світу через професійну і побутову діяльність, коли здобуті екологічні знання, навички, досвід, цінності актуалізуються в умінні приймати рішення і виконувати адекватні дії, усвідомлюючи їхні наслідки для довкілля.

Список використаних джерел

1. Гагарин А. В. Экологическая компетентность личности: психолого-акмеологическое исследование.–М., 2011.
2. Колонькова О. О. Формування екологічної компетентності у студентів-екологів / О. О.Колонькова // Педагогічний процес: теорія і практика. [зб. наук. праць]. – К.: ЕКМО, 2007. – Вип. 1. – С. 55 – 64.

ЗНАЧЕННЯ ЕКСПЕРИМЕНТУ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ТОКСИКОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Коваленко Н.П. – доцент кафедри екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування, к.с.-г.н., доцент

Методологічні особливості токсикологічного дослідження пов'язані з вивченням як фізико-хімічних властивостей отрути (і отруєного нею середовища), так і змін, що відбуваються в організмі під впливом отрути, і змін, що зазнає отрута в організмі. У токсикологічних дослідженнях широко використовується експеримент – метод емпіричного дослідження, що базується на активному та цілеспрямованому втручанні суб'єкта у процес наукового пізнання явищ та предметів реальної дійсності шляхом створення умов, що контролюються та управляються, які дозволяють встановлювати визначені якості та закономірні зв'язки в об'єкті, що досліджується, та багатократно їх відтворювати.

Значення експериментальних досліджень визначається тим, наскільки вони сприяють розумінню токсикології людини. З одного боку, в експерименті дію будь-якого фактора можна ретельно проконтролювати, отримуючи при цьому відтворені дані, але з іншого – завжди залишаються сумніви з приводу можливості екстраполяції отриманих даних на людину. Для виключення впливів невідомих чинників і оцінювання дії лише відомих необхідна рандомізація об'єктів дослідження в контрольних і дослідних групах. Потрібно також неодноразове і точне відтворення спостережуваних ефектів. При інтерпретації отриманих даних необхідно враховувати можливість видових відмінностей щодо шляхів надходження, розподілу, метаболізму, екскреції та механізму дії досліджуваного фактора.

У токсикологічних експериментах використовуються лабораторні тварини (не менше двох видів), реакція яких на вплив хімічних речовин найбільш близька до реакції організму людини. Найчастіше це білі миші, білі щури, кролики, коти, морські свинки та інші тварини. Важливе значення має фактор вартості тварин – більш великі тварини коштують дорожче. Так, для повного обґрунтування ГДК

лише у одному середовищі (наприклад, у повітрі робочої зони) необхідно близько 4 тис тварин.

Метою моделювання на лабораторних тваринах взаємодії хімічної речовини з організмом людини є: виявлення можливості гострого отруєння; вивчення симптомів отруєння та клінічної картини загибелі тварин; шляхом дослідження трупів загиблих тварин з'ясування місця дії токсичного впливу речовини макро- та мікророскопічними дослідженнями; встановлення параметрів гострої токсичної дії при різних шляхах потрапляння в організм: середньої не смертельної дози (DL50), середньої смертельної концентрації (CL50), порогу гострої дії (Limac). При цьому досліджуються всі можливі шляхи потрапляння речовини в організм.

Експерименти на лабораторних тваринах дозволяють прогнозувати токсичну дію хімічних речовин на людину. Однак необхідно враховувати, що точність і надійність кількісного прогнозу токсичності для людини залежать від ряду умов: вибору виду тварин; схеми експерименту; методів екстраполяції даних з тварин на людину.

Екстраполяція даних з піддослідних тварин на людину має ряд особливостей, хоча патогенез отруєння людини і ссавців більшістю речовин однаковий. Тому картина інтоксикації аналогічна, але більш типові кількісні, а не якісні відмінності у проявах токсичних реакцій організму. Це пов'язано зі ступенем чутливості до токсичних речовин лабораторних тварин і людини.

Експериментальні дослідження на тваринах, поряд з позитивною оцінкою, мають цілий ряд негативних сторін: а) різні реакції клітин, тканин, органів, біологічних систем і цілісного організму на вплив однієї і тієї ж токсичної речовини у різних видів і порід лабораторних тварин, що пов'язано з різною їх чутливістю до цієї речовини; б) неможливість виявити і виміряти на експериментальних тваринах прояви суб'єктивного професійного досвіду людини, а також деяких функціональних змін в її організмі, які можуть змінюватися в часі, в) неможливість на піддослідних тваринах досліджувати гіперчутливість деяких людей до дії токсичних речовин.

Крім того, реакція відповіді тварин залежить від статі, віку, раціону харчування, гормонального стану організму. У піддослідних тварин різних видів і порід – різна доля отрут в організмі, що пов'язано з їх обміном.

Значна увага в токсикологічних дослідженнях приділяється вивченню хронічної токсичності речовин. Метою хронічних токсикологічних експериментів є характеристика ступеня шкідливої дії небезпечної речовини при її тривалому введенні, виявлення найбільш чутливих органів і систем організму, а також дослідження ступеня оборотності спричинених пошкоджень. Хронічні досліди на тваринах є основою гігієнічного нормування хімічних речовин у різних середовищах.

Для речовин, що належать до невивчених або маловивчених в токсиколого-гігієнічному відношенні хімічних класів, а також для сполук, що підлягають широкому впровадженню (контакт не менше ніж з 30 працюючими), хронічний експеримент, як правило, є основним елементом схеми обґрунтування ГДК.

Список використаних джерел

1. Токсикология : учебное пособие / сост. И. Н. Полина ; Сыкт. лесн. ин-т. – Сыктывкар : СЛИ, 2012. – 128 с.
2. Тарасов А. В., Смирнова Т. В. Основы токсикологии : Учебное пособие для студентов вузов ж.-д. транспорта. – М: Маршрут, 2006. – 160 с.

ЗНАЧЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПРАКТИК У ФОРМУВАННІ НАУКОВОГО СВІТОГЛЯДУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ – ЕКОЛОГІВ

Писаренко В.М. – завідувач кафедри екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування, д.с.-г.н, професор;

Піщаленко М.А. – доцент кафедри екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування, к.с.-г. н, доцент;

Пономаренко С.В. – ст.викладач кафедри екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування

Важливим пріоритетом реалізації Європейських стандартів та настанов із забезпечення якості вищої освіти є симбіотичне поєднання освіти, дослідницької та іновачій. Не викликає сумнівів й важливість практичної підготовки фахівців екологічних спеціальностей для аграрного сектора, оскільки актуальною залишається проблема збереження навколишнього середовища, раціонального природокористування, інтегрованого управління використання природних ресурсів, формування екологічної безпеки. На сучасному етапі розвитку Україна потребує фахівців з екологічного напрямку, які були б конкурентноспроможними не лише на вітчизняному ринку праці, але й на міжнародному. Виходячи з цього, ґрунтовне вивчення основних проблем практичної підготовки фахівців-екологів дає нам змогу стверджувати, що дана проблематика є актуальною темою дослідження як в науковому, так і практичному аспекті [1].

Практика – вид навчальної роботи, спрямованої на закріплення теоретичних і практичних знань, отриманих студентами в процесі навчання, набуття й вдосконалення практичних умінь і навичок з напрямку підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» [3]

Практична підготовка фахівців – екологів – це обов'язковий невід'ємний компонент освітньо-професійної програми підготовки студентів напрямку «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр» і має на меті набуття ними професійних умінь та навичок з фундаментальної і прикладної екології, охорони навколишнього середовища (у різних галузях господарства) та збалансованого природокористування (соціоекономічного, еколого-безпечного, інституційного за типами природокористування: земле-, водо-, лісокористування та рослинним і тваринним світом); здійснюється на підприємствах галузевого призначення (аграрних, переробних, харчових, фармацевтичних, комунально-побутових, природоохоронних установах, еколого-натуралістичних центрах, наукових лабораторіях екологічного моніторингу, експертизи, паспортизації), а також у різних професійних середовищах (освітньому, науковому, охорони здоров'я і культури, агропромислового, природоохоронному, підприємницькому, соціальному) [2].

Професійна діяльність фахівців-екологів процес, який передбачає:

1) володіння еколого-управлінськими здатностями, в тому числі організаторськими, психолого-педагогічними, науковими, інтелектуальними, комунікативними, моральними, практичними;

2) володіння професійно-важливими якостями, а саме науковими фундаментальними і прикладними, міждисциплінарними знаннями, самодостатністю, ініціативністю, цілеспрямованістю, передбачуваністю, рішучістю, стратегічним, аналітичним, предметним мисленням, культурою спілкування;

3) володіння вміннями й навичками – формувати та аргументовано висловлювати й відстоювати свою точку зору шляхом конструктивного діалогу, який зменшує ризики конфліктів з боку сторін та спонукає до узгодження і компромісу у вирішенні природоохоронних завдань;

4) готовність до виконання професійних науково-дослідних, проектно-конструкторських, виробничих, контрольно-експертних, нормативно-регулятивних еколого-просвітницьких, управлінських завдань з раціонального використання природних ресурсів, запобігання забрудненню навколишнього середовища, упровадження систем екологічного менеджменту та аудиту, маркування продукції мінімізації її повторного використання, переробки й утилізації відходів, запобігання надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, розробки перспективних і поточних планів і програм з охорони навколишнього середовища та додержання технологічних режимів природоохоронних об'єктів [2].

Організація навчальних практик бакалаврів – екологів передбачає дотримання певного порядку формування програм практик; послідовність виконання за змістом та обсягами загально-екологічних та ландшафтно-екологічних навчальних практик, науково-дослідного практикума, виробничої практики.

Цілі практик: формування і розвиток професійних умінь й навичок у сфері екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування; закріплення отриманих теоретичних знань з природничих, загально-професійних, спеціальних дисциплін, дисциплін спеціалізацій; володіння необхідними методами екологічних досліджень, використання результатів практик у підготовці дипломної роботи, формування професійних компетентностей студента.

Зміст, види, форми проведення та тривалість навчальних практик студентів визначаються галузевим державним освітнім стандартом, робочими навчальними планами та робочими програмами практик з напряму підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» [3]

Список використаних джерел

1. Артемчук Г.І., Курило В.М., Кочерган М.П. Методика організації науково-дослідної роботи. – К.: форум. 2010. – 271с.

2. Галузевий стандарт вищої освіти України. Напрямок підготовки 6.040106 «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування». – К.: Міністерство освіти і науки України, 2010.-2010. – 58 с.

3. Клименко М.О. та ін. Навчально-польові практики: навч. посіб./ М.О. Клименко, Д.В. Лико; М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманітарний ун-т.- К.: Кондор, 2004.- 204 с.

ЗНАЧЕННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ У ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ ЗАГАЛЬНА ЕКОЛОГІЯ

Шерстюк О.Л. – асистент кафедри екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування

Одним з найважливіших компонентів екологічної політики кожної держави є підготовка спеціалістів, здатних вирішувати екологічні завдання різного масштабу.

Зміст екологічної освіти можна висловити у вигляді трьох взаємопов'язаних компонентів: знання екологічних законів, правил, теорій, понять, наукових фактів; практична діяльність в реальних ситуаціях, пов'язана з вирішенням екологічних проблем; емоційно-естетичне сприйняття природи та ставлення людини до неї.

Одним з найважливіших завдань екології є оптимізація взаємин між людиною і навколишнім середовищем, екосистемами, видами, популяціями живих організмів. Під час проведення досліджень та реалізації практичних заходів з цього напрямку важливим є пошук шляхів гармонізації зростаючих потреб людства у природних ресурсах, особливо не поновлюваних, з потенційними можливостями навколишнього середовища [1].

Метою вивчення дисципліни є формування у молоді фактично нового світогляду, заснованого на ґрунтовних екологічних знаннях та культурі спілкування з природою, оволодіння теоретичними основами екології та надбання практичних навичок з екологічної безпеки, раціонального природокористування, збереження і відтворення природних ресурсів, захисту екологічних прав громадян та інтересів держави [2].

Практика студентів є невід'ємною частиною процесу підготовки фахівців у вищому навчальному закладі. Практика передбачає отримання студентами достатнього обсягу практичних знань і навичок роботи.

Метою практики є оволодіння студентами сучасними методами, формами організації та знаряддями праці в галузі їх майбутньої професії, формування у них, на базі одержаних у вищому навчальному закладі знань, професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових і виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Практична підготовка студентів є важливою складовою навчально-виховного процесу. Мета практичної підготовки – формування у студентів професійних знань, навичок та вмінь, що необхідно фахівцю для творчої високопродуктивної роботи за обраною спеціальністю [3].

В рамках практики з дисципліни «Загальна екологія» формуються системні знання про об'єкт досліджень як важливий компонент екосистеми. При цьому студентам наголошується, що зазначені об'єкти перебувають у тісній взаємодії з абіотичними та біотичними компонентами екосистеми, вивчення яких є важливими елементами пізнання. Студенти отримують практичні навички щодо дослідження абіотичних компонентів, встановлення трофічних зв'язків, визначення основних популяційних характеристик, статистичної обробки зібраних матеріалів.

В результаті польових досліджень на базах практики студенти отримують власні результати досліджень, які є основою наукових робіт та публікацій.

Отримані під час практики знання та вміння стануть студентам в нагоді при працевлаштуванні та подальшій трудовій діяльності за фахом.

Таким чином, практична підготовка спрямована не тільки на закріплення теоретичного курсу, але й на отримання більш глибоких навичок з дослідження, управління та контролю за певним біологічним об'єктом чи екосистемами.

Список використаних джерел

1. Заверуха Н.М., Серебряков В.В., Скиба Ю.А. Основи екології: Навч. посібн. – К.: Каравела, 2006. – 368 с.

2. Матеріали науково-практичного семінару «Організація практичного навчання студентів-екологів та вивчення досвіду проведення навчальних і виробничих практик та об'єктах природно-заповідного фонду» / Під редакцією А.М. Волох, Н.М.Рідей. –К.: Вид. УкрНДГІ, 2010.- 114 с.

3. Клименко М.О. та ін.. Навчально-польові практики: Навч. посібн. / М.О. Клименко, Д.В. Лико; М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманітарний ун-т. К.: Кондор, 2004. – 204 с.

ОСНОВИ СЕРЕДОВИЩА MOODLE ЯК ТЕХНОЛОГІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

*Дмитренко І.С. – аспірант кафедри екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування;
Левченко В.О. – аспірант кафедри екології, охорони навколишнього середовища та збалансованого природокористування*

Офіційно термін «дистанційне навчання» визнали 1982 року, коли Міжнародна рада з кореспондентської освіти змінила свою назву на Міжнародну раду з дистанційного навчання.

В Україні поняття дистанційного навчання (ДН) належить до тих дидактичних понять, місце яких серед дидактичних категорій не є суворо визначеним. Цьому сприяла відсутність донедавна єдиної концепції ДН. Нині існують різні погляди на ДН – від його абсолютизації як нової універсальної форми навчання, спроможної змінити традиційну, до технології комплектування засобів і методів передачі навчальної інформації [1].

Таке визначення підкреслює аспект самостійності студента в процесі дистанційного навчання, а також його фізичну тимчасову віддаленість від викладача.

Дослідники підкреслюють, що не варто ставити знак рівності між ДН і заочним навчанням, оскільки ДН передбачає не лише розширення спектру носіїв інформації і засобів доступу до них, а й наявність постійного спілкування між викладачем і студентом через телекомунікаційні канали. Тому ДН вони розглядають як елемент навчального процесу інформаційно-освітньої системи віддаленого доступу, основаної на сучасних інформаційних технологіях [3].

Американські фахівці з проблеми дистанційного навчання вважають, що ДН, у найширшому розумінні, це «інструкції до навчання, які передаються на відстані одному або багатьом індивідам, що перебувають в одному або декількох місцях». Згідно з цим визначенням, історія дистанційного навчання починається з 30-х років ХХ ст., коли було створено курси кореспондентського навчання. Але з появою інтернету роль ДН різко змінилася й ототожнюється на цьому історичному етапі з новими комп'ютерними технологіями [2,3].

Українські фахівці під час створення Українського центру дистанційної освіти погодилися під дистанційною формою навчання розуміти таку форму, яка використовує глобальні комп'ютерні комунікації (як Інтернет) і базується на індивідуальній роботі студентів з чітко підібраним навчальним матеріалом та активному спілкуванні з викладачами та іншими студентами [3].

Особливостями дистанційної форми навчання порівняно з традиційною звично вважають:

- **Гнучкість.** Студенти, які навчаються за дистанційною формою навчання, як правило, не відвідують регулярних занять у вигляді лекцій та семінарів, а працюють у зручній для себе час у зручному місці та в зручному темпі, що дає значну перевагу для тих, хто не може або не хоче змінити свій зручний ритм життя. Кожний може вчитися стільки, скільки йому особисто необхідно для засвоєння предмета й отримання необхідних заліків з вибраних курсів, що забезпечує принципово новий доступ до освіти за умов збереження її якостей [2].

- **Модульність (або модульний виклад навчального матеріалу).** В основу програми ДН закладено модульний принцип. Кожна окрема дисципліна або низка дисциплін, що їх освоїли студенти, створюють цілісне уявлення про відповідну предметну сферу. Це дає змогу з переліку незалежних навчальних курсів формувати навчальний план, який відповідає індивідуальним або груповим потребам [2].

- **Паралельність.** Можна поєднувати основну професійну діяльність з навчанням [2].

- **Віддаленість.** Відстань від місця перебування того, хто навчається, до навчального закладу (за умови якісної роботи зв'язку) не є перешкодою для ефективного освітнього процесу [2].

- **Асинхронність.** У процесі навчання і той, хто навчає, і той, хто навчається, можуть реалізовувати технологію навчання та учіння незалежно в часі, тобто за зручним для кожного розкладом і в зручному темпі [2].

- **Масовість.** Кількість студентів дистанційної форми навчання не є критичним параметром. Вони мають доступ до багатьох джерел навчальної інформації (електронні бібліотеки, бази даних), а також можуть спілкуватися один з одним і з викладачем через засоби зв'язку або за допомогою інших засобів інформаційних технологій [2].

- **Рентабельність.** Йдеться про ефективність ДН. Середня оцінка зарубіжних і українських освітніх систем ДН засвідчує, що вартість їх приблизно на 50% дешевша, в основному завдяки ефективнішому використанню наявних навчальних площ і технічних засобів інформаційних технологій, а також більш сконцентрованому змісту навчальних матеріалів та орієнтованості технологій ДН на значну кількість студентів [2].

- **Статус науково-педагогічного працівника.** Йдеться про нову роль викладача, коли він виконує такі функції, як координація пізнавального процесу, корекція курсу, який вивчають, консультування, керівництво навчальними проектами і т.д. Взаємодія з тими, хто навчається, може здійснюватися і за допомогою електронної пошти, і під час безпосереднього контакту [2].

- **Статус студента.** Точніше, нова роль того, хто навчається, або, як більш прийнято в системі ДН, слухача. Щоб пройти ДН, від нього вимагають особливої

мотивованості, самоорганізації, працелюбності і необхідного початкового рівня освіти [2].

• **Нові інформаційні технології.** У ДН використовують переважно нові інформаційні технології (комп'ютери, аудіо, відеотехніка, системи телекомунікації та ін.) [2].

Moodle (*Modular Object-Oriented Dynamic Learning Environment*, модульне об'єктно-орієнтоване динамічне навчальне середовище) – навчальна платформа призначена для об'єднання педагогів, адміністраторів і учнів (студентів) в одну надійну, безпечну та інтегровану систему для створення персоналізованого навчального середовища [4].

Moodle – це безкоштовна, відкрита (Open Source) система управління навчанням. Дана система реалізує філософію «педагогіки соціального конструктивізму» та орієнтована насамперед на організацію взаємодії між викладачем та учнями, хоча підходить і для організації традиційних дистанційних курсів, а також підтримки очного навчання [4].

Moodle перекладена на десятки мов, в тому числі й на українську. Система використовується у 197 країнах світу.

Головним розробником системи є Martin Dougiamas з Австралії. Цей проєкт є відкритим та в ньому бере участь і велика кількість інших розробників.

Фінансування проєкту відбувається загалом за рахунок мережі офіційних партнерів, які надають послуги встановлення, технічної підтримки, хостінгу, консультування, інтеграції, доопрацювання та інші.

Moodle має широкий набір функціональності притаманний платформам електронних систем навчання, системам управління курсами (CMS), системам управління навчанням (LMS) або віртуальним навчальним середовищам (VLE). Moodle надає можливість викладачам створювати ефективні сайти для онлайн-навчання. Moodle можна використовувати як в навчанні школярів, студентів, так і при підвищенні кваліфікації, бізнес-навчанні [5].

Типова функціональність Moodle включає:

- Здача завдань;
- Дискусійні форуми;
- Завантаження файлів;
- Оцінювання;
- Обмін повідомленнями;
- Календар подій;
- Новини та анонси подій (для різних рівнів: сайт, курс, навчальна група);
- Онлайн тестування;
- Вікі [5];

Стандартно Moodle включає в себе бібліотеку TCPDF, яка дозволяє генерувати зі сторінок PDF документи [5].

Можливості для студентів

1. Доступність навчальних матеріалів (тексти лекцій, завдання до практичних/лабораторних та самостійних робіт; додаткові матеріали (книги, довідники, посібники, методичні розробки) та засобів для спілкування і тестування «24 на 7»;

2. Наявність засобів для групової роботи (вікі, форум, чат, семінар, вебінар);
3. Можливість перегляду результатів проходження дистанційного курсу студентом;
4. Можливість перегляд результатів проходження тесту;
5. Спілкування з викладачем через особисті повідомлення, форум, чат;
6. Завантаження файлів з виконаними завданнями;
7. Використання нагадувань про події у курсі [4].

Можливості для викладачів

1. Надання інструментів для розробки авторських дистанційних курсів;
2. Розміщення навчальних матеріалів (тексти лекцій, завдання до практичних/лабораторних та самостійних робіт; додаткові матеріали (книги, довідники, посібники, методичні розробки) у форматах .doc, .odt, .html, .pdf, а також відео, аудіо і презентаційні матеріали у різних форматах та через додаткові плагіни;
3. Можливість додавання різноманітних елементів курсу;
4. Швидка модифікація навчальних матеріалів;
5. Можливість використання різних типів тестів;
6. Автоматичне формування тестів;
7. Автоматизація процесу перевірки знань, звітів щодо проходження студентами курсу та звітів щодо проходження студентами тестів;
8. Можливість додавання різноманітних плагінів до курсу дозволяє викладачу використовувати різноманітні сторонні програмні засоби для дистанційного навчання [4].

ВИСНОВКИ. 1. Офіційно термін «дистанційне навчання» визнали 1982 року, коли Міжнародна рада з кореспондентської освіти змінила свою назву на Міжнародну раду з дистанційного навчання.

2. Українські фахівці під час створення Українського центру дистанційної освіти погодилися під дистанційною формою навчання розуміти таку форму, яка використовує глобальні комп'ютерні комунікації (як Інтернет) і базується на індивідуальній роботі студентів з чітко підібраним навчальним матеріалом та активному спілкуванні з викладачами та іншими студентами.

3. Особливостями дистанційної форми навчання порівняно з традиційною звично вважають:

- Гнучкість;
- Модульність;
- Паралельність;
- Віддаленість;
- Асинхронність;
- Масовість;
- Рентабельність;
- Статус науково-педагогічного працівника;
- Статус студента;

4. Moodle – це безкоштовна, відкрита (Open Source) система управління навчанням. Дана система реалізує філософію «педагогіки соціального конструктивізму» та орієнтована насамперед на організацію взаємодії між викла-

дачем та учнями, хоча підходить і для організації традиційних дистанційних курсів, а також підтримки очного навчання.

5. Стандартно Moodle включає в себе бібліотеку TCPDF, яка дозволяє генерувати зі сторінок PDF документи.

Список використаних джерел

1. Дистанційне навчання – Вікіпедія: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://uk.wikipedia.org/wiki/Дистанційне_навчання

2. М'ясников Т.С. Система дистанційного навчання MOODLE / Т.С. Мясникова, С.А. Мясников – Харків, 2008 – 232 с.

3. Технологія дистанційного навчання. Педагогічна бібліотека: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://pedlib.com.ua/tehnologiya-distanciynogo-navchannya.htm>

4. Moodle – Open-source learning platform Moodle.org: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://moodle.org>

5. Moodle – Вікіпедія: [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/Moodle>

РОЛЬ ОПОРНОГО КОНСПЕКТУ ЛЕКЦІЙ У ВИКЛАДЕННІ ДИСЦИПЛІНИ

Шокало Н.С. – доцент кафедри землеробства і агрохімії ім. В.І. Сазанова, к.с.-г.н.

На сучасному етапі вагоме значення має питання якості освіти, яке значною мірою залежить від ступеня підготовки викладача до кожного заняття. Ретельне планування сприяє цілеспрямованому і своєчасному вирішенню поставлених перед навчанням завдань.

Серед різних способів підвищення якості навчально-методичної діяльності викладача виділяється розробка і використання опорного конспекту, що допомагає систематизувати навчальний матеріал, виокремити істотні зв'язки, забезпечити подання студентам цілісної картини дисципліни, яка вивчається. Все це створює основу для подальшої організації процесу опанування навчальної дисципліни до необхідного рівня.

Підготовка викладача до заняття складається з двох органічно пов'язаних між собою етапів: планування системи занять по темі і конкретизації даного планування стосовно кожного заняття (продумування і складання планів та конспектів окремих занять).

В зв'язку з цим особливої суті набуває розробка викладачем тематичних конспектів відповідно до змістових модулів дисципліни, що викладається, оскільки за обмежений аудиторний час йому необхідно видати значний обсяг інформації, опрацювати дані використаних джерел, виокремити найголовніше та найістотніше.

На думку Підкасистого П.І., неможливо спонтанно провести якісне заняття, потрібно чітко продумати всі його етапи, способи, методи, які будуть використовуватися. Важливим є певний сценарій, котрий реалізує задум викладача і допомагає вибудовувати увесь навчальний матеріал у системі [1].

Загострення одного з протиріч в освіті – значного обсягу інформації і дефіциту часу спонукало педагогів до пошуку шляхів вирішення цієї проблеми, одним з яких стало застосування в своїй діяльності опорних конспектів.

Вперше поняття «опорний конспект» запропонував В.Ф. Шаталов (Заслужений учитель Української РСР, Почесний доктор академії педагогічних

наук України), який завдяки вмілому структуруванню матеріалу, нарощуванню інформації в оптимальному темпі і її багаторазовому повторенню, створив ефективну систему навчання.

Опорний конспект (за В.Ф. Шаталовим) – методичне видання, що включає викладення лекцій навчальної дисципліни за допомогою певних символів, таблиць, схем, спеціально розроблених до відповідної теми. Це наочна структурно-логічна схема, за допомогою якої у згорнутому вигляді подається навчальний матеріал з урахуванням суттєвих зв'язків і взаємовідносин.

Сутність опорного конспекту визначається системою ключових слів чи фраз, аббревіатур, малюнків, графіків, формул, умовних знаків чи інших засобів кодування, які дозволяють швидко опанувати і відтворити зміст вивченого матеріалу [2].

Оптимальна схема опорного конспекту лекції повинна враховувати обмежений обсяг інформації, яка може сприйматися одночасно. Тому ефективність схеми прямо пропорційна кількості тез-ідей і обернено пропорційна кількості символів-блоків, що їх виражає. Ефективність схеми тим вища, чим більше ідей можна розгорнути на основі поданих символів. Крім того, необхідно враховувати вік тих, що навчаються, і ступінь їх опанування матеріалу.

При конструюванні опорного конспекту бажано дотримуватися наступного логарифму:

- окреслити послідовність вивчення матеріалу дисципліни, його структуру та основні проблеми, навколо яких можна генералізувати (об'єднувати) змістовні блоки опорного конспекту;

- встановити системи зв'язків між окремими блоками навчального матеріалу на основі змістовних зв'язків;

- виокремити в кожному блоці положення, які розкривають його зміст і визначити засоби кодування цих положень (графічні форми, слова, фрази, умовні знаки, аббревіатури, скорочення, спрощені малюнки, графіки, схеми, таблиці, окремі формули і позначення).

При створенні опорних конспектів навчальна інформація заноситься у вигляді ключових слів, цифр, визначень, графіків, схем, математичних символів, які дозволяють відтворити в пам'яті раніше розглянуті питання, дешифровка яких займає менше часу, дозволяє логічно переходити від одного питання до іншого. Таким чином, при викладанні нового матеріалу спочатку зводять його до мінімуму (блок з опорними сигналами), а потім, базуючись на сигналах, викладають матеріал, що вивчається, до повного розкриття теми.

Під час підготовки матеріалу для опорних конспектів викладачу слід передбачити можливі труднощі студентів в опануванні окремих найбільш складних положень, встановити раціональну логічну структуру матеріалу, продумати способи використання засобів навчання, визначити зміст і форми контролю знань і умінь.

Список використаних джерел

1. Педагогика: учебник для студентов педагогических учеб. заведений /П.И. Пидкасистый, В.И. Загвязинский, Л.И. Маленкова и др.]; под ред. П.И. Пидкасистого. – 5-е изд., доп. и перераб. - М. : Пед. общество России, 2009. – 563 с.

2. Педагогическая проза: материалы о школе /В.Ф. Шаталов. – Архангельск: Сев.-Зап. кн. изд-во, 1990. – 383 с.

СЕКЦІЯ РОСЛИННИЦТВА, СЕЛЕКЦІЇ ТА ХІМІЇ

ОСНОВИ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА

Маренич М.М., доцент кафедри селекції, насінництва та генетики, кандидат сільськогосподарських наук, доцент;

Кулик М.І., доцент кафедри селекції, насінництва та генетики, кандидат сільськогосподарських наук, доцент

На даний час особливої значущості набуває виховання високоосвіченого студента – активного громадянина своєї країни, який здатний до постійного саморозвитку і спроможний реалізовувати свій потенціал на користь суспільству [1]. Це, в свою чергу, вимагає відповідних знань, умінь, навиків і особистих якостей його наставника – викладача, який повинен не тільки майстерно володіти педагогічною технікою, а і використовувати ефективні технології та методики навчального процесу [2]. Тобто, в певному обсязі знати основи педагогічної майстерності.

Педагогічна майстерність тісно пов'язана з діяльністю викладача вищого навчального закладу (ВНЗ).

Педагогічна майстерність – високий рівень оволодіння педагогічною діяльністю; комплекс спеціальних знань, умінь і навичок, професійно важливих якостей особистості, що дають змогу педагогу ефективно організовувати навчально-пізнавальну діяльність тих, хто навчається, і здійснювати цілеспрямований педагогічний вплив і взаємодію [3].

Як відмічає Кайдалова Л. Г. [4], педагогічна майстерність – це високе мистецтво навчання і виховання, що постійно удосконалюється. Підвищення педагогічної майстерності доступне кожному педагогу. Критеріями педагогічної майстерності педагога виступають такі ознаки його діяльності, як гуманність, науковість, педагогічна доцільність, результативність, демократичність, творчість, оригінальність тощо. Вона ґрунтується на високому фаховому рівні педагога, його загальній культурі та педагогічному досвіді. Необхідними умовами педагогічної майстерності є гуманістична позиція педагога й професійно значущі особистісні риси і якості. Прояв майстерності полягає в успішному вирішенні професійних завдань та високому рівні організації навчально-виховного процесу. Сутність майстерності – в тих якостях особистості педагога, які породжують цю діяльність та сприяють її успішності. Ці якості полягають не лише в професійних знаннях та уміннях, а й в сукупності певних властивостей особистості, її позиції, які й дозволяють педагогу творчо та продуктивно діяти.

Педагогічна діяльність – вид професійної діяльності, змістом якої є навчання, виховання, освіта, розвиток тих, хто навчається. Однією з найважливіших характеристик педагогічної діяльності є її спільний характер: вона обов'язково припускає педагога і того, кого він вчить, виховує, розвиває. Ця діяльність не може бути діяльністю лише «для себе». Її сутність – у переході діяльності «для себе» у діяльність «для іншого», «для інших». У цій діяльності поєднуються самореалізація педагога та його цілеспрямована участь в зміні того, хто навчається (рівня його навченості, вихованості, розвитку, освіченості) [5].

Майстерність викладача визначається, в першу чергу, вмінням організувати навчально-виховний процес, знаходити спільну мову із студентом, що полягає на взаєморозумінні, співучасті та базується на умінні завоювати авторитет.

Студент, як особистість, що формується, досить часто потребує підтримки від педагога у самоактуалізації, самоствердженні і самореалізації, підтримки його ідей та ініціативи. Для цього необхідно застосовувати наступні види діяльності: надавати студентам можливість самим приймати рішення; проводити дискусії з виокремленням найбільш оптимального і вірного рішення; надавати поради та наводити дієві приклади; підбадьорювати студента та проявляти захоплення його діями, що мають позитивний ефект при виконанні роботи та ін. Все це дозволить створити на занятті відповідну атмосферу, в якій студент зможе самовиразитись, відстояти свою думку та виявити здібності роботи в команді.

Враховуючи вищевикладене, ми вважаємо, що сучасний викладач ВНЗ повинен знати і втілювати в своїй роботі наступні основні складові педагогічної майстерності: високу педагогічну культуру, мати відповідні компетентності та професіоналізм, вміти застосовувати педагогічну техніку та стиль мовлення, дотримуватись етики педагогічної діяльності, володіти вмінням педагогічної взаємодії та уміло управляти навчально-виховним процесом.

Список використаних джерел

1. Національна доктрина розвитку освіти України у XXI столітті // Освіта України. – 2001. – №29. – С. 4– 6.
2. Пехота О. М. Суб'єктивні основи в роботі викладача педагогічних дисциплін як умова його професійної майстерності / О. М. Пехота, І. В. Середа // Витоки педагогічної майстерності: збірник наукових праць Полтавського державного педагогічного університету імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2007. – Випуск.3. – С. 152– 158.
3. Введение в педагогическую деятельность: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / А. С. Роботова, Т. В. Леонтьева, И. Г. Шапошникова [и др.]; Под ред. А. С. Роботовой. – 2-е изд., стереотип. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – С. 6.
4. Кайдалова Л. Г. Педагогічна майстерність викладача: Навчальний посібник / Л. Г. Кайдалова, Н. Б. Щокіна, Т. Ю. Вахрушева. – Х.: Вид-во НФаУ, 2009. – 140 с.
5. Савенкова Л. О. Словник педагогічних термінів / Л. О. Савенкова, М. В. Артюшина, Г. М. Романова; за ред. проф. Л. О. Савенкової. – Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, 2008. – С. 12.

ІННОВАЦІЙНІ НАПРЯМКИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЇХ ВПРОВАДЖЕННЯ У ВИКЛАДАННІ ХІМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Крикунова В.Ю. – доцент кафедри загальної та біологічної хімії, к.с.-г.н., доцент; Тимоха С.С. – старший викладач кафедри загальної та біологічної хімії, к.с.-г.н.

Сьогодні перед вищою школою стоїть завдання: створити умови для підготовки інноваційно та соціально – зорієнтованих, досвідчених, активних та самостійних фахівців, які були б здатні забезпечити у перспективі прискорений розвиток високотехнологічних галузей з високим експортним потенціалом.

Сучасні технології висувають нові вимоги до якості підготовки спеціалістів аграрного профілю, рівень кваліфікації яких визначається, у першу чергу, професійними якостями. Професіоналізм інженера-технолога, ветеринара, агронома чи еколога суттєво залежить від знань, отриманих при вивченні фундаментальних дисциплін гуманітарно-природничого циклу. Навчання хімії —

це та область, де інформаційні технології можуть принципово змінити і методи роботи, і саме головне, її результати.

Використання новітніх технологій у лекційному курсі, при проведенні лабораторно-практичних робіт, при поточному контролі знань студентів з хімічних дисциплін дозволяють інтенсифікувати діяльність викладача, підвищити якість навчання предмету, відобразити суттєві сторони хімічних об'єктів, втіливши у життя принцип наочності.

При удосконаленні технології освіти необхідно враховувати всі її складові: професійну компетентність, високий науковий і педагогічний професіоналізм та майстерність викладача, прийняті форми, методи та засоби навчання, організацію процесу самостійної роботи студентів. Ефективність освіти визначається її результатами у зіставленні з їх цілями та засобами досягнення; вкладом у створення матеріальних та духовних цінностей, у навчанні нових поколінь мистецтву правильно жити у будь-які часи.

Успішне розв'язання навчально-виховних задач у вищій школі визначається відповідним рівнем професійно-педагогічної культури професорсько-викладацького складу та рівнем технологій навчання. Сучасна педагогічна технологія є синтезом професійно-педагогічного рівня викладачів, які на достатньому рівні забезпечені і вільно володіють якісними інформаційно-предметними засобами.

Актуальність питання удосконалення навчальних технологій вищої школи безсумнівна, результатом чого є покращення засвоєння майбутніми студентами навчального матеріалу, зменшення часу на вирішення стандартних завдань та полегшення розв'язання нестандартних, стимулювання творчого потенціалу студентів, зумовленість їх позитивного ставлення до вивчення дисциплін, підвищення рівня їх інформаційної культури та створення умов для повноцінного розкриття їх як особистостей.

Умовно систематизуємо основні інноваційні напрямки педагогічних технологій з подальшою їх інтеграцією в процес підвищення якості викладання природничих дисциплін:

- психолого-педагогічний, спрямований на успішність взаєморозуміння між викладачем та студентом;
- зміна форми подачі навчального матеріалу;
- підвищення наочності навчального матеріалу;
- розвиток творчого потенціалу.

Згідно [1] педагогічні технології можна класифікувати наступним чином

Структурно-логічні технології: поетапна організація системи навчання, що забезпечує логічну послідовність постановки і розв'язання дидактичних задач на основі відбору їх змісту, форм, методів і засобів навчання на кожному етапі з урахуванням поетапної діагностики результатів.

Інтеграційні технології: дидактичні системи, що забезпечують інтеграцію міжпредметних знань і вмінь, різноманітних видів діяльності на рівні інтегрованих курсів, навчальних тем, лекцій, лабораторних занять, навчальних днів і інш.

Ігрові технології: дидактичні системи використання різноманітних ігор, під час виконання яких формуються уміння розв'язувати завдання на основі компромісного вибору. Тренінгові технології -це система діяльності для

відпрацювання певних алгоритмів розв'язання типових практичних завдань, використовуючи комп'ютер.

Інформаційно-комп'ютерні технології: це технології, що реалізуються в дидактичних системах комп'ютерного навчання на основі діалогу «людина-машина» за допомогою різноманітних навчальних програм (тренінгових, контролюючих, інформаційних тощо).

Діалогові технології: сукупність форм і методів навчання, заснованих на діалоговому мисленні у взаємодіючих дидактичних системах суб'єкт-суб'єктного рівня: (студент-викладач, студент-автор, викладач-автор тощо).

Навчально-виховний процес базується на спілкуванні викладача зі студентами. На думку багатьох психологів і педагогів, першочергове значення для успішного спілкування мають три фактори: надійність того, хто говорить; зрозумілість повідомлень, врахування зворотних зв'язків стосовно того, наскільки правильно його зрозуміли. При цьому необхідно пам'ятати про загальнолюдські правила етики спілкування.

Але головним фактором, який належить до педагогічних умов спілкування є глибоке знання дисципліни викладачем. Викладач – це центральна фігура навчально-виховного процесу у вищому закладі освіти. Він самостійно ставить освітні цілі, обирає засоби своєї діяльності, розвиває у студентів інтерес не тільки до майбутньої професії, а й до науки взагалі. Саме вільне володіння дисципліною викладачем може спонукати у студена інтерес до знань, повагу до викладача та його вимог [2].

Стосовно зміни форм подачі інформації необхідно відмітити різноманітність існуючих технологій. Наприклад, такі ефективні (передусім інноваційні та інтерактивні) методи професійного навчання, як: аудіовізуальний, проблемний (проблемно-пошуковий), ситуативний (кейс-метод), дискусія із запрошенням фахівців, моделювання, метод проектів, метод інтерв'ю коментування та оцінка (або самооцінка) дій учасників.

Ефективність сучасного модернізованого методу навчання визначається мінімальними витратами навчального часу та економією зусиль студентів і викладачів. За умови презентації матеріалів при вивченні деяких ,наприклад, хімічних тем - у вигляді навчальних фільмів, мультимедійних пакетів, контролю знань за допомогою комп'ютерної техніки, процес навчання значно вирає як у кількісних, так і якісних показниках. [3].

Так, наприклад, комп'ютерні технології використовують з метою моделювання хімічних процесів і явищ. Моделювання дозволяє розкрити зв'язки досліджуваного об'єкту, глибше виявити його закономірності, що веде до кращого засвоєння навчального матеріалу. Студенти можуть досліджувати явище, змінюючи параметри, порівнювати отримані результати, аналізувати їх, робити висновки. Наприклад, при виборі різних значень концентрацій реагуючих речовин студент може простежити за зміною обсягу газу, що виділяється в результаті перебігу реакції тощо.

Таким чином, результатом проведених досліджень є аргументація застосування вищезазначених інноваційних педагогічних технологій у процесі викладання у вищій школі. Подальші кроки стосовно удосконалення педагогічних методик будуть спрямовані на створення електронних підручників з природничих дисциплін.

Список використаних джерел

1. Химинець В.В. Інноваційна освітня діяльність/ В.В. Химинець. – Ужгород: Інформаційно-видавничий центр ЗІППО, 2007. – 364 с.
2. Биконя О.П. Особистісно орієнтована взаємодія викладача і студента – складова педагогічного процесу у навчанні англійській мові за професійним спрямуванням// Нові технології навчання: Наук.-метод. зб./ Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України. – К., 2010. – Вип.63. – 117 с., С.3-9
3. Інновації як фактор модернізації та підвищення якості вищої освіти: Бібліогр. покажчик (1995-2006) /Укл. Н.В.Артикуца, О.М.Клоченок, Т.О.Ліщук; НаУКМА. - К.: Стило, 2006. – 630.

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ

Ромашко Т.П. – доцент кафедри загальної та біологічної хімії, к.х.н., доцент

У навчально-виховний процес сучасного ВНЗ наразі активно упроваджуються інтерактивні методи навчання.

Інтерактивне навчання – це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, яка має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність. Особливість інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес здійснюється за умови постійної, активної взаємодії усіх його членів.

Таке навчання є різновидом взаємонавчання, де і студент, і викладач виступають рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, які чітко розуміють, чим вони займаються, активно аналізують те, що знають, вміють і здійснюють. Організація інтерактивного навчання у ВНЗ передбачає моделювання життєвих та виробничих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації тощо. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, створенню атмосфери співробітництва, взаємодії, дає змогу педагогу стати авторитетним наставником студентського колективу. Під час інтерактивного навчання студенти вчаться бути демократичними, толерантно спілкуватися між собою та іншими людьми, критично мислити, приймати та аналізувати рішення [1-2].

Такі підходи до навчання не є новими для української середньої і вищої шкіл. Частково вони використовувались в 20-ті роки ХХ ст. – роки масштабного реформування освіти. Застосовувані у той час бригадно-лабораторний та проектний методи, робота в парах змінного складу, виробничі та трудові екскурсії й практики були передовим словом не лише в радянській, а й у світовій педагогіці. Але запроваджувались вони без належного методичного забезпечення, теоретичного осмислення та експериментальної перевірки.

У Західній Європі і США активні методи навчання у вищій школі використовувались більш широко. Так, дослідження, проведені Національним тренінговим центром США у 80-х роках, продемонстрували, що інтерактивне навчання дозволяє різко збільшити відсоток засвоєння матеріалу, оскільки впливає не лише на свідомість студента, а й на його почуття та волю [3]. Результати цих досліджень відображувались у так званій “Піраміді методів навчання” (рис. 2).

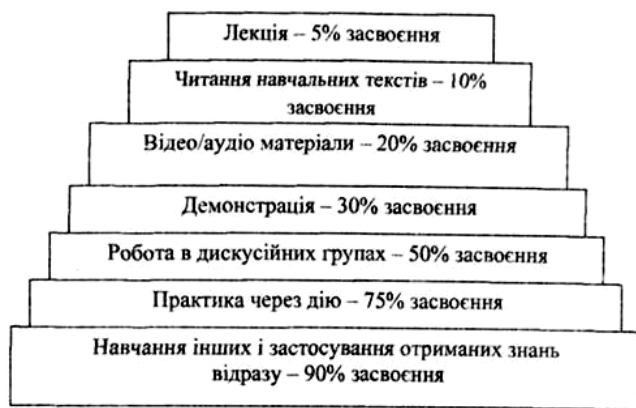

Рис. 2. Залежність якості засвоєння знань від методів навчання

З “піраміди” видно, що найменших результатів можна досягти за умов пасивного слухання лекції - 5%, читання навчальних текстів - 10%, а найбільших – за інтерактивного навчання (дискусійні групи - 50%, практика через дію - 75%, навчання інших чи негайне застосування знань - 90%).

Чим зумовлені такі результати? Для того, щоб зрозуміти цей механізм, слід пригадати як працює мозок людини. Він схожий на

комп’ютер, а людина – його користувач. Щоб комп’ютер працював, його потрібно ввімкнути. Так само потрібно “ввімкнути” і мозок студента. Коли навчання пасивне, мозок не вмикається на повну потужність.

Однією із інтерактивних технологій навчання є групова робота студентів на семінарських, практичних, лабораторних заняттях. Вагомою перевагою групової форми навчання є взаємонавчання та поглиблення знань, формування умінь вести діалог, дискусію, аргументувати свої думки. Наприклад, робота студентів у підгрупах, взаємонавчання у парах (діадах) змінного складу, дає, як свідчить наша багаторічна педагогічна практика, позитивні результати.

Методично правильно організована робота в групах надає всім учасникам можливості діяти, практикувати навички співробітництва, міжособистісного спілкування (зокрема, володіння прийомами активного слухання, вироблення загального рішення, розв’язання протиріч). Роботу в малих групах варто використовувати, коли потрібно вирішити проблему, з якою важко впоратися індивідуально. При комплектуванні груп необхідно урахувати індивідуально-психологічні особливості студентів.

Список використаних джерел

1. Астахова К. Університетський викладач в умовах переходу суспільства до інноваційної економіки: вектори змін // Вища школа.- 2010.- № 2.- С. 41-47
2. Біла Т. А., Г. П. Марчук Інноваційні процеси у сучасній педагогічній практиці Таврійський науковий вісник.- Херсон: Айлант, 2010.- Вип. 70, Ч. 2.- С. 137- 142
3. Шуневич Б. Короткий огляд розвитку відкритого і дистанційного навчання в Європі та Північній Америці // Наука і сучасність. – К.: НПУ. – 2003. – № 3. – С. 35-44.

МЕТОДИЧНІ ПРОБЛЕМИ ТЕСТОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Колісник А. В. – доцент кафедри селекції насінництва і генетики, к.б.н.;
Баташова М. Є. – доцент кафедри селекції насінництва і генетики, к.б.н.

Тест - слово англійського походження яке означає іспит, спробу, випробування. Найбільший досвід, понад вісімдесят років, використання тестування належить освітній системі США. Вперше стандартизовану систему тестування було застосовано в 1929 році при вступі до університетів.

Досвід показав, що тести були недосконалі і повністю поставлену задачу не виконували. Проте від тестування не відмовились і система продовжила розвиток і вдосконалення.

В 1947 році була створена компанія ETS, як єдина загальнонаціональна організація, на яку було покладено обов'язок по проведенню освітнього тестування, а також науково-методичних досліджень в цій галузі. За період існування компанія зросла до однієї з ключових установ в США та в усьому світі, обслуговуючи не тільки замовлення уряду, але і бізнес-структур та фізичних осіб у понад 200 країнах світу. В установі працює понад 2500 співробітників, з них близько 1100 - це фахівці з освіти, психології, соціології, статистики, комп'ютерних наук [4,5].

До великих міжнародних установ, які займаються подібними проблемами і мають значний досвід, належить також Центр тестових технологій фонду «Відродження».

Україна відносно недавно розпочала свій рух в цьому напрямі, особливо вища школа, де система централізованого тестування тільки почала відпрацьовуватись.

Позитивним є те, що нинішні студенти вже знайомі з тестуванням як формою відповідального контролю завдяки проходженню ЗНО. Проте культура тестування продовжує залишатися ще не на бажаному рівні, в першу чергу в зв'язку з відсутністю централізованих рекомендацій. В рамках кожного ВНЗ такі рекомендації, як правило, існують, причому найбільш досконалі, безумовно, створені в рамках педагогічної освіти, в тому числі і в зв'язку з необхідністю підготовки учнів до ЗНО [2,3].

Головною проблемою при систематичному застосуванні даного методу контролю є власне формування тестової бази. Окреме питання - це складність та якість тестів. Автори притримуються наступної класифікації тестів закритого типу за рівнем складності:

- 1й рівень - прості, до яких відносяться – «твердження», де необхідно дати відповідь на поставлене запитання «так/ні», або «двоваріантні», де з двох визначень треба вибрати одне вірне.

- 2й рівень – середня складність. Найбільш розповсюджена форма тесту, містить запитання та 3-5 (рідко більше) варіантів відповідей, які мають суттєві понятійні відмінності, але відносяться до одного розділу, теми тощо. Вірна відповідь одна. Тести на знання дефініцій, дат, прізвищ повинні складати не більше 20-30% від загальної кількості в базі.

- 3й рівень – підвищеної складності. Це, по – перше, тести, в яких відповіді мають незначні понятійні відмінності і вимагають від студента глибоких знань, або потребують вибір декількох вірних варіантів, по – друге, - це задачі в формі тестів, де для обрання вірної відповіді потрібно провести розрахунки, і, по-третє, - коли для вибору вірного варіанту необхідно задіяти додаткові знання (інформацію), наприклад, застосувати закон, правило, тощо.

При складанні тесту необхідно притримуватись певних основних критеріїв (1):

Валідність (обґрунтованість) – ступінь точності для оцінювання знань, відповідність вимірювання його меті;

Надійність – відтворюваність вимірювання;
Визначеність – тест повинен бути зрозумілим для студента;
Однозначність – відсутність подвійних тлумачень;
Простота - бути необ'ємним, логічно побудованим;

До цих загальноприйнятих критеріїв, з нашої точки зору, необхідно додати ще один – ємкість, який характеризує об'єм інформації, яку охоплює тест.

До включення тесту в базу необхідно його випробувати спочатку на рівні колеґ-фахівців, а після - на рівні студентів, видаляючи або переробляючи тести, які особливо не відповідають критеріям визначеності та простоти. На першому етапі, коли кількість тестів по курсу менше 100, база є закритою, тобто студенти дізнаються зміст тестів безпосередньо в момент тестування. Відкритість тестів при їх невеликій кількості приводить до простого заучування відповідей і не спонукає студента до удосконаленню знань. Тестова база повинна максимально охоплювати весь програмний матеріал. І тільки коли кількість тестів по кожному модулю перевершує сотню, тестова база може бути відкрита для студентів заздалегідь. В даному випадку, шукаючи відповідь на тести студент опрацьовує (повторює) весь теоретичний матеріал, систематизує та активізує отримані знання.

Список використаних джерел

1. Аванесов В. С. Композиция тестовых заданий / Аванесов Вадим Сергеевич. – М. : Центр тестирования, 2002. – 240 с.
2. Літвінчук Л. Й. Методика конструювання тестів для визначення результатів професійного навчання у центрах професійно технічної освіти державної служби зайнятості. Науково-практичні рекомендації / Літвінчук Людмила Йосипівна – Київ, ППК ДЗСУ, 2014.-24 с.
3. Сергієнко В. П. Методичні рекомендації зі складання тестових завдань. Навчальний посібник / Сергієнко Володимир Петрович, Кухар Людмила Олександрівна - Київ, НПУ, 2011- 40 с.
4. Сейдаметова З. С. Тестування: вивчення досвіду США / Сейдаметова З. С. – Впровадження нових інформаційних технологій навчання. – Харків НАУ «ХАІ». – 2004. - С. 27-32.
5. American Educational Research Association, American Psychological Association and National Council on Measurement in Education. Standards for educational and psychological testing.– Washington DC: American Educational Research Association, 1999.

НАУКОВА СТАТТЯ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Короткова І.В. – доцент кафедри загальної та біологічної хімії, к.х.н.

Сучасний стан вищої освіти характеризується підвищеною увагою до якості професійної підготовки викладачів вищої школи. Актуальність проблеми засвідчено у значній кількості публікацій, наукових праць, в яких наголошено на тому, що професійна діяльність сучасного викладача вищої школи характеризується своєю багатофункціональністю, творчим характером, поєднанням навчальної, методичної та наукової спрямованості [1,2]. Безумовно, основною формою навчання є лекція, основне призначення інформаційно-пояснювальної функції якої, полягає в тому, щоб передати студентам знання, сформувані світогляд, вказати на шляхи використання отриманих знань на практиці, сформувані і розвинути професійні компетенції. Разом з тим лекція

служує цілям появи наукового інтересу і розвитку творчого мислення, розширення, поглиблення знань. Лекція має включати наукові результати, що пов'язані із темою лекції за останній період, результати власних досліджень викладача. Це дозволить підкреслити наукові здобутки, представити викладача як науковця, що спонукатиме студента до здійснення власних досліджень, до наукового пошуку. Наукова стаття є звичним супутником викладача. Ми є і читачами, і авторами наукових розробок. Ми орієнтуємо студентів на використання цього джерела інформації при підготовці відповідей на семінари, доповідей на конференції, якісної підготовки до іспитів, написання рефератів, курсових, дипломних робіт. Дидактична роль наукової статті не обмежується цими традиційними напрямками роботи. Сукупність наукових публікацій може замінити традиційний підручник як основний навчальний матеріал для окремих вагомих тем. Наприклад, навколо вивчення й аналізу певної теми можна побудувати змістовне семінарське заняття, спираючись на наукові здобутки викладача. Під час вивчення курсу фізичної хімії студентами факультету агротехнологій та екології такими темами є «Флуоресцентний аналіз в рослинництві», «Використання полімерних композицій в агрономії та вивчення їх спектральних властивостей», «Квантово-хімічне дослідження спектральних властивостей гетероароматичних молекул»[3,4]. Проте використання наукових розробок у навчанні пов'язане з чималими перепонами. Однією з них є конкуренція з боку Інтернету. Легкість, зручність, швидкість одержання інформації в мережі призводить до відмови від користування бібліотекою і до виконання робіт виключно на основі інтернет-джерел. Унаслідок цього основним джерелом матеріалів стають не наукові матеріали, а вікіпедія та сайти готових студентських робіт, які пропонують часто застарілу або невірну інформацію. Деякі статті є компіляціями або плагіатом, інші є софістичним набором теоретичних тверджень, зв'язок яких із практикою невідомий. Тому, хоча використання наукових публікацій у навчальному процесі може його урізноманітнити та поліпшити його якість, сьогодні воно вимагає значних додаткових зусиль від усіх учасників навчання, пріоритетна роль в якому належить викладачу та його науковим працям. На нашу думку, важливо поширювати і пропагандувати наукові здобутки і напрями наукових досліджень кафедри з окреслення проблем, які ще потребують вирішення з метою зацікавлення студентів, формування творчих рис майбутніх фахівців і залученням їх до науково-дослідної роботи.

Список використаних джерел

1. Солдатенко М.М. Сучасні підходи до формування корпоративної культури викладача вищої школи у процесі його професійного становлення /М.М.Солдатенко// Вісник Черкаського університету. – 2013, № 32 (285). - С.133-136.
2. Вербицкий А. А. Личностный и компетентностный подходы в образовании: проблемы интеграции /А.А.Вербицкий, О.Г. Ларионова. - М.: Логос, 2010. - 336 с.
3. Korotkova I. Structure of poly(di-n-hexylsilane) in nanoporous materials /I.Korotkova, T.Sakhno, N.Ostapenko //Chemical Physics. – 2010. – V.374. - P.90-103.
4. Короткова І. Спектральні властивості деяких кумаринових і піранових барвників у рідких розчинах і зшитих полімерних матрицях /І. Короткова, Т. Новікова, Т. Сахно //Фізика і хімія твердого тіла. – 2012. - Т. 13, № 1. - С. 205-209.

СЕКЦІЯ ФАКУЛЬТЕТУ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ

ВИМОГИ ДО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Передера С.Б. – декан факультету ветеринарної медицини, професор кафедри патологічної анатомії та інфекційної патології, к.вет.н., доцент; Лавріненко І.В. – доцент кафедри патологічної анатомії та інфекційної патології, к.вет.н.; Завора В.М. – методист факультету ветеринарної медицини

Найважливішим ресурсом будь-якого вищого навчального закладу є професорсько-викладацький склад. Тому актуальним завданням вищої освіти є не тільки професійна підготовка фахівців різних спеціальностей, а також підготовка та використання науково-педагогічного потенціалу за фахом їх підготовки.

При проведенні акредитації та ліцензуванні напряму підготовки фахівців «ветеринарної медицини» необхідно дотримуватись вимог «Закону України про вищу освіту» та наказу про проведення акредитації та ліцензування вищих навчальних закладів на відповідність науково педагогічних працівників. Науково-педагогічна спеціальність викладача визначається його спеціальністю за дипломом про освіту, науковою спеціальністю, науковим ступенем, ученим званням або проходженням науково-педагогічного стажування чи підвищенням кваліфікації з відповідної дисципліни тривалістю не менше 6 місяців. Застосування зазначеного вимагає проходження підвищення кваліфікації з викладаємої дисципліни у випадку, коли відповідність науково-педагогічної спеціальності викладача, які він викладає, не підтверджується його спеціальністю за дипломом про освіту, або науковою спеціальністю, або науковим ступенем, або ученим званням. Також для підтвердження відповідності необхідно бути авторами навчально-методичних розробок, підручників, навчальних посібників та наукових праць, опублікованих у фахових виданнях України та інших держав [1-3].

Кожна з перерахованих ознак має різну вагу при реалізації робіт за освітнім проектом. Найбільш вагомими критеріями до викладача з точки зору якості викладання конкретної дисципліни є отримана наукова спеціальність, науковий ступінь та вчене звання. Вони дають змогу викладати базові дисципліни зі спеціальності або напряму підготовки. Для подальшої професійної роботи необхідним є постійне підвищення кваліфікації. Його слід проходити періодично, один раз у п'ять років, що обумовлено постійним оновленням знань та появою нових досягнень науки і техніки. Кожний викладач окрім педагогічної діяльності повинен обов'язково здійснювати наукову та методичну роботу. Даний аспект також слід враховувати, особливо якщо викладач тривалий час викладав конкретну дисципліну та напрацював значний науково-теоретичний і методичний досвід роботи. Важливим елементом є також організація науково-дослідної роботи студентів за профілем кафедри в цілому і конкретної дисципліни зокрема.

В ідеалі всі ці критерії повинні бути наявні у всіх науково-педагогічних працівників, проте на практиці зустрічаються випадки коли відповідність спеціальності викладача дисциплінам, які він викладає, не підтверджується його науковою спеціальністю, або науковим ступенем, або вченим званням. Інколи відсутній досвід роботи, наукові публікації та методичні розробки саме з даної спеці-

альності. Завідувач кафедри повинен враховувати всі ці фактори під час розподілу дисциплін та формування навчального навантаження на викладачів кафедри. При цьому необхідно дотримуватися вимог чинного законодавства стосовно того, які дисципліни викладач може викладати, та за яких умов може відбуватися його переорієнтування на викладання нової дисципліни.

Таким чином, професорсько-викладацький склад слід формувати у відповідності з переліком дисциплін, що викладаються на кафедрах та постійно підвищувати їх професійний рівень. Для ефективної реалізації навчального процесу необхідним є дотримання законодавчого підґрунтя стосовно відповідності науково-педагогічної спеціальності викладача.

Список використаних джерел

1. Закон України про вищу освіту. 2014 р
2. Накази МОН молоді та спорту України: № 687; №847; №1377.
3. Мороз О.Г., Падалка О.С., Юрченко В.І. Педагогіка і психологія вищої школи: Навчальний посібник/ За ред. О.Г. Мороза. – К.: НПУ, 2003. – 267 с.

КЛІНІКА ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ТА ПРАКТИЧНИХ НАВИКІВ СТУДЕНТІВ

Передера Р.В. – к.вет.н., доцент; Слюсар Г.В. – завідувач клініки; Собчишина Т.М. – завідувач лабораторії кафедри хірургії та акушерства

Професіоналізм діяльності викладача вищої школи передбачає оптимальне поєднання суто педагогічної діяльності з науково-дослідною та навчально-методичною роботою. Викладач повинен бути фахівцем у галузі науки, яку викладає студентам. Він повинен не тільки теоретично володіти своїм навчальним предметом, але й демонструвати практичні навички на високому рівні [1,2].

Кафедра хірургії та акушерства має навчально-наукову клініку ветеринарної медицини, в умовах якої якнайкраще розкривається науковий потенціал викладачів кафедри та є можливість передавання практичного досвіду студентам. На базі клініки ветеринарної медицини студенти проходять виробничу практику. Також організовано роботу студентського наукового гуртка "Хірург", на заняттях якого відпрацьовують методики оперативного втручання при різноманітних захворюваннях дрібних тварин. Клініка постійно забезпечує студентів біологічним матеріалом від хворих тварин та трупами для проведення досліджень на інших кафедрах (патолого-анатомічних, бактеріологічних, паразитологічних). Таким чином, студенти мають можливість отримати клінічний матеріал для написання курсових, дипломних робіт і статей. На базі клініки проводяться дослідження аспірантів кафедри хірургії та акушерства за результатами яких публікуються наукові статті і отримано патенти на корисну модель.

Навчально-наукова клініка ветеринарної медицини виконує поставлені завдання: здійснює забезпечення навчального процесу та наукової роботи студентів і науково-педагогічних працівників академії, а також сприяє формуванню позитивного іміджу факультету ветеринарної медицини та Полтавської державної аграрної академії. Перспективним є використання можливостей клініки для покращення рівня практичної підготовки студентів не лише з хірургії, а й з інших

дисциплін професійно-практичної підготовки студентів, а також для підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників академії у виробничих умовах.

Таким чином, науково-педагогічна діяльність викладача кафедри хірургії та акушерства спрямована на формування професійних знань, умінь і навичок у майбутніх фахівців ветеринарної медицини, тому навчально-наукова клініка ветеринарної медицини є необхідним елементом практичної підготовки в умовах якого викладачі кафедри розкривають перед студентами свій професіоналізм.

Список використаних джерел

1. Полуніна О.В. Психологічна компетентність викладача вищого педагогічного навчального закладу як чинник успішності управління процесом учіння студентів. Дис...канд.психол.наук. – К., 2004. – 202 с.

2. Юрченко В.І. Оцінні ставлення в педагогічній взаємодії //Освіта і управління. – Т.2. – 1998. – № 4. – С.91– 98.

МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ВЕТЕРИНАРНО-САНИТАРНА ЕКСПЕРТИЗА З ОСНОВАМИ ТСПТ» В УМОВАХ ЗАБІЙНОГО ЦЕХУ ПОЛТАВСЬКОГО М'ЯСОКОМБІНАТУ

*Щербакова Н.С. – доцент, доцент кафедри паразитології
та ветсанекспертизи к.в.н., доцент;*

*Передера Ж.О. – доцент, професор кафедри паразитології
та ветсанекспертизи к.в.н., доцент*

Лабораторне заняття (лат. labor — праця) — форма навчального заняття, на якому студенти під керівництвом науково-педагогічного працівника особисто проводять натурні або імітаційні експерименти чи досліди з метою практичної перевірки й підтвердження окремих теоретичних положень навчальної дисципліни, набувають практичних навичок роботи з лабораторним обладнанням, устаткуванням, вимірювальною апаратурою, обчислювальною технікою, оволодівають методикою експериментальних досліджень у конкретній предметній галузі[2].

Проведення лабораторних занять потребує добре підготовлених, спеціально обладнаних навчальних лабораторій із використанням устаткування, пристосованого до умов навчального процесу (лабораторні установки, макети тощо). Інколи лабораторні заняття доцільно проводити безпосередньо на виробництві, в умовах реального професійного середовища (на м'ясокомбінаті, в науково-дослідному інституті, в лабораторії) [1].

Для покращення сприйняття матеріалу і набуття студентами практичних навичок лабораторне заняття з дисципліни «Ветеринарно-санітарна експертиза з основами ТСПТ» на тему: «Засвоєння методики ветеринарно-санітарної експертизи туш і органів забійних тварин» проводиться в умовах забійного цеху м'ясокомбінату.

Для досягнення мети лабораторного заняття – «засвоїти методику ветеринарно-санітарної експертизи туш і органів забійних тварин», потрібно суворо дотримуватися при проведенні лабораторного заняття викладачу наступного плану:

1. Вивчення правил безпеки при роботі в умовах забійного цеху м'ясокомбінату.

2. Вивчення послідовності огляду туш ВРХ.
3. Вивчення послідовності огляду туш свиней.
4. Вивчення послідовності огляду туш однокопитних тварин.

Для цього студентів забезпечують скальпелями, ножицями та ножами, щоб вони мали змогу безпосередньо проводити огляд туші під наглядом лікаря ветеринарної медицини забійного цеху та викладача.

Студенти повинні обстежити тушу тварини, визначити чи є відхилення від норми (ураження) внутрішніх органів та прийняти рішення про порядок використання продуктів забою, а результати дослідження внести в робочий зошит з дисципліни «Ветеринарно-санітарна експертиза з основами ТСПТ».

Після цього вони захищають лабораторну роботу та отримують оцінку за лабораторне заняття.

Такий підхід до проведення лабораторних занять дозволяє отримати формування практичних умінь і навичок, необхідних в майбутній професійній діяльності.

Список використаних джерел

1. Костюк В.К. Комплексне методичне забезпечення навчальних дисциплін з напрямку „Ветеринарна медицина” / В.К. Костюк // Наука і методика Зб. науково-методичних праць – Вип. №1. - С. 8-11.
2. http://pidruchniki.ws/13340203/pedagogika/metodika_organizatsiyi_provedennya_praktichnih_laboratornih_seminarskih_zanyat_vischiy_shkoli.

ЯКИМ ПОВИНЕН БУТИ ВИКЛАДАЧ ВИЩОЇ ШКОЛИ?

*Лаврінченко І.В. – доцент кафедри патологічної анатомії та інфекційної патології, к.в.н.;
Передера О.О. – доцент кафедри патологічної анатомії та інфекційної патології, к.в.н.;
Жерносик І.А. – старший викладач патологічної анатомії та інфекційної патології*

«Хороше викладання – це акт щедрості, чудасія, мінливої музи, мистецтво, якому можна навчитися згодом, і завжди ризикова справа. Відверто кажучи – це таємниця, яка живе в особі викладача...» (Паркер Дж. Паллір).

Успішне розв’язання завдань підготовки фахівців із вищою освітою, які стоять перед вищою школою, значною мірою залежить від викладачів, їхнього науково-творчого потенціалу, рівня загальної та психологічної культури, педагогічної майстерності й професіоналізму [1]. На викладача, згідно із Законом України «Про вищу освіту», покладаються складні й відповідальні обов’язки: постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність і наукову кваліфікацію, забезпечувати високий науково-теоретичний і методичний рівень викладання дисциплін, дотримуватися норм педагогічної етики, моралі, поважати гідність осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, прищеплювати їм любов до України, виховувати їх у дусі українського патріотизму й поваги до Конституції України; дотримуватися законів України, статуту та правил внутрішнього розпорядку вищого навчального закладу [2].

Проте реальність відрізняється від декларативних принципів закону. Студенти схильні поділяти викладачів на групи: на тих, які розуміють студентів, бачать у них особистість, залюбки дискутують на різні теми, мають високий рівень

інтелекту та професіоналізму; категорія тих, які – намагаються застосовувати військову дисципліну – безумовне погодження з їхньою точкою зору, вони цінують "рабство", а не інтелект і вміння логічно мислити і намагаються задавити особистість адміністративними заходами; а також на викладачів, які відбувають години, при цьому дозволяють студентам робити все, аби лише їм не заважали [3].

То яким же повинен бути викладач? Найперше, що спадає на думку – це глибоке та ґрунтовне знання науки, яке в цілому інтегроване в сукупність знань з певного напрямку підготовки або спеціальності. Надзвичайно важливим аспектом є те, що ці знання не просто теоретичні, відірвані від реалій, а й підтверджуються практичним навиками, які вирішують конкретні проблеми. Це особливо гостро виявляється на прикладі викладача – лікаря ветеринарної медицини, який повинен діагностувати, лікувати, бути затребуваним у сфері своєї професійної компетентності. Міркуватимемо далі, якщо викладач професіонал – він чимало знає і ще більше вмє, то чи зможе він передати свої надбання студентам, чи володіє він педагогічним прийомом? Специфіка педагогічної діяльності полягає в тому, що основним знаряддям праці викладача є його власна персона – особистість, яка й визначає результативність практичної педагогічної роботи. Чи повинен бути викладач блискучим оратором – безперечно. Заняття, на яких монотонна і одноманітна інформація викликають нудьгу та сон, не принесуть користі, натомість гостре та влучне слово спонукатиме до знань. Чи кожен викладач здатний заволодіти увагою аудиторії, спостерігати за реакцією слухачів і залучати їх до участі в дискусії? Чи мають бути серед особистісних рис кожного викладача такі як порядність, чесність, справедливість, послідовність у вчинках, повага до оточуючих людей? Відповіді на ці питання здаються однозначно ствердними. У період юнацького максималізму надзвичайно важливо, щоб із молоддю працювали люди, які здатні створити правила чесної конкуренції, що ґрунтується на знаннях і вміннях та потенційній здатності логічно мислити.

Відомо, що найконсервативнішими і найбільш стійкими до нового у всі часи були й залишаються люди в педагогічній системі. Ситуація, що виникла на сьогодні в суспільстві, а саме – гостра потреба європейських загальнолюдських цінностей, обумовлює нові вимоги до особистості викладача. Запитаємо у себе, наскільки вдало ми здатні поєднувати в собі педагога та професіонала, якими нас бачать студенти, чи поважають вони нас? І нарешті, що можна зробити для покращення ефективності надання освітніх послуг та чи готові ми до змін?

Отже, педагогічний процес – це перш за все взаємодія особистостей, де основним засобом впливу педагога стає він сам як особистість та спеціаліст, який володіє необхідними знаннями та навичками, при цьому вирішальну роль в його діяльності і професійних характеристиках відіграють людські якості.

Список використаних джерел

1. Юрченко В.І. Вплив взаємин між студентами і викладачами на „Я-концепцію” майбутнього вчителя // Освіта і управління. – Т.1. – 1997. - №1. – С. 199–124.
2. Закон України "Про вищу освіту" від 01.07.2014 р. № 1556 – VII.
3. Дмитрієва С.М. Психологічні особливості педагогічної співтворчості викладача і студентів: Автореф. дис...канд. психол. наук : 19.00.07 / Ін. психології ім. Г.С. Костюка. – К., 1996. – 20 с.

СЕКЦІЯ ЕКОНОМІКИ ПІДПРИЄМСТВА, МАРКЕТИНГУ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ

ВИБІР ПРЕДМЕТНОЇ СФЕРИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРИ ВИКОНАННІ НАУКОВИХ РОБІТ

*Лозинська Т. М. – професор, завідувач кафедри менеджменту,
д.н. з держ. управл.*

Метою будь-якого дослідження (дослідження дійсності, минулого, процесів, явищ тощо) є отримання *нового знання*, яке є системним утворенням, а отже воно відрізняється наявністю зв'язків, упорядкованістю, організацією, тобто має структурний характер [1]. Структурованість наукового знання обумовила виділення окремих наукових сфер, які, у свою чергу можуть бути розкладені на дрібніші складові. Саме структурованість наукового знання спонукає дослідників до чіткого окреслення складових (характеристик, взаємозв'язків) процесів і явищ, які будуть вивчатися, що є важливим з точки зору ідентифікації наукової проблеми і постановки завдань. Виявлена проблема, як і правильно поставлений діагноз у медицині, є основою правильності (об'єктивності) розроблених рекомендацій щодо її усунення (лікування).

Звідси – значна увага до формування об'єкту (загального процесу чи явища) та предмету (окремих характеристик чи взаємозв'язків усередині предмету) дослідження як вузлових елементів структури дослідження. Предметна сфера дослідження знаходить своє відображення у темі наукової роботи, при цьому об'єкт і предмет дослідження мають співвідноситися між собою як ціле й окреме.

В економічних науках вибір предметної сфери дослідження обумовлюється наявністю глобальних проблем економічного розвитку або прикладних завдань підвищення ефективності господарської діяльності людини в умовах мінливості соціального й природного середовища. Таким чином, формування, наприклад, теми «*Застосування маркетингової стратегії розвитку зерновиробництва в сільськогосподарських підприємствах*» є цілком коректним з огляду на те, що в умовах конкуренції використання маркетингових інструментів у контексті стратегії розвитку підприємства може забезпечити йому бажані переваги.

Що стосується предмету дослідження, то його сформулювати досить просто – «*теоретичні та методичні основи застосування маркетингової стратегії розвитку зерновиробництва в сільськогосподарських підприємствах*», а ось щодо ідентифікації об'єкту дослідження в даному випадку можуть бути розбіжності. *Об'єктом* дослідження можна розглядати процес розроблення й застосування маркетингових стратегій взагалі, без прив'язки до галузі, тоді *предмет* відобразить особливості цього процесу в забезпеченні розвитку зерновиробництва. *Як об'єкт* дослідження може розглядатися й процес розвитку зерновиробництва в сільськогосподарських підприємствах, а в предметі дослідження в цьому випадку акцентуватиметься увага на значенні маркетингової стратегії у забезпеченні відповідного розвитку. Обидва підходи мають право на існування, але дослідник має бути готовим до захисту відповідної наукової позиції, а головне – структура наукової роботи має будувати-

ся, виходячи з обраної концепції. Якщо виходити з першого підходу, то теоретична частина роботи має бути присвячена опису принципів, закономірностей і особливостей побудови маркетингової стратегії, аналітична – виявленню стану стратегічного управління, а проектна – встановленню бажаних параметрів і характеристик відповідної маркетингової стратегії. Другий підхід дозволяє зосередитися на теоретико-прикладних основах розвитку зерновиробництва, аналізі його стану в підприємствах сільського господарства та обґрунтуванні маркетингової стратегії для забезпечення подальшого розвитку галузі.

Аналіз значної кількості наукових робіт показує, що саме ігнорування принципу системності у проведенні наукового дослідження та оприлюднення його результатів є основною причиною незадовільної якості наукових робіт.

Отже, науковим керівникам необхідно звернути увагу на архітектуру наукових робіт і сприяти формуванню у здобувачів погляду на нові знання як на системне явище.

Список використаних джерел

1. Будко В. В. Философия науки: [учебное пособие] / В. В. Будко. – Харьков: Консум, 2005. – 268 с.

ВИКЛАДАЧ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЯК ОРГАНІЗАТОР НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ

Коваленко М.В. – доцент кафедри економіки підприємства, к.е.н.

Коваленко О.М. – майстер ВН кафедри машиновикористання та ВН

В умовах глобалізації світового суспільства освіта повинна торкатися глибинних внутрішніх процесів розвитку людини, її менталітету, інтелекту й мислення. Тому провідну роль має відігравати професіоналізм педагогічних кадрів. Зокрема, йдеться про особистість викладача ВНЗ – головного організатора навчально-виховного процесу.

У зв'язку з цим вищі навчальні заклади чекають на викладача, який уже сьогодні має адекватне уявлення про сучасний світ, уміє критично мислити, прогнозувати, експериментувати, бути відкритим до швидкоплинних змін і нових можливостей [2, с. 377]. Утім, саме від цих факторів в основному залежить рівень професійної майстерності й кваліфікації викладача, а отже, – професіоналізм тих, кого він навчає й виховує [1, с. 550].

Праця викладача вищого навчального закладу – це висококваліфікована розумова праця щодо підготовки й виховання спеціалістів вищої кваліфікації з усіх галузей національної економіки, інтелектуальної еліти суспільства, української інтелігенції. В ній органічно поєднані знання та ерудиція вченого й мистецтво педагога, висока культура та інтелектуальна й моральна зрілість, усвідомлення обов'язку та почуття відповідальності.

Навчально-педагогічна діяльність викладача спрямована на організацію процесу навчання у вищій школі у відповідності з вимогами суспільства. Для навчального процесу у вищій школі характерним є органічне поєднання навчального і науково-дослідного аспектів, підвищення активності і самостійної роботи студента (навчаючись, студент вчиться сам). У педагогічній діяльності поєднується теоретична складова, пов'язана з розкриттям нових закономірностей, сутності науки, а також практична, спрямована на перетворення конкре-

тних ситуацій, на розв'язання системи педагогічних задач. Викладач визначає мету та задачі навчання з конкретного предмету у взаємозв'язку з іншими навчальними предметами; обмірковує зміст навчання, сучасні форми і методи, що сприяють активізації навчально-пізнавальної діяльності студента, форми контролю; формує творчі колективи навчальних груп; здійснює виховання студента й активізує потребу в самовихованні.

На нашу думку, вершиною педагогічної думки сучасності є розмірковування званої української дослідниці Т.І. Сущенко щодо особистості викладача – майстра педагогічної діяльності. На думку вченої, у професійній діяльності викладач має керуватися низкою ідей, серед яких [2, с. 382]:

– мати вроджену здібність і потребу до самонавчання упродовж життя, максимально використовуючи для цього всі свої резерви, почуття і творчий потенціал заради створення суспільного блага й гідного власного майбутнього;

– наявність вільного часу на продуктивні роздуми, щоб ефективно аналізувати, порівнювати, зіставляти, моделювати педагогічний процес у вищій школі, підвищуючи результати навчальної роботи своїх студентів завдяки регулярному оновленню своїх знань, відмові від застарілих моделей навчання і використанню сучасних його моделей і відповідних засобів;

– чітка професійна позиція, гідна мета, вміння виразно, делікатно й ненав'язливо її «презентувати»; вміння цілковито і вчасно переглянути все, що досі слугувало принципом і орієнтиром у ставленні та діях;

– необмежені можливості бути успішним у виконанні педагогічних дій, результатом яких є вплив на пробудження у студентів інтересу до висловлених викладачем думок, легке їх засвоєння, запам'ятовування й осмислення за рахунок ефективного і приємного навчання.

Найвагомішими факторами, які сприяють розвитку професіоналізму викладача вищої школи, є: вдосконалення мотиваційного середовища інноваційної діяльності; глибина аналізу й самоаналізу педагогічної дійсності; позитивне емоційне переживання від професійного самовдосконалення; самостійна розробка нововведень; співвідношення індивідуальної й колективної форм організації навчально-творчої діяльності; органічне поєднання безперервної самостійної навчально-дослідної й науково-дослідної діяльності професійного спрямування; використання системи варіативних, диференційованих завдань, які мають професійно орієнтований характер.

Отже, професіоналізм педагога – це соціально значуща якість педагога, в результаті якої створюється новий студент, нова технологія співтворчості й співрозвитку. Професіоналізм викладача ВНЗ визначається як визначальний чинник розвитку соціуму, сукупність певних самозмін, які будуть забезпечувати якісно новий розв'язання професійних завдань в особливих умовах.

Список використаних джерел

1. Ю.М. Дубревський. Професіоналізм викладача ВНЗ – визначальний чинник розвитку соціуму / Ю.М. Дубревський // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2013. – Вип. 33(86). – С. 550-554.

2. Сущенко Т.І. Професійна майстерність викладача в умовах нових тенденцій розвитку людства й освіти / Т.І. Сущенко // Педагогіка і психологія формування творчої особистості: проблеми і пошуки : зб. наук. пр. / За заг. ред. Т.І. Сущенко. – Запоріжжя, 2006. – Вип. 39. – С. 377–382.

ДОСВІД ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВИКЛАДАЧАМИ КАФЕДРИ МЕНЕДЖМЕНТУ ЯК СПОСІБ НАБУТТЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ

Сердюк О. І. – професор кафедри менеджменту, к.е.н., доцент;

Мирна О. В. – доцент кафедри менеджменту, к.е.н., доцент;

Паламарчук Г. А. – доцент кафедри менеджменту, к.с.-г.н., доцент

Стратегія Полтавської державної аграрної академії (ПДАА) з кадрових питань повинна передбачити впровадження механізму кар'єрного росту викладачів як науково-педагогічних працівників (НПП) шляхом підвищення кваліфікації за тематичними напрямками: предметна галузь викладання дисциплін; психолого-педагогічними; професійно-практичними; впровадження нових інформаційних технологій навчання.

Метою навчання працівників є вдосконалення професійної підготовки викладачів шляхом поглиблення і розширення їх професійних знань, умінь і навичок, набуття досвіду виконання додаткових завдань та обов'язків у межах спеціальності [1].

За виконання важливої задачі – підвищення кваліфікації НПП – несуть відповідальність ректорат, декани факультетів, завідувачі кафедр, а також викладачі академії. Підвищення професійної (фахової) кваліфікації є безпосереднім службовим обов'язком кожного викладача. Основною формою підвищення кваліфікації НПП кафедри менеджменту ПДАА є стажування, яке проводиться у навчально-наукових установах, вищих навчальних закладах, а також на підприємствах, в установах, організаціях, органах державної влади і місцевого самоврядування міста Полтава, Полтавської області, України та за кордоном.

Система підвищення кваліфікації ПДАА повинна ґрунтуватися на дотриманні трьох взаємопов'язаних принципів:

1. Безперервність та обов'язковість.

Підвищення кваліфікації викладачів ВНЗ здійснюється на безперервній основі та періодично, але обов'язково один раз у п'ять років протягом педагогічної діяльності.

2. Актуальність.

Форми та терміни підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників визначаються з урахуванням потреб кафедр та ВНЗ в цілому.

3. Результативність.

Придбання нових теоретичних, практичних знань та впровадження їх у навчальний процес з метою підвищення якості освіти у ВНЗ [2, с. 4].

Протягом 2009-2013 років викладачі кафедри менеджменту підвищили кваліфікацію з широкого кола дисциплін: «Менеджмент», «Інноваційний менеджмент», «Операційний менеджмент», «Стратегічне управління», «Менеджмент персоналу», «Корпоративне управління», «Регіонально-адміністративний менеджмент», «Управління якістю», «Управління персоналом», «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності».

Підкреслимо найбільш актуальну, на нашу думку, тематику дослідження під час підвищення кваліфікації:

- удосконалення стратегій розвитку організацій;

- стратегія маркетингової діяльності підприємства;
- напрями інноваційної діяльності в аграрному секторі економіки;
- управління ефективністю підприємства;
- керування і комунікації в міжнародних корпораціях.

Тривалість підвищення кваліфікації як виду зросла з 72 год. у 2009 р. до 108/136 год. у 2013 р., що відповідає нормативним вимогам і ставить підвищення кваліфікації на більш високий якісний щабель. Більш докладно сукупність видів підвищення кваліфікації розглянемо в табл. 1.

За даними (див. табл. 1) робимо висновок про зростання з року в рік інтенсивності підвищення кваліфікації викладачами кафедри менеджменту ПДАА.

Таблиця 1

Інформація про підвищення кваліфікації викладачів кафедри менеджменту ПДАА у 2009-2013 рр., осіб

Види підвищення кваліфікації НПП	Роки					Відхилення 2013 р. від 2009 р., (+; -)
	2009	2010	2011	2012	2013	
1. Підвищення кваліфікації як вид (семінар)	0	0	5	0	0	0
2. Стажування	6	0	2	0	13	7
в тому числі: у ВНЗ	6	0	0	0	13	7
у підприємствах АПК	0	0	2	0	0	0
3. Індивідуальне підвищення кваліфікації	3	1	5	2	3	0
в тому числі: здобуття наукового ступеня	0	0	4	0	0	0
навчання	3	1	1	2	3	0
- друга вища освіта	3	0	0	0	2	-1
- аспірантура	0	0	0	1	0	0
- докторантура	0	1	1	1	1	1
Всього:	9	1	12	2	16	7

Джерело: узагальнено авторами за даними Звітів про підвищення кваліфікації викладачів кафедри менеджменту за 2009-2010, 2010-2011, 2011-2012, 2012-2013, 2013-2014 навчальні роки

Важливим для характеристики ситуації є розгляд баз підвищення кваліфікації (табл. 2).

Стратегічним партнером у сфері підвищення кваліфікації викладачами кафедри менеджменту протягом досліджуваного періоду є кафедра менеджменту організацій та зовнішньоекономічної діяльності ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», на частку якого припадає майже 48 % підвищень кваліфікації. Другим за значимістю місцем, де викладачі кафедри успішно підвищують кваліфікацію, виступають підрозділи Національного університету біоресурсів і природокористування України: Навчально-науковий інститут післядипломної освіти та кафедра менеджменту імені професора Й. С. Завадського. П'яте місце з результатом 2,5 % поділили ТОВ «Обрій», СТОВ «імені Калашника», аспірантура ПДАА та Спеціалізована вчена рада К 23.053.02.

**Розподіл викладачів кафедри менеджменту ПДАА за місцями
підвищення кваліфікації, 2009-2013 рр.**

Місце підвищення кваліфікації	Рік	Кількість, осіб	Структура, %	Місце за питомою вагою
1. Національний університет біоресурсів і природокористування України	2010	1	2,5	х
	2011	6	15,0	х
	2012	1	2,5	х
	2013	1	2,5	х
Разом	х	9	22,5	2
ТОВ «Обрій» Решетилівського району Полтавської області	2011	1	2,5	5
2. СТОВ «імені Калашника» Полтавського району	2011	1	2,5	5
3. Аспірантура ПДАА	2012	1	2,5	5
4. Інститут післядипломної освіти та дорадництва ПДАА	2009	3	7,5	х
	2013	2	5,0	х
Разом	х	5	12,5	3
5. ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»	2009	6	15,0	х
	2013	13	32,5	х
Разом	х	19	47,5	1
6. Спеціалізована вчена рада К 44.887.01 по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук у ПДАА	2011	3	7,5	4
7. Спеціалізована вчена рада К 23.053.02 по захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук у Кіровоградському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка	2011	1	2,5	5
Всього	х	40	100,0	х

Джерело: узагальнено авторами за даними Звітів про підвищення кваліфікації викладачів кафедри менеджменту за 2009-2010, 2010-2011, 2011-2012, 2012-2013, 2013-2014 навчальні роки

Тому вважаємо за доцільне ширше запроваджувати практику стажування НПП на провідних вітчизняних підприємствах (товариствах, кооперативах, фермерських господарствах) АПК з сучасним рівнем технології виробництва та обладнанням і за кордоном, що дозволить підвищити педагогічний професіоналізм при проведенні навчальних занять, куруванні виробничих практик з дисциплін управлінського циклу. Також на основі заяв НПП доцільно зраховувати такі види індивідуального підвищення кваліфікації: видання монографій, підручників та навчальних посібників, якщо особистий авторський внесок становить не менш, як 10 умовних друкарських аркушів.

Список використаних джерел

1. Про затвердження Положення про підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів : наказ № 48 від 24.01.2013 [Електронний ресурс] : офіційний сайт Верховної Ради України / Міністерство

освіти і науки, молоді та спорту України. – Текст. дані. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0488-13/print1390911814923379> (дата звернення: 08.01.15). – Назва з екрана.

2. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л. Л. Положення про підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників університету (проект) [Текст] / Л. Л. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ, Є. І. СОКОЛ. – Харків : НТУ «ХПІ», 2014. – 30 с.

ІННОВАЦІЙНА СПРЯМОВАНІСТЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРИ ВИКЛАДАННІ ЕКОНОМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Помаз Ю.В. – доцент кафедри економіки підприємства, к.і.н., доцент; Помаз О.М. – доцент кафедри менеджменту, к.е.н., доцент

На сучасному етапі розвитку освіти суперечність між існуючими вимогами до спеціаліста сільського господарства та рівнем його підготовки вимагає утвердження нових взаємовідносин між суб'єктами педагогічної діяльності.

У нинішніх умовах виникла об'єктивна потреба у формуванні творчої висококваліфікованої особистості, здатної до критичного, рефлексивного мислення й реальної оцінки ситуації, що склалася, тому прогресивною тенденцією є запровадження у навчально-виховний процес вищих навчальних закладів інноваційних педагогічних технологій.

Вища школа як один із найважливіших інститутів соціалізації людини, підготовки молоді до ролі активних суб'єктів майбутніх суспільних процесів повинна бути винятково уважною як до нових реалій і тенденцій суспільного розвитку, так і до нововведень у сфері змісту, форм і методів навчання та виховання. Упровадження передового педагогічного досвіду у вузівську практику потребує належно підготовлених, готових до інноваційної діяльності викладачів, здатних на творчий пошук, керівників наукових підрозділів. Викладацька професія вимагає особливої чутливості до постійно оновлюваних тенденцій суспільного буття, здатності до адекватного сприйняття, потреб суспільства і відповідного коригування своєї роботи. Особливу значущість має ця здатність за інформаційної доби, яка потребує багатьох принципово відмінних від попередніх навичок, умінь і відповідного мислення. Відповідно інноваційність має характеризувати професійну діяльність кожного викладача.

Наявність інноваційного потенціалу визначають:

1. Творча здатність генерувати нові уявлення та ідеї. Обумовлюється професійною установкою на досягнення пріоритетних завдань освіти; вміннями проектувати і моделювати свої ідеї на практиці.

2. Високий культурно-естетичний рівень, освіченість, інтелектуальна глибина і різнобічність інтересів педагога. На перший план виступає неповторна своєрідність кожної особистості, самооцінка соціокультурного та інтелектуального рівня розвитку; вибір різних форм культурної та наукової, творчої активності.

3. Відкритість особистості педагога до нового розуміння і сприйняття різних ідей, думок, напрямів, течій. Базується на толерантності особистості, гнучкості та широті мислення [1, с. 245].

Інновації є суттєвим діяльним елементом розвитку освіти взагалі, реалізації конкретних завдань у навчально-виховному процесі. Стрижнем іннова-

ційних процесів у освіті є впровадження досягнень психолого-педагогічної науки в практику, вивчення, узагальнення та поширення передового педагогічного досвіду. Інноваційну спрямованість педагогічної діяльності зумовлюють соціально-економічні перетворення, які вимагають відповідного оновлення освітньої політики, прагнення викладачів до освоєння та застосування педагогічних новинок, конкуренція вищих навчальних закладів, яка стимулює пошук нових форм, методів організації навчально-виховного процесу.

Поняття активізації навчання як забезпечення посиленої діяльності тих, хто навчає та навчається, передбачає розширення застосування методів і форм активного навчання, що засновані на розвитку пізнавальної активності студентів, їх творчих здібностей і досвіду соціального спілкування, зближенні процесу навчання з вирішенням практичних господарських завдань і прищеплюванні навичок науково-дослідницького підходу до їх вирішення.

Слід зазначити, що активізація пізнавальної діяльності при викладанні економічних дисциплін досягається за будь-якої форми занять, хоча форма значною мірою визначає рівень пізнавальної активності студентів. Чим ближче навчальний процес до дослідницького, тим більша зацікавленість і активність студентів. На це повинні бути спрямовані методика читання лекцій, методика проведення практичних занять, форми навчального контролю та самостійної роботи студентів. Необхідно, щоб навчальна інформація була актуальною, значущою, науково достовірною та аргументованою, її слід давати в дидактично оптимальних варіантах, аби студенти максимально зрозуміли та засвоїли її. Центр ваги навчального процесу необхідно перенести на формування творчого, продуктивного мислення [2, с. 75].

Реалізація концепції економічної освіти пов'язана з вибором засобів і способів навчання, тобто методики викладання. Метою вузівського навчання можна вважати появу професійного світогляду. Тільки створивши своєрідну «критичну масу» такого світогляду, фахівець може перевести її в професійні комунікативні зв'язки, практичні дії та проекти. Центром навчального процесу має стати модель професійної діяльності, що визначає послідовність і зміст вивчення окремих економічних дисциплін, рівень професійних знань та вмінь, яким треба опанувати майбутньому фахівцю. Таким чином, стала нагальною необхідність переусвідомити під кутом зору практичних проблем економічного та соціального розвитку весь процес економічної підготовки. Завдання підвищення якості підготовки потребують розробки методів активного навчання, виходячи зі специфіки економічних спеціальностей.

Список використаних джерел

1. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Лузан П. Г. Методи і форми організації навчання у вищій аграрній школі / П. Г. Лузан. – К.: Аграрна освіта, 2003. – 224 с.

ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВНЗ

Дубина А.О. – аспірант кафедри економіки підприємства

У сучасних умовах активної євроінтеграції та реформ, пов'язаних із модернізацією внутрішньо- та зовнішньоекономічних відносин особливої актуальності набуває питання підготовки висококваліфікованих кадрів. Саме вони виступають наріжним каменем у забезпеченні для України гідного місця в світовій спільноті. Цей висновок слідує з твердження, що конкурентоспроможність економіки країни визначається не обсягом природних і виробничих ресурсів, а, насамперед, інтелектуальним потенціалом та здатністю генерувати нові знання [2, с. 353].

Ринок освітніх послуг є безпрецедентним елементом економічного середовища країни, адже він інтегрується в усі сфери життєдіяльності суспільства. А освітня послуга – унікальний товар, від якості якого залежить ефективність функціонування усіх, без винятку, галузей економіки, громадське та приватне благо.

Аналіз структури ринку дає підстави характеризувати ринок освітніх послуг України як монополістичну конкуренцію [1, с. 90]. Її основна характеристика – відносно велика кількість учасників, що виключає повний контроль над ринком [3, с. 424]. Оскільки конкурентна боротьба на ринку освітніх послуг розвивається динамічно, то ВНЗ повинні постійно відстежувати всі конкурентні зміни та вчасно реагувати на них. Так зване «змагання за абітурієнта» загострюється у світлі прийнятого у новій редакції Закон України «Про вищу освіту». Який встановлює чіткі гарантії та відповідальність держави щодо забезпечення якості вищої освіти, що є надзвичайно важливою умовою входження України до Європейського простору вищої освіти [5].

Нажаль, традиційна модель надання освітніх послуг, що спрямована лише на передачу знань, умінь та навичок, не відповідає вимогам сучасності. Діяльність викладача вищої школи зазнає переорієнтації від інформаційного до організаційного керівництва самостійною навчально-пізнавальною, науково-дослідною і професійно-практичною діяльністю студентів із використанням інноваційних технологій. [6, с. 5]. Найкраще переліченим вимогам відповідають методи інтерактивного навчання.

Слово «інтерактивний» англійського походження, є продуктом симбіозом слів «inter» – активний та «act» – діяти. З чого слідує, що даний термін можна інтерпретувати як «сприяння», «взаємодія». Якщо поглянути на нього через призму аудиторної роботи, то інтерактивним, може вважатися той метод навчання, що передбачає будь-який вид чи форму ведення активної дискусії (напрямую чи за допомогою спецзасобів). Отже, інтерактивне навчання – це, перш за все навчання у процесі діалогу викладача зі студентами, що передбачає заперечення домінування як одного доповідача, так і певної думки над іншими.

Більш широке сучасне трактування поняття інтерактивного навчання включає в себе умову інтенсивного застосування різноманітних методів візуалізації матеріалу, що викладається. Піонером області використання аудіо- та відео-візуальних матеріалів у навчанні є всесвітньо відомий вчений, педагог Едгар Дейл. Його дослідження були зосереджені на пошуку найбільш ефекти-

вніших освітніх технік, орієнтованих на природні здібності людського мозку засвоювати інформацію. На основі його досліджень наприкінці ХХ ст. у Національній тренінговій лабораторії США була розроблена графічна модель впливу методів навчання на ступінь засвоєння матеріалу (рис. 1).

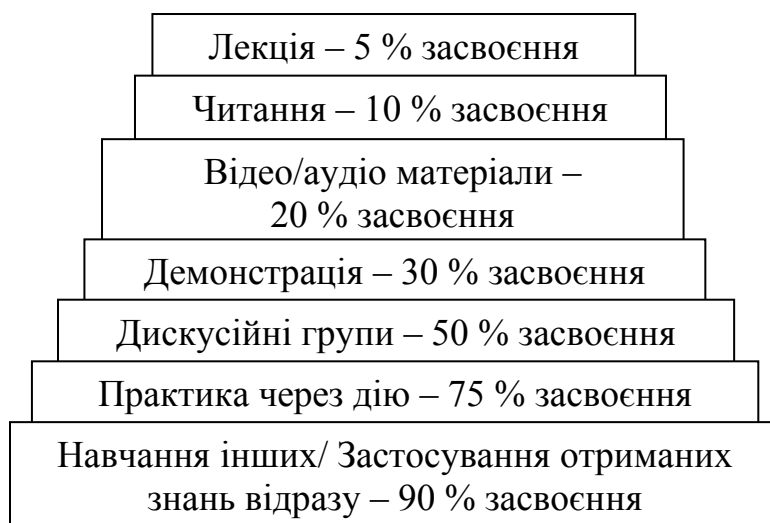

Рис. 1. Піраміда навчання

Джерело: дослідження National Training Laboratories, Bethel, Maine, USA, 1991

Отже, як бачимо з рис. 1 робота викладача у системах «викладач→студент» (активні методи) та «викладач↔студент» (інтерактивні методи) із застосуванням візуалізації обговорюваної інформації, та практичне застосування отриманих знань, сприяє підвищенню засвоєності матеріалу. Що в свою чергу є основним інструментом досягнення кінцевої мети надання освітніх послуг – отримання висококваліфікованих індивідів-випускників ВНЗ. До застосування у аудиторних умовах можна запропонувати наступні інтерактивні методи навчання, що набули широкого застосування у вищих навчальних закладах Європи та США:

- мозковий штурм, або мозкова атака, коло ідей (вільне накопичення ідей з певної теми, критичне їх осмислення);
- метод прогнозування або передбачення (за дидактичним матеріалом підтвердити чи заперечити гіпотезу);
- дискусія, ПРЕС-метод (послідовно студенти дають аргументовані відповіді на певне дискусійне питання, доходять спільної думки);
- групування, або асоціативний куц (встановлення асоціативних зв'язків між окремими поняттями для узагальнення теоретичного матеріалу, підбиття підсумків вивченої теми чи розділу);
- бесіда за Сократом (учні ставлять проблемні питання і шукають шляхи їх розв'язання);
- ділові ігри (відтворюється поведінка і робота конкретних працівників за фахом) [4, с. 72].

Основною перевагою інтерактивного навчання є те, що під час його застосування студент являється не лише об'єктом, а стає суб'єктом навчального процесу. Що забезпечує мотивацію навчання, яка, в свою чергу, сприяє підвищенню його ефективності.

Із застосуванням описаного кола методів для удосконалення освітнього процесу навіть посередні студенти потрапляють у ситуацію успіху, що сприяє не лише кращому засвоєнню знань, умінь та навичок, а й кращому, більш позитивному ставленню до даного предмету та до навчання загалом. Роль викладача, також суб'єкта інтерактивного навчання, зводиться до вмілої організації та цільового скеровування пізнавально-пошукової діяльності студентів.

Отже, в умовах євроінтеграції та сучасного ринку праці України, що характеризується переважання пропозиції послуг спеціалістів із вищою освітою над попитом на них, для утримання та підвищення конкурентоспроможності ВНЗ, що займаються підготовкою цих кадрів є наступне. Викладацькому складу доцільно та необхідно використовувати інтерактивні методів навчання, що забезпечують високий рівень засвоєння знань та набуття навичок, що є запорукою отримання випускниками реально високої кваліфікації, яка забезпечить їх конкурентоспроможність на ринку праці. До чого і прагнуть всі учасники ринку освітніх послуг.

Список використаних джерел

1. Volkotrub A. Higher education market in Ukraine / A. Volkotrub, N. Ivanova // Наукові записки НаУКМА. – 2014. – Т. 159 : Економічні науки. – С. 90-93.
2. Васильчак С.В. Ринок освітніх послуг Львівської області в системі економічної безпеки держави / С.В. Васильчак, М.М. Гуменчук // Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Вип. 23.15. – С. 353-358.
3. Воробйов Є.М. Економічна теорія : [навч. посіб. для студ-тів вищ. навч. закл.] / Є.М. Воробйов, А.А. Гриценко, В.М. Лісовицький, В.М. Соболев. – Харків-Київ, 2003. – 704 с.
4. Сільникова О.В. Інтерактивні методи навчання, їх місце у класифікації педагогічних інновацій / О.В. Сільникова // Імідж сучасного педагога. – 2001. – № 3-4 (14-15). – С. 71-74.
5. Лист МОН «Щодо оптимізації мережі вищих навчальних закладів» № 1/9-616 від 28.11.14 р. : [Електронний ресурс] / Режим доступу до сайту: <http://mon.gov.ua>.
6. Ткачук Л. Сучасні освітні технології в активізації пізнавальної діяльності студентів педагогічних університетів / Л. Ткачук // Вісник Львівського університету. Серія Педагогічна. – 2009. – Вип. 25, Ч. 2. – С. 3-10.

ПРОФЕСІОНАЛІЗМ СУЧАСНОГО ВИКЛАДАЧА ТА ЙОГО РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сосновська О.О. – професор кафедри економіки підприємства, к.е.н., доцент

Система освіти - це складна відкрита система, яка включає багато взаємопов'язаних між собою підсистем. Однієї із них є професорсько-викладацький склад вищих навчальних закладів. В усі часи він відігравав ключову роль у розвитку вищої школи. Проте в умовах сьогодення він стає ще і провідною ланкою модернізаційних перетворень, які передбачають концентрацію навчального процесу не на навчальній дисципліні, а на особистості студента, його професійному становленні та особистісному зростанні [1]. Саме тому і зростає роль професіоналізму викладача, його особистісної та громадської зрілості.

Професіоналізм викладача як особистості – це якісна характеристика його як суб'єкта педагогічної праці, яка відображає високий рівень розвитку професійно-важливих і особистісно-ділових якостей, які забезпечують ефективність педагогічної діяльності [2]. Аналіз наукових джерел дозволив сформулювати такі її чинники, як гармонійне поєднання викладацької та науково-дослідної діяль-

ності; теорії і практики, знання і досвіду, якість роботи викладача, яка пов'язується із умінням творчо освоювати та використовувати сучасні технології навчання; педагогічна майстерність його щодо створення та організації дієвої системи мотивації навчальної та науково-дослідної діяльності студентів як творчого, індивідуального процесу; ставлення та любов викладача до своєї праці, які безумовно залежать від його загальної культури. Разом з тим ускладнюється і сама структура поняття професійної компетенції викладача вузу. Вона доповнюється новими взаємопов'язаними елементами, які окреслюючи основні вимоги до нього виступають одночасно орієнтиром подальшого розвитку: моральні принципи і переконання, світогляд, загальна професійна культура, з одного боку та завдання, які він повинен вирішувати, з іншого.

До останніх сьогодні можна віднести наступні:

- розробка нових та удосконалення існуючих робочих навчальних програм дисциплін, підготовка навчальних курсів відповідно до чинних вимог;
- проведення лекційних, практичних та лабораторно-семінарських занять;
- організація та стимулювання наукових дискусій у студентському середовищі;
- контроль за виконанням індивідуальних завдань;
- організація, проведення й оцінювання самостійної роботи студентів;
- керівництво науково-дослідною роботою студентів;
- підготовка наукових статей, навчальних посібників, підручників та навчальних матеріалів, які використовуються в навчальному процесі;
- участь у роботі наукових та науково-практичних конференцій;
- організація, проведення студентських олімпіад та конкурсів та підготовка до них студентів.

Таким чином, перелік завдань показує, що викладач вишу сьогодні – це не просто професійна діяльність, основний зміст якої полягає у трансляванні знань, а це процес створення особистості. Своїми знаннями, умінням доносити їх до аудиторії, методикою викладання, вимогливістю, стилем спілкування зі студентами викладач закладає основи професіоналізму майбутніх фахівців. Саме викладач є для них професійним зразком і саме те як він відноситься до своєї праці формує професіоналізм майбутнього фахівця та його ставлення до майбутньої професії. А тому оволодіння професією викладача ВНЗ вимагає не лише певних природних здібностей (бажано й таланту), а й величезних розумових, фізичних, емоційних і часових витрат.

Яким же він повинен бути сьогоднішній викладач вишу, яким хочуть бачити його студенти. Проведені наукові дослідження психологів, педагогів дозволили створити узагальнений портрет авторитетного викладача за відгуками студентів, основними рисами якого є: високий загальний інтелектуальний рівень, широка ерудиція і глибоке знання своєї науки; підвищена інтелектуально-творча, громадянська, політична активність; моральна культура, інтелігентність, здатність до емоційного співробітництва; здатність брати на себе відповідальність при виникненні якихось педагогічних проблем; професійна чесність і людська совість; доброта, чуйність і педагогічний такт, справедливість у педагогічних вимогах і об'єктивність в оцінюванні [2]. Очевидно, що створений студентами портрет авторитетного викладача є сплавом рис професіоналізму як діяльності, так і особистості.

Інформатизація суспільства вносить суттєві вимоги щодо становлення професіоналізму викладача вишу. Зокрема він повинен постійно слідкувати за розвитком нових технологій роботи з інформацією та комп'ютерною технікою, самостійно відслідковувати та вивчати інновації у цій сфері. Отже, здатність викладачів ВНЗ до формування успішного професійного становлення, з одного боку, залежить від їхньої готовності до самовдосконалення; усвідомлення чинників, що сприяють чи перешкоджають професійному становленню, і можливості долати перешкоджаючі чинники і вирішувати проблеми. А з іншого від ступеня задоволеності своєю професійною підготовкою.

Високий професіоналізм викладача в конкретній галузі знань завжди формували, насамперед, його авторитет і повагу студентів та колег. Цей професіоналізм забезпечував йому можливість викладання своїх дисциплін з урахуванням останніх досягнень науки і техніки, в тому числі і з використанням результатів власних досліджень, дозволяв виносити на лекції дискусійні питання. Справді, успішне виконання дослідницької роботи дозволяє викладачеві залучати до участі у ній талановитих студентів, обговорювати з ними одержувані результати, пропонувати серйозні інноваційні теми для курсових і дипломних робіт. Так формуються і функціонують наукові школи, збагачуючи їх учасників знаннями та пришвидшуючи науково-технічний прогрес.

Таким чином, опрацювання наукових джерел з проблеми професіоналізму сучасного викладача ВНЗ засвідчило тенденцію переходу від компетентнісної до особистісно зорієнтованої парадигми. Традиційні освітня та контрольна функції фахової діяльності педагога вишу мають гармонійно поєднуватись з мотивуванням і стимулюванням професійного становлення студентів. За таких умов, на тлі збереження вагомості професіоналізму діяльності викладача, посилюється значущість професіоналізму його особистості. Важливо, щоб у кожного викладача було розуміння цих вимог і прагнення вдосконалювати свою діяльність, а також уявлення про те, як цього можна досягти.

Список використаних джерел

1. Богачкина Н. А. Педагогика и психология : учеб. пособие / Н. А. Богачкина, С. Н. Скворцова, Е. Г. Имашева. – 3-е изд. стер. - М. : Омега-Л, 2011. – 234 с.
2. Подоляк Л.Г. Психология вищої школи: Навчальний посібник для магістрів і аспірантів. / Л.Г. Подоляк В.І., Юрченко - К.: ТОВ «Філ-студія», 2006. – 320с.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ЯК ЕЛЕМЕНТ УДОСКОНАЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ

*Плаксієнко І. Л. – доцент загальної та біологічної хімії, к. хім. н.,
прктичний психолог психологічної служби ПДАА;
Шупта І. М. – доцент кафедри менеджменту, к. пед. н., керівник
психологічної служби ПДАА*

Здійснення процесів модернізації освіти вимагає актуалізації особистісного та професійного потенціалу педагогів. Саме концентрація сил на створенні умов для включення педагога в самостійний, особистісно значущий процес професійного розвитку стає механізмом реальних змін у педагогічній практиці [1].

Найважливішим завданням педагогічної діяльності є формування гармонійної особистості студентів, хоча повноцінно цей процес може здійснювати лише в

умовах, коли сам педагог постійно розвиває свій творчий потенціал. На практиці ж процес удосконалення педагогічної майстерності педагогів проходить стихійно, без необхідного психолого-педагогічного забезпечення, оскільки педагог не має відповідних організаційних засобів [3]. В той же час високий рівень психологізації самого процесу освіти диктує необхідність інтенсивного психологічного супроводу діяльності всіх учасників освітнього процесу, в тому числі і супровід професійного становлення викладачів вищої школи через організацію роботи психологічної служби ВНЗ.

Одним із головних завдань психологічної служби є сприяння професійному саморозвитку викладачів вищої школи завдяки діяльності за такими напрямками [2,4]: 1) психологічна діагностика – визначення індивідуальних особливостей і професійної спрямованості педагога, діагностика професійно значущих особистісних якостей, ресурсних можливостей педагога в саморозвитку, виявлення причин і механізмів виникнення стресових ситуацій в життєдіяльності педагога, його професійних ускладнень, факторів функціональної дезадаптації при реалізації професійної діяльності; 2) консультативна діяльність – надання своєчасної кваліфікованої психологічної допомоги педагогам завдяки психологічному консультуванню; 3) психологічне просвітництво – формування у педагогічних працівників потреби в психологічних знаннях, бажання використовувати їх в інтересах власного розвитку; створення умов для повноцінного задоволення пізнавальних інтересів у сфері психології, а також своєчасного попередження можливих професійних деформацій і психологічних зривів; 4) психологічна профілактика – попередження виникнення явищ функціональної та особистісної дезадаптації, розробка на основі даних досліджень конкретних рекомендацій педагогам; 5) психологічна корекція, компенсація – організація заходів щодо позитивної зміни поведінки, відносин, переконань, мотивації особистості педагога, розвитку емоційних, пізнавальних і вольових процесів, подолання труднощів і проблемних ситуацій.

На виконання поставлених завдань психологічна служба ПДАА, яка активно працює з 2013-2014 навчального року, проводить низку заходів для викладацького складу в рамках таких програм: «Психологія ділового спілкування», «Психологія здоров'я», «Психологія розвитку особистості».

З метою підвищення психолого-педагогічної компетенції викладачів психологічною службою запропоновано комплекс психодіагностичних методик, які дозволяють оцінити власні індивідуально-типологічні характеристики, потенційні можливості особистості як педагога. На засіданнях «Школи куратора» вже обговорено такі теми «Профілактика хронічної перевтоми». Організовано зустріч з психотерапевтом, фахівцем з напрямку трансактного аналізу І. Григоренко.

На весняний семестр заплановано семінари для викладацького складу з тем «Професійні деформації. Синдром емоційного вигорання», «Навички релаксації», «Конфлікти і шляхи його вирішення», «Стрес... як багато в цьому слові», «Вербальні і невербальні складові іміджу». Підготовлено презентаційний матеріал для проведення кураторських годин «Тютюнове пекло», «Кольорова виховна година (використання арт-методів у виховній роботі)», «Моя комунікативна поведінка», «Здоровий спосіб життя» та ін. Окрім того, серед заходів, проведених психологічною службою, були креативний тренінг розвитку навичок командної взаємодії «Мотузковий курс», а також конкурс фотоколажів «Моя особистість», «У країні міміки та жестів».

Таким чином, психологічний супровід навчально-виховного процесу – це обов’язкова складова сучасної освіти, і проведення психолого-педагогічних заходів в процесі саморозвитку особистості викладача – є інструментом формування та вдосконалення всіх елементів педагогічної майстерності, досягнення високого рівня професійної компетентності викладачів ВНЗ.

Список використаних джерел

1. Габа І.М. Освітнє середовище: соціально-психологічна парадигма: Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/znpip/2010_22/sb22_05.pdf.
2. Євдокімова О.О. Педагогічна майстерність викладачів вищої школи і фактори, що впливають на її формування/О.О.Євдокімова//Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка НАПН України. – К. 2010, Т.ХІІ. –Ч.2 – С.81-90.
3. Маценко Л. М. Діяльність наставника в системі виховної роботи вищого навчального закладу : [моногр.] / Л. М. Маценко. – М.: НАКККіМ, 2010. – 404 с.
4. Панок В. Г. Психологічна служба вищого навчального закладу (організаційно-методичні аспекти): [моногр.] / В. Г. Панок, В. Д. Острова. –К.: Освіта України, 2010. – 230 с.

РОЛЬ ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ ЗІ СТУДЕНТАМИ ПРИ ВИВЧЕННІ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

Федірець О.В. – доцент кафедри менеджменту, к.е.н., доцент

В Національній доктрині розвитку освіти в Україні у XXI ст. наголошено, що суспільство без високого рівня освіти не має майбутнього. Відповідно до законів України про освіту та документів Болонської декларації модернізація вищої школи передбачає посилену увагу до підвищення якості навчального процесу, наслідком якого є розвиток професійної компетентності майбутнього фахівця. Основним елементом, поряд із самостійною роботою, є індивідуальна робота зі студентством.

Серед основних завдань індивідуалізації навчання виокремлюють такі:

- максимально виявити, ініціювати, використати індивідуальний досвід студента;
- допомогти студентові самовизначитися, самореалізуватися;
- активно стимулювати студента до самооцінки освітньої діяльності.

Індивідуальна робота студента на факультеті визначається у форматі конкретної дисципліни навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками викладача. Як доводить практика, розвиток індивідуальної роботи зі студентами позитивно впливає на формування їх професійної мотивації та успішне входження у студентське середовище.

Відповідно до нині діючого Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах активно практикується використання індивідуальних занять як виду навчальних занять з окремими студентами з метою підвищення рівня їх підготовки та розкриття індивідуальних творчих здібностей [1, с. 48].

Відбір та структурування змісту для індивідуальної роботи відбувається за такими принципами: модульності (як змістової завершеності частки навчальної дисципліни); системності; міждисциплінарності та інтеграції; індивідуалізації та диференціації; креативності для формування у студентів навичок вирішення практичних задач на репродуктивному, адаптивному, частково-пошуковому та

творчому рівнях складності; багаторівневості, що передбачає забезпечення «поетапного» ускладнення змісту навчально-дослідницької діяльності через скорочення або примноження завдань дослідження, звуження або розширення «інформаційного поля» дослідницьких завдань. Принцип багаторівневості дозволяє в повному обсязі врахувати індивідуальні можливості студентів, рівень їхнього актуального розумового розвитку, ступінь оволодіння навчальним матеріалом.

До найважливіших освітніх завдань навчання належать завдання оволодіння студентами системою знань і навичок, специфічних для кожного навчального предмету; завдань розвитку особистості студента, його потреб, інтересів, здібностей; формування наукового світогляду [2, с. 12].

Підготовка висококваліфікованого спеціаліста пов'язана зі зміною підходів щодо підготовки сучасних менеджерів відповідно до знань та основних особливостей розвитку освіти. Кредитно-модульна система організації навчального процесу передбачає викладання новітніх, доступних і технічно забезпечених високих технологій навчання та опановування знаннями.

На кафедрах факультету з усіх навчальних дисциплін розроблено тематику ІНДЗ, методичні рекомендації до її виконання. Переважно – це дослідницька, наукова робота. З навчальних дисциплін «Енергетичний менеджмент в сільському господарстві», «Ризики в менеджменті та антикризове управління», «Управління інноваціями» ІНДЗ виконуються під час проходження виробничих практик.

За умов посилення конкурентоспроможності фахівців індивідуальна робота орієнтує студента на ставлення до навчання, суспільства, до самого себе. Це допомагає студенту виробити свій індивідуальний стиль діяльності, який містить певні професійні дії, мотиви, ставлення та самосвідомість [3, с. 28].

Отже, індивідуалізація в процесі навчальної, наукової та виховної роботи на факультеті економіки та менеджменту реалізується шляхом охоплення всіх потенційних здібностей з урахуванням особистісних потреб студентів. Рівень та характер індивідуальних завдань є посилюючими для студента та містять багато різноманітних проблем, завдань, які виникають на лекціях, семінарах, лабораторних заняттях. Індивідуальна робота сприяє збільшенню інформаційного багажу з навчальної дисципліни, передбачає розробку завдань, які не мають стандартних вирішень і спрямовані на виявлення протиріч, прогнозування, моделювання, вивчення додаткової літератури, проведення пошуково-дослідницької роботи (участь у наукових товариствах, дискусійних клубах, гуртках).

Список використаних джерел

1. Болюбаш Я.Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти: Навч. посібник для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти. – К.: ВВП «Компас», 1997. – С. 15 – 17, 48 – 50.
2. Тимчасове положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців // Інформаційний вісник вищої освіти. – К. – 2004. – №13. – С. 12 – 15.
3. Болонський процес у фактах і документах (Сорбонна-Болонья-Саламанка-Прага-Берлін) / Упорядники: Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінко В.В., Бабин І.І. – Тернопіль: Вид-во ТДП ім. В. Гнатюка, 2003. – С. 38.

СЕКЦІЯ КАФЕДРИ БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ ТА ПРАВА

ВИВЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА – ОСНОВА ЯКІСНОГО НАДАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ СТУДЕНТАМ

Махмудов Х.З. – завідувач, професор кафедри бізнес-адміністрування та права, д.е.н., професор; Тютюнник М.Г. – професор кафедри бізнес-адміністрування та права, к.с.-г.н., доцент

Становлення та активний розвиток освітньої аграрної галузі в Україні може бути забезпечений за умови впровадження інновацій. У розв'язанні цієї проблеми вагома роль відводиться налагодженню партнерських взаємовідносин між науковими колективами, викладачами та студентами в питаннях активної дослідницької та методичної роботи в напрямі об'єднання ідей, методик, пошуку та впровадження інновацій. Нововведення охоплюють усі сфери людської діяльності, радикально впливають на процес господарювання, змінюють соціально-економічні відносини у суспільстві.

Сучасне аграрне виробництво досить складне і потребує проведення аналізу закономірностей його розвитку, детального опрацювання методологічних та практичних засад інноваційної діяльності підприємств різних форм господарювання.

При наданні освітніх послуг студентам важливо звертати увагу на те, що неперервні та постійні інновації є необхідною складовою існування будь-якої фірми, так як вони забезпечують її конкурентоспроможність і виживання на ринку.

Студенти мають усвідомлювати, що інновація – це матеріалізований результат науково-технічної діяльності, а її комерційний аспект перетворює у джерело доходу.

Основними напрямками інноваційної діяльності, які можна рекомендувати студентам при вивченні дисциплін з аграрного виробництва є:

- розробка та удосконалення коротко ротацийних сівозмін з різним насиченням зерновими, технічними і кормовими культурами та встановлення їх впливу на продуктивність культур, родючість та фітосанітарний стан ґрунту і посівів;

- удосконалення існуючих та розробка нових технологічних і організаційно-господарських заходів підвищення ефективності добрив для покращення ґрунтів;

- впровадження нових енерго-, ресурсозберігаючих, екологічно безпечних і в той же час високопродуктивних технологій;

- створення нових сортів сільськогосподарських культур з високим генетичним потенціалом продуктивності та цінними господарськими властивостями [2];

- удосконалення системи ведення господарства, підвищення його стабільності та необхідності суттєвого скорочення матеріально-енергетичних ресурсів на його ведення;

- впровадження енергозберігаючих технологій виробництва молока і м'яса в умовах реконструкції ферм, що гарантує зменшення витрат кормів;

– застосування науково-обґрунтованого комплексу машин, що забезпечує механізацію усіх процесів у аграрному виробництві при мінімальних витратах праці та коштів.

При навчанні студентів необхідно надавати переваги питанням якими займається дорадча служба, як центр прибуткового розвитку аграрних підприємств різних форм власності шляхом консультаційної підтримки, надання послуг в організації виробництва та маркетингу.

Список використаних джерел

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України : Історія. Теорія : підруч. для студ. та викл. вищ. навч. закл. / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 558 с.
2. Кононенко М. П. Техніко-технологічні напрями підвищення ефективності виробництва продукції рослинництва / М. П. Кононенко // Економіка АПК, 2008. – № 8.

ЗНАЧЕННЯ НАУКОВО-ПРОФЕСІЙНОГО РІВНЯ ВИКЛАДАЧІВ У ПРАВОВІЙ ОСВІТІ СТУДЕНТСТВА

Осташова В.О. – доцент кафедри бізнес-адміністрування та права, к.ю.н., доцент; Щетініна Т.О. – доцент кафедри бізнес-адміністрування та права, к.і.н.

Сучасний стан соціально-економічного та політичного життя в Україні значною мірою посилює вимоги суспільства до наукового та професійного рівня викладачів вищих навчальних закладів. Беззаперечним є той факт, що підготовка студентства вимагає від викладача високого рівня знань як фахівця, у тій царині народного господарства, на яку спрямована підготовка майбутнього спеціаліста. Але передача знань на якісно новому рівні можлива за умови високого наукового рівня підготовки викладача.

Гармонійно поєднати наукову та власне професійну складові викладацької діяльності покликані, визначені на законодавчому рівні, вимоги до професійної компетентності. Зокрема, увагу до професійної компетентності сучасного педагога в Україні актуалізовано в ряді нормативно-правових актів, а саме:

- Закони України «Про освіту» від 23 травня 1991 р. (діє в редакції від 1 січня 2015 р.);
- Закони України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 р.;
- Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття»), затверджена Постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 1993 р. № 896 (діє в редакції від 29 травня 1996р.);
- Національна доктрина розвитку освіти, затверджена Указом Президента України від 17 квітня 2002 р.

Визначаючи професійно-рольові особливості діяльності викладача вищого навчального закладу, науковці формулюють характер цієї діяльності як такої, що «органічно вміщує в собі наукову і педагогічну роботу». За своїм змістом діяльність викладача вищого навчального закладу трактується як «розвиток науки і передача результатів наукового відкриття іншим, залучення студентів до самостійної навчальної і науково-пошукової роботи». Чільне місце науково-професійній підготовці викладача відведено науковцями у контексті визначення ролі педагога в навчальному процесі. Так, роль шкільного

вчителя тлумачиться як роль «організатора діяльності дитини, приклад для наслідування, джерело соціалізації особистості». У той же час роль викладача вищого навчального закладу подається значно ширше та у невідривному зв'язку з науковою діяльністю: «Джерело професійної ідентифікації майбутнього спеціаліста, організатор науково-дослідницької школи» [2].

Наголосимо, що на сьогодні у вищій школі України склались обставини, що потребують суттєвого перегляду підходів до розуміння ролі, місця та значення особи викладача: посилення практичного компоненту освіти, зв'язку з життям; запровадження інноваційних методів та технологій навчання; залучення інформаційних технологій; аналізу й перегляду цінностей вищого навчального закладу з позиції відповідності якості знань сучасним вимогам суспільства.

Особливе місце посідає значення науково-професійного рівня викладача у правовій освіті студентства. По-перше, відзначимо, що правова освіта є важливою складовою сучасної людини та виходить за межі суто фахової юридичної освіти. Так, студенти майже всіх напрямів підготовки вивчають основи правознавства, а при підготовці, наприклад, менеджерів вивчають адміністративне, трудове, господарське та договірне право. По-друге, одержані знання покликані позитивно вплинути не лише на фаховий рівень майбутніх спеціалістів, але й на рівень правової свідомості та правової культури суспільства в цілому. Цьому сприятимуть суто практичні знання з права, які одержують студенти (як приклад: порядок спадкування за законом та за заповітом - вивчається в курсі «Правознавство» по темі «Основи цивільного права»; порядок складання та подання в органи влади та місцевого самоврядування скарг, клопотань, пропозицій - вивчається в курсі «Адміністративного права» по темі «Громадяни як суб'єкти адміністративного права»; порядок укладання, внесення змін та розірвання різних видів цивільно-правових та господарських договорів - вивчається в курсі «Договірного права»). Враховуючи два вище вказані фактори, цілком логічно стверджувати, що належний рівень правової освіти студентства у вищих навчальних закладах може бути забезпечений виключно за наявності викладачів з відповідно високим рівнем науково-професійної підготовки. Тут доречно буде нагадати про вимоги до професійної компетентності викладача ВНЗ, які відносять до високого рівня систематичну самоосвіту викладача. Останнє є особливо актуальним для викладачів правових дисциплін, адже чинне законодавство знаходиться у стані постійного вдосконалення. Сьогодні вимагає від викладача правових дисциплін саме високого наукового рівня, бо досить часто йому потрібно оперативно вносити зміни та доповнення в лекційні та методичні матеріали у зв'язку зі змінами в законодавстві, не чекаючи появи оновлених підручників та науково-практичних коментарів до нормативно-правових актів. Отже, підкреслимо вагомє значення науково-професійного рівня викладачів у правовій освіті студентів.

Список використаних джерел

1. Бібік Н. М. Компетентнісний підхід: рефлексивний аналіз застосування / Н. М. Бібік // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики. – К. : «К.І.С.», 2004. – С. 47-52.
2. Мороз О. Г. Підготовка майбутнього викладача вищої школи: психолого-педагогічний ракурс [Електронний ресурс] / О. Г. Мороз, В. І. Юрченко. - Режим доступу: <http://www.psyh.kiev.ua/>

НОВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ПРАВОВИХ ДИСЦИПЛІН У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Сьомич М.І. – доцент кафедри бізнес-адміністрування та права, к.н. з держ.управ.

Застосування новітніх технологій та методик при викладанні правових дисциплін обумовлено не тільки зміною законодавства, появі нових норми права і моделі поведінки людей, а й зміною підходів вчених до питань організації правової освіти, що передбачає формування правової культури суспільства.

Аналіз юридичної літератури засвідчив, що щодо проблеми впровадження педагогічних технологій правової освіти не достатньо досліджені.

Саме тому, система технологій правової освіти повинна виступати як особистісно-орієнтована, спрямована на розкриття індивідуальних здібностей, навичок і знань студентів, а система методів, які використовуються для викладання права, повинна враховувати такі особливості, як різний рівень підготовки студентів, різні здібності до сприйняття матеріалу.

Проведене дослідження дозволило зробити конкретні рекомендації щодо вдосконалення процесу викладання правових дисциплін:

правовий нігілізм і правовий інфантилізм населення, зміна соціальних і моральних цінностей переконує робити першочерговим акцент на правовиховну роботу зі студентами: на формування відповідного ставлення до системи діючих у суспільстві законодавчих норм;

для покращення практики викладання правових дисциплін у ВНЗ необхідно передбачити подальше вдосконалення державного освітнього стандарту з права;

стимулювати отримання студентами соціально-професійного досвіду в період їх навчання, для чого збільшити частку активних форм навчання, традиційні лекції повинні поєднуватися з проведенням ділових ігор, рольових ігор, «круглих столів», тематичних дискусій, навчально-практичних конференцій, застосуванням у процесі викладання комп'ютерів та інших досягнень науково-технічного прогресу;

підвищити ефективність підготовки і забезпечення процесу викладання правових дисциплін технічними засобами;

передбачити освоєння спеціалізованих програмних засобів для вирішення практичних правових та навчально-професійних завдань відповідно до спеціалізації навчання студента.

Серед інноваційних технологій викладання права можна виділити методику «мозкового штурму», яка використовується у випадку, коли при вирішенні проблеми можна використовувати якомога більшу кількість можливих варіантів. Даний метод у вищих навчальних закладах можна використовувати при проведенні круглого столу або диспуту.

Також до інноваційних технологій можна віднести введення медіації в систему викладання права.

Важливу роль у викладанні правових дисциплін відіграє використання інформаційних технологій, таких, як: довідкові правові системи типу «Дінай», «Ліга», «Інфодиск: Законодавство України», «Інтес», так і мережі Інтернет. Використання офіційних сайтів органів державної влади може широко застосовуватися

в процесі викладання правових дисциплін, а відповідні практичні завдання доцільно включати в практикуми та навчальні посібники.

Отже, без належного впровадження нових методик викладання, нових підходів до змісту навчальних програм, розробки нових інноваційних технологій, використання сучасних досліджень науковців у відповідних галузях права, не може бути досягнута мета вдосконалення та підвищення ефективності і якості викладання правових дисциплін у вищих навчальних закладах.

Список використаних джерел

1. Нос І. М. Правові аспекти використання інформаційних технологій у бізнесі / І. М. Нос, О. А. Кулешко, М. І. Керницька // Актуальні Проблеми Економіки : журнал. – 2008. – №10. – С.149-158.

ПРОФЕСІОНАЛІЗМ ВИКЛАДАЧА ПРИ ВИКЛАДАННІ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

*Дем'яненко Н. В. – доцент кафедри, к.е.н., доцент;
Русанова Г. М. – доцент кафедри, к.е.н., с.н.с.*

Якщо ти щось робиш, роби це добре.
Якщо ти не можеш або не хочеш
робити добре, краще зовсім не роби.

Л. М. Толстой

Обов'язковий компонент процесу навчання у вищій школі – практичні заняття, призначені для поглибленого вивчення тієї чи іншої дисципліни. Практичне заняття – форма навчального заняття, під час якої науково-педагогічний працівник організовує для студентів аналіз окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує навички і вміння їх практичного застосування, через індивідуальне виконання відповідно сформульованих завдань. Методика практичного заняття може бути різноманітною, вона залежить від авторської індивідуальності викладача.

Необхідно організовувати практичні заняття так, щоб студенти відчували зростання складності завдань, що зумовлювало б позитивні емоції від власного успіху в навчанні, сприяло б творчості та пошукам [1].

Отже, практична підготовка студентів передбачає принципи безперервності та послідовності і здійснюється у відповідності з діючими навчальними планами і програмами. Специфіка педагогічної діяльності полягає в тому, що основним знаряддям праці викладача є його власна персона – особистість, яка й визначає результативність практичної педагогічної роботи і залежить від його професіоналізму.

Однією з таких дивовижних таємниць є педагогічний професіоналізм, професіоналізм діяльності викладача і професіоналізм його як особистості. Професіоналізм викладача як особистості – це якісна характеристика його як суб'єкта педагогічної праці, яка відображає високий рівень розвитку професійно-важливих і особистісно-ділових якостей, які забезпечують ефективність педагогічної діяльності. Розглянемо педагогічні здібності викладача вищої школи при викладанні практичних занять [2]:

1. Особистісні здібності: прихильність до студента, витримка та самоконтроль, здатність постійно перебувати на занятті в оптимальному для студентів психічному стані.

2. Дидактичні здібності: експресивно-мовні здібності, академічні здібності.

3. Організаційно-комунікативні здібності: організаційні здібності, комунікативна здібність, соціальні та педагогічні здібності.

Свій професіоналізм викладач застосовує у процесі підготовки і проведення практичного заняття, яке передбачає такі етапи: оголошення теми, мети та завдання практичної роботи; перевірка теорії; робота над практичним завданням – це може бути обговорення рефератів, дискусії, розв'язування задач, доповіді, тренувальні вправи, спостереження, експерименти, наукові ігри; в кінці заняття дається домашнє завдання та підводяться підсумки – перевіряється виконання практичної роботи та оголошуються оцінки. Педагог-координатор не повідомляє студентам готові знання. А вчить їх навчатися самостійно, стежить за ходом виконання самостійних навчальних завдань, ретельно контролює й оцінює їхню роботу, керує їхнім самостійним творчим пошуком.

Важливе значення також ж відіграє висока мотивація педагога до оволодіння психологічними знаннями. Досягнення вищого рівня психологічної компетентності викладача є передумовою активізації ним процесу навчання студента, його розвитку і формування позитивних мотивів навчання та здібності до професійної самоосвіти. Рівень продуктивності діяльності викладача значною мірою залежить від його професійно-педагогічної спрямованості – сукупності стійких мотивів, потреб, інтересів, переконань, ціннісних орієнтацій, які виражають світогляд людини і спрямовують на досягнення певного результату.

Базові складники структури психологічної компетентності викладача: уміння викладача психологічно осмислювати й вирішувати педагогічні ситуації, активність в інноваційній діяльності, мотивація досягнення, схильність до професійно-психологічного саморозвитку. Професійно-педагогічна спрямованість має такі різновиди [1]:

1) справжня педагогічна спрямованість передбачає наявність у викладача стійкої настанови на розвиток особистості майбутнього фахівця засобами свого навчального предмета, формування в студентів позитивної мотивації учіння, потреби в професійних знаннях і вміннях, якими володіє сам педагог. Серед особистісних якостей викладача визначають педагогічний артистизм – здатність управляти собою, виявляти весь арсенал своєї експресивної виразності,

2) формально-педагогічна спрямованість, яка пов'язана з прагненням викладача будь-що виконувати навчальний план і робочу програму. Ця потреба за-тьмарює собою особистість студента, його бажання і можливості, успіхи і невдачі (це формально-бюрократичний стиль педагогічного управління),

3) хибно-педагогічна спрямованість – спрямованість викладача на самого себе, власне самовираження і самопрезентацію, свою професійну кар'єру. На заняттях у таких викладачів студенти малоактивні, продуктивність їхньої праці дуже низька, зникає бажання навчатися.

Отже, від професіоналізму викладача залежить і зацікавленість і рівень практичних знань студентів.

Список використаних джерел

1. Методика організації та проведення практичних, лабораторних і семінарських занять у вищій школі [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту.
2. Прояви професіоналізму особистості викладача [Електронний ресурс]. – Режим доступу до сайту

ПРОФЕСІОНАЛІЗМ І ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩОЇ ШКОЛИ

*Демченко О.М. – доцент кафедри;
Павленко С.І. – асистент кафедри*

Традиційна педагогіка вищої школи помітно відстає від складних реалій сучасності. Відбувається оновлення освітніх технологій вищої школи, впровадження інноваційної дидактики, формування внутрішньовузівських систем виховання, розвитку, особистісного зростання майбутнього спеціаліста, а це стикається, насамперед, з низкою складних психолого-педагогічних проблем. Найбільш істотні з них пов'язані з тим, що далеко не всі викладачі готові сьогодні до ролі суб'єктів інновацій [1].

Є ряд психологічних чинників, які необхідно долати. Насамперед, мова йде про викладачів які мислять по-старому, або повільно перебудовуються, що є результатом ступорності, закостенілості в мисленні і звичках, опір всьому новому, незвичному, небажання змінювати що-небудь у житті і діяльності, у тому числі і в професійній, пристрасть до старих методів і форм педагогічного впливу і педагогічної діяльності. Такі викладачі стають основою формування прихованого опору інноваційним змінам. Типовими проявами цього виступають: поживклі тексти лекцій, які викладач «жує» з року в рік; нудні практичні заняття, на яких один студент читає заздалегідь підготовлений реферат, а інші – відверто пасивні і не беруть участь у засвоєнні нових знань; формально проведені форми виховної роботи і т.п. Ясно, що це значно знижує рівень компетенції викладача, його педагогічний ККД [2].

Не менш важливою є інша, досить поширена причина невисокого рівня компетенції викладачів ВНЗ – брак педагогічних знань і досвіду. Як правило, викладачі спеціальних дисциплін – це фахівці в конкретній області. У них часто відсутня університетська і педагогічна освіта, що позначається на вмінні дидактично осмислити наявні спеціальні знання і перетворити їх в навчальний матеріал. Недостатній методичний досвід таких викладачів, їх орієнтація на репродуктивне засвоєння змісту спеціальних дисциплін знижують рівень не тільки вузівської дидактики, але і якість підготовки майбутнього фахівця.

Розвивати у студентів соціальну відповідальність, етичну цінність їх майбутньої професійної діяльності – прерогатива і високий сенс педагога вищої школи. Він виступає як суб'єкт виховного процесу, процесу формування соціально-особистісних компетенцій, підготовки випускника до працевлаштування [3].

Не менш важливою якістю викладача виступає толерантність, яка розуміється як терпимість до інших думок, висловлювань, особливостей іншої особистості. Викладач з нерозвиненою толерантністю може упереджено, несправедливо, з особистою прихильністю ставитися до слухачів, в яких його щось не влаштовує або не подобається. Таке ставлення знижує якість педагогічної взаємодії і може сформувати у слухачів негативне ставлення і до викладача, і до навчання.

Важливими якостями психологічно розвиненого викладача є спостережливість і уважність. В цілому, уважність у спілкуванні вважається одним з головних якостей людини. Спостережливість допомагає викладачеві у відповідних випадках посилити педагогічний вплив, змінити технологію діяльності, форму подачі матеріалу, посилити зацікавленість слухачів в разі зниження їх уваги [1].

Основою для оцінки і самооцінки викладача, його роботи, статусу, місця в колективі служить сукупність професійно значущих якостей:

– відповідальність. Виступає в якості інтегративного показника майстерності викладача ВНЗ. У ньому виявляються і концентруються практично всі властивості і якості особистості;

– професіоналізм. Найважливіший критерій, що характеризує викладача вузу. Як майстер своєї справи він, безсумнівно, повинен розбиратися у викладається науці, педагогіці і психології навчання і виховання. Він же є експериментатором і новатором, коли вдосконалює методику вузівського навчання, освоює нові дидактичні технології. Таким чином, професіоналізм (професійна компетентність) викладача ВНЗ реалізує всі його якості як людини, майстри своєї справи, вченого-мислителя, новатора;

– потреба в професійному самовдосконаленні. Така потреба – це невід’ємна характеристика людини культури, науки, служителя своєї справи, професіонала високого рівня. Викладач вузу повинен встигати за швидкоплинним часом, порівнювати свою діяльність з розвитком науки, культури. Щоб залишатися ефективним, він зобов’язаний не «стояти на місці», вдосконалюватися, сприяти духовному зростанню молоді, змінюватися, обганяючи своїх учнів, або хоча б не відстаючи від них;

– готовність до взаємодії і потреба в ньому. Є одними з найважливіших критеріїв майстерності викладача ВНЗ.

– готовність і потреба в співробітництві;

– здатність викладача вузу використовувати наявні умови для зростання своєї професійної майстерності.

Активна реалізація наявних умов для свого професійного зростання проявляється у самоосвіті, виступах на семінарах, участь у конференціях, навчання на курсах підвищення кваліфікації. Про це також свідчить створення методичних рекомендацій для студентів, публікація методичних статей, виступ на засіданнях кафедр, професійне спілкування з колегами та ін.

Сьогодні у вузі гостро затребуваний не просто викладач-предметник, а педагог-психолог, який розуміє всю ступінь соціальної відповідальності за професійну конкурентоспроможну особистість.

Список використаних джерел

1. Сластенин В. А. Педагогика: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. А. Сластенин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов; под ред. В. А. Сластенина. – М. : Изд-ский центр «Академия», 2002. – 576 с.

2. Поляков, А. В. Проблема социально-психологической адаптации преподавателей вузов к современной системе образования / А. В. Поляков // Ученые записки Санкт-Петербургского государственного института психологии и социальной работы. – 2010. – Т. 13. – Вып. 1. – С. 99–102.

3. Реан А. А. Психология и педагогика / А. А. Реан, Н. В. Бордовская, С. И. Розум. – СПб. : Питер, 2002. – 432 с.

ЯКІСТЬ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ У ВНЗ

Світлична А.В. – доцент кафедри, к.е.н., доцент;

Ковбаса О.О. – доцент кафедри, к.е.н., доцент

Глобальний ринок освітніх послуг на теперішній час становить понад 2,5 трильйона доларів США [1] і має стійку тенденцію до розширення. Лібералі-

зація торгівлі освітніми послугами перетворює їх на важливу складову світової економіки. Вищі навчальні заклади розглядаються в якості важливих суб'єктів національної конкурентоздатності. Суспільство, яке орієнтується на позитивні зміни, потребує нових освітніх орієнтирів, котрі базуються на розумінні, що вища освіта перетворюється на глобальне підприємство. При цьому якість навчання визначається «на основі двох базових ознак: ефективності політики зарахування у студенти та успіхів випускників університетів [1]».

Шинкарук В. вважає, що якість вищої освіти доцільно розглядати «насамперед як відповідність реальних освітніх потреб усіх суб'єктів освітньої діяльності (студента, регіональної освітньої системи, держави) отримуваному результату. Звідси впливають основні показники якості: задоволеність студентів і випускників рівнем набутої освіти; конкурентоспроможність на ринку освітніх послуг випускників та вищого навчального закладу, який надає освітні послуги [2]».

Тому ми можемо констатувати, що основним показником якості вищої освіти є конкурентоспроможність випускників на ринку праці, що визначається рівнем здобутих за час навчання знань і навичок.

За даними Організації економічного співробітництва і розвитку, вища освіта в країнах Європи підвищує рівень доходів дипломованих фахівців не менш ніж у півтора-два рази. Відсутність такої кореляції в Україні накладає відбиток на мотивацію студентів при здобутті вищої освіти. Диплом, на жаль, розглядається лише як формальне підтвердження рівня освіти, а не як свідчення справжньої професійної кваліфікації. За даними дослідження Фонду «Демократичні ініціативи» ім. І.Кучеріва, 70,5% респондентів оцінюють якість вищої освіти в Україні як низьку та середню. Результати соціологічного опитування, проведеного Інститутом економіки та прогнозування НАН України, свідчать: понад 70% майбутніх фахівців в університетах опановують певну сукупність знань, можуть їх шаблонно застосовувати, але не здатні вирішувати незнайомі для них завдання; 20% випускників українських вишів дуже погано орієнтуються в обраних професіях через власну недбалість і небажання вчитися; 10% – це випускники, які добре оволоділи методом самонавчання і самовдосконалення [2].

Перераховані факти свідчать, що на сьогоднішній день спостерігається зниження якості вищої освіти та нівелювання основних її цінностей. З огляду на прагнення України стати повноправним членом європейського співтовариства виникнуть серйозні проблеми і з визнанням дипломів наших вузів за кордоном. Тому основним стратегічним завданням розвитку освіти має стати підвищення доступності якісної, конкурентоспроможної освіти, що здатна забезпечити особистісний розвиток людини, виходячи з її індивідуальних здібностей та потреб.

Список використаних джерел

1. Перспективи освітньої системи України на ринку міжнародних освітніх послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/monitor/juli/4.htm>
2. Шинкарук В. Шлях до якісної вищої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gazeta.dt.ua/EDUCATION/shlyah-do-yakisnoyi-vischoyi-osviti.html>
3. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012–2021 роки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/images/files/news/12/05/4455.pdf>

СЕКЦІЯ КАФЕДРИ ІНОЗЕМНИХ МОВ І УКРАЇНОЗНАВСТВА

ВИКОРИСТАННЯ ІГОР НА ЗАНЯТТЯХ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ВНЗ

Ніколаєнко Ю.О. – доцент кафедри, к.пед.н.

Численними дослідженнями доведено ефективність використання імітаційно-ігрових методів у навчальному процесі. У загальних рисах, гру розуміють як особливий вид діяльності, спрямований на отримання позитивних емоцій, нових знань, умінь, навичок та розвиток особистісних якостей.

Ігри з іноземної мови класифікують за такими ознаками, як: мета (мовні, мовленнєві); спосіб виконання (усні, письмові, рольові, імітаційно-моделюючі); рівень складності (репродуктивні, творчі); кількість учасників (індивідуальні, парні, групові); тип завдань (тактичні, стратегічні) [2].

Крім загальних рис, притаманних навчальним іграм (наявність певних правил, послідовності дій, розподіл ролей між учасниками), педагогічна гра має ряд особливостей – це, перш за все, підпорядкованість усіх структурних компонентів чітко визначеній педагогічній меті.

Метою викладання та вивчення іноземної мови у ВНЗ є підготовка студентів до успішної комунікації у їхньому навчальному та професійному середовищі. Для досягнення цього найбільш ефективною є ділова гра, яка дозволяє максимально відтворити професійну реальність. Основна відмінність ділової гри від моделювання комунікативних ситуацій полягає в наявності не тільки ролей, але й плану і сценарію, від дотримання яких залежить результат гри. Крім того, якщо для ситуативного моделювання достатньо двох студентів, то ділова гра потребує великої групи учасників. У процесі ділової гри імітуються найбільш типові ситуації професійної взаємодії, в яких студенти повинні вирішити певні завдання, застосовуючи отримані знання з іноземної мови та інших дисциплін, а також сформовану професійну комунікативну компетентність у максимально наближених до іншомовного середовища умовах. Як показує практика, студенти охоче беруть участь у ділових іграх, які дають їм можливість відчувати себе фахівцями з обраної ними спеціальності, вирішувати виробничі питання, проявити ініціативу, творчий підхід, лідерські задатки, здатність працювати в команді та інші ділові якості, необхідні для досягнення вершин професіоналізму.

Найбільш поширеною є трьохкомпонентна організаційна модель ділової гри, яка включає: 1) етап підготовки – постановка мети і завдань, планування, розробка сценарію, загальний опис процедури гри та інструктажу, підготовка матеріального забезпечення, постановка проблеми для студентів, повідомлення їм мети і правил гри, розподіл ролей, формування груп, консультації; 2) етап проведення – входження в гру (робота з джерелами, мозкова атака), групова робота над завданнями, виступ груп; 3) етап аналізу та узагальнення – вихід з гри, аналіз, оцінка та самооцінка, висновки, узагальнення, рекомендації.

В аграрних ВНЗ пропонуємо використовувати такі ділові ігри, як “Прес конференція”, “Співбесіда для бажаючих пройти практику за кордоном”, “Аграрна виставка” тощо.

Цікавим варіантом ігрової методики є безперервна ділова гра, розроблена для навчання студентів ділового іншомовного спілкування [1]. Основна відмінність такої гри від традиційних полягає у наявності єдиного сюжету, який розвивається на кожному занятті та об'єднує всі види діяльності. Таким чином студенти стають постійними учасниками ділової активності та створюють уявний простір, в якому вони навчаються як іншомовному спілкуванню, так і основам бізнесу, через постійну гру в умовах, що імітують реальне ділове середовище. Важливим є надання студентам максимальної автономії у їхній творчій навчальній діяльності, що полягає у можливості вибору (ролей, способів взаємодії, стратегій тощо) та самостійній роботі як на заняттях, так і поза межами аудиторії. Використання безперервної гри орієнтоване на високомотивовану, інтенсивну та активну взаємодію, що потребує відповідної іншомовної підготовки та високого рівня умінь і навичок самоорганізації студентів.

Вважаємо доцільним використовувати вищезазначену методику у ВНЗ після підготовчого курсу загальної іноземної мови, в ході якого систематизується і поглиблюється шкільна програма, а також вступного курсу з іноземної мови за професійним спрямуванням.

Список використаних джерел

- 1.Тарнопольский О.Б. Методика обучения английскому языку делового общения : учеб. пособие / О.Б. Тарнопольский, С.П. Кожушко. – К.: Ленвит, 2004. – 191 с.
- 2.Щукин А.Н. Лингводидактический энциклопедический словарь / А.Н. Щукин. – М.: Астрель: АСТ: Хранитель, 2007. – 746, [6] с.

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПУ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ЗАНЯТЬ З ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В АГРАРНОМУ ВНЗ

Сільчук О. В. – викладач кафедри

Одним із головних принципів, що забезпечує ефективність процесу навчання іноземної мови в аграрному ВНЗ, можна вважати *застосування інтерактивних методів навчання*.

Як свідчить аналіз досліджень, проблему інтерактивного навчання з метою активізації навчального процесу у ВНЗ досліджують багаточисленні сучасні науковці (Н. В. Логутіна, Ю. О. Ніколаєнко, О. О. Рембач, С. М. Тарасенко, О. В. Урсол, та ін.). Поняття «інтерактивний» походить від англ. «interact» («inter» – «взаємний», «act» – «діяти»).

Інтерактивне навчання об'єднує викладача і студентів, залучає їх до спільної діяльності, пошуку, творчості, що значно стимулює і прискорює не лише розвиток необхідних умінь і навичок з конкретної навчальної дисципліни, але й здійснює позитивний вплив на мотиваційну, вольову, емоційну та інтелектуальну сфери. Інтерактивне навчання змінює акценти в роботі викладача. На відміну від традиційного навчання його головна роль полягає не у передачі знань, а в організації відносно самостійної активної пізнавальної діяльності студентів через їхню взаємодію в парах або групах. Інтерактивне навчання – це спілкування (колективне, кооперативне, навчання у співпраці), у якому і

викладач, і студенти є суб'єктами. Викладач виступає лише в ролі координатора, організатора процесу навчання.

Використання інтерактивних форм навчання під час вивчення іноземних мов студентами аграрних ВНЗ буде ефективним, якщо зміст навчального процесу буде перегукуватися з майбутньою професійною діяльністю студентів. Викладач повинен зважати на рівень володіння мовою студентами, на рівень сформованості комунікативних навичок. Потрібно слідкувати, щоб теоретичні знання в процесі активного навчання ставали усвідомленими, щоб студенти розвивали і удосконалювали не лише знання з мови, а й могли пов'язувати їх з майбутнім фахом.

Навчання ефективніше в тому випадку, коли:

- при формуванні цілі викладання враховані інтереси слухачів;
- воно відповідає їх нагальним потребам і глибоко мотивоване;
- пов'язане з їх минулим і теперішнім досвідом;
- учасники активно залучені до процесу навчання і самі ним керують;
- створена атмосфера взаємоповаги [2, с.65].

Сучасна методика накопичила чимало різноманітних методів та прийомів інтерактивного навчання від найпростіших («Робота в парах», «Карусель», «Мікрофон»,) до складних («Акваріум» «Мозаїка», «Мозковий штурм», «Кейс-метод»), а також рольові, ділові ігри, метод проектів і презентацій, дискусії, дебати тощо. А також метод автентичного оцінювання досягнень студентів (портфоліо).

Ми пропонуємо також використання таких форм і методів інтерактивного навчання, як аудіо- та відеоматеріалів, а також комп'ютерних технологій.

Використання аудіо- та відеоматеріалів на заняттях з іноземної мови має потужний потенціал, оскільки в них представлена у комплексі мовна, соціальна та культурна інформація про особливості спілкування. Зв'язок зображення та вербального тексту дають можливість спостерігати комунікативну подію в усій її повноті (аудіовізуальна інформація, ситуативне використання мови, інформація про соціокультурні особливості ділового етикету, інформація про промовця та слухача, інформація про різні ситуації ділового спілкування, інформація про почуття та настрій комунікантів, інформація про мову рухів тіла, міміки та жестикуляції тощо).

Використання сучасних технічних засобів на заняттях з іноземної мови дає можливість підвищити якість засвоєння матеріалу. Серед сучасних технічних засобів навчання комп'ютеру належить чільне місце. ПК розглядається як засіб навчання, який дає змогу організувати керувану, самостійну роботу студентів.

Отже, процес навчання іноземної мови на основі принципу використання інтерактивних технологій дозволяє створити атмосферу доброзичливості й порозуміння, нав'язати впевненість у своїх силах, налаштувати на успіх, виявити здібності до творчості та пошуку самостійного розв'язання завдань проблемного характеру. До того ж, застосування сучасних технічних засобів сприяють інтенсифікації навчального процесу і створюють сприятливі умови для оволодіння іноземною мовою в аграрному ВНЗ.

Список використаних джерел

1. Логутіна Н. В. Формування готовності до професійного іншомовного спілкування у майбутніх менеджерів зовнішньоекономічної діяльності: дис ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Логутіна Наталія Володимирівна – Вінниця, 2006. – 200 с.
2. Philips B.D. Role-playing games in the English as a Foreign Language Classroom / Philips B.D. – Taipei: Crane Publishing Ltd., 1994. – 729 p.

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ: СПЕЦИФІКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Панкова Т.О. – ст. викладач кафедри

В Україні дистанційно-освітні технології широко використовуються в системі освіти як засіб навчання.

Існують чотири основні моделі дистанційного навчання:

1. Інтеграція стаціонарного та дистанційного навчання.
2. Віртуальне навчання – автономний курс дистанційного навчання (віртуальна школа, кафедра, університет).
3. Віртуальне навчання та кейс-технології.
4. Відео-конференції, інтерактивне телебачення.

Вибір моделі залежить від мети навчання та умов, за яких можливо здійснити навчання в дистанційній формі.

Розглянемо навчання іноземним мовам у сучасному освітньому середовищі. Воно має свої особливості, обумовлені специфікою предмета «Іноземна мова», тому що головним компонентом тут є не основи наук, а способи навчання основним видам мовленнєвої діяльності: аудіюванню, говорінню, читанню, письму.

Мова є носієм інформації про історію, культуру країни, мову якої вивчають. Мета навчання іноземній мові – формування комунікативних умінь (комунікативної компетенції), а не вивчення певних ідей, понять. Виключенням є лінгвістичні поняття та знання про систему мови, необхідні для функціонування мови як засобу спілкування. Таким чином, іноземна мова виступає як ціль, так і як засіб навчання [2].

Специфіка предмета «Іноземна мова» співвідноситься зі специфікою дистанційного навчання, основними особливостями якого є навчання за допомогою Інтернету (віддалена) взаємодія всіх учасників навчального процесу та порівняно великий обсяг самостійної роботи, інтерактивності. Відбір та структурування навчального матеріалу (автентичні тексти) та ін.

Робота з інформацією на основі читання текстів та огляду відеоматеріалів іноземними мовами дозволяє використовувати ресурси Інтернету, розширюючи зміст підручника за рахунок автентичної та актуальної інформації, яка сприяє підвищенню мотивації до вивчення іноземної мови.

Збільшити обсяг говоріння іноземними мовами можливо засобами Інтернет-технологій (блог, форум, чат, скайп та ін.), мультимедійними засобами в межах інтеграції стаціонарної та дистанційної освіти, а також мережевої моделі дистанційного навчання.

Зараз в освіті широко використовуються блоги як засіб для публікації матеріалів в Мережі з можливістю доступу до їх читання, а також платформи для дистанційного навчання.¹ Існує багато серверів для створення блогів, наприклад, www.blogger.com: <http://www.ning.com>. За допомогою блогів можна вирішувати такі дидактичні завдання, як навчання різним видам читання, письму, усному, писемному мовленню.

Важливими для вивчення іноземної мови є завдання, пов'язані з проектною діяльністю. З одного боку, такі завдання сприяють розвитку дослідницької діяльності, з іншого – формуванню інформаційно-комунікативної компетенції студентів, тому що під час проектного дослідження залучаються освітні ресурси Інтернету [1].

Спілкування з носіями мови є важливим в оволодінні студентами іноземними мовами. Участь у міжнародних освітніх проектах дозволяє реалізувати спілкування іноземними мовами зі студентами зарубіжних країн. Використовуючи можливості сайту для голосового зв'язку (www.voxop.com), викладач може організувати голосове on-line спілкування згідно навчальної тематики в межах дистанційного курсу, збільшуючи обсяг спілкування іноземною мовою.

Підвищити щільність мовленнєвої практики іноземною мовою можна за рахунок мобільного навчання, яке розвивається зараз у вигляді концепції BYOD – bring your own device і технології «Just in time».

Таким чином, дистанційне навчання є фактором, що мотивує вивчення іноземних мов, сприяє досягненню особистісних, предметних результатів навчання та в кінцевому результаті, досягненню мети навчання іноземним мовам: формуванню іншомовної комунікативної компетенції.

Дистанційне навчання сприяє реалізації сучасних освітніх парадигм – індивідуалізації та диференціації навчальної діяльності, самоосвіті та саморозвитку студентів.

Перед педагогічною наукою постає завдання засвоєння існуючих сучасних засобів навчання та запровадження нових технічних засобів, перспективних для навчання іноземним мовам.

Список використаних джерел

1. Тим ОРейли. Что такое Веб 2.0 / Тим ОРейли // Компьютера online 2005 URL: <http://www.computerra.ru/Authors/23348/>
2. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования [Текст] : Учебное пособие для студентов высших учебных заведений / Е.С. Полат [и др.] под ред. Е.С. Полат – 4 изд. стер. – М. Академия, 2009. – 272 с.

КОМУНІКАТИВНО-ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНИМ МОВАМ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Коломієць С.А. – викладач кафедри

Необхідність удосконалення та реформування системи освіти відповідно до міжнародних стандартів є актуальною для входження України до світового співтовариства. Інтенсифікація міжнародних зв'язків України стала поштовхом до підготовки кваліфікованих фахівців здатних спілкуватися іноземною мовою зі своїми партнерами. Це знаходить своє підтвердження і в освіт-

ньо-професійних програмах і потребує нових форм і підходів у методиці викладання іноземних мов.

Використання комунікативно-орієнтованого підходу до викладання іноземних мов є найдоцільнішим. Цей підхід спрямований на розвиток основних видів мовленнєвої діяльності – читання, письма, аудіювання та говоріння – в умовах, що моделюють ситуації реального професійного спілкування іноземною мовою, та стимулює мовленнєво-розумову активність студентів. Комунікативно-орієнтований підхід також передбачає вирішення практичних завдань, доцільних у професійній діяльності.

Комунікативно-орієнтоване викладання має на меті не тільки дати студентам практичні знання граматики що вивчається, але й розвинути у них розуміння того, як відповідна мова використовується для спілкування. Формальні аспекти мови – граMATика, лексика, фонетика – подані в комунікативних контекстах для того, щоб формувалося безпосереднє розуміння того, як ці форми вживаються у мовленні. Окрім того, вміння в аудіюванні, читанні та письмі систематично розвиваються за допомогою широкого набору реалістичних видів навчальних завдань, які забезпечують максимум можливостей для використання мови, що вивчається. Цей підхід вимагає відкритої атмосфери співпраці й активної участі студентів у процесі їх навчання на занятті. У процесі навчання за комунікативним методом студенти набувають комунікативної компетентності – здатності користуватись мовою залежно від конкретної ситуації. Вони навчаються комунікації у процесі самої комунікації. Відповідно всі вправи та завдання повинні бути комунікативно виправданими. Найважливішою характеристикою комунікативного підходу є використання автентичних матеріалів, тобто таких, які реально використовуються носіями мови. Для отримання цих матеріалів незамінною стала всесвітня мережа Інтернет, яка дає доступ до перелічених матеріалів та дозволяє зануритися в іншомовне середовище. Навчаючи студентів іноземній мові, ми вчимо їх спілкуватися цією мовою. Навчання необхідно організувати так, щоб воно було подібне процесу природної комунікації.

Стимулом мотивації є проблемність та комунікативна спрямованість навчальних завдань, що перетворюють вивчення мови на дослідницький та експериментаторський процес відкриття мови, яка активізує розумові та творчі здібності студентів. Проблемність ґрунтується не на передачі готової інформації, а на отриманні студентами певних знань і умінь шляхом теоретичних і практичних проблем [3, 222]. У цьому випадку відбувається творче засвоєння знань і умінь, оволодіння досвідом креативної діяльності [5, 60]. Усвідомлена студентом проблема трансформується у проблемну ситуацію, яка і зумовлює інтерес до оволодіння іноземною мовою. У свою чергу інтерес стимулює інтелектуальну активність, яка розглядається як готовність займатись за внутрішнім спонуканням особистості. Комунікативність передбачає застосування на заняттях комунікативних ситуацій, які моделюють реальне професійне спілкування, та діалогізацію навчального процесу.

Серед методів стимулювання виокремлюємо такі як застосування автентичних аудіовізуальних засобів, ділової гри та проектної методики. Аудіовізуальні засоби ознайомлюють студентів з особливостями вимови та інтонаційними зразками. Під час ділової гри студенти вирішують проблеми, які відо-

бражають ситуації професійного спілкування, викликаючи у них задоволення, впевненість та бажання спілкуватися іноземною мовою. Залучення студентів до розробки проектів, перш за все, навчає роботі у команді та спонукає до творчої діяльності.

Можна зробити висновок, що приєднання України до Болонського процесу зумовило радикальні зміни в навчальному процесі вищих навчальних закладів та висунуло складні завдання щодо покращення якості знань майбутніх фахівців з іноземної мови. Проблема навчання студентів професійно-орієнтованого спілкування іноземною мовою є важливим компонентом навчальної діяльності, який стимулює формування навичок та умінь іншомовної професійно-орієнтованої комунікації. Саме сучасні вимоги до вищої освіти обґрунтовують використання комунікативно-орієнтованого підходу до викладання іноземних мов.

Список використаних джерел

1. Бондар Н.Д. Особливості комунікативного підходу у навчанні іноземній мові / Н.Д. Бондар. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/bondar-nd-osoblivosti-komunikativnogo-pidhodu-u-navchanniinozemniy-movi/>
2. Комунікативні методи та матеріали для викладання англійської мови (Communicative methods and materials) / Перекл. і адапт. Л.В. Биркун. – Oxford: Oxford University Press, 1998. – 49 с.
3. Лернер И.Я. Проблемное обучение / И.Я. Лернер. – М.: Знание, 1974. – 64 с.
4. Ніколаєва С.Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов (схеми і таблиці): навчальний посібник / С.Ю. Ніколаєва. – К.: Ленвіт, 2008. – 285 с.
5. Оконь В. Введение в общую дидактику / Пер. с польс. Л. Г. Кашкуревича, Н.Г. Горина. – М.: Высш. шк., 1990. – 382 с.

КООПЕРАТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Савенкова О.О. – старший викладач кафедри

Створити умови для ефективного формування навичок і вмінь іншомовної комунікації у студентів з урахуванням рівня володіння мовою й індивідуальних особливостей, підвищити мотивацію навчання та забезпечити активну взаємодію в навчальному процесі дозволяє методика кооперативного навчання.

Кооперативне навчання – це технологія навчання в невеликих групах, коли створюється можливість обговорення кожної проблеми, доведення, аргументування власного погляду. Це сприяє не лише глибшому розумінню навчального матеріалу, а й розвитку мислення та мовлення. Члени великої групи розподіляються на декілька малих груп і діють за інструкцією, яка спеціально була розроблена для них викладачем. Кожен з учасників працює над своїм завданням, своєю частиною матеріалу до повного розуміння питання, яке вивчається, та завершення роботи над ним. Потім учасники обмінюються знахідками таким чином, що робота кожного є дуже важливою та суттєвою для роботи інших, оскільки без неї завдання не буде виконане (частина важливої інформації буде втрачена, інші учасники групи її не отримають). Методика «кооперативне навчання» іноді перекладається як «навчальна співпраця» [1].

Американські дослідники Д. Джонсон і Р. Джонсон виділяють п'ять основних критеріїв успішного кооперативного навчання:

1. **Позитивна залежність.** Успіх кожного учасника залежить від сумлінності інших учасників. Учасники вчаться взаємної відповідальності і роботі в команді.

2. **Пряма підтримка.** Учасники підтримують один одного безпосередньо. Вони обмінюються думками, джерелами та матеріалами, дають оцінку виконаній роботі один одного з метою отримання спільного результату роботи. Вони роз'яснюють один одному новий матеріал і допомагають усувати прогалини в знаннях.

3. **Відповідальність.** Кожен учень бере участь в роботі групи і вносить свій внесок у роботу над заданою проблемою. Кожен учасник несе відповідальність за результат групової діяльності. Кожен учасник виконує посильну йому роботу, намагається вникнути в суть питання і вміти роз'яснити його іншим учасникам.

4. **Соціальна компетентність.** Учасники вчаться взаємній довірі і повазі. Учасники вчаться чітко і ясно висловлювати свої думки при комунікаціях і вирішувати виникаючі протиріччя і конфлікти.

5. **Власна оцінка.** Учасники вчаться оцінювати власний внесок в успіх групової роботи, а також оцінювати спільну роботу групи з точки зору використуваних методів роботи і виділяти причини невдач.

До технологій кооперативного навчання належать такі інтерактивні технології, як: робота в парах, ротаційні (змінні) трійки, два - чотири - всі разом, карусель, робота в малих групах, акваріум [2].

Їх можна ефективно використовувати як на уроках засвоєння, так і на уроках застосування знань, умінь і навичок. Це може відбуватись одразу ж після викладу нового матеріалу, замість опитування, на спеціальному занятті, присвяченому застосуванню знань, умінь і навичок, або бути частиною узагальнювального заняття.

Ефективна реалізація моделі кооперативного навчання Д. Джонсона і Р. Джонсона передбачає здійснення викладачем наступних дій: визначення навчальної мети та соціальних навичок кооперативної взаємодії, які викладач планує розвивати; прийняття рішення щодо кількості студентів у групі (від 2 до 6 чол.); утворення груп і їх розташування в аудиторії; планування розподілу навчального матеріалу для забезпечення позитивної взаємозалежності; призначення ролей; пояснення завдання та перевірка його розуміння студентами; формулювання кінцевої мети кооперативної взаємодії; структурування індивідуальної відповідальності шляхом перевірки та оцінки рівня залучення кожного студента до виконання спільного завдання; організація міжгрупової кооперації; роз'яснення критеріїв оцінки групової роботи; визначення бажаних моделей поведінки, таких як не підвищувати голос, називати один одного на ім'я, заохочувати кожного до взаємодії, здійснювати перевірку чи всі члени групи розуміють матеріал і погоджуються з відповіддю, критикувати ідеї, а не партнерів тощо; постійний моніторинг навчальної взаємодії; надання допомоги під час виконання завдання, роз'яснення інструкцій, уточнення тощо; втручання за необхідності, щоб запропонувати більш ефективну модель співпраці; навчання кооперативним навичкам; підведення підсумків заняття; аналіз успішності кооперації в групі та оцінка навчальних досягнень студентів.

Доречною навчальною кооперацією є і під час виконання студентами самостійної роботи для пошуку додаткової інформації з теми, підготовки презентацій, ви-

конання проектів тощо. Таким чином, доцільність використання кооперативного навчання в системі вищої освіти не викликає сумнівів.

Список використаних джерел

1. David W. Johnson. Cooperative Learning Returns To College / David W. Johnson, Roger T. Johnson, Karl A. Smith // Change. – 1998, July/August. – P. 27 – 35.
2. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук.-метод. посібн. / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко; за ред. О.І. Пометун. – К.: А.С.К., 2004. – С. 192.
3. Ігри дорослих. Інтерактивні методи навчання // Упоряд. Л. Галіцина. – К.: Ред. загальнопед. газет, 2005.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВИКОРИСТАННЯ ЛІНГВІСТИЧНИХ ІГОР НА ЗАНЯТТЯХ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Сизоненко Н. М. – доцент кафедри, к.філол.н.

Учені-психологи пропонують навчати мови в процесі мовленнєвої діяльності. А тому актуальним стає застосування на заняттях з української мови як іноземної (УМІ) активних (інноваційних) методів навчання. Проблемі упровадження в навчальній аудиторії з вивчення УМІ таких інноваційних методів, як рольові та лінгвістичні ігри, ситуативні завдання, методи симуляції, навчання по станціях, навчання з комп'ютерною підтримкою, присвячено наукові розвідки Т. Інтурганової, Л. Кратасюк, І. Петрова, Н. Саєнко та ін. Детально моделі окремих лінгвістичних ігор та їхня методична цінність висвітлені в дослідженні І. Кочан [1, с. 18–19]. Побіжно на педагогічних умовах проведення ігор зупиняється О. Палінська [2]. На її погляд, у практиці застосування ігор слід ураховувати: 1) тип гри (лінгвістична чи комунікативна); 2) конкретний різновид гри (головоломка, рольова гра, гра-симуляція); 3) мовний рівень підготовки студентів (від А1 до С2). *Метою* нашої розвідки є дослідження системи педагогічних умов використання на заняттях з УМІ лінгвістичних ігор.

На переконання О. Палінської, лінгвістичні ігри слід застосовувати з метою вивчення мови як другої, а комунікативні – з метою вивчення мови як іноземної [2, с. 186]. З таким твердженням можна погодитися лише частково, адже тренування навичок правильного й доцільного застосування мовних одиниць є необхідною умовою як опанування мовою, зокрема українською як іноземною, так і вдосконалення навичок володіння українською як другою мовою, хоча в останньому випадку значущість лінгвістичних ігор безсумнівна.

Прийнято під *педагогічними умовами* розуміти сукупність заходів, що забезпечують ефективне вирішення конкретної педагогічної мети. Виходячи з того, що *метою лінгвістичних ігор* є тренування навичок правильного застосування мовних одиниць різного рівня, нам уявляється доцільним виокремлення наступних педагогічних умов:

1. Мовний рівень підготовки іноземних студентів має бути достатнім задля виконання завдань продуктивного характеру, які передбачають вибір (визначити «зайве» слово з-поміж ряду запропонованих, «упіймати» орфографічну/граматичну помилку), систематизацію мовних одиниць (написати якомога більше іменників, прикметників, дієслів на конкретну літеру тощо), редагування тексту, обґрунтування власної позиції на мовне явище тощо.

2. Лінгвістичні ігри, як і будь-яка інноваційна технологія, застосовується не з розважальною метою, а з навчальною, а тому варто їх використовувати «дозовано».

3. Упровадження в практику викладання УМІ лінгвістичних ігор має спиратися на психологічні аспекти навчання мови, зокрема врахування індивідуально-особистісних особливостей мислення, пам'яті, уваги, вольових здібностей суб'єктів навчання, а також їхньої психологічної готовності до виконання завдань у формі гри. Беручи до уваги названі аспекти, викладач має можливість корегувати як частоту використання лінгвістичних ігор, так і доцільність проведення або парних ігрових форм («Лінгводобій»), або колективних («Лінговокоманда»).

4. Використовувати лінгвістичні ігри доцільно на підсумкових заняттях з певної теми або на початку заняття з метою перевірки теоретичних знань. Так, наприклад, перевірити засвоєну лексику з теми «Українські традиції та звичаї» можна у формі гри «Камінь спотикання»: групи студентів одержують картки з реченнями, в яких підкреслено одне слово, значення якого вони повинні пояснити. А, скажімо, після вивчення теми «Вираження суб'єктно-предикатних відношень» можна запропонувати комплекс лінгвістичних ігор, провівши заняття у формі «Лінгвоестафети» чи «Лінгвістичного нон-стопу».

5. Слід ураховувати рівень складності лінгвістичних ігор. Такі, приміром, як «Зайвина», «Хто перший?», «Упіймай помилку» можна використовувати як на підготовчому, так і на основному етапі навчання, а такі, як «Визбирувач», «Ребусник», «Редактор» – передусім на завершальному етапі навчання УМІ.

6. Мовний (дидактичний) матеріал лінгвістичних ігор має відповідати змісту програми конкретного етапу навчання іноземних студентів і передбачати розвиток/удосконалення тих чи інших навичок усного/писемного мовлення. Скажімо, на завершальному етапі навчання УМІ (IV курсі) можна запропонувати лінгвістичну гру «Редактор», суть якої полягає в редагуванні фрагменту тексту реферату-огляду.

7. Мовний (дидактичний) матеріал має бути або однаковим за обсягом та складністю для всіх студентів, або рівноцінним за цими ж параметрами для кожного учасника лінгвістичної гри. Так, наприклад, під час проведення підсумкового заняття з теми «Вираження обставинних відношень» варто запропонувати лінгвістичну гру «Ребусник» – кросворд, в якому завданнями слугують приклади речень, в яких виражено обставинні відношення, а відповідями – самі назви обставинних відношень (мети, умови, наслідку, причини тощо).

Отже, виокремлені нами педагогічні умови є системою заходів, які забезпечують ефективне упровадження в практику викладання УМІ лінгвістичних ігор.

Список використаних джерел

1. Кочан І. Нові освітні технології в практиці викладання української мови як іноземної / Ірина Кочан // Теорія і практика викладання української мови як іноземної. – 2008. – Вип. 3. – С. 14–20.

2. Палінська О. Використання ігор на заняттях з української мови як іноземної / Олеся Палінська // Українська мова у світі : зб. матеріалів II Міжнар. наук.-практ. конф., 8–9 лист. 2012 р. – Львів : НУ „Львівська політехніка”, 2012. – С. 185–191.

СУЧАСНІ МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Терновець Н.П. – ст. викладач

Невід'ємною складовою професійної підготовки спеціалістів різного профілю є вивчення іноземної мови, яка є важливою частиною сучасного ритму життя. Вивчення іноземної мови – крок надто важливий, тобто, потребує значних зусиль. Це також запорука майбутньої вдалої кар'єри студентів. Для досягнення високого рівня іноземної мови викладачеві важливо знати новітні методи викладання, спеціальні навчальні техніки та прийоми, щоб оптимально підібрати той чи інший метод відповідно до рівня знань, потреб, інтересів студентів тощо. Раціональне та вмотивоване використання методів навчання на заняттях іноземної мови вимагає креативного підходу з боку викладача, адже «педагогіка є наукою і мистецтвом одночасно, тому і підхід до вибору методів навчання має ґрунтуватися на творчості педагога» [2, с. 159-160].

Метою даної статті є огляд сучасних тенденцій розвитку методів викладання іноземних мов.

При відборі сучасних методів навчання необхідно врахувати наступні критерії, відповідно до яких використані методи повинні:

- створювати атмосферу, в якій студент відчуває себе вільно і комфортно, стимулювати його інтереси, розвивати бажання практичного вживання іноземної мови;
- заохочувати студента в цілому, зачіпаючи його емоції, почуття, тощо;
- стимулювати його мовні, когнітивні і творчі здібності;
- активізувати студента, роблячи його головною діючою персоною в навчальному процесі, активно взаємодіючою з другими учасниками цього процесу;
- створювати ситуації, в яких викладач не є центральною фігурою, тобто, студент повинен усвідомити, що вивчення іноземної мови пов'язано з його особистістю і інтересами, а не з прийомами і засобами навчання використані викладачем;
- навчити студента працювати над мовою самостійно на рівні його фізичних, інтелектуальних і емоційних можливостей – одночасно забезпечити диференціацію і індивідуалізацію навчального процесу;
- передбачити різні роботи в аудиторії: індивідуальну, групову, колективну, в певній мірі, стимулюючи активність студентів, їх самостійність, творчість.

Реалізація методу навчання здійснюється через використання ряду прийомів навчання, різноманітних підходів та робочих технік. «Прийоми навчання – сукупність конкретних навчальних ситуацій, що сприяють досягненню проміжної (допоміжної) мети конкретного методу» [1, с. 320].

Метою навчання іноземної мови в вищій школі на сучасному етапі є оволодіння студентами комунікативними компетенціями, що дозволяють реалізувати їхні знання, уміння, навички для розв'язання конкретних комунікативних завдань в реальних життєвих ситуаціях. Іноземна мова виступає як засіб комунікації, спілкування з представниками інших націй, отже в освіті продовжує розвиватися і надалі культурологічний або інтеркультурний підхід у на-

вчання в рамках концепції «діалогу культур», з метою формування полімовної грамотності студентів. Отже, я вважаю, в сучасному ВНЗ не має бути місця для таких процесів, як зазубрювання, бездумне завчання текстів на іноземній мові, що не мають практичної цінності для майбутньої життєдіяльності студентів. Студенти мають бути підготовлені на основі якісного сучасного аутентичного навчального матеріалу до свідомого використання іноземної мови в подальшому житті та роботі. Адже гарне знання іноземних мов є зараз і продовжуватиме залишатися надалі однією з провідних вимог роботодавців. Якісна мовна підготовка студентів не можлива без використання сучасних освітніх технологій. Сучасні технології в освіті – це професійно-орієнтоване навчання іноземної мови, проектна робота в навчанні, застосування інформаційних та телекомунікаційних технологій, робота з навчальними комп'ютерними програмами з іноземних мов (система мультимедіа), дистанційні технології в навчанні іноземних мов, використання інтернет-ресурсів, навчання іноземної мови в комп'ютерному середовищі (форуми, блоги, електронна пошта).

На даному етапі розвитку методичної науки основним методом навчання іноземних мов є комунікативний метод. У процесі навчання за комунікативним методом студенти набувають комунікативної компетенції – здатності користуватись мовою залежно від конкретної ситуації. Вони навчаються комунікації у процесі самої комунікації. Відповідно усі вправи та завдання повинні бути комунікативно виправданими дефіцитом інформації, вибором та реакцією (*information gap, choice, feedback*). Найважливішою характеристикою комунікативного підходу є використання автентичних матеріалів, тобто таких, які реально використовуються носіями мови. Мовленнєва взаємодія студентів інколи, хоч і далеко не завжди, проходить за співучастю викладача в найрізноманітніших формах: парах, тріадах, невеликих групах, з усією групою. З самого початку студенти оволодівають усіма чотирма видами мовленнєвої діяльності на понадфразовому і текстовому рівнях при обмеженому використанні рідної мови. Об'єктом оцінки є не тільки правильність, але й швидкість усного мовлення та читання.

Для досягнення комунікативної компетенції – комунікативних вмінь, сформованих на основі мовних знань, навичок і вмінь – викладач іноземної мови використовує новітні методи навчання, що поєднують комунікативні та пізнавальні цілі. Інноваційні методи навчання іноземних мов, які базуються на гуманістичному підході, спрямовані на розвиток і самовдосконалення особистості, на розкриття її резервних можливостей і творчого потенціалу, створюють передумови для ефективного поліпшення навчального процесу у вищих навчальних закладах. Основними принципами сучасних методів є: рух від цілого до окремого, орієнтація занять на студента (*learner-centered lessons*), цілеспрямованість та змістовність занять, їх спрямованість на досягнення соціальної взаємодії при наявності віри у викладача в успіх своїх студентів, інтеграція мови та засвоєння її за допомогою знань з інших галузей наук.

Переваги методу: студенти вдосконалюють навички усного мовлення, долається страх перед помилками. Недоліки методу: не надається належної уваги якості мови, комунікативна компетенція досить таки швидко досягає своїх меж.

Інтерактивний метод надає можливість вирішити комунікативно – пізнавальні задачі засобами іншомовного спілкування. Категорію «інтерактивне навчання» можна визначити як: а) взаємодію вчителя і студента в процесі спілкування; б) навчання з метою вирішення лінгвістичних і комунікативних завдань. Інтерактивна діяльність включає організацію і розвиток діалогічного мовлення, спрямованих на взаєморозуміння, взаємодію, вирішення проблем, важливих для кожного із учасників навчального процесу.

В процесі спілкування студенти навчаються:

- вирішувати складні задачі на основі аналізу обставин і відповідної інформації;

- висловлювати альтернативні думки;

- приймати виважені рішення;

- спілкування з різними людьми;

- приймати участь у дискусіях.

Сучасна комунікативна методика пропонує широке впровадження в навчальний процес активних нестандартних методів і форм роботи для кращого свідомого засвоєння матеріалу. У практиці виявили досить високу ефективність таких форм роботи як індивідуальна, парна, групова і робота в команді.

Найбільш відомі форми парної і групової роботи:

- внутрішні (зовнішні) кола (inside/outside circles);

- мозковий шторм (brain storm);

- читання зигзагом (jigsaw reading);

- обмін думками (think-pair-share);

- парні інтерв'ю (pair-interviews) та інші.

Таким чином, можна зробити висновок, що ефективність комунікативно спрямованого навчання іноземних мов у вищій школі залежатиме від бажання і здатності викладачів скористатися позитивним досвідом вітчизняних і іноземних учених і практиків щодо гуманістичного підходу у навчанні, розуміння необхідності відмовитися від авторитарних і схоластичних методів. Методи навчання іноземних мов, які ґрунтуються на гуманістичному підході, допомагають розкрити творчий потенціал студентів і сприяють розвитку та самовдосконаленню навчально-комунікативного процесу, формуванню майбутніх свідомих патріотів своєї країни, толерантних громадян світу.

Список використаних джерел

1. Волкова Н.П. Педагогіка: Навч. посіб / Н.П. Волкова. – К.: Академвидав, 2007. – 616 с.
2. Кузьмінський А.І. Педагогіка: Підручник / А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко. – К.: Знання-Прес, 2008. – 447 с.
3. Методика навчання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник / кол. авторів під керівн. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 1999. – 320 с.
4. Скуратівська М.О. Сучасні методи та технології викладання іноземних мов / М.О. Скуратівська // <http://intkonf.org/skurativska-mo-suchasni-metodi-ta-tehnologiyi-vikladannya-inozemnih-mov-u-vischiiy-shkoli-ukrayini/>
5. Крючков Г. Болонський процес як гармонізація Європейської системи вищої освіти / Г. Крючков // Іноземні мови в навчальних закладах. – Педагогічна преса, 2004.
6. Коваленко О. Концептуальні зміни у викладанні іноземних мов у контексті трансформації іншомовної освіти / О. Коваленко // Іноземні мови в навчальних закладах. – Педагогічна преса, 2003.

СЕКЦІЯ КАФЕДРИ ЕКОНОМІЧНОЇ КІБЕРНЕТИКИ ТА ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ВПЛИВ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ ВИКЛАДАЧА НА ФОРМУВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ

Неділько Т.М. – асистент кафедри;

Чехлатий О.М. – ст. викладач кафедри

Розвиток національної системи освіти в контексті світових тенденцій в значній мірі обумовлений формуванням постіндустріального інформаційного суспільства, інтеграцією України в європейський освітній простір, значним підвищенням ролі комунікації в глибоких перетворювальних процесах усіх галузей економіки. Особливо гостро ці процеси відбуваються в аграрному секторі. Зростання соціальної напруги на селі – свідчення необхідності інноваційних змін в економічній і соціальній сфері. Сучасне українське село потребує ерудованого господаря-професіонала з глибоким розумінням своїх обов'язків, високим рівнем культури, зокрема, комунікативної.

Всебічно освічений і розвинений фахівець здатний бути конкурентоспроможним на сучасному та майбутньому ринках праці, успішно вирішувати професійні проблеми, спираючись на майстерність спілкування й співробітництво з різними професійними категоріями. І в цьому йому повинні допомогти насамперед викладачі, які мають бути не лише справжніми професіоналами своєї справи, постійно підвищувати свій науковий рівень, але і бути всебічно розвинути особистостями.

На сьогодні, незважаючи на досить високі досягнення вітчизняної освітньої системи підготовки кадрів аграрної сфери, вона не забезпечує потрібної якості. За даними науково-методичного центру вищої аграрної освіти, нині не задоволені своєю практичною підготовкою 47% випускників аграрних вищих навчальних закладів (ВНЗ) III-IV рівнів акредитації [1]. Це зобов'язує глибше аналізувати тенденції, що склалися в професійній освіті, розробляти і впроваджувати сучасні дидактичні системи, які б забезпечували високу якість освітніх послуг.

Реалії сьогодення свідчать про те, що значний вплив на якісний рівень освіти майбутніх працівників аграрної сфери мають не в останню чергу професіональні якості викладачів, а не лише відношення самих студентів до навчального процесу. Основним комплексним показником, який характеризує якість виконання науково-педагогічним працівником його функцій, є професіоналізм.

Професіоналізм педагога вищої школи полягає в ефективній реалізації системи професійних знань і умінь:

- спеціальних (знання теорії своєї науки та практичні уміння застосовувати їх у практиці викладання);
- психолого-педагогічних (знання психологічних та дидактичних основ викладання обраної дисципліни, знання і урахування психологічних особливостей студентів і власних особистісних рис, закономірностей сприймання студентами змісту навчання);

- методичних (володіння методами, прийомами і засобами донесення наукової інформації до студентів);
- організаційних (володіння уміннями здійснювати оптимальну організацію власної діяльності та керувати діяльністю студентів) [2].

Слід, однак, зазначити що на деяких кафедрах ВНЗ склалася точка зору, згідно якої навчати можна без спеціальної психолого-педагогічної підготовки. Для цього достатньо добре знати дисципліну, яку читає викладач. Проведені спостереження засвідчують, що такі педагоги використовують здебільшого репродуктивні методи навчання, не приділяють достатньої уваги розвитку індивідуальності студентів, не вміють активізувати їх навчально-пізнавальну діяльність. Ряд вчених досліджуючи рівень професіоналізму визначили диференціацію викладачів таким чином:

I рівень – репродуктивний (недостатній) полягає в умінні викладача передати студентам ту інформацію, якою володіє сам;

II рівень – адаптивний (низький) передбачає уміння пристосувати виклад матеріалу до особливостей аудиторії;

III рівень – локально-моделюючий (середній) передбачає володіння педагогом стратегіями передавання знань з окремих розділів і тем;

IV рівень – системно-моделюючий (високий) полягає в умінні формувати систему знань, умінь і навичок з навчальної дисципліни загалом;

V рівень – системно-моделюючий (вищий) передбачає здатність педагога перетворювати свій предмет на засіб формування особистості студентів [2].

Перехід викладача з більш низьких рівнів на більш високі досягається у процесі професійного самовдосконалення: через самоосвіту (самостійне оволодіння найновішими науковими досягненнями), залучення до системи підвищення кваліфікації, накопичення і осмислення передового педагогічного досвіду, аналізу власних здобутків і на цій основі реконструювання власної діяльності, та через самовиховання. Вітвицька С.С. підкреслює, що єдність професіоналізму знань, професіоналізму спілкування та професіоналізму самовдосконалення дозволяє забезпечити розвиток цілісної системи – професіоналізму діяльності педагога вищої школи [2].

Тому однією з найактуальніших проблем у сфері професійної підготовки фахівців-аграріїв у вищих навчальних закладах стає формування різних аспектів технологічної, екологічної, інформаційної, комунікативної і, зокрема, культури професійного спілкування. Необхідність таких перетворень у сфері освіти відображена в Законі України „Про освіту”, Національній доктрині розвитку освіти, Державній національній програмі „Освіта” та інших офіційних документах, прийнятих на державному рівні.

Список використаних джерел

1. Хоменко М., Іщенко Т. Прогностичні тенденції підготовки фахівців для аграрного сектору економіки // Вища школа: Наук.-практ. видання. – № 5-6. – 2004. – С. 107-114.
2. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.

ЕФЕКТИВНІСТЬ ЗАСТОСУВАННЯ СИТУАЦІЙНИХ ЗАВДАНЬ ПРИ ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІН ПРОФЕСІЙНОГО СПРЯМУВАННЯ

Копішинська О. П. – доцент кафедри, к.ф.-м.н., доцент;

Уткін Ю. В. – доцент кафедри, к.т.н., доцент

Ефективність навчального процесу залежить від багатьох чинників, серед яких провідне місце займає впровадження та поєднання різних методів навчання, що застосовуються на різних етапах засвоєння знань. Усталеними методами навчання класичної системи освіти є, безумовно, лекції та методичні рекомендації, що найкраще сприяють передачі великих потоків інформації від викладача до студента за короткий час. Але досягнення кінцевої мети бізнес-освіти – трансформації знань у систему цінностей, вироблення природного способу поведінки у мінливому середовищі – мабуть неможливе, якщо спиратися у своїй роботі лише на репродуктивні методи. З метою формування розвинених вмій і навичок сучасного менеджера існує низка інноваційних методів навчання, таких як ситуаційні вправи (або кейс-метод, від англ. «case-study») [1], ділові ігри, комп'ютерні симуляції (навчальні ділові ігри, побудовані на базі спеціального програмного забезпечення) тощо. Застосування цих методів передбачає моделювання реальних виробничих та бізнес-процесів, що мають місце на підприємствах, та реалізацію у вигляді ситуаційних задач, розв'язання яких є максимально наближеним до реальних умов.

Найбільш цікавим і популярним став метод ситуаційного навчання, застосування якого передбачає осмислення студентами реальної життєвої ситуації та вироблення певного алгоритму дій. Опис ситуації відображає не тільки певну практичну проблему, але й актуалізує визначений комплекс знань, який необхідно засвоїти для її вирішення, мотивує вироблення навичок поведінки залежно від ситуації, що склалася. При цьому сама проблема являє собою своєрідний розгалужений і неоднозначний оптимум.

Розвиток і поширення цієї методики обумовлені, з одного боку, динамікою соціальних змін, подоланням статичності традиціоналізму, а з іншого – зростанням у навчальному процесі значущості навчальних дисциплін, в основі яких лежить різноманітність ситуацій.

Завданням кейс-методу є не просто передати знання, але й навчити здатності справлятися з унікальними та нестандартними ситуаціями. Центр уваги при застосуванні кейс-методу переміщується з процесу передачі управлінських концепцій та знань на розвиток навичок аналізу і прийняття рішення. Обов'язок викладача при цьому – мотивувати зацікавленість студентів у предметі: створити таке середовище в аудиторії, яке заохочує студентів брати участь в аналітичному процесі. Обов'язком студентів є привнесення в навчальний процес своєї активної уваги та творчої діяльності. Мета викладача і студента – створити в аудиторії таке середовище, в якому студенти можуть розвинути або застосувати ті навички пізнання і поведінки, що будуть потрібні для вирішення проблем, які чекають їх на робочому місці після завершення навчання у вузі.

Використання сучасних інформаційних технологій (ІТ) дозволяє підвищити ефективність даного методу: отримати відповідні навички можливо, якщо впроваджувати інформаційні системи у навчальний процес не лише як об'єкти безпосереднього вивчення, але й як програми для інтерактивного навчання.

Сучасні ІТ суттєво вплинули і на підходи до проведення занять. Якщо «case study» – це метод навчання на основі аналізу реальної ситуації в бізнесі, то комп'ютерні симуляції є фактично динамічними кейсами, у яких ситуація не фіксується, а кожного разу моделюється викладачем [2].

При викладанні дисциплін професійної підготовки, зокрема інформаційних технологій в управлінні, можуть використовуватись різні види ситуаційних завдань. Найважливішими критеріями їх класифікації можуть бути:

- обсяг вправи, з огляду на який розрізняють класичні (5-10 сторінок тексту), великі (10-15 сторінок тексту) і міні-кейси (1-3 сторінки);
- співвідношення кількісних і якісних параметрів;
- галузь знань – дозволяє виділити приклади, які стосуються різних конкретних економічних дисциплін, наприклад вправи з маркетингу, організації, управління, інформатики тощо;
- рівень складності вправи, яка може бути легкою (використовують на вступному етапі), складною (використовують на старших курсах навчання) та дуже складною (інтегрує міждисциплінарні знання, які використовують у післядипломній освіті, програмах МВА тощо).

Застосування ситуаційної методики навчання повинно бути методично, інформаційно, організаційно і педагогічно обґрунтованим і забезпеченим. Це забезпечення необхідне як на рівні організації навчально-виховного процесу вищого навчального закладу, так і на рівні планування окремим викладачем. Необхідна чітка діагностика і експертна оцінка тих спеціальностей, навчальних дисциплін і їх розділів, де застосування кейс-методу дає набагато більший ефект, ніж традиційне навчання. Впровадження методу ситуаційного навчання в практику навчання передбачає рішення трьох проблем:

1. Розробка навчально-методичних посібників викладачами, які складають і застосовують кейси.
2. Перекваліфікація викладачів в аспекті вироблення вмінь і навичок побудови і застосування кейсів.
3. Формування банків ситуаційних задач з основних дисциплін і організація обміну завданнями.

На підставі наведених вище аргументів авторами розроблено та рекомендовано до вивчення і впровадження у навчальному процесі лабораторний практикум на основі застосування інформаційної системи (ІС) Vitrix 24 [3]. У межах запропонованого лабораторного практикуму розробниками у формі ситуаційного завдання пропонується дослідити можливості ефективного управління бізнес-процесами певної абстрактної компанії, створеної на платформі ІС Vitrix 24, тобто із використанням «хмарових технологій». У цій компанії студенти виконують роль менеджера-адміністратора, а також, за сумісництвом, приймають участь у роботі інших компаній в ролі запрошених співробітників. На посаді адміністратора передбачається виконання всіх задач, які сто-

ять перед таким спеціалістом в реальних ситуаціях, із застосуванням більшої частини інструментів та можливостей ІС Bitrix 24. Тобто, починаючи з моменту впровадження ІС на підприємстві (реєстрація студента в системі), в ході виконання практичних завдань студенти моделюють роботу підприємства: запрошують співробітників до співпраці, адмініструють виконання поставлених завдань, укладають угоди з партнерськими компаніями та ведуть супровідну документацію, оцінюють ефективність роботи компанії та персоналу за допомогою кінцевих звітів тощо.

Наведений матеріал практичних робіт та покроковий опис ходу їх виконання дозволяє реалізувати індивідуальний підхід до опрацювання кожним студентом ситуаційних завдань [3].

Робота із ситуаційними завданнями, зокрема і в ІС Bitrix 24 показала досить високу ефективність засвоєння як теоретичних знань з менеджменту, так і набуття практичних вмінь управління компанією засобами обраної інформаційної системи. Тому удосконалення педагогічної майстерності викладачів і прагнення ефективно використовувати ситуаційні справи має бути підкріплене і відповідною політикою навчального закладу.

Список використаних джерел

1. Ситуаційна методика навчання: теорія і практика / [Упор. О.Сидоренко, В.Чуба] . – К.:Центр інновацій та розвитку, 2001. – 128 с.
2. Михайловський А. В. Традиційні і нові технології у навчальному процесі [Електронний ресурс] / А.В. Михайловський // Режим доступу : <http://www.management.com.ua/be/be022.html>
3. .Копішинська О.П. «Управління інформаційними зв'язками та бізнес-процесами компанії в середовищі Bitrix 24» : [Лабораторний практикум з дисципліни «Управління інформаційними зв'язками» для студентів ОКР «Магістр» спеціальності 8.18010018 «Адміністративний менеджмент»] / О. П. Копішинська, Ю. В. Уткін.– Полтава: ПДАА, 2014.– 124 с. – [Електронний ресурс] / Режим доступу: : <http://www.pdaa.edu.ua/lib/електронна%20бібліотека/ісіт/Копішинська,%20Уткін.%20Управління%20інф%20зв./>

ПІДВИЩЕННЯ НАУКОВОЇ КВАЛІФІКАЦІЇ – ОСНОВА СТАНОВЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВИКЛАДАЧА

*Чехлатий О.М. – ст. викладач кафедри;
Неділько Т.М. – асистент кафедри*

Шлях до європейської інтеграції, обраний Україною, обумовлює необхідність ефективних змін в освітній галузі, спрямованих на досягнення рівня високих світових стандартів. Успішне розв'язання завдань підготовки фахівців із вищою освітою, які стоять перед вищою школою, значною мірою залежить від викладачів, їхнього науково-творчого потенціалу, рівня загальної та психологічної культури, педагогічної майстерності й професіоналізму. На викладача, згідно із Законом України «Про вищу освіту», покладаються складні й відповідальні обов'язки і в першу чергу постійно підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність і наукову кваліфікацію [1].

Професіоналізм діяльності викладача вищого навчального закладу (ВНЗ) передбачає оптимальне поєднання суто педагогічної діяльності з науко-

во-дослідною та навчально-методичною роботою. Викладач у ВНЗ це насамперед учений у галузі науки, яку викладає студентам. Він не тільки повинен ґрунтовно володіти своїм навчальним предметом, а й самостійно проводити дослідження конкретної наукової проблеми, збагачувати навчальний курс новими теоретичними висновками й науковими положеннями, брати участь у роботі наукових конференцій і семінарів, публікувати наукові статті й монографії. Лише гармонійне поєднання наукової та педагогічної роботи в діяльності викладача підвищує ефективність викладання, значно посилює пізнавально-творчий його аспект.

Для вирішення таких досить складних завдань крім самостійної роботи викладачів над підвищенням свого наукового рівня шляхом написання кандидатських і докторських дисертацій, в Україні передбачена реалізація системи безперервного навчання педагогічних і науково-педагогічних працівників ВНЗ. З цією метою відповідно до Законів України "Про освіту", "Про вищу освіту", "Про наукову і науково-технічну діяльність" Міністерством освіти і науки України (МОН) затверджено "Положення про підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів" [2]. Реалізація Положення на нашу думку дає можливість викладачам ВНЗ в деякій мірі покращити свою наукову роботу, що в свою чергу створює умови для підвищення науково-теоретичного і методичного рівнів викладання навчальних дисциплін.

Однак навіть прийняття відповідного Положення, на жаль не вирішує питання ефективного проведення наукової роботи та підвищення наукової кваліфікації викладачів ВНЗ. Основна причина полягає в тому, що ще за радянських часів повелося, що брати участь у наукових дослідженнях викладачам вузів дозволялося у вільний від основної (навчальної) роботи час. Подібна ситуація залишається і на сьогодні. Тому вимагаючи від викладачів повноцінної, а не формальної (статті "для галочки" у нерейтингових часописах, виступи на низькостатусних конференціях тощо) наукової роботи, треба зважувати і на специфіку викладацької діяльності, яка забирає багато сил. Викладачі ВНЗ добре знають: після 2-3, а то і навіть більше проведених пар фізичний стан такий, що навряд чи наука може залишатися на першому плані серед інших справ – підготовки до наступних занять, оновлення навчальних програм, перевірки виконання студентами контрольних робіт, індивідуальних завдань або курсових проектів, консультацій тощо. Серйозна ж наукова діяльність, зрозуміло, вимагає часу – не "залишкового", а запланованого і легального. Як не прикро, але багато викладачів ставляться до наукової діяльності як до додаткового і понаднормованого навантаження, що відволікає їх від основної роботи. Водночас загальновідомо, що збільшення аудиторних годин і недооцінка суто дослідницького часу тягне за собою деградацію наукового рівня ВНЗ у цілому. На жаль така ситуація в останній час не покращилася, а навпаки – погіршилася. І основною причиною в цьому стала фінансова криза в нашій державі, яка обумовлює недофінансування наукових закладів, збільшення дзвінкового навантаження викладачів. З цього приводу хотілося б проілюструвати проведення наукової роботи у ВНЗ економічно розвинутих і фінансово спроможних країн. Головною, апробованою на Заході, умовою наукової робо-

ти у вузі є принцип розподілу навчального і наукового навантаження у співвідношенні “п’ятдесят на п’ятдесят”. У наших умовах це залежить від МОН України. Також сподіваємося, що має цьому посприяти, більша незалежність наших ВНЗ, про яку давно йдеться. Міністром освіти і науки України сьогодні (15.01.2015 р.) була зроблена заява, що з 1 вересня 2015 року почнуть діяти нові навчальні програми, які будуть базуватися на принципах автономії ВНЗ.

Приєднавшись до Болонської декларації важливо прийняти і її засади по проведенню наукової роботи викладацького складу у навчальних закладах вищої освіти. Ми хоча і приєдналися до неї, однак далеко не всі засади повністю сприйняли. Чому б не впровадити й інші західні стандарти, які з часом, без сумніву, могли б привести до покращення якості викладання і навчання у ВНЗ нашої країни. І в першу чергу це повинно стосуватися значного поліпшення умов проведення наукової роботи професорсько-викладацького складу вищих навчальних закладів нашої країни.

Список використаних джерел

1. Закон України "Про вищу освіту" / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст. 2004). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

2. Про затвердження "Положення про підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів"/ Наказ МОН України №24 від 24.01.1013 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0488-13>.

ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ВНЗ ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ЙОГО ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ

*Протас Н.М. – доцент кафедри, к.с.-г.н., доцент;
Шейко К.В. – асистент кафедри*

Нові соціально-економічні умови в Україні вимагають значного підвищення якості професійної освіти працівників, зокрема випускників вищих учбових закладів. Якість освіти є однією з найбільш актуальних проблем сучасної української вищої школи, від вирішення якої залежить оновлення всього українського суспільства та демократичного середовища. Надання якісних освітніх послуг є запорукою розвитку усіх без винятку галузей та сфер економіки кожної розвиненої країни світу.

Проблема якості вищої освіти є багатомірною, що охоплює всі характеристики освітньої діяльності, визначається факторами різного порядку, пов’язаними з розв’язанням проблем як на рівні окремого вищого навчального закладу, так і на загальнонаціональному рівні. Такими факторами є частка бюджету, що виділяється на освіту, технічне оснащення ВНЗ, наукові кадри, задіяні у системі вищої освіти і т.д. [1].

Та все ж, на нашу думку, провідна роль у реалізації державної освітньої політики належить викладачу; саме науковий та педагогічний професіоналізм викладачів є основою надання студентам якісних освітніх послуг у вищих навчальних закладах. Тому у системі вищої освіти виникає потреба у фахівцях з високим рівнем професійної компетентності.

Вимоги до особистості викладача ВНЗ у структурі його професійної компетентності розглядали І. Зязюн, Н. Волкова, А. Кузьмінський, О. Котенко, та ін., професіоналізм викладачів з психологічної точки зору досліджувала С. Іванова. Проблемам загальної підготовки викладача, формуванню і становленню його особистості приділялася увага такими науковцями, як О. Алексюк, О. Абдуліна, Г. Балл, С. Гончаренко, С. Крисюк, В. Лозова, В. Олійник, В. Семиченко, С. Сисоєва та ін. Однак, на сучасному етапі виникла потреба у якісно новій підготовці викладача, яка б дозволила поєднувати фундаментальні професійні знання з інноваційним мисленням і практико-орієнтованим, дослідницьким підходом до вирішення конкретних фахових задач [2].

Метою нашого дослідження є узагальнення складових професійної компетентності викладача, як основи формування його педагогічної майстерності.

Викладач сучасної вищої школи повинен бути не лише передавачем знань й інформації, а й педагогом, психологом, психотерапевтом, – повинен володіти високим рівнем педагогічної майстерності.

Педагогічна майстерність характеризує високий рівень педагогічної діяльності. А.С.Макаренко стверджував, що *педагогічна майстерність* – це високе мистецтво навчання і виховання, що постійно вдосконалюється, доступне кожному педагогу, основу якого складають професійні знання, вміння і здібності [3].

Структурними компонентами педагогічної майстерності є [3]:

- професійні знання як основа майстерності;
- професійно-педагогічна техніка;
- професійно-педагогічні вміння;
- професійно-педагогічні здібності;
- гуманістична спрямованість педагогічної діяльності.

Професійні знання викладача ВНЗ – це бездоганне знання змісту предмету, який він викладає, та його методики, знання психології і педагогіки, логіки, принципів, форм і методів навчання і виховання, знання індивідуально-психологічних особливостей студентів.

Поняття «техніка» (від гр. *technikos* – вправний) означає сукупність прийомів та пристосувань. Педагогічну техніку вчителя у 20-х роках ХХ ст. розуміли як сукупність прийомів і засобів, спрямованих на чітку й ефективну організацію навчальних занять. Нині *педагогічну техніку* визначають як систему вмінь учителя, що дає змогу використовувати власний психофізичний апарат для досягнення ефективних педагогічних результатів.

Для реалізації педагогічних функцій викладач повинен володіти педагогічними вміннями. *Педагогічні вміння* – це сукупність різноманітних послідовно розгорнутих дій викладача, що ґрунтуються на теоретичних знаннях. Вони виявляють індивідуальні особливості вчителя і свідчать про його предметно-професійну компетенцію.

Педагогічні здібності – психічні властивості особистості педагога, що забезпечують високу результативність виконання професійної діяльності.

Професійні знання, інтелектуальні навички та практичні вміння, способи та техніка діяльності, досвід у певній галузі розкривають суть ще одного інтегрованого поняття – «компетентність». Компетентність (від лат. «competens» – відповідний, здібний) означає коло питань, у яких людина добре обізнана, має знання та досвід.

Під професійною компетентністю викладача у загальному розуміють систему наукових знань, інтелектуальних і практичних умінь і навичок, особистісних якостей і утворень, яка при достатній мотивації дозволяє йому самостійно і ефективно реалізувати цілі педагогічного процесу, забезпечує самореалізацію, самозбереження та самовдосконалення особистості в процесі професійної діяльності. Це єдність теоретичної і практичної готовності викладача до здійснення педагогічної діяльності [4].

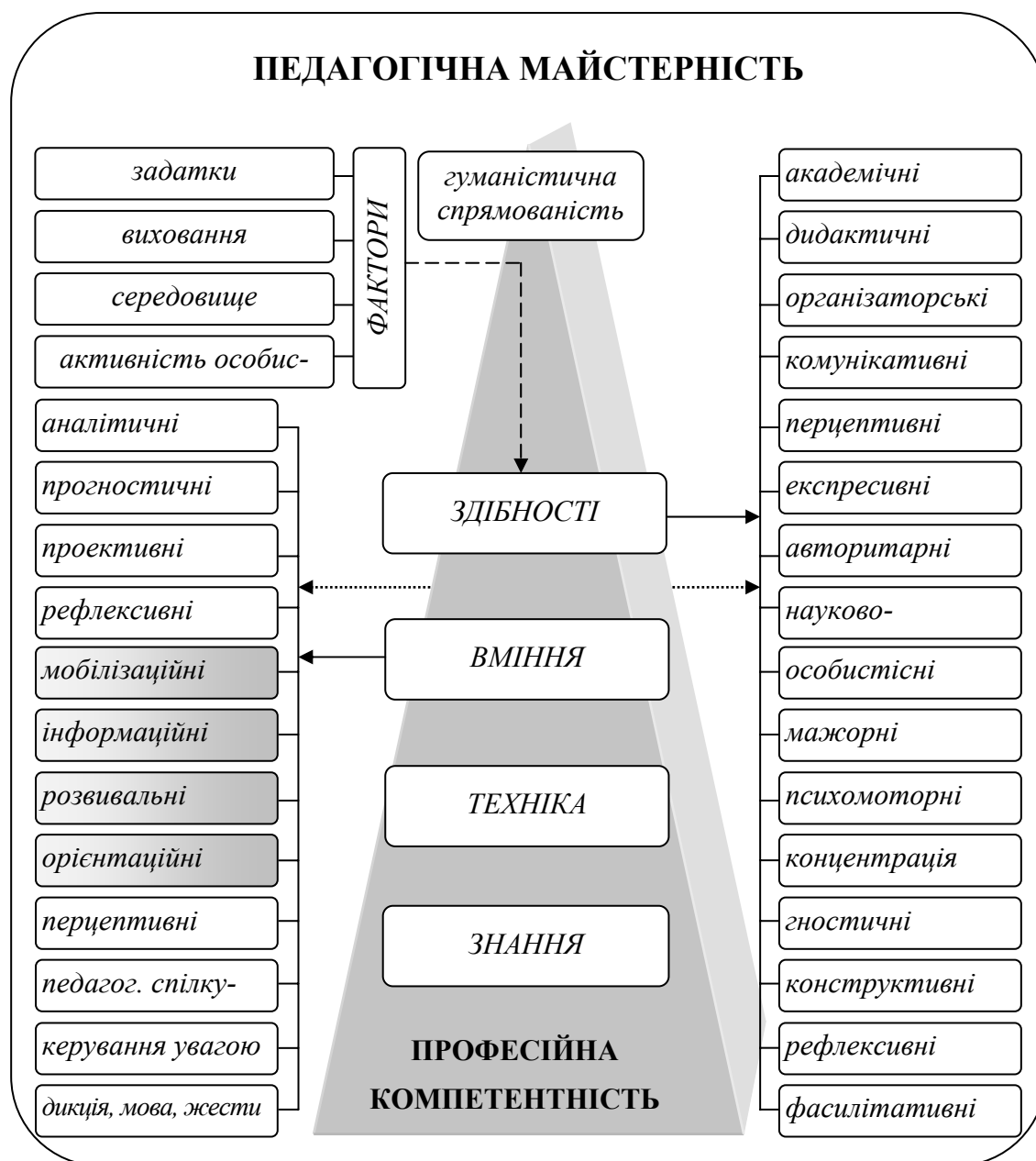

Рис. 1 Формування педагогічної майстерності викладача

Сьогодні викладачу ВНЗ не достатньо лише «наповнити» студента знаннями – його потрібно мотивувати, пробудити в ньому внутрішнє бажання оволодіти знаннями. Досягнення цієї мети залежить від рефлексивно-комунікативної компетентності викладача та від його особистісних якостей. У педагогічній діяльності особливого значення набувають такі особистісні якості викладача як ерудованість, комунікабельність, толерантність, гнучкість, гуманність, чутливість до постійно оновлюваних тенденцій суспільного буття, здатність до адекватного сприйняття потреб та вимог суспільства і відповідного коригування своєї роботи, спостережливість, уважність, тактовність, самокритичність, потреба у постійному самовдосконаленні, дисциплінованість і висока вимогливість до себе. Саме вище зазначені особистісні якості є базовими у процесі формування студентів.

Професійна компетентність викладача обумовлює його педагогічну майстерність.

На основі аналізу та узагальнення теоретичного матеріалу [2-4], нами була запропонована схема формування педагогічної майстерності викладача, що базується на його професійній компетенції (рис. 1)

Педагогічна майстерність – це знання особливостей педагогічного процесу, вміння його побудувати і привести у рух. За глибоким переконанням А.С.Макаренка [4], оволодіти педагогічною майстерністю може кожен педагог за умови цілеспрямованої роботи над собою. Вона формується на основі практичного досвіду педагогічної діяльності, осмисленої з точки зору її суті, цілей і технологій; це сплав особистісно-ділових якостей і професійної компетентності.

Отже, стає очевидним, що особистість викладача ВНЗ відіграє важливу роль у системі надання якісних освітніх послуг. Його професійні компетентність та майстерність, а саме знання методики, педагогіки та психології, комунікативні, динамічні та вольові здібності, здатність і бажання до саморозвитку та самовдосконалення, педагогічна техніка, досвід, інноваційні педагогічні технології та демократичний стиль організації викладачем процесу навчання є фундаментальною та невід’ємною частиною підготовки висококваліфікованих і конкурентоздатних фахівців.

Список використаних джерел

1. Єлісеєва О. К. Оцінка якості розвитку ринку освітніх послуг в Україні / О.К. Єлісеєва, Т.В.Тарасенко // БІЗНЕСІНФОРМ. – 2012. – № 5.– С. 241-245.
2. Саюк В.І. Професійна компетентність як основа розвитку сучасного викладача в системі післядипломної педагогічної освіти / В.І.Саюк // Нова педагогічна думка. – 2012. – №3 (71). – С. 57-61.
3. Основи педагогічної техніки: конспект лекцій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://mobile.pidruchniki.com/1295012754523/pedagogika/osnovi_pedagogichnoyi_tehniki.
4. Професійна компетентність [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://readbookz.com/book/172/5428.html>

**ПРОФЕСІОНАЛІЗМ ВИКЛАДАЧА ЯК ОДНА
З ВИЗНАЧАЛЬНИХ СКЛАДОВИХ ФОРМУВАННЯ СТІЙКИХ
ЗНАТЬ СТУДЕНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ОПТИМІЗАЦІЙНІ МЕТОДИ ТА МОДЕЛІ”**

Костоглод К.Д. – професор кафедри, доцент

Власний тридцяти п'ятирічний досвід викладацької роботи дозволяє стверджувати, що в сучасній вищій школі професіоналізм викладача відіграє провідну роль у наданні майбутнім фахівцям як стійких знань з навчальних дисциплін, так і у формуванні їх особистості. Ця теза підтверджується дослідженнями багатьох сучасних науковців, які вивчають проблеми вищої школи (Н.Ф. Левітов, О.М. Матюшкін, Б.М. Теплов, В.Н. Струманський та ін.) [1].

У значній мірі професіоналізм викладача проявляється в умінні використовувати освітні технології для надання студентам високоякісних освітніх послуг. Віддаючи належне новим освітнім інноваціям [2], все ж таки, на нашу думку, з метою формування стійких знань з навчальної дисципліни “Оптимізаційні методи та моделі” перевагу слід віддавати таким класичним формам навчання, як лекції, лабораторні та практичні заняття. При їх проведенні найефективніше реалізуються визначальні напрями освітніх послуг, зокрема: професіоналізація змісту навчання, проблемно-тематичний підхід, використання інваріантної структурної моделі навчальної дисципліни тощо.

При цьому реалізація професіоналізму забезпечується розробкою методики формування стійких знань у студентів, наданням професійно спрямованих знань, розробкою завдань й питань, що виникають у професійній діяльності тощо. Професіоналізм викладача повинен проявлятися і в чіткій реалізації вимог до контролю знань: об'єктивності, обґрунтованості оцінок, систематичності оцінювання, індивідуальному та диференційованому підході до оцінювання знань, всебічності, оптимальності та професійній спрямованості контрольних заходів.

Очевидно, що професіоналізм викладача потребує постійного вдосконалення, що, з одного боку, обумовлено посадовою інструкцією будь-якого науково-педагогічного працівника ВНЗ, а, з іншого, сприяє ефективній реалізації завдань з покращення освітянських послуг, що окреслені в “Державній національній програмі “Освіта (Україна XXI століття)”

Список використаних джерел

1. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. / З.Н. Курлянд, Р.І. Хмелюк, А.В. Семенова та ін.; За ред. З.Н. Курлянд. – 3-тє вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2007.
2. Селевко Г.В. Современные образовательные технологии. – М.: Нар. образование, 1998.

**СЕКЦІЯ КАФЕДР ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ, ЛОГІКИ ТА ФІЗИКИ,
БЖД, ЗТД І МАШИН ТА ОБЛАДНАННЯ АПВ**

**ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ КОМПЕТЕНЦІЇ
ВИКЛАДАЧА ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО
ФАХІВЦЯ-АГРАРІЯ**

*Овсієнко Ю. І. – доцент кафедри вищої математики, логіки та фізики,
к.пед.н.; Стрюк В. В. – методист II категорії навчального відділу*

Характерною особливістю сучасного суспільства є його інформатизація. Володіння навичками роботи з інформаційно-комунікаційними технологіями (ІКТ) й використання їх у фаховій діяльності є рівнозначним умінням читати і писати. Процес інформатизації освіти пов'язаний із рівнем володіння науково-педагогічними кадрами ІКТ у професійній діяльності; із можливістю формування і вдосконалення ними, окрім ін. компетентностей, інформаційно-комунікаційних.

Інформаційно-комунікаційні компетенції викладача вищої школи – це система знань і вмінь, особистісних якостей науково-педагогічного працівника, розвиток яких забезпечує можливість розв'язувати як типові професійні задачі, так і вирішувати проблеми, котрі виникають у реальних виробничих ситуаціях, пов'язаних із діяльністю сільськогосподарських підприємств, що передбачає формування здатності і до професійного зростання майбутнього фахівця-аграрія, одним із засобів оптимізації діяльності якого є ІКТ, і до постійного оновлення й удосконалення професіоналізму педагога вищої школи [1, с. 41].

Для визначення рівнів сформованості інформаційно-комунікаційних компетенцій викладача вищої школи (початковий, середній, достатній, високий (креативний)) доцільно застосовувати наступні критерії: 1) цілі й мотиви використання ІКТ; 2) знання про види і можливості ІКТ; 3) фахові уміння й поєднання їх із ІКТ у професійній діяльності; 4) самооцінка й прагнення до самоосвіти в питаннях, пов'язаних із використанням ІКТ у фаховій діяльності.

Формування фахівця-аграрія в сучасних умовах вимагає від викладача вищої школи постійного оновлення інформаційно-комунікаційних компетенцій, раціонального їх поєднання із традиційними методами і технологіями навчання. Застосування ІКТ не лише під час навчально-виховної діяльності, а й для професійного зростання й удосконалення націлене на організацію й управління самоосвітою; активне залучення технології дистанційного навчання, сучасних методів і засобів моніторингу навчальних досягнень студентів; створення електронних освітніх ресурсів навчального призначення.

Список використаних джерел

1. Кривонос О. М. Формування інформаційно-комунікаційних компетентностей майбутніх учителів інформатики в процесі навчання програмування : дис. канд. пед. наук : 13.00.02 / Кривонос Олександр Миколайович. – К., 2014. – 285 с.

ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВНЗ

Горда І.М. – доцент кафедри вищої математики, логіки та фізики, к.пед.н.

Праця викладача ВНЗ являє собою висококваліфіковану розумову діяльність щодо підготовки та виховання спеціалістів вищої категорії, інтелектуальної еліти суспільства, української інтелігенції [1, с. 64-65]. Одним із найважливіших компонентів співпраці зі студентами є формування педагогічної культури, що дає змогу адаптуватися до світового педагогічного досвіду.

Поняття педагогічної культури висвітлено у працях науковців: М. Букач, А. Барабаншиков, В. Гриньова, І. Зязюн, О. Рудницька та інші. Аналіз досліджень дозволяє зробити висновок, що виокремлюють декілька підходів щодо визначеності сутності даного поняття: педагогічна культура як частина загальнолюдської культури; педагогічна культура як вищий рівень педагогічної компетентності, що формується у процесі професійної діяльності; педагогічна культура як складна система цінностей [2].

Педагогічна культура має дві форми прояву: статичну й динамічну. Статична форма відображає її як наявний рівень, який забезпечує подальший розвиток. Динамічна форма виявляється в розвитку вміння реагувати на зміни, що відбуваються в навколишній дійсності, удосконалювати себе відповідно до умов довкілля, використовуючи набуту систему педагогічних цінностей, що відповідає більш високим (конструктивному, евристичному, творчому) рівням культури [3].

До складових компонентів педагогічної культури відносять: науковий світогляд, духовне багатство, педагогічна майстерність, педагогічні здібності, педагогічна техніка (культура зовнішнього вигляду, культура мови, культура спілкування, педагогічна етика, педагогічний такт), прагнення до самовдосконалення [1, с. 79].

Таким чином, педагогічна культура викладача ВНЗ – це органічний взаємозв'язок сукупності педагогічних цінностей, професійних знань, умінь, навичок, необхідних для успішної педагогічної діяльності у ВНЗ.

Список використаних джерел

1. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури / С. С. Вітвицька. – Київ: Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.
2. Лавриш Ю. Е. Педагогічна культура викладача вищої школи у реаліях вищої освіти / Ю. Е. Лавриш // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології, 2013, № 4 (30). – С. 230-237.
3. Гриньова В. М. Формування педагогічної культури майбутнього вчителя (теоретичний та методичний аспекти): Автореф. дис... докт. пед. наук: 13.00.04 / В. М. Гриньова. – Київ, 2001. – 45 с.

ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА БІОІНЖЕНЕРА В АГРАРНОМУ ЗАКЛАДІ

Негребецький І.С. – старший викладач

У людському світорозумінні центральне місце займає взаємозв'язок живої і неживої природи. Світогляд людини завжди напрямлений до створення єдиного цілого, з логічно пов'язаними між собою елементами. У різні періоди історії науки до цього питання підходили по різному. Класична фізика з перших кроків свого розвитку застосовувала свої теоретичні надбання й експериментальну техніку для вивчення біологічних об'єктів з раціональним поясненням їх життєдіяльності. З цього й почалася ера біофізики – науки, що використовує фізичні представлення для опису властивостей біологічних об'єктів [1].

Біоінженер – це не просто людина з вищою технічною освітою, це фахівець в області проектування, виготовлення, експлуатації технологічного обладнання, що вміє забезпечити робочих виробничими завданнями та проконтролювати їх виконання зі збереженням усіх вимог техніки безпеки. Рівень підготовленості фахівця для виконання роботи, чи функціональних обов'язків визначається освітньо-кваліфікаційним рівнем. Непроста спеціальність, вимагає вміння розв'язувати задачі підвищеної складності. Для цього необхідні знання креслення та проєктивної геометрії, теоретичної механіки, дискретної математики, матеріалознавства, теорії машин і механізмів, обчислювальної техніки й інженерної графіки, автоматики й автоматизації виробничих процесів, теоретичної електротехніки, електроніки та мікропроцесорної техніки, системного аналізу. Професійно-інженерна діяльність фахівця пов'язана як з експлуатацією та ремонтом машин, так і з проектуванням тваринницьких приміщень для біологічних об'єктів, з науково-дослідницькою та проєктно-конструкторською роботою в спеціалізованих науково-дослідних установах.

Отже, професійна культура біоінженера в аграрному закладі дає можливість навчитися моделювати біологічні процеси та системи, пізнати: методи та засоби діагностики з прогнозуванням стану; ергономічну антропометрію та біомеханіку; теорію управління в біосистемах; кібернетику; радіобіологію. На практиці фахівець займається дослідженням і моделюванням внутрішніх зв'язків системи управління в організмах, їх фізичною природою, дослідженням фізичних закономірностей живого на рівні цілісності об'єкту, що приводить до розуміння понять біотехнічних систем і технологій.

Список використаних джерел

1. Биофизика: Учеб. для студ. высш. учеб. заведений / Под ред. проф. В.Ф.Антонова. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2003. – 288 с.

РІВЕНЬ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ЯК ВАГОМИЙ ФАКТОР ЯКІСНОЇ ОСВІТИ У ВИЩИХ АГРАРНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Антонець А.В. – доцент, к.пед.н., доцент

Успішна професійна діяльність майбутніх випускників ВНЗ аграрного профілю є одним із ключових факторів, що зумовлює ефективне функціонування сільськогосподарського підприємства. Однією із важливих умов підготовки висококваліфікованого фахівця є набуття ним необхідних професійних умінь і навичок, що в свою чергу потребує від студентів високого рівня мотивації до навчання. Саме у цьому контексті зростає роль психологічної підготовки аграріїв, зокрема і їх рівня мотивації, яка може суттєво підвищити їх професійні компетенції у майбутній діяльності.

Проаналізувавши психолого-педагогічну літературу, виділимо такий загальний комплекс психолого-педагогічних умов, необхідних для ефективного формування професійних умінь у майбутніх фахівців аграрного профілю: позитивна мотивація студентів; урахування психологічних та інтелектуальних властивостей особистості; самостійна пізнавальна активність. Створення позитивної мотивації студентів і відповідного емоційного настрою є важливою умовою успішного формування умінь і навичок. Багато студентів не мають сформованої мотивації до здійснення майбутньої професійної діяльності. Це проявляється в небажанні відвідувати заняття, в пасивній позиції на заняттях, в невиконанні домашніх та індивідуальних завдань. Рівень мотивації визначається власною усвідомлюваністю студентом щодо об'єктивної і суспільної значимості [1].

Не можна забувати і про ще один суб'єктивний чинник, який впливає на рівень мотивації – емоційний стан студента як важливий елемент психологічної готовності адекватно сприймати дійсність [2].

Досить важливою умовою формування високого рівня мотивації є також пізнавальна активність студентів. Відповідно до діяльнісного підходу, формування і розвиток різних умінь і навиків відбувається тільки в процесі самостійної активної пізнавальної діяльності студентів, коли іде зміщення акцентів з процесу викладання на процес навчання. У цьому аспекті для збільшення рівня мотивації студентів до вивчення навчальних дисциплін підвищується роль упровадження інноваційних методів навчання, серед яких найбільш ефективні ділові ігри, тренінги, мікрокейси та психологічні тренінги.

Список використаних джерел

1. Асеев В. Г. Мотивация поведения и формирование личности / В. Г. Асеев. – М. : Мысль, 1976. – 158 с.
2. Кудрявцев Т. В. Психологический анализ динамики профессионального самоопределения личности / Т. В. Кудрявцев, В. Ю. Щегурова // Вопросы психологии. – 1983. № 2. – С. 51-59.

РОЛЬ ВИКЛАДАЧА В ОСВІТІ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕКТРОННИХ ПІДРУЧНИКІВ

Лихвенко С. П. – старший викладач кафедри машини та обладнання АПВ

В сучасних умовах навчального процесу у вищих навчальних закладах з врахуванням масового застосування комп'ютерної техніки та інноваційних технологій навчання і прагненням України увійти в Європейську систему освіти, необхідно і далі розвивати і застосовувати новітні форми навчального процесу. Однією із таких форм є розробка електронних підручників. Вони дозволяють покращити наочність, ілюстративність і доступність засвоєння матеріалу в порівнянні із традиційними друкованими підручниками і, що особливо важливо в нинішніх умовах навчання у нашій академії, коли студенти більше двох місяців після першого семестру знаходяться поза її стінами, але повинні продовжувати навчання дистанційно за системою “moodle”, електронний підручник дозволяє майже без зниження якості навчання виконувати навчальний процес [2].

Електронний підручник дозволяє студентам вивчати дисципліну, оскільки містить текст і малюнки та схеми як друкований підручник, розглядати дію того чи іншого механізму за допомогою анімаційної моделі, виконувати лабораторні або практичні роботи, закріплювати вивчений матеріал, здійснювати самоконтроль знань з отриманням оцінок, підтримувати спілкування з викладачем.

В свою чергу, викладач може за допомогою Інтернету отримувати інформацію про те, скільки часу студент витратив на вивчення дисципліни, які він отримав оцінки за системою самоконтролю оцінки знань, виявляти теми, які студент освоїв недостатньо і коригувати процес навчання.

Певна робота над електронними підручниками проводиться і в системі аграрної освіти. Так, у науково-методичному центрі аграрної освіти була проведена конференція з підготовки електронних підручників [3] у 2008 році, участь в її роботі приймав і автор цих тез. На базі ХНТУСГ ім. Петра Василенка був проведений семінар «Методи і засоби розробки електронних підручників з дисципліни «Трактори і автомобілі» у 2012 році [4].

У Таврійському державному агротехнологічному університеті під керівництвом професора Панченка А. І. проводиться робота над електронним підручником з дисципліни «Трактори і автомобілі» [5]. Основними причинами створення електронних підручників цей автор вважає:

- необхідність візуалізації лекційного матеріалу та організація ефективної самостійної роботи над матеріалом лекції;
- вивчення дисципліни при індивідуальному або дистанційному навчанні;
- при роботі над матеріалами пропущеного заняття;
- у процесі підготовки до лабораторного або практичного заняття;
- на етапі закріплення теоретичного матеріалу, отриманого на традиційній лекції або практичному занятті.

На кафедрі «Машини та обладнання АПВ» нашої академії також проведена певна робота із розробки електронного навчального посібника з дисцип-

ліни «Трактори і автомобілі» [1]. Цей посібник створений за допомогою видавництва СМІТ, м. Харків (програмне забезпечення) у 2005 році і готовий на 90 %. Виданню підручника у тираж завадила відсутність фінансування для видавництва.

Отже, наш досвід із розробки електронних підручників, та досвід інших розробників дозволяють прийти до висновку про їх несумнівну цінність у процесі навчання студентів, особливо дистанційного та індивідуального.

Роль викладача в освіті із використанням електронних підручників, на наш погляд, полягає перш за все у створенні якісного наповнення їх змісту, особливо анімацій, постійному оновленні матеріалу, контролі роботи студентів у реальному часі через Інтернет, виявленні слабких місць у освоєнні ними матеріалу та ліквідації цих проблем.

Список використаних джерел

1. Головчук А. Ф., Лихвенко С. П. Електронний навчальний посібник «Трактори і автомобілі». / А. Ф. Головчук, С. П. Лихвенко. - Харків: ТОВ «Компанія СМІТ», 2005.
2. Головчук А. Ф., Лихвенко С. П. Використання електронного підручника «Будова тракторів та автомобілів» на практичних заняттях і в процесі дистанційного навчання за вимогами Болонської конвенції. / А. Ф. Головчук, С. П. Лихвенко // В зб: Матеріали XXXVIII навчально-методичної конференції. - Полтава: ПДАА, 2006. – С. 84...89.
3. Матеріали конференції з підготовки електронних підручників. – Київ: Науково-методичний центр аграрної освіти, 2008.
4. «Методи і засоби розробки електронних підручників з дисципліни «Трактори і автомобілі» / Матеріали науково-практичного семінару. – Харків: ХНТУСГ ім. Петра Василенка. – 2012.
5. Панченко А. И. Опыт и проблемы разработки и использования учебно-методических электронных ресурсов по дисциплине «Тракторы и автомобили» Презентация. /А. И. Панченко. – Мелитополь: ТГАТУ, 2008.

ТВОРЧА ЗДАТНІСТЬ І ПРОФЕСІЙНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ПЕДАГОГА

*Прасолов Є.Я. – професор кафедри безпеки життєдіяльності, к.т.н.;
доцент; Беловол С.А. – викладач кафедри безпеки життєдіяльності*

Процеси європейської інтеграції охоплюють основні сфери життєдіяльності, і в першу чергу, вищу школу. Орієнтир для України – це входження в освітній простір Європи з модернізацією освітньої діяльності [1]. Єдина мета в Україні – підвищення якості національної освіти через нові форми організації навчання, подальшу комп'ютеризацію та інформатизацію навчального процесу, підвищення рівня вивчення іноземних мов, розробку нового покоління підручників і посібників, зокрема електронних, технічних засобів навчання. Завданням педагогів аграрного виробництва – це орієнтація на кінцевий результат: знання, уміння та навички випускників, що повинні бути використані на користь держави. Але, для цього потрібна глибока перебудова психологічної, дидактичної, методичної та наукової діяльності науково-педагогічних працівників, опанування ними інтерактивних методів навчання, інформаційних технологій. Бажано також зосередити науково-педагогічного персоналу на підготовці науково-методичного та навчально-організаційного забезпечен-

ня самостійної роботи студентів, яка б базувалась на нових принципах формування обсягів та структури педагогічного навантаження викладача за формами та видами навчальних занять, застосуванні нових інформаційних технологій з урахуванням значного збільшення частки ефективної індивідуально-консультативної роботи зі студентами [2, 3].

Для підвищення якості вищої освіти слід створити систему управління, за якою передбачалась рівна участь і відповідальність учасників навчально-виховного процесу.

Практикувати проведення соціологічних досліджень за темами: «Якість вищої освіти з погляду студента, викладача та роботодавця» та інформувати громадськість про результати моніторингу якості освіти.

Творчий підхід – це головний показник педагогічної майстерності, тобто вивчення і впровадження досвіду інших педагогів, відпрацювання особистої концепції (авторська методика), створення педагогічних інновацій і дослідницький рівень педагогічної діяльності.

Яскрава творча особистість, педагог-пошукач, науковець це – сучасний образ викладача вищої школи. Професіоналізм нині сполучається з високим рівнем педагогічної культури, де гуманістична педагогічна позиція, творче критичне мислення, різнобічна освіченість, висока культура спілкування і поведінки, винахідницька та інформаційна культура, самоактуалізація і самоменеджмент.

Яскравим показником педагогічної майстерності – це здатність викладача до реалізації новітніх педагогічних технологій та застосування в управлінні вищих навчальних закладів наукових положень і технологій педагогічного менеджменту.

Звернемось до визначення «технологія» у вищій школі. Спершу – це технології, що включені до змісту навчання за конкретною навчальною дисципліною: промислові, сільськогосподарські, політехнології. У менеджменту (фінансовому, кадровому, організаційному) є власні технології: розстановка та підбір кадрів, бухгалтерський звіт та аудит. Ці технології пройшли тривалу еволюцію з 40...50 років минулого століття аж до сучасності. Для досягнення педагогічної мети у загальному вигляді – це системна сукупність і порядок функціонування особистих, інструментальних і методологічних засобів.

Причиною низької ефективності застосування у вищих навчальних закладах наукових положень педагогічного менеджменту, на нашу думку, є відсутність підходів до механізму їх впровадження в навчальний процес. В першу чергу, це стосується інформатизації управління навчальним процесом та дистанційного навчання, що пояснюється як недофінансуванням, так й відсутністю системного підходу до проблеми, відповідних стратегій, цільових програм.

Нині викладач вищого навчального закладу – це відкрита система, що здатна до саморозвитку і здатний передавати сучасні наукові знання культуру новим поколінням молоді, яка змінюється зі зміною соціально-економічних умов життя.

Дух закладу має важливе значення, бо він живе у характерах викладачів і від них переходить до студентів [2]. В основі світозору педагогічної культури

ри лежить таке педагогічне мислення, де головна мета педагогічної діяльності – це виховання і розвиток особистості студента, його соціальний захист, створення умов для самореалізації.

Виходячи із концепції педагогічної культури нинішніх науковців, видно головні блоки педагогічної культури викладача: педагогічна гуманістична позиція, психолого-педагогічна компетентність, розвинуте педагогічне мислення; освіченість в предметі, що викладається; культура професійної поведінки; володіння педагогічними технологіями; інформаційна культура; самоменеджмент в умовах ринку; досвід пошукової діяльності; розвиток академічних творчо-пошукових здібностей [3].

Сприяти гармонійному розвитку особистості, давати їй спеціальні уміння й навички, але й учити спілкуватись зі світом, розуміти інших – це справжнє завдання освіти. Нині слід посилити політологічну культурологічну і мовну підготовку студентів. У студентів слід підтримувати стимул здорового способу життя, занять спортом і фізичною культурою, проводити заходи культурного характеру.

Освіта без науки неможлива – це гасло на стінах Болонського університету. Науково-дослідна та виробнича підприємницька діяльність. Якісна освіта – це інноваційний трикутник виходу нашої країни на якісно новий рівень розвитку. Нам не слід забувати, що головне – це виховувати справжню Людину, громадянина, професіонала.

Список використаних джерел

1. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л. Л., СОКОЛ Є. І., КЛИМЕНКО Б. В. Болонський процес: цикл, ступені, кредити. – Харків. : НТУ «ХПІ», 2004. – 177 с.
2. СУХОМЛИНСЬКИЙ В. О. Вибрані твори в 5-ти томах. Т1. – К. : Радянська школа, 1976. – 654 с.
3. РУДЕНКО Ю. Основи українського виховання. – К. : Видавництво «Олени Теліги», 2003. – 328 с.

ФОРМУВАННЯ ВІРТУАЛЬНОГО ОБРАЗУ ВИКЛАДАЧА У WEB-ЗОРІЄНТОВАНІЙ МЕТОДИЧНІЙ СИСТЕМІ НАВЧАННЯ

Флегантов Л.О. – професор кафедри вищої математики, логіки і фізики, к.ф.-м.н., доцент

Сучасне викладання розглядається як технологія. Переважає думка, що вчити може кожен. Більшість викладачів виглядає однаково, і студенти не розуміють, хто дійсно компетентний, по-справжньому піклується про їх добробут, кому вони можуть довіряти. В результаті, роблять висновки, покладаючись на слухи, думки, друзів або на попередній досвід.

Взаємодія викладачів зі студентами у веб-зорієнтованій методичній системі навчання опосередковується засобами інтернет-технологій. В процесі спілкування формуються певні віртуальні образи, які суттєво впливають на результати взаємодії суб'єктів спілкування. Подібне спостерігається у соціальних мережах інтернету. Формування вдалого віртуального образу викладача у поєднанні з досконалим володінням сучасними інформаційними технологіями здатне вивести викладацьку діяльність на новий рівень ефективності.

Процес формування віртуального образу викладача піддається алгоритмізації. Він складається з кількох кроків.

1. Завоюйте довіру студентів. Зробити це найлегше, виявивши до студентів справжню повагу і турботу.

2. Створіть видатний, унікальний образ майстра своєї справи. Він повинен поєднувати у собі елементи вашої реальної особистості й ті риси, що найбільше перекликаються із сподіваннями аудиторії.

3. Створіть образ-концепцію для своїх студентів. Повідомте про свої ключові переконання, що будуть слугувати орієнтиром у спілкуванні з вами.

4. Розповідайте історію, як ви «створили себе». Вона має бути правдивою, чесною і відвертою.

5. Будьте «проти». Завжди знайте, з чим не згодні студенти, і майте на все власну, рішучу точку зору.

6. Створіть свій особливий стиль спілкування, традиції, унікальну фразеологію – власний «жаргон». Це зробить вас узнаваним і незабутнім.

7. Використовуйте «фірмовий» канал комунікації: електронне листування, персональний блог, група у соціальній мережі, твіттер тощо.

8. Створіть власну віртуальну спільноту. Забезпечуйте студентів корисною інформацією, думками, порадами. Заохочуйте дискусії, обговорення, діалог замість монолога, ставтеся до них, як до рівних.

9. Знайдіть собі вчителя. Досвідчений наставник допоможе у професійному становленні, використовуючи сильні сторони характеру і схильність до певного роду діяльності.

ЗАСТОСУВАННЯ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ЛОГІКИ ТА МАТЕМАТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «ЛОГІКА» ЯК СКЛАДОВА НАУКОВО- ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВИКЛАДАЧА ВНЗ

Шенгерій Л. М. – завідувач кафедри вищої математики, логіки та фізики, д. філ.н., професор

У сучасній науковій літературі актуалізується дискусія щодо оптимізації шляхів формування професіоналізму педагогічної діяльності у ВНЗ, що включає наукову та педагогічну складові. Актуальність такого обговорення детермінує той факт, що професіоналізм викладача ВНЗ великою мірою визначає розвиток української вищої освіти, в тому числі аграрної.

Окремі питання оптимізації професіоналізму викладачів вищої школи висвітлені в працях С. І. Архангельського, Є. С. Бикова, М. О. Ларіонової, К. В. Майбородова, Л. М. Мітіної, О. Р. Фонарьова та ін.

Метою нашого дослідження є застосування міжпредметних зв'язків логіки та математичних дисциплін при викладанні дисципліни «Логіка» у ВНЗ аграрного профілю, що актуалізується у площині науково-педагогічного професіоналізму викладача.

Серед різних підходів до дефініції поняття «професіоналізм» нас задовольняє інтерпретація цього поняття як вміння педагога виокремлювати та формулювати педагогічні задачі, застосовувати методологію та методи спеціальних наук для діагностики та прогнозування розв'язування задач [1].

Пояснення теоретичних положень дисципліни «Логіка» для студентів вищих аграрних навчальних закладів України галузей знань 0305 «Економіка та підприємництво», 1001 «Техніка та енергетика аграрного виробництва» можна оптимізувати шляхом аналізу в підручниках з цієї дисципліни багаточисельних прикладів, у тому числі математичного змісту [2], [3].

Таким чином, при викладанні дисципліни «Логіка» доцільно з'акцентуватися на встановленні міжпредметних зв'язків з дисциплінами фундаментального циклу, насамперед, математичного, що здійснюється шляхом аналізу багаточисельних прикладів, що вивчалися в курсах «Вищої математики» та інших дисциплін математичного циклу.

Список використаних джерел

1. *Быков Е.С.* Профессионализм учителя как фактор развития современной школы [Электронный ресурс] / Быков Е.С., Майборода К.В.. – Режим доступа: <http://www.rae.ru/forum2011/10/42>

2. *Шенгерій Л. М.* Логіка : навчальний посібник / Л. М. Шенгерій. – Полтава : РВВ ПДАА, 2011. – 208 с.

3. *Шенгерій Л. М.* Логіка : навчальний посібник / Л. М. Шенгерій, А. В. Антоненко ; за заг. ред. проф. Л. М. Шенгерій. – Полтава : РВВ ПДАА, 2013. – 104 с.

ЯКІСТЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ОЧИМА СТУДЕНТІВ

Горик О.В. – завідувач кафедри, доктор технічних наук, професор

Сучасні університети стикається одночасно з проблемами, пов'язаними з комерціалізацією, корпоративізмом, поєднанням культивування академічної свободи, з необхідністю все більшого залучення до суспільного і економічного життя суспільства. Одночасно постають проблеми глобалізації навчальних закладів, нових форм конкуренції і змін парадигми освіти і, головне, ідентифікації і якості освіти [1].

На останню проблему слід звернути особливу увагу, адже якість освіти є кінцевим результатом діяльності й розвитку суспільства, суттєвою рушійною силою економічного зростання України, підвищення ефективності та конкурентоспроможності національної економіки. У час повної інформатизації освіти і, пов'язаного з цим активного розвитку дистанційних технологій навчання, очікуваний результат освіти безпосередньо пов'язаний з методами організації самостійної роботи, тобто її якістю [2].

Ця актуальна проблема Української освіти викликає особливу тривогу суспільства, акцентує увагу освітян на можливе подальше зниження якості самостійної роботи студентів у рамках дистанційного навчання, в умовах суспільно-економічної кризи, падіння престижності і мотивації освіти.

Що думають самі студенти про нинішню систему (чи процес) освіти в Україні, про адаптацію до нових умов інформатизації без границь про відкриті можливості дистанційного навчання. Відповідь на ці питання допомогли знайти студенти заочної форми навчання Полтавської державної аграрної академії й інших навчальних закладів регіону.

Анкетування (опитування) студентів-заочників проведено для визначення мотиваційної готовності до дистанційної освіти, вірніше самостійної роботи в віртуальному просторі, й оцінки якості цієї роботи. Вибір на студентів заочної форми навчання був не випадковим, зважаючи на їх форму самостійної роботи практич-

но без участі викладачів. Анкета (див. далі) включала 16 питань, стосовно технічної й психологічної готовності до електронного навчання, вміння користуватися інформаційними технологіями, мотивації і значимості необхідних знань, цілі навчання та найефективніших для них форм самостійної роботи.

АНКЕТА

(відповідь підкреслити)

1. Маєте персональний комп'ютер: *так, ні.*
2. Навички користування персональним комп'ютером: *високі, середні, низькі.*
3. Отримуєте новини із Інтернет: *так, частково, ні.*
4. Зареєстровані в соціальних мережах: *так, ні.*
5. Маєте електронну адресу: *так, ні.*
6. Спілкуєтесь з друзями і знайомими через мережу Інтернет: *так, ні.*
7. Користуетесь комп'ютерними програмами при виконанні самостійних робіт і підготовці до складання іспитів: *так, ні, рідко.*
8. Найефективніша форма навчання: *безпосереднє спілкування з викладачем, самостійна робота з літературою, використання комп'ютерних технологій з аудиторної дошки, екрану проектора, екрану монітора, паперових носіїв.*
9. Сприймати інформацію зручніше: *самостійно, з допомогою, не самостійно.*
10. Контрольні роботи виконуєте: *так, ні*
11. Робили спробу самостійного виконання контрольної роботи з ММК: *відсутність базової підготовки, відсутність інформації, невміння користуватись Інтернет, відсутність бажання*
12. Якщо так, то з якими проблемами ви зіткнулись: *отримання диплому, отримання професійних знань, забезпечення роботою, важко відповісти.*
13. Ціль вашого навчання: *практично не навчаюся, 6-9 год, більше 9-и годин.*
14. Скільки годин на тиждень заочно (самостійно) навчаєтесь: *так, ні*
15. Готові до введення повного самостійного (дистанційного) навчання: *навчальний заклад, періодичні видання, Інтернет, різне*
16. Основними джерелами знань вважаєте:

Було опитано 99 студентів заочної форми навчання (3 курс), які вимушені практично самостійно навчатись у формі ДО. Результати опитування подані в таблиці 1, значення яких приймемо за процентне співвідношення (99 опитаних), окрім питання 12, на яке відповідало 57 студентів (перша відповідь 11 питань).

Таблиця 1 – Результати анкетування

Варіант відповіді	Кількісні показники відповідей на питання №															
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	90	9	9	88	82	85	33	93	72	6	57	42	57	69	15	7
2	9	75	75	21	27	24	15	3	18	48	52	9	18	30	84	14
3	-	15	15	-	-	-	51	3	3	45	-	3	15	0	-	4
4	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-	3	9	-	-	1

Блок із перших шести питань стосувався міри готовності студентів до так названого «електронного варіанту» навчання, тобто, самостійної роботи в інформаційному просторі.

Слід відмітити, що переважна більшість студентів (90%) мають комп'ютери, але навички користування середні (75%) або низькі (15%). Таким чином, усього 10% студентів-заочників володіють, на їх думку, комп'ютерами на рівні вільного доступу до інформаційного освітянського простору. Але не факт, що

ці 10% студентів, мають здібності творчого підходу до систематизації й аналізу доступної інформації, а саме головне, пошук необхідної. Це свідчить про недостатню готовність студентів заочної форми навчання до повного застосування методик ДО.

Показник використання інформаційних технологій (ІТ) для самоосвіти в навчальному процесі не залежно від вміння чи бажання є доволі низьким. Так на питання: користуєтесь комп'ютерними програмами при виконанні самостійних робіт і підготовці до складання іспитів, стверджено відповіла тільки третина студентів, значна частина яких використовували ІТ тільки для оформлення продукту чужої праці. Про яку якість СР можна вести мову, якщо 93% студентів найефективнішою для них формою навчання вважають безпосереднє спілкування з викладачем, а сприймання інформації їм зручніше з аудиторної дошки або екрану проектора (72%, 18%).

Спрацьовує синдром безпорадності й бажання залишати роботу на останній день не покидає студентів, та, до речі, й викладачів також. Прикладом може бути організація написання цієї роботи.

Невпевненість і зневіра у власних можливостях використання ІТ, низька базова підготовка, що в певній мірі пов'язана з абсолютною доступністю вищої освіти і обов'язковістю загальної, призводить до того, що тільки 6 студентів із 100 виконують індивідуальні завдання самостійно (до речі серед студентів очної форми навчання цей показник не набагато кращий). Половина не робили й спроби самостійного виконання індивідуальних завдань. Тому студентам заочної форми навчання ми пропонуємо один варіант контрольних робіт з механіки матеріалів і конструкцій, провокуючи колективну самостійну роботу з надією підвищення її якості. Експеримент, відверто, не вдався.

Тобто, самостійна робота зводиться до підготовки будь-якими засобами формального продукту звітності (контролю) для отримання залікових балів, що при певних збігах дозволяє без спілкування з викладачем отримати бажане. Частіше такі обставини, на жаль, задовольняють обидві сторони навчального процесу, і студента і викладача.

Студенти пов'язують своє навчання з отриманням диплому і влаштуванням дипломованими на роботу (72%), а викладачі повністю залежні від випуску таких дипломованих спеціалістів. Показовим є те, що деякі студенти взагалі не уявляють цілі свого навчання (6%) і тільки 18% хочуть отримати професійні знання. Питання: отримали чи при наймі хочуть студенти отримати необхідні стандартні знання залишається без відповіді.

70% студентів зізналися, що вони практично не навчаються, але цей факт не стає на заваді досягнення цілі – отримання диплому (72%). Де якість, де стандарти освіти? Виявляється в нашій корумпованій державі такі показники просто сприймаються як факт. Ті, що отримали достойні знання емігрували за границю, адаптувавшись там без особливих проблем до їх сучасних проявів тотальної інформатизації без кордонів. Це вимагає кардинального реформування освіти і в Україні.

На ключове питання: чи готові ви до введення повного самостійного (дистанційного) навчання 84% респондентів відповіли Ні, а основними джерелом знань 75% вважають *навчальний заклад* і тільки 8% – *Інтернет*.

Дещо інші (в кращу сторону) результати, отримані Івановим Є.Ю., щодо якості освіти в замкнутій системі *лицей* → *університет*. Анкетування учнів Державного університетського лицей при Харківському Національному університе-

тові ім. В.Н. Каразіна свідчить, що якість освіти старшокласників в такій замкнутій системі стає вищою при застосуванні технології особистісного орієнтовного навчання. Так, на питання «Що є самим важним на сьогоднішній день для ліцеїста» 42% відповіли: знання і всебічний саморозвиток, 28% – творчість і самовираження, 15% – впевненість в себе, 12% – спілкування із друзями і 2% – різне. На питання, яке було 16-им в анкеті для студентів-заочників Полтавської державної аграрної академії, «Основними джерелами знань ви вважаєте» ліцеїсти відповіли, як і очікувалося, прогресивніше: 52% – ліцей, 25% – періодичні видання, 21% – Інтернет і 2% – різне. Навіть в такої прогресивної молоді Інтернет на третій позиції.

Загалом студенти університету ім. В.Н. Каразіна, які закінчили ліцей, вважають, що самою важливою рушійною силою до отримання знань, від якої залежить якість освіти, є бажання щось знати. Як мотивувати ці бажання?

Якісна підготовка фахівця за певними напрямками та спеціальностями базується на 3-х основних критеріях – кадрове, методичне та матеріальне забезпечення навчального процесу. Але навіть повна відповідність цих критеріїв до ліцензійних вимог не гарантує високу якість навчання без зацікавленості студента у здобутті високого рівня знань.

Мотивація до навчання є головним чинником, що впливає на якість системи освіти загалом.

Окремі наукові зібрання та форуми намагаються систематизувати і прогнозувати напрями розвитку освіти. Вони частіше мають декларативну форму і зводяться до безсистемного набору намірів.

Що стосується якості освіти, то стратегічні пріоритети в цілому не визначені. Частіше іде мова про розв'язання проблем, пов'язаних з недостатньою якістю навчання, ніж про саме поліпшення якості підготовки громадян до здобуття певного рівня освіти. І це проблема не тільки України. Якщо якість освіти пов'язати з рівнем інформатизації суспільства, то на думку Вікторії Юхової [3] рік від року людство поступово дурнішає. Європейські дослідники – вчені з Брюссельського вільного університету спільно з колегами з університету Амстердама і Ірландського національного університету в Кірці, заговорили про регрес сучасної цивілізації. На їх думку зростання інтелектуального рівня людей (IQ) сповільнюється і навіть спадає. Кожні 10 років IQ жителя Європи в середньому скорочується на 1,23 пункту. За останніх 100 років (IQ) знизився на цілих 14,1 пунктів. Якщо так піде і далі, то в недалекому майбутньому в порівнянні з представниками Вікторіанської епохи ми виглядатимемо останніми двієчниками.

Список використаних джерел

1. Творчість та освіта у вимірах XXI століття // Матеріали VIII Міжн. наук.-практ. конференції. – Київ: Екмо, 2005. – 340с.
2. Горик О.В. Якість самостійної роботи студентів в умовах тотальної інформатизації освіти / О.В. Горик // Університет менеджменту освіти НАПН України. – Київ, 2013. – 29с.
3. Виктория Юхова. Включи мозги! / В. Юхова // Газета «7я «Секретное оружие»: 18-24 июня 2013 г. – №25. – С. 20.

СЕКЦІЯ КАФЕДРИ МАШИНОВИКОРИСТАННЯ І ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

ВИКЛАДАЧ ВИЩОЇ ШКОЛИ У ФОРМУВАННІ НАЦІОНАЛЬНОЇ СВІДОМОСТІ І ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ

Велит І.А. – доцент, к.т.н., доцент

Викладач вищої школи в сучасних умовах є транслятором науково-культурного й професійного досвіду, який має бути засвоєний студентом.

Освіта передбачає концентрування навчального процесу не тільки на навчальній дисципліні, а на особистості студента, його професійному становленні, духовній культурі. Для цього сам викладач має бути особистістю високого рівня. Професійна діяльність викладача вимагає наявності певних особистих якостей, соціально-психологічних рис і педагогічних здібностей. Викладач має володіти такими рисами, як: об'єктивність в оцінці знань, поважне ставлення до студентів, терпіння, доброзичливість, вимогливість, зацікавленість в успіхах студентів, професійними вміннями. Взаємодія студента і викладача має будуватись на основі діалогу, що забезпечує стосунки, які ґрунтуються на рівності позицій, повазі та довірі до студента, як свого партнера [1].

Сучасний викладач повинний володіти сильною потребою в діяльності, творчості, а також відповідальністю, справедливістю [2]. Завдяки цим якостям та стремлінню викладач прагне бути високим професіоналом, реалізувати свій багатогранний науковий і творчий потенціал. Не менш важливим компонентом у діяльності викладача є його інформаційна культура. Викладач мусить ефективно використовувати нові технології та джерела інформації, що сприятиме більш продуктивному засвоєнню нових знань та умінь у системі подальшого розвитку інформатизації суспільства.

Однією невід'ємною складовою характеристики викладача є рівень педагогічної культури. Педагогічна культура є частиною загальнолюдської культури, в якій з найбільшою повнотою відображена духовна освіта і виховання.

Роль викладача вищої школи має соціальне значення і займає одне з центральних місць у формуванні національної свідомості і духовної культури українського суспільства. Сьогодні сучасне суспільство потребує всебічно розвинених, соціально активних особистостей, які мають фундаментальну наукову освіту, багату внутрішню і духовну культуру. Діяльність педагога відповідно має бути різнобічна, гуманна і змістовна та потребує ґрунтовної підготовки.

Список використаних джерел

1. Мороз О. Г., Падалка О. С., Юрченко В. І. Педагогіка і психологія вищої школи: Навчальний посібник/ за ред. О. Г. Мороза. - К.:НПУ, 2003.-267 с.
2. Калашин В. Ф. Самоактуалізація викладача // Практична психологія та соціальна робота.-2000.-№1. С.7-9.

ЗНАЧЕННЯ ЛАБОРАТОРНИХ РОБІТ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ВИПУСКНИХ КУРСІВ У ПІДВИЩЕННІ ЯКОСТІ ЗНАНЬ

Іванкова О.В. – доцент кафедри РМ і ТКМ, к.т.н. доцент

Сучасні вимоги до спеціалістів агропромислової галузі вимагають високого рівня професіоналізму від викладачів вищої школи. Це потребує нового ставлення до навчального процесу і нових підходів до проведення, насамперед лабораторних, практичних занять.

Основне завдання при викладанні дисциплін на випускних курсах – наблизити випускників інженерно-технологічного факультету до сільськогосподарського виробництва, тобто максимально підготувати їх до виконання функцій інженера з технічного забезпечення АПВ, фахівця галузі технічного сервісу чи інженера по сервісному обслуговуванню сільськогосподарської техніки конкретного господарства без так званого адаптаційного періоду - «освоєння у професії на робочому місці» [1].

Викладачі кафедри ремонту машин і технології конструкційних матеріалів постійно підвищують свій професійний рівень, зокрема, провідні викладачі регулярно підвищують свою кваліфікацію користуючись досвідом викладання спеціальних дисциплін на випускних курсах на кафедрі «Технологічних систем ремонтного виробництва ХТУСХГ ім. П. Василенка, Національного наукового центру «Інститут механізації і електрифікації сільського господарства», Інституту електрозварювання ім. Є.О. Патона Національної академії наук України та інших передових закладах.

На кафедрі ремонту машин і технології конструкційних матеріалів постало питання пошуку нових рішень у плані формування у студентів випускних курсів навиків по прийняттю технологічних рішень в умовах сучасного рівня розвитку ремонтного виробництва.

Традиційним шляхом є проведення лабораторно-практичних робіт для студентів випускних курсів на філіях кафедр, тобто – на виробництві. Застосування і вдосконалення такої методики в сучасних умовах вищої школи є, на наш погляд, єдино правильним, так як дає можливість скористатися передовими технологіями та обладнанням для виконання лабораторних робіт. А так як виробнича база, яку має кафедра, не задовольняє у повній мірі потребам сучасних технологій, нагальним стало розширення її, а також вдосконалення існуючих та розробка нових шляхів реалізації методики проведення лабораторних робіт на виробництві.

Це змусило розглянути, а вірніше, дещо переглянути методику проведення лабораторних робіт. Кафедрою запропоновано проведення лабораторних робіт з дисциплін «Надійність технологічних систем» [1], «Організація робіт підприємств технічного сервісу», «Технології ремонту машин», на виробництві, зокрема на філіях кафедри та інших передових промислових та аграрних підприємств з участю провідних спеціалістів цих підприємств, зокрема головного технолога, інженерів з сервісного обслуговування техніки та інших фахівців. Для впровадження були розроблені методичні рекомендації до виконання лабораторних робіт.

Базовими підприємствами для проведення таких робіт у цьому навчальному році були такі промислові і аграрні підприємства міста і області як: ПАТ «Полтавський Автоагрегатний завод», ТОВ «Автомоторна компанія», ТОВ СП «ВМС», ФОП «Шестаков С.В.», ТОВ з І І «Новофарм» с.м.т. Нові Санжари, ПАФ «Подоляка» Диканського району.

Особливу увагу, на наш погляд ми повинні приділити формуванню у випускників здатності до самостійного прийняття рішень по вибору технології відновлення роботоздатності машин. Рішення повинні базуватися на знаннях по оптимальному агрегуванню, правильній експлуатації та сервісному обслуговуванню техніки [1]. Але, зважаючи на сучасний рівень розвитку технологій виробництва і відновлення, цього виявляється недостатньо, тому ми ввели елементи дослідницької роботи у проведення лабораторних робіт. А саме, студентам пропонується, виходячи з технологічних міркувань, потім, спираючись на економічні елементарні підрахунки, вибрати технологію відновлення зношених деталей (чи іншого технологічного рішення) і довести доцільність впровадження цієї технології на конкретному підприємстві. Виконання лабораторних робіт на виробництві дозволяє порівнювати і аналізувати результати застосування того, чи іншого технологічного рішення (виконання лабораторних робіт з «Технології ремонту машин» на обладнанні ТОВ «Автомоторна компанія» і ТОВ СП «ВМС»).

На наш погляд, дана методика проведення лабораторних робіт у сучасних умовах є одним з ефективних шляхів підвищення якості знань та покращення практичної підготовки випускників нашого факультету. Звичайно, потребує вдосконалення та більш широкої апробації з метою наблизити випускника до виробництва. Співробітники кафедри працюють над створенням нових методичних рішень викладання спеціальних дисциплін на випускних курсах.

Список використаних джерел

1. Войтюк В.Д. Управління якістю технічного сервісу і сільськогосподарської техніки / В.Д. Войтюк, В.І. Рубльов. – К.: видавництво НАУ, 2005. – 192с.
2. Іванкова О.В. До питання методики проведення лабораторних робіт з дисципліни «Надійність технологічних систем» // Аграрна освіта і наука у ХХІ столітті – 2013: Міжнарод. наук.-практ. інтернет-конф., 25...26 квітня 2013р: Матеріали доповідей і виступів. – Полтава: ПДАА, 2013р.– С. 72-74.

ІНТЕГРАЦІЯ ЗНАНЬ ЯК КРИТЕРІЙ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Кіндер М.В. – доцент кафедри М і ВН, к.т.н., доцент

В історії цивілізації важко знайти таку мить, про яку можна було б сказати, що саме тоді виникла ідея про цілісність, про єдність світу. Вірогідно, вже при першій спробі зрозуміти світ, мисляча людина зіткнулась з вражаючою гармонією між цілим і окремими деталями, частинами.

По суті, ця проблема актуальна не лише для дослідників, а й для спеціалістів самих різних напрямків, в тому числі і освітян. Достатньо прослідити вкрай цікаву дискусію між такими велетнями науки як Нільс Бор і Альберт Ейнштейн, щоб зрозуміти, якою животрепетною проблемою є розробка цих нових принци-

пів цілісного (чит. – системного) підходу до об'єкту вивчення [1]. Дійсно, як забезпечити рівень цілого в науковім дослідженні. Наприклад, організму, і в той же час не втратити великих переваг рівня найтоншого аналізу. Аналіз – метод розчленування цілого на частини. В освіті – навчального процесу на окремі дисципліни. З тією різницею, що цей поділ такої животрепетної проблеми як в біології, освіта не помічає. Дійсно, не зрівняти ж класи структурованості організму і освіти. Але хіба принципи цілісності для останньої менш важливі? Якщо процес навчання розпочати аналізом (розчленуванням), і не закінчити синтезом (поєднанням), то де ж візьмуться цілісні, системні знання? – Вони ж і залишаться односторонніми, фрагментними, в кращому разі – сумарними. І ніякої «гармонії» між цілим і його частинами такі знання не забезпечують. А знання – це ж рушійна сила суспільства. І яка ж вона і вона за нинішнього нашого стану!? Суспільство для своїх потреб замовляє (в усякому разі повинно замовляти) освіті якість, яка вміщує компетентність і професійність. Таку потребу і можливість зближення і поєднання задач науки, навчання і виробництва для їх взаємного збагачення здатна забезпечити методологія системного підходу і теорії управління – СПТУ.

Якщо «основним засобом розвитку країни є не економіка, політичне керівництво, ринок, приватна власність чи ще щось, а, насамперед, нова якість навчання» [8], так хіба втратила актуальність компетенції фахівців теза: «Компетентность – вот главное требование времени. Все устали от случайных людей, занятых не столько тем, чтобы дельно исполнять порученные обязанности, сколько тем, чтобы удержаться на плаву, в той сфере, в которой, к несчастью, им выпало функционировать». Правда, 7. 04. 1986г.

З часом була визначена конкретна причина і навіть ціна некомпетентності: «Поки що наша вища школа продовжує готувати лише спеціалістів-предметників, тому ми завжди жили і живемо в обстановці некомпетентних рішень, і все це приймає характер національного лиха. В результаті економічних «реформ» Росія втратила в 14 раз більше, ніж за всю ВВВ 1941– 1945рр., а Україна – 400 млрд. доларів»[8]. Результат некомпетентності на сьогодні видно по стану країни, адже в освіті – без змін, без нової якості.

Все відчутніша критика нинішнього стану і методів освіти, а також тих, кого вона готує та наслідків їх діяльності. Про таке замовляють системні аналітики, відомі філософи, мислителі, діячі науки, культури і освіти [4].

Якщо професійність викладача є основою надання студентам якісних освітніх послуг (а саме такий лейтмотив 46-ї науково-методичної конференції ПДАА), то в свою чергу критерієм професійності і викладачів і студентів виступає методологія, як основа і навчання, і виробництва. Один із її напрямків – системний підхід. І не він один.

Якщо навчання розглядати як процес, а воно ним і є, то з цих позицій він повинен бути керованим. Бо і саме управління – це процес ціле- спрямованої дії. В освіті практикують лише зовнішнє, адміністративне управління в галузі освіти і навчальних закладів, яке регламентує Закон «Про ВО». Управління ж навчанням як процесом, це коли викладач – орган, а студент – об'єкт управління. А набір цілеспрямовано взаємодіючих елементів – це вже система [1,2], – і управління, і навчання. Обґрунтована і наукова: для системи навчання – системний

підхід(СП), для управління – теорія управління(ТУ), в цілому – СПТУ. Ці дві складові методології мають спільну основу. Створюючи кібернетику, Н. Вінер розглядав її як науку про системи. В глосарії одного навчального посібника визначені важливі поняття: Дидактична система – спосіб здійснення алгоритмів управління. Педагогічне управління – перевід педагогічної системи на більш високий рівень розвитку.

Потребує принципового вирішення питання, що підлягає управлінню: сам процес, чи наслідок навчання, – міра і якість знань. Знання, з усіма його властивостями, – залежна, похідна від навчання функція, його результат і наслідок. Без нього, не лише якісні, – взагалі ніякі знання не можливі. Проста модель адаптивної системи управління процесом навчання (СУПН) наглядно все це демонструє (рис 1).

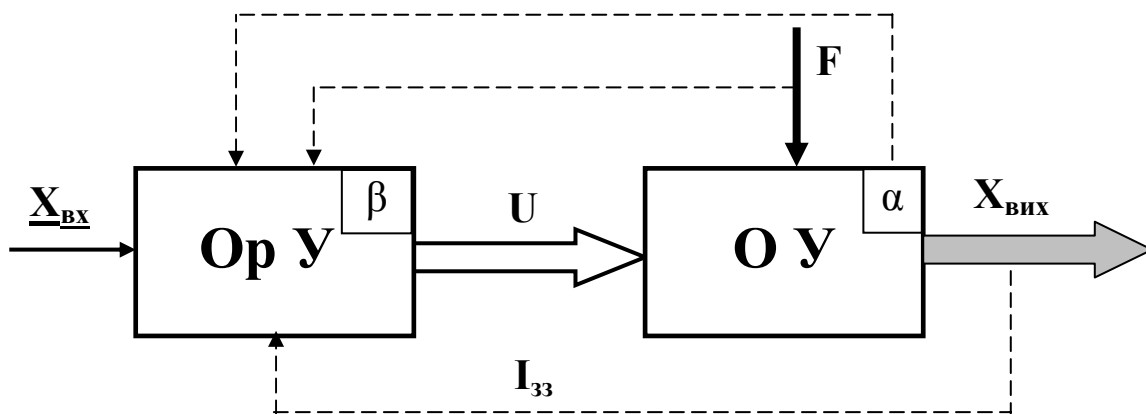

Рис.1. Схема адаптивної системи управління процесом навчання

СУПН включає орган – OpU і об'єкт управління – Oy: викладача і студента. Oy характеризується внутрішніми параметрами α (рівень підготовки, інтереси, характер, звички) і знаходиться під дією 2-х зовнішніх впливів: керуючого – U та збуреного – F. U – вплив – від OpU (викладача): всі види навчальної та виховної роботи. F – це некерований вплив, перешкоди. Він діє на Oy, але поза можливостями органа. Усунути перешкоди від F – впливу (природні, біологічні, соціально – економічні, сімейні та побутові фактори) OpU безпосередньо не в змозі.

Oy в міру своїх можливостей (α – параметрів), реагує на U і F – впливи: відбувається процес навчання. Його результати – вихідні параметри Xвих: кількісні і якісні показники, зафіксовані оцінками знань.

OpU має свої параметри β (кваліфікація, досвід, комунікабельність та ін.), від яких також залежить рівень Xвих. Свою діяльність OpU формує на основі задаючого впливу (вхідних параметрів) Xвх: законодавчі акти, рішення та розпорядження керівних органів, навчальні плани та програми, в т. ч. нормативи показників навчання, які є його цільовою функцією $F_{ц}$. Таким чином, управляють навчальним процесом, а його наслідок – якість знань – лише оцінюють. І в разі, коли показник $Xвих \leq F_{ц}$, параметр U потребує коректив, які дали б змогу досягти поставленої цілі. Умова для цього: $Xвих \geq F_{ц}$.

Для реалізації такої задачі СУПН повинна мати можливість *адаптації*: в процесі функціонування покращувати свої вихідні параметри **Хвих** – якісні показники знань. Така можливість забезпечується налагодженням *зворотних зв'язків* від параметрів **а**, **F** та **Хвих** (пунктирні лінії на рис.). За рахунок цього, в процесі функціонування, СУПН, вразі необхідності, коли **Хвих** \leq **F_ц**, матиме можливість вносити корективи в управлінські рішення **U** і адаптувати процес навчання до заданого нормативами рівня. Важливий принцип адаптації СУПН: *самоналагодження, самоорганізація і самонавчання*.

Вищеозначене – наукові принципи теорії управління. Але як вони співвідносяться з *практикою* навчання? – Не те що *система, - процес* навчання по суті не розглядається з позицій управління. А сама можливість адаптації – прерогатива *системи* СУПН.

І все ж, практика навчання має певну науковість і виглядає так. Інформація *зворотних зв'язків* (**I_{зз}**) за параметри **а** та **F** взагалі не збирається, не реєструється і для навчання *не застосовується*. Зв'язки ж від **Хвих** функціонують вельми справно: проводиться регулярна *оцінка* і чіткий облік якості знань по результатах оперативного, поточного, модульного опитування, звіти, контрольні, курсові, дипломні і ККР, атестації, заліки, іспити та ін. Здавалось би, висока якість навчання – *гарантована*. Так ні ж, в ряді випадків **I_{зз}**, – оцінки, не співвідносяться з фактичним рівнем знань, вони – *завищені*. Замість внесення потрібних *коректив* для піднесення рівня навчання (а їх важко і внести: збурений вплив – небажання чи пропуски, студент «підробляє» на прожиток), викладач вимушений штучно доводити оцінки до рівня нормативних, свідомо вуалюючи *брак* навчального процесу. Бо вимоги односторонні, в бік викладача, – *не зумів, не забезпечив*.

Дійсно, рівень збурених, некерованих впливів в навчанні уже сягає *критичної межі*. Але ж задача в *приспосованні*, адаптації до них. І саме це – *головна функція* кібернетики та її теорії: своєчасно *виявляти, враховувати та пристосовуватись* до таких впливів. Саме такої ланки в навчальнім процесі *бракує*. Викладач нічим іншим не спроможний компенсувати фінансовий стан чи відверте небажання студента до високих знань, окрім *завищенням* оцінки знань. Недолік, по суті брак, який формує *кризові явища* не лише в освіті. Бо саме освіта, її *нова якість* – *визначальний засіб* розвитку країни [5,7,8].

В межах системи навчання внутрішніх зв'язків, – прямих і зворотних, *недостатньо*. Для посилення практичної складової системи знань (практичних основ аграрного виробництва) доцільно мати інформацію за *стан, умови, можливості та виробничі процеси і їх показники* реального виробництва – з господарств. Такий додатковий контур зв'язку суттєво посилює ефективність керуючого впливу **U** від СУПН. В такому разі навчання набуває вищого рівня *керованості*, а його результативні параметри **Хвих** – *вищого рівня і якості знань*.

Окрім теорії управління, додаткового обґрунтування в навчанні заслуговує *системний підхід*. Якщо поняття «система» спочатку пов'язували з формами соціально – історичного буття, то пізніше принцип порядку, ідея упорядкування *переноситься на Всесвіт*. Тектологія, як всезагальна організаційна наука визнає *необхідність підходу* до будь – якого явища (в т. ч. пізнання), зі сторони його *системності*. Цим було за-початковано поняття *системного мислення*. Використовуючи його як метод пізнання оточуючого світу і вирішення життєвих задач,

людина отримує *інструмент управління* для формування бажаного майбутнього [7]. Одним із складових системного мислення є системний підхід. Він *кардинально відрізняється* від прийнятого і звиклого для більшості – традиційного мислення. Але люди живуть з таким мисленням тривалий період. Виникає запитання щодо потреби в системному підході.

Системний підхід потрібний для того щоб: знати, як побудований світ і уникати *системних помилок*; правильно формулювати свої цілі і забезпечити їх виконання; правильно досліджувати системи, *заощаджуючи час на їх вивчення*; створювати нові системи будь – якої природи і *ефективно управляти ними*; на основі системного мислення і системного навчання вміти об'єднувати наукові знання і отримувати *систему знань*; забезпечити рівноправну можливість методам аналізу і синтезу для вивчення і застосування набутих знань. Бо властивості цілого (системи) – *вищі* від суми властивостей його складових [9]. Ефект *цілісності* (емерджентності, – «ні з чого») – «дармовий», виникає лише за рахунок *зв'язків* між елементами цілого (системи). За умов системного навчання, його результат – система знань *має вищу якість* в порівнянні з сумою, за традиційного навчання.

Таким чином, місія системного підходу – *багатообіцяюча*. Але, незважаючи на такий потенціально високий статус, системний підхід залишається *маловідомим*. Уже віднайдено однозначне тлумачення поняття «системи» і загальна теорія систем отримала певну довершеність [1,2]. Тим не менш, системний підхід не набув широкого застосування, залишаючись на рівні теоретичних розробок і експериментальних досліджень.

Стосовно освіти цей аргумент можна вважати дискусійним. Область застосування системного підходу – клас слабоструктурованих систем з кількісними і якісними показниками, – *саме така освіта*. Тому наукового потенціалу, уже досягнутого на цей час системними науками, – *цілком достатньо* для вдосконалення системи освіти і навчання. Тим більше, загальна теорія систем, як методологічна база будь – якої спеціальної теорії (такої, як і освіта), *визнана фундаментальною наукою* (ФС, 1987). І для освіти уже запропонований цілий ряд практичних розробок [2,3,4,5 6,8].

На заваді системного навчання у великій мірі – суб'єктивний фактор: *монополія освіти* на задачі, цілі, а отже, і методи навчання. Суспільство, як замовник освіти, практично позбавлене права на вимогу якісного навчання.

Схожа причина в освіті спіткала долю теорії управління. На відміну від загальної теорії систем, вона має *розвинутий апарат аналізу і синтезу, структуру, функції, методи, адаптацію*, – найважливіші функції управління. «Кожна система зобов'язана, але не кожна спроможна досягти цілі. Та, в якій *блоки управління* більші і складніші, в тій перевага [2]. – Головний постулат загальної теорії систем. Але як він реалізується освітою, коли її процеси з позицій управління не представлені? Тому не лише блоки: малі, великі, прості чи складні, – будь-які, а й саме *управління* – зайве...

Все пізнається в порівнянні. Не стоять і не виникають проблеми використання системного підходу в *технічних системах*. Бо він уже *від початку* складає основу цих теорій: трактора, двигуна, автомобіля, будь-якого механізму, машини і механіки взагалі. На відміну від освіти і навчання, які і досі не здобули власної наукової основи – методології СПТУ.

«Школьные и университетские программы на несколько лет отстают от современности, и чтобы сократить разрыв, требуются годы» [7]. Це – про російську освіту. І це – кращий випадок, бо, схоже, проблеми системного підходу в ній чисто технічні. Вітчизняній освіті ще треба *визначитись та прийняти такий напрямок*. Законодавчими актами такого не передбачається і в перспективі (чит. Доктрину ВШ і Закон «Про ВО»).

Разом з тим, поняття *системності*, як всезагальної властивості всього суцього, в т. ч. практичної діяльності людини з її мисленням включно, означає, що статусом системи має володіти і освіта. Але простий аналіз засвідчує: *освіта усіма ознаками системи не володіє*. Так, якщо *елементи* системи в навчанні мають місце (навчальні дисципліни), то *зв'язки* між ними, а ще більше – *цїлі* (проміжні і кінцеві), їх реалізація – явно *недостатня*. Та і результати, знання – далеко не системні. *Дидактика* в своїй основі не містить принципів системних наук і в більшості ВНЗ вони не вивчаються. Тому систему навчання можна кваліфікувати як *недостатню*, і таку, що потребує *вдосконалення*.

Процес впровадження системного навчання – тривалий і складний. Він потребує підготовчого періоду, послідовних дій, визначення задач і прийняття, власне, *системного напрямку освіти*. Не завадить експериментальне впровадження, перепідготовка викладачів, коригування планів, програм та методик навчання, введення системних дисциплін та ін. Зате на базі цього освіта сягне *нової ступені якості та компетентності фахівців*.

Список використаних джерел

1. Анохин П. К. Принципиальные вопросы общей теории функциональных систем. Принципы системной организации функций / П. К. Анохин. – М.: Наука, 1973. С. 5 – 61.
2. Гайдес М.А. Общая теория систем (Системы и системный анализ). – Изд. 2-е, исправл / М. А. Гайдес. – Винница: Глобус – прогресс, 2005. – 203с. Опубликовано: <http://www.хаос.ru>, 2006 г.
3. Дмитренко Т. И. Системный подход как основа конструирования учебного процесса в профессиональной подготовке будущих специалистов в ВУЗе: Диссертация канд. пед. наук / Т. И. Дмитренко. – Ставрополь, 2006. – 181 с.
4. Кіндер М. В., Сакало В. М. Методологія навчання і виробництва: прецедент невідповідності// Екологізація сталого розвитку інформаційного суспільства: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції молодих учених, студентів, аспірантів, 5-6 листопада 2014./ Харківський національний аграрний університет ім. В. В. Докучаєва. – Х.: ХНАУ, 2014. – С. 218-222.
5. Косова Б. Кризис образования и задача университетов и общественных наук / Б. Косова // Вища освіта України, 2012, № 3, с. 16-23, № 4, с. 25-30. (Часопис).
6. Кузнецова А. Г. Развитие методологии системного подхода в отечественной педагогике: Монография / А. Г. Кузнецова. – Хабаровск: Изд-во ХК ИППК ПК, 2003. – 152 с.
7. Лекция 1. Системный подход к решению проблем. Опубликовано: www.inf.86sch1-sov.edusite.ru
8. Лесечко М.Д. Основи системного підходу: навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / М. Д. Лесечко – Львів: ЛПІДУ УАДУ, 2002. – 300 с. (Теорія, методологія, практика).
9. Системный подход / Горский Д. П. и др. Краткий словарь по логике / Д. П. Горский, А. А. Ивин, А. Л. Никифоров; Под ред. Д. П. Горского. – М.: Просвещение, 1991. – С. 172-173.

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ МАГІСТРІВ ІТФ НАУКОВИМ ОСНОВАМ ДІАГНОСТУВАННЯ ТЕХНІЧНОГО СТАНУ РОБОЧИХ ОРГАНІВ ГРУНТООБРОБНИХ МАШИН

Ляшенко С.В. – доцент кафедри М і ВН, к.т.н., доцент

Вивчення дисципліни «Технічне обслуговування машин для рослинництва» розпочинається із з'ясування завдань, що стоять перед сільським господарством України в цілому і функцій інженерної служби щодо механізації сільськогосподарських процесів в рослинництві. Сучасне сільськогосподарське виробництво вимагає якісних змін у характері підготовки магістрів до інженерної діяльності, засвоєння майбутніми інженерами сучасних методів аналізу виробничих систем і ситуацій, обґрунтування рішень і стратегій та оволодіння відповідними навиками в області діагностування технічного стану робочих органів ґрунтообробних машин та прогнозування їх залишкового ресурсу ефективної експлуатації.

Тому на кафедрі машиновикористання і виробничого навчання з метою покращення якісного подання матеріалів з дисципліни «Технічне обслуговування машин для рослинництва», та адаптування магістрів до різних виробничих завдань і формування навиків у прийнятті ефективних рішень на виробництві, частину лабораторних робіт магістри виконують у «Проблемній науковій лабораторії по дослідженні за біонічною подібністю робочих органів ґрунтообробних та посівних машин» (рис. 1).

Рисунок 1. – Магістри кафедри МВ і ВН оволодівають науковими основами діагностування робочих органів ґрунтообробних машин

Для забезпечення наочного проведення лабораторних робіт у проблемній науковій лабораторії використовується діюча «Установка по моделюванню руху робочих органів ґрунтообробних машин» [1]. Одна із лабораторних робіт, що виконують магістри, присвячена, визначенню технічного стану робочих органів культиваторів (рис. 1).

В ході роботи, магістри проводили дослідження особливостей процесу зношування різальних поверхонь стрілчастих культиваторних лап. Дотримуючись методики проведення експерименту з використанням установки, магістри закріплювали стрілчасту культиваторну лапу на раму установки, та приводили її в дію, наочно спостерігали за рухом робочого органу у ґрунтовому середовищі. Використовуючи в процесі роботи установки відеозйомку, магістранти отримали можливість фіксувати технологічний процес обробітку ґрунту стрілчастою культиваторною лапою [2]. По закінченню роботи, використовуючи компютер, студенти покадрово, за допомогою сповільненого відеоперегляду, спостерігати переміщення культиваторної лапи у ґрунтовому середовищі, особливу зацікавленість викликали кадри з переміщення абразивних частинок ґрунту по лезу культиваторної лапи. В ході роботи, визначали фактори, що впливають на інтенсивність зношування. Встановили, що на ступінь зношування різальних поверхонь культиваторних лап впливають експлуатаційні показники та умови їх роботи. По завершенні роботи, використовуючи демонстраційні матеріали (методичні вказівки, плакати, стенди, дисертаційні та магістерські роботи) магістри встановили причини виникнення дефектів різальних поверхонь культиваторних лап.

Запропонована методика проведення лабораторних робіт саме в проблемних наукових лабораторіях з використанням сучасного обладнання, покращує якість підготовки магістрів та науковців Полтавської державної аграрної академії.

Висновок. Досвід показує, що наочна демонстрація технологічного процесу обробітку ґрунту робочим органом машини з використанням розробленої установки, сприяє формуванню у магістрів певних навичок. Дозволяє засвоїти майбутнім інженерам сучасні методи діагностування робочих органів ґрунтообробних машин, обґрунтовувати рішення по удосконаленню форми та матеріалу робочих органів ґрунтообробних машин, розробити стратегію удосконалення конструкцій робочих органів з метою їх ефективного використання.

Список використаних джерел

1. Патент України на корисну модель “Установка по моделюванню руху робочих органів ґрунтообробних машин” /С.В. Ляшенко, Г.О. Лапенко, Є.Я. Прасолов, В.В. Лавренко, В.В. Падалка // патент № 34499 опублікований у Бюлетні № 15 від 11.08.08 р.
2. Ляшенко С.В. Установка по моделюванню руху ґрунтообробних машин / С.В. Ляшенко Праці Таврійського державного агротехнологічного університету Вип. 10, Т. 2 – Мелітополь: ТДАТУ, 2010. – С 110 – 115.

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЧИХ ПРАКТИК ТА ПРОБЛЕМИ, ЩО ЇХ СУПРОВОДЖУЮТЬ

Падалка В.В. – доцент кафедри М і ВН, к.т.н., доцент

Навчальним планом вищих навчальних закладів для спеціалістів агропромислового комплексу передбачено проведення виробничих технологічної та експлуатаційної практик в сільськогосподарських підприємствах для напряму «Процеси машин та обладнання агропромислового виробництва» у вищих навчальних закладах II-IV рівнів акредитації Міністерства аграрної політики та продовольства України.

Програмою практики охоплюються питання аналізу показників технічного обслуговування машинно-тракторного парку з використанням матеріалів

виробничо-господарської діяльності машинно-тракторного парку сільськогосподарських господарств.

На кафедрі Машиновикористання і виробничого навчання інженерно-технологічного факультету розроблені відповідні методичні рекомендації по організації практики, оформленні звітів та порядку їх захисту [1,2].

Виробничо-технологічну та виробничо-експлуатаційну практику студенти проходять після закінчення 3 курсу в закріплених за вузом як бази практики передових сільськогосподарських підприємствах різних форм власності на штатних посадах тракториста-машиніста, комбайнера або помічника комбайнера.

Сучасні умови аграрного виробництва потребують удосконалення навичок та професіоналізму інженерно-технічних кадрів на селі. Отримані знання теоретичної підготовки мають підкріплюватися досвідом набутим у виробничих умовах підприємств. Нажаль, оснащеність навчальної бази сучасною сільськогосподарською технікою має значний відрив від умов виробництва в передових господарствах. Таким чином практична підготовка в передових господарствах різної форми власності є необхідною ланкою для виховання фахівця високого гатунку.

Це потребує сьогодні формування системи машиновикористання в аграрному виробництві, а саме:

1. Створення міцної матеріально-технічної бази підприємства у відповідності з спеціалізацією виробництва.
2. Створення виробничо-технічної бази для забезпечення працездатності машин.
3. Належна професійна підготовка інженерно-технічних працівників підприємства.
4. Вивчення та впровадження в конкретне виробництво досягнень науки та досвіду передових підприємств.

Метою практики є оволодіння студентами сучасних методів, форм організації та знарядь праці в галузі їх майбутньої професії, формування у них на базі одержаних у ВНЗ знань професійних умінь і навичок для прийняття самостійних рішень під час конкретної роботи в реальних ринкових умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності.

Потрапивши в господарство, студенти-практиканти стикаються з деякими проблемами:

- керівництво господарства (закріплений керівник практики від господарства) не має уяви про мету та завдання, які потрібно вирішити студенту;
- в зв'язку з відсутністю відповідного права на керування сільськогосподарськими машинами потужністю двигуна понад 73,5 кВт (понад 100 к.с.) та комбайнами, студент не допускається до роботи на відповідній техніці, яка є переважною в передових підприємствах;
- відчувається відверте небажання адміністрації підприємства до документального супроводження практичної підготовки та виконання всіх вимог та правил по її організації;
- студент-практикант слабо зацікавлений у якісному проходженні прак-

тики, оскільки матеріальна мотивація та заохочення не регламентується жодним документом між ВУЗом та підприємством-базою;

- переважна більшість керівників сільськогосподарських підприємств, прикриваючись економічною таємницею, не дозволяють використовувати інформацію для аналізу з господарської, економічної та технічної діяльності.

Частину перелічених та інших проблем керівники практики від ВУЗу вирішують за рахунок супроводжувальних документів та роз'ясненнями по їх оформленню. Розроблені відповідні методичні рекомендації по кожній практиці. Роздаються кожному керівнику від підприємства «пам'ятки керівника» із зазначеними в хронологічній послідовності процедури зарахування практиканта, види робіт, робочий план та мету і завдання необхідні для оволодіння студентом відповідної програми.

Висновок. Практична підготовка інженерно-технічних фахівців є невід'ємною ланкою у формуванні кваліфікованих кадрів на селі. Слабкий взаємозв'язок між виробничниками та освітянами погіршує якість фахової освіти в цілому та потребує швидких та радикальних змін починаючи рівня законодавчо закріплених нормативно-правових відносин.

Список використаних джерел

1. Сакало В.М. Програма практики виробничої в сільськогосподарських підприємствах для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня 6.100102 «Процеси, машини та обладнання агропромислового виробництва» / В.М. Сакало, В.В. Падалка, С.В. Ляшенко, С.В. Дорошенко – Полтава: РВВ ПДАА, 2014. – 24 с.

2. Сакало В.М. Програма практики експлуатаційної в сільськогосподарських підприємствах для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня 6.100102 «Процеси, машини та обладнання агропромислового виробництва» / В.М. Сакало, В.В. Падалка, С.В. Ляшенко, С.В. Дорошенко – Полтава: РВВ ПДАА, 2014. – 20 с.

МОТИВАЦІЯ СТУДЕНТІВ ДО ЯКІСНОГО НАВЧАННЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Загорулько А.А. – старший викладач кафедри М і ВН

В сучасних умовах навчання перед викладачем постає багато питань до методики викладання та якості доведення матеріалу до студента. Дистанційне навчання та доступність будь-якого навчального матеріалу в мережі інтернет ставить під питання необхідність самого викладача, як джерела знань.

Саме зараз, постає необхідність мотивації студентів до навчання за рахунок безпосереднього спілкування і пояснення, як правильно застосувати набуті знання на практиці. Можна перечитати книжки, передивитися безліч мультимедійних презентацій та відео по технічним дисциплінам. Але якщо не дати студенту можливості самому, власноруч виконати найпростіші операції з технічного обслуговування та регулювання техніки, про якого спеціаліста може іти мова. Наявність матеріальної бази та виробничих баз практик при цьому відіграє ключову роль.

Частково питання зацікавленості можна вирішити і вирішується за рахунок наукових гуртків, де при безпосередньому спілкуванні можна докладно розглянути будову, принцип дії конкретної машини чи агрегату, якісь особливості її роботи.

Більшість студентів не зацікавлені в якості отриманих знань, тому що не бачать перспективи роботи на виробництві. А це вже питання державного рівня і поза межами впливу викладача.

В умовах постійного скорочення годин на викладання всіх дисциплін, а технічних особливо, не залишається можливості та часу зацікавити студента. Коли не вистачає його і на пояснення теоретичних основ. А самостійне опрацювання матеріалу для багатьох студентів, як показує практика, не забезпечує високий результат.

Як висновок, необхідно оновлювати матеріальну базу, зміцнювати зв'язки із виробництвом, забезпечити відповідне проходження практик студентом та припинити постійне скорочення годин на викладання дисципліни. Тоді можна говорити про якість освіти та підвищення мотивації.

ОСНОВИ РЕАЛІЗАЦІЇ МІЖПРЕДМЕТНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У НАВЧАННІ ФАХОВИХ ТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Сидоренко М. І. – асистент кафедр М і ВН

Професійно-технічний напрямок освіти є важливою ланкою в системі професійної підготовки кадрів, які вирішують основні завдання аграрного сектору економіки в умовах створення в Україні ринкових відносин [1]. Організація трудової діяльності спеціаліста вимагає сьогодні творчого вирішення складних виробничо-технічних завдань, ініціативно мислячих та освічених робітників.

Міжпредметні зв'язки усебічно впливають на процес навчання – від постановки задач до його організації і результатів. Їм властиві методологічні, формуючі (освітні, розвиваючі, що виховують) і конструктивні (системоутворюючі) функції в предметній системі навчання. Поліфункціональність міжпредметних зв'язків визначає неоднозначність їхнього понятійного трактування [5].

Вибудовуючи модель класифікації міжпредметних зв'язків, необхідно спиратися на три системних підстави: інформаційна структура навчального предмета, морфологічна структура навчальної діяльності, організаційно-методичні елементи процесу навчання [3]. Розгляд міжпредметних зв'язків з позицій цілісності процесу навчання показує, що вони функціонують на рівні трьох взаємозалежних типів: 1) змістовно-інформаційних, 2) операційно-діяльнісних, 3) організаційно-методичних.

Міжпредметні зв'язки сприяють усебічній реалізації принципів науковості і зв'язку навчання з працею в предметній системі вищої школи. Систематичні міжпредметні зв'язки в предметах природничо-наукового, суспільно-гуманітарного і професійно-трудоного циклів відкривають перспективні можливості удосконалювання навчально-виховного процесу на основі планомірної реалізації принципів політехнізму і професійної спрямованості навчання [7].

В процесі реалізації міжпредметних зв'язків у студентів розширюється загальний політехнічний кругозір, розвивається логічне мислення, активізується увага, росте зацікавленість до предметів.

Механізм міжпредметних зв'язків є одним із важливих складових навчального плану як документу, що визначає рівень кваліфікації. При систематичному і цілеспрямованому впровадженні вони сприяють удосконаленню

всього процесу професійного навчання, тобто виступають як сучасний дидактичний принцип [6].

Основними функціями міжпредметних зв'язків є освітня, розвиваюча, виховна та координаційна [4].

Вирішення майбутніми спеціалістами складних виробничих та технічних завдань вимагає глибокої фахової підготовки, що обумовлює необхідність удосконалення всього навчального процесу ВНЗ [2]. Зазначеному аспекту приділена значна увага в низці нормативних документів в галузі освіти та в працях багатьох вчених-педагогів. Разом з цим, в професійній підготовці існує ряд проблем, однією з яких є посилення реалізації міжпредметних зв'язків у процесі фахової підготовки.

В даній роботі зроблена спроба вирішення окремого аспекту цієї проблеми посилення міжпредметних зв'язків на заняттях професійного навчання при фаховій підготовці трактористів – машиністів на прикладі кафедри машиновикористання і виробничого навчання Інженерно-технологічного факультету.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної ради України 28 черв. 1996 р.//Відомості Верховної Ради України, - 1996. - № 30
2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія: підручн. для студ. та викл. вищ. навч. закл. / А.М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 558 с.
3. Еремкин А. И. Система межпредметных связей в высшей школе (Аспект подготовки учителя). – Харьков: Вища школа, изд-во Харьк. гос. ун-та, 1984. – 154с.
4. Загвязинский В.Н. Педагогическое творчество учителя - М.: Педагогика, 1987 - 160 с.
5. Крюкова Д.Ф. Психолого-педагогічні передумови організації політехнічного навчання / Педагогіка і психологія: Вісник Академії Педнаук України, - 1995,- № 1,- С. 93.
6. Торубара О.М. До питання про класифікацію між предметних зв'язків.- / Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім.Т.Г. Шевченка, Вип.12, серія: Пед.науки. -Чернігів, 2002.
7. Чернишов А.П. Деякі аспекти підготовки спеціалістів автосправи./ Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім.Т.Г. Шевченка, Вип.12, серія: Пед.науки. -Чернігів, 2002.

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ З ПРИДМЕТУ «ПІДГОТОВКИ ТАКТОРИСТА - МАШИНІСТА» ЗА РАХУНОК ВПРОВАДЖЕННЯ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ

Сівцов О.В. – старший викладач М і ВН

Перед сільським господарством України стоять грандіозні завдання не тільки щодо суттєвого збільшення продуктивності праці і забезпечення за рахунок цього власної потреби в його продукції, але й виходу на світові ринки зерна й інших товарів. Забезпечити це можна при додержанні двох умов. Перша – використання в сільському господарстві сучасного вітчизняного і закордонного обладнання: автомобілів різного призначення, потужних, високопродуктивних тракторів, навісних агрегатів до них, самохідних комбайнів тощо.

Друга умова полягає в тому, що будь-яка техніка нічого неварта, якщо нею буде управляти фахівець низького рівня кваліфікації. Кожна година її простою або нераціонального використання обертається багатотисячними витратами коштів, зведенням нанівець зусиль багатьох спеціалістів. Основною ланкою в суттєвому підвищенні продуктивності праці в сільському господарстві є фахівець інтегрованої робітничої професії "Тракторист-машиніст", яких готують в навчальних закладах аграрного напрямку. Тракторист-машиніст це сучасний висококваліфікований робітник широкого профілю, який володіє комплексом професійних умінь, пов'язаних як з агрономічними знаннями, так і з управлінням сільськогосподарською технікою: тракторами (колісними й гусеничними), навісними знаряддями до них, самохідними і причіпними комбайнами різного призначення тощо. Тракторист-машиніст повинен досконало володіти комплексом складних умінь, пов'язаних із використанням техніки при виконанні циклу сільськогосподарських робіт, починаючи від підготовки ґрунту до посіву і закінчуючи збором вирощеного врожаю. Такий фахівець повинен знати не тільки устрій та принцип роботи основної сільськогосподарської техніки, але й уміло використовувати її, майстерно володіти нею й самостійно усувати окремі неполадки, які виникають при її експлуатації. Але основу їхньої професійної підготовки складають уміння майстерно виконувати роботу безпосередньо в полі: працювати без браку, рухатися на підвищених швидкостях, додержуватися в полі маркерної лінії, водити трактор із причепом, забезпечувати однакову продуктивність праці як вдень, так і вночі тощо. Керування сільськогосподарською технікою в навчальних програмах передбачено обмаль часу. Наприклад, керування трактора в нічних умовах присвячено всього дві години. Стільки ж виділяється на формування в студентів умінь керувати трактором заднім ходом, роботі з причепом і комплексом навісних механізмів тощо. При такому часовому обмеженні в студентів відсутні навіть мінімальні знання про їх устрій та принципи роботи. Пов'язано це з тим, що набуття вміння керування цією технікою відбувається майже з першого дня навчання. У майстра виробничого навчання, виникає дилема: яким чином за дуже обмежений час навчити студента керування тракторів, одночасно поєднуючи формування практичних умінь із наданням теоретичних знань щодо їх устрою. Деякі кажуть: це неможливо. Але багаторічний досвід роботи в цьому напрямку свідчить що, це можливо тільки при ретельному додержанні наведеної нижче технології проведення занять із цієї тематики.

Для одержання максимальної користі майстер виробничого навчання повинен постійно пильно слідкувати за тим, щоб студенти засвоювали вміння з використанням усього особистого інтелекту, а не механічно запам'ятовували їх.

Одним із факторів, що забезпечують зацікавленість студентів у виконанні поставлених перед ними завдань і формування в них почуття відповідальності за доручену справу, є реальна оцінка виконання ними пробних вправ.

Найкращим середовищем для проведення такого оцінювання є період виробничого навчання, де кожен студент отримує індивідуальне завдання.

Так контрольні поточні завдання повинні бути невід'ємним компонентом кожної вправи. В їх зміст необхідно включати як нові вправи, так і ті, що

були на попередніх заняттях. Це допомагає студентам скласти повний образ складного вміння для засвоєння. Система занять з управління сільськогосподарською технікою побудована таким чином, що спочатку передбачає засвоєння гусеничного, а потім колісного тракторів. Це надає можливість майстру виробничого навчання поступово, крок за кроком ускладнювати завдання, які вирішують студенти.

Список використаних джерел

1. Галушко І.В., Шматков Д.І., Шматков Є.В. Формування в майбутніх інженерів-педагогів умінь навчати учнів аграрних ліцеїв водінню сільськогосподарської техніки // Проблеми інженерно-педагогічної освіти, 2010, № 28/29

2. Стечкевич О. Впровадження інноваційних методик на уроках виробничого навчання у ПТНЗ / О. Стечкевич // Інноваційні методики навчання у професійно-технічній освіті: монографія / за ред. І. Козловської ; Львівський науково-практичний центр ПТО. – Львів: Сполом, 2006. – 172 с.

ПОСТІЙНЕ ОНОВЛЕННЯ НАВЧАЛЬНИХ ПРОГРАМ, ЯК ЗАПОРУКА ЯКІСНОЇ ОСВІТИ

Калініченко В.М. – доцент кафедри М і ВН, к.с.-г.н., доцент

Нинішній рівень освіти в Україні не дає їй змоги повною мірою виконувати функцію ключового ресурсу соціально-економічного розвитку держави і підвищення добробуту громадян. Залишається низькою престижність освіти і науки в суспільстві, збільшується безробіття серед молодих спеціалістів випускників ВНЗ. Все це зумовлює необхідність кардинальних змін, спрямованих на підвищення якості і конкурентоспроможності освіти в нових економічних і соціокультурних умовах, прискорення інтеграції України у міжнародний освітній простір.

Сучасний ринок праці вимагає від випускника не лише глибоких теоретичних знань, а і здатності застосовувати набуті знання у практичній діяльності. Відсутність системи мотивацій і стимулювання інноваційної діяльності в системі освіти, нівелювання ризиків у зазначеній діяльності, низький рівень фінансово-економічного, матеріально-технічного, навчально-методичного та інформаційного забезпечення навчальних закладів, слабка мотивація суспільства та бізнесу до інвестування освіти призвели до такого стану, коли однією з актуальних проблем є недостатня відповідність та орієнтованість освітніх послуг вимогам суспільства, запитам особистості, потребам ринку праці та сучасним економічним викликам. невідпрацьованість ефективної системи працевлаштування випускників вищих навчальних закладів, їх професійного супроводження.

При вивченні фундаментальних та загальнотехнічних дисциплін таких, як, наприклад, «Фізика», «Вища математика», «Біофізика», «Теоретична механіка», «Електротехніка» і т.ін. теоретичні знання та практичні навички на протязі десятиліть зостаються практично незмінними, і вдосконалення якості освіти можливе на інноваційній основі за рахунок інформатизації освіти, вдосконаленні бібліотечного та інформаційно-ресурсного забезпечення освіти і науки.

Для таких предметів як «Автоматика та автоматизація», «Енергозбереження та відновлювані джерела енергії», «Машини та обладнання» та інші спеціальні предмети, необхідне регулярне оновлення фактичного матеріалу, що відповідав би розвитку відповідних галузей народного господарства. Наразі, автомати-

зація технологічних процесів та обладнання, застосування мікропроцесорної техніки, ГІС-технологій, зокрема і у сільському господарстві є одним з найвагоміших рушіїв розвитку та удосконалення. Відповідно, знання випускника ВНЗ повинні відповідати тим змінам, що відбуваються у окремих галузях народного господарства. Отже, без постійного оновлення учбових програм зі спеціальних предметів якість підготовки молодих спеціалістів не буде відповідати вимогам конкурентноспроможності нових економічних і соціокультурних умовах.

ПРОБЛЕМИ НАУКОВОГО ПІДХОДУ ПРИ ВИКЛАДАННІ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН СТУДЕНТАМ АГРАРНИХ ВУЗІВ

Сакало В.М. – завідувач, доцент кафедри М і ВН, к.т.н., доцент;

Мінькова О.Г. – аспірант

Розглядаючи питання професіоналізму у вищій школі, зокрема в аграрних вищих навчальних закладах, з початку треба з'ясувати в яких випадках відбувається зростання викладача як в педагогічному, так і в науковому напрямку. Взаємозв'язок між цими двома видами діяльності вже розглядався у минулих доповідях на конференціях і проблеми, які висвітлювались, не стали менш актуальними. Але постійні дискусії з приводу впливу наукової діяльності викладача на розвиток його педагогічних навичок вимагають розглянути цей процес з іншого боку, зробивши акцент на формування комплексних знань у студентів. Основною задачею будь-якого вищого навчального закладу є якісне освоєння студентами системи знань за обраним напрямком. Наповнення цієї системи відповідає конкретним вимогам, які задаються у відповідних нормативних документах. Тобто можна стверджувати про сталість змісту освіти в її основі. Лише деякі, в більшості спеціальні, дисципліни стоять на межі нових наукових пошуків і, як наслідок, змінюють, а точніше, корегують чи доповнюють власний зміст під впливом науково-технічного прогресу.

При вивченні дисциплін студенту надається можливість сприйняти частину матеріалу від викладача та опанувати його практичну сторону, і визначити глибину освоєння під час самостійного вивчення [1]. Це підтверджується і розподілом часу на вивчення дисциплін, і що цікаво, на самостійну роботу відводиться все більше і більше часу. Таким чином, можна зробити висновок, що викладач в змозі, за той незначний аудиторний час, ввести студента в основні положення дисципліни, окреслити обов'язкові поняття і напрямки, що існують, а в деяких випадках – лише закласти фундамент. Всупереч можна стверджувати, що з викладача не знімається функція контролю за вивченням студентом усього матеріалу дисципліни. Але деякі загальні показники роботи викладача і роботи системи в цілому не сприяють прискіпливому відношенню викладача до цієї, мабуть основної, його функції. Навпаки, контроль перетворюється на статистичний підрахунок з досить незначною дозволеною похибкою.

Якщо розглядати межу матеріалу певної дисципліни, що треба знати, то як її визначити, коли відбуваються постійні її розширення за результатами наукових досліджень? Водночас з цим, такі розширення можуть відбуватися по декільком спеціальним дисциплінам одночасно. По-перше, як студенту самостійно окреслити їх при визначенні глибини опанування, а по-друге, як викладачу вчасно зупинитися, якщо він досяг значних напрацювань у даному на-

прямку. Значних, мається на увазі не глибока інформованість про новітні зміни, а набуття знань, достатніх для проведення наукових досліджень, тобто будучи рушієм цих змін. Тим більше, таке занурення у наукові дослідження може призвести до різного роду відношень викладача до навчального процесу. З одного боку, захоплення пошуками нового може призвести до нехтування канонічними обов'язками викладача, з іншого – підвищити вимоги до знань на не завжди обґрунтований високий рівень. А звідси – можливі «перекося» в якості освіти, викликані суб'єктивними міркуваннями викладача.

Ще однією суперечністю наукового підходу може стати складність сучасних досліджень в будь-якій галузі знань людини. Для досягнення певних наукових напрацювань необхідно витратити доволі значний час і, що не найголовніше, нести великі фінансові затрати. Вочевидь, що часу на покращення педагогічного рівня майже не залишається.

Таким чином, особистий розвиток викладача, як в науковому, так і в педагогічному секторах своєї уваги залежить від багатьох зовнішніх факторів, які визначаються місцем його роботи з початку своєї кар'єри. Водночас наукові спрямування викладача не завжди співпадають з дисциплінами, що він викладає. Тому можна поставити питання досконалого вивчення будь-яких перспективних змін, якщо такі мають місце, з певної дисципліни і своєчасного корегування матеріалу. Іншими словами, «тримати руку на пульсі» новітніх досліджень. Мабуть такий підхід, не зважаючи на усі фактори, що дестабілізують рух викладача до вдосконалення своїх навичок, призведе до постійного росту якості освіти.

Розглянемо процес вивчення дисциплін у порівнянні його з науковими дослідженнями. Якщо відкинути етап висування гіпотези, то теоретичні дослідження можна співставити з лекційним матеріалом, а експериментальні – з практичними та лабораторними роботами. При цьому процес впровадження залишається за студентом [2].

Як висновок, не зважаючи на свої наукові досягнення, викладачі, в першу чергу, повинні на високому педагогічному рівні доносити матеріал до слухачів. І саме на цій основі повинна «куватись» якість освіти, яка і є головним профорієнтаційним заходом вищого навчального закладу.

Список використаних джерел

1. Храпай О. В. Тьюторський підхід до викладання у вищих медичних навчальних закладах / О. В. Храпай, Т. В. Козицька, Н. О. Мельник [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://sites.google.com/a/hrapay.com/elena/moi-publikacii/tutorskij-pidhid-dovikladanna-u-visih-medicnih-navcalnih-zakladah>

2. Від викладання дисциплін – до освоєння наук: трансформація змісту, технологій освітньої діяльності та розвиток педагогічної майстерності [Електронний ресурс] : зб. матеріалів наук.-метод. конф. 31 січня 2013 р. – К. : КНЕУ, 2013 – 531 с. – Режим доступу : http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/2694/1/teach_subjects_develop_science.pdf.

ПРОФЕСІЙНА УСТАЛЕНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Леві Л.І. - професор кафедри М і ВН, д.т.н., професор

У формуванні особистості майбутнього фахівця, його світогляду, професійних якостей провідну роль відіграє викладач вищого навчального закладу. Вплив викладача ВНЗ, звичайно, відрізняється від впливу шкільного вчителя, оскільки характер стосунків між викладачами та студентами у вищому навчальному закладі значно змінюється під час навчання. Студент I курсу — це вчорашній школяр, який інколи ще остаточно не усвідомлює, для чого він прийшов навчатися у вищій навчальній заклад, студент IV—V курсу — це молодший колега, який незабаром прийде на виробництво чи буде займатися науковою діяльністю. Згідно з Національною доктриною освіти система "викладач — студент", що діє у вищому навчальному закладі, спрямована на формування особистості висококваліфікованого спеціаліста, громадянина, патріота. Дослідження багатьох педагогів і психологів (Н.Ф. Левітов, О.М. Матюшкін, Б.М. Теплов, В.П. Давидов, В.Н. Струманський та ін.) підкреслюють зв'язок процесу формування особистості з тим впливом, який справляє викладач на розум і почуття вихованців. Викладач вищої школи має бути як висококваліфікованим ученим, фахівцем, науковцем, так і вихователем.

Будь-яка педагогічна діяльність є емоційно напруженою. Умови такої діяльності у вищій школі мають специфіку, пов'язану з необхідністю читання лекцій для студентів, проведення практичних занять, керівництва самостійною та науково-дослідною діяльністю тощо. Так, читання лекцій перед великою аудиторією пов'язане з умінням не тільки ознайомлювати студентів з даними конкретної науки, а й робити їх доступними (не впадаючи до популяризації), цікавими, методично виваженими, крім того, необхідно керувати увагою студентів, активізувати їх мислення, швидко реагувати на атмосферу в аудиторії, влучно відповідати на поставленні запитання та зауваження тощо. Отже, викладацька діяльність здійснюється в умовах як розумового, так і емоційного напруження.

Викладач вищої школи одночасно має займатися науковою роботою, яка також пов'язана з розумовою й емоційною напруженістю. В умовах такої діяльності викладачі зазнають істотних труднощів, пов'язаних з умінням швидко орієнтуватися у змінених умовах, знаходити оптимальні рішення у нештатних ситуаціях і зберігати при цьому витримку і самовладання, тобто мати певний рівень розвитку професійної усталеності в педагогічній діяльності.

На відміну від учителя школи, викладачі вищих навчальних закладів не проходять спеціальної педагогічної підготовки, що несприятливо впливає на процес зростання їхньої педагогічної майстерності.

Професійна усталеність викладача — синтез властивостей і якостей його особистості, що дає можливість у межах здійснення своєї професійної діяльності протягом тривалого часу виконувати її впевнено, самостійно, без емоційного напруження в різних, часто непередбачених умовах, з мінімальними помилками.

Професійна усталеність у педагогічній діяльності не є природженою. Вона формується поступово і рівень її можна змінити за допомогою свідомої, цілесп-

рямованої роботи, яка враховує індивідуальні особливості, зокрема її педагогічні здібності.

Структура професійної усталеності викладача вищої школи дещо відрізняється від структури професійної усталеності вчителя, хоча сукупність головних взаємопов'язаних компонентів залишається інваріантною. Це такі компоненти.

1. Мотиваційний компонент: наявність мотивації на досягнення успіху; упевненість у собі як викладачеві; задоволення діяльністю.

2. Емоційний компонент: відсутність емоційного напруження, страху перед аудиторією; уміння регулювати свої емоційні стани; наявність вольових якостей.

3. Особистісний компонент: методологічна рефлексія; швидкість реакції на поведінку аудиторії й окремих студентів; нормальна втомлюваність.

4. Професійно-педагогічний компонент: уміння приймати педагогічно доцільне рішення у нестандартних ситуаціях; знання та вміння викладача (професійні, психолого-педагогічні, загальні); стійка потреба у самоосвіті, самопізнанні.

РОЛЬ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПІДГОТОВЦІ ВИСОКОКВАЛІФІКОВАНИХ ФАХІВЦІВ

Тимошенко В.М. – доцент кафедри М і ВН, к.т.н., доцент

Наукові дослідження відіграють важливу роль у підготовці висококваліфікованих спеціалістів та магістрів в процесі подання матеріалу викладачем на лекційних і практичних заняттях. Цілісна система наукових досліджень повинна передбачати включення елементів наукового пошуку в навчальних заняттях [1].

Визначальна роль в активізації розвитку та здібностей майбутніх фахівців до науково-технічної творчості відводиться викладачеві. При проведенні навчальних занять потрібно приділяти велику увагу першоджерелам технічних знань, розкриттю суті фізичних явищ, наводити приклади їх практичного виконання, давати хронологію розв'язання технічних проблем, ставити перед студентами ситуаційні задачі і з їхньою участю розв'язувати їх.

Необхідною умовою підвищення якості навчального процесу в першу чергу, є творчий підхід кожного викладача до предмета який він викладає, проведення ним інтенсивних наукових досліджень. Викладачі, які активно проводять наукові дослідження, краще орієнтуються у нерозв'язаних питаннях науки, організовують їх дискусійне обговорення під час проведення навчальних занять, створюють в аудиторії творчу атмосферу, заохочують студентів критично ставитися до наявних знань і досвіду. Викладання дисципліни на високому науковому рівні підвищує зацікавленість студентів у навчанні, є запорукою внутрішньої потреби постійного професійного вдосконалення, способом формування творчого ставлення до розв'язання професійних завдань.

Значна роль у підготовці висококваліфікованих спеціалістів і магістрів відводиться випускній кафедрі, яка повинна формувати комплекс питань із фундаментальних і загальнотехнічних дисциплін, необхідних для загально-технічної підготовки випускників аграрного вузу. Дати студенту необхідні професійні знання та одночасно навчити творчо використовувати набуті знання для розв'язання конкретних завдань й уміння захищати свої творчі рішення на виробництві. Ос-

нове завдання викладача випускної кафедри, полягає навчити не тільки в здобутті студентами необхідних інженерних знань у відповідній галузі і вміння проводити типові інженерні розрахунки, але й у тому, щоб навчити майбутніх фахівців творчо мислити. Критично оцінювати сучасний стан технології й техніки, розв'язувати інженерні завдання на рівні винаходів, розуміти роль колективної роботи у процесі створення і впровадження нових об'єктів техніки, новітніх технологій, постійної потреби творчого пошуку та самовдосконалення.

Список використаних джерел

1. Бессалова Т.В. Організаційні форми науково-дослідницької роботи у вищих навчальних закладах України та основні напрямки їх розвитку. Нові технології навчання. // Наук.-метод. збірник.-Вип.№18 – К.:ІЗМН, 1996.

СТАН ТА ЗАХОДИ З ПОКРАЩЕННЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ

Дорошенко С.В. – асистент кафедри М і ВН

У відповідності до закону України «Про вищу освіту» вищий навчальний заклад повинен забезпечити здобуття студентам не тільки системи знань, світоглядних і громадських якостей, але і умінь і професійних навичок з урахуванням перспектив розвитку суспільства, науки, техніки, технологій, культури та мистецтва.

На жаль, вищий навчальний заклад (ВНЗ) не завжди спроможний повністю забезпечити належну практичну підготовку студентів на базі навчального закладу та на виробництві. ВНЗ мусять з так званого «спецфонду», тобто за рахунок дуже обмежених власних надходжень, набувати навчально-лабораторне обладнання і прилади, підтримувати їх в належному стані.

Викладачами кафедр, академії вивчаються та вирішуються питання виробничої апробації та впровадження в господарства основних положень курсового та дипломного проектування, адаптації завдань, що вирішують студенти, до конкретних виробників. На сьогодні проводяться роботи по зміцненню партнерських стосунків з передовими аграрними підприємствами Полтавської району та області, щодо проведення на їх базі виробничих практик студентів.

Розглядаючи практичну підготовку студентів Полтавської державної аграрної академії, як невід'ємну складову підготовки фахівців, ВНЗ виконує програмні вимоги практичної підготовки студентів, керуючись наскрізними програмами практик по напрямкам та спеціальностям протягом усього терміну їх навчання. У ВНЗ розробляються та оновлюються робочі програми, інструктивно-методичні рекомендації, щоденники виробничої практики тощо.

Однак, за браком фінансування ВНЗ не завжди спроможний оновлювати в повному обсязі технічне обладнання, технопарк та технологічні системи, що вимагають значних затрат.

Силами кафедр, відповідальних за практичну підготовку студентів, вирішується комплекс організаційних питань, зокрема:

- подальше упорядкування баз практик;
- удосконалення системи замовлень господарств та підприємств на практикантів, зокрема вимагати забезпечення гарантованої посади студента-практиканта, відповідні види та обсяг виконуваних робіт та оплати праці.

- постійно удосконалювати систему методичного забезпечення лабораторних занять у відповідності з підвищенням вимог;
- по можливості оновлюється тематика лабораторних робіт та практичних занять в польових умовах та на ремонтних підприємствах;

Навчальні заклади усвідомлюють, що ізольована від виробництва, поля, ферми, машинно-тракторні бригади виробнича практика не спроможна забезпечити здобуття студентами навичок, необхідних для наступної діяльності фахівця.

Стоять проблеми щодо залучення до керівництва виробничими практиками висококваліфікованих спеціалістів з виробництва та регулювання строків проведення практик у відповідності з термінами виконання польових та ремонтно-обслуговуючих робіт. Важливо упорядковувати систему та терміни захисту звітів про проходження практик, практикувати захист звітів по практиці безпосередньо на виробництві.

Але в плані вдосконалення практичної підготовки студентів у відповідності з вимогами Болонської конвенції є ряд невирішених питань, пов'язаних з оновленням матеріально-технічної бази, зокрема для забезпечення відповідним сучасним обладнанням робочих місць по проведенню лабораторно-практичних робіт.

СУТНІСТЬ БОЛОНСЬКОГО МЕТОДУ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ НА ПРИКЛАДІ КАФЕДРИ МАШИНОВИКОРИСТАННЯ ТА ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Мірошніченко В. М. – старший викладач кафедри

Світовий досвід підготовки фахівців у вищій школі доводить, що найголовнішою навичкою, яку здобуває студент під час навчання, є вміння під професійним кутом зору сприймати будь-яку наочну, вербальну інформацію, самостійно осмислювати, приймати рішення, оцінюючи його можливі наслідки, визначати оптимальні шляхи реалізації цього рішення [2].

Тобто, з погляду на основи своєї навчальної підготовки, спеціаліст оцінює, яким саме чином сформувався його професійне мислення, розвинулись аналітичні здібності, здатність до формалізації уявлень, понять, до наукової абстракції.

Болонський процес – це процес розпізнавання однієї освітньої системи іншою в європейському просторі. Якщо майбутнє України пов'язане з Європою, то не можна надалі стверджувати, що Болонський процес має для нас лише просвітне та пізнавальне значення. Надання високої оцінки національній системі освіти не має заспокоювати нас і стримувати глибинне її реформування [5].

Всесвітнє визнання нашої освіти та висока якість навчання – це досягнення попередньої епохи, попередньої системи влади, попереднього покоління. Нині можна з жалем констатувати, що незважаючи на природні досягнення освіти, які забезпечує нова соціополітична система (демократичність, гнучкість, незаідеологізованість), у масовому вимірі освіта стала менш якісною, а переважна більшість випускників вищих навчальних закладів (особливо нових) не конкурентоспроможна на європейському ринку праці [3]. Це зобов'язує менше говорити про власні досягнення, а все більше аналізувати світові та європейські тенденції реформу-

вання освіти і відповідно до цього напружено і послідовно вдосконалювати нашу професійну сферу діяльності.

Ми починаємо рух до Болонського процесу. На цьому шляху важливо, щоб нас не спіткала небезпека. Вона в тому, аби наші перетворення не виявилися поверховими, косметичними і не звелися лише до конференцій і обговорень. Вони мають бути такими, щоб дозволяти досягнути бажаної мети – надати молоді можливість співпрацюючи з Європою, приймати активну участь у розбудові демократичної і незалежної України і зробити усіх нас громадянами прекрасної європейської країни [6].

Модернізація системи вищої освіти в Україні має деякі спільні ознаки з Болонським процесом (уведення ступеневої системи освіти), але за більшістю напрямів вона йому не відповідає [1]. Це пов'язано з тим, що вихідні концепції такої модернізації не були зорієнтовані на інтегрування національної системи освіти в Європейський простір. Вони більшою мірою мали «внутрішній» характер і переважно зводилися до «прилаштування» системи вищої освіти до нових внутрішніх реалій. На сучасному етапі концепцію реформування вищої освіти слід докорінно переглянути і створити програму послідовного її зближення з європейським освітнім і науковим простором.

І обов'язково не варто забувати, що все починається з кожної людини. Від того, як ми себе поведимо, які цілі ставимо перед собою, таке й суспільство буде нас оточувати.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної ради України 28 черв. 1996р.// Відомості Верховної Ради України, - 1996. - № 30
2. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України: Історія. Теорія: підручн. для студ. та викл. вищ. навч. закл. / А.М. Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 558с.
3. Бабак В. Для нас Болонський процес - явище звичне, кредитно-модульна система - не новина// Вища школа.- 2006.- №1.- С. 3-20.
4. Бабкіна О. Проблеми підвищення якості вищої освіти в Україні у контексті Болонських реформ // Освіта і управління.- 2006.- №1.Т9.- С. 91-95.
5. Базилевич В. Інтелектуалізація та індивідуалізація -основа формування нової парадигми класичної університетської освіти в галузі економіки і управління в контексті Болонського процесу// Вища школа.- 2005.- №6.- С. 28-42.
6. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / Анатолій Іванович Кузьмінський. – К.: Знання, 2005. – 486 с.

СЕКЦІЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ

АПРОБАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТУ НАУКОВОГО ПОШУКУ – ПІДГРУНТЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОСТУ ВИКЛАДАЧА

Нездойминога О.Є. – старший викладач кафедри організації обліку та аудиту, к.е.н.

Ефективність педагогічної діяльності будь-якого викладача залежить від його постійного самовдосконалення, самоосвіти. Самоосвітня діяльність викладача включає:

- науково-дослідницьку роботу;
- вивчення наукової, методичної та навчальної літератури;
- участь у колективних і групових формах методичної роботи;
- вивчення досвіду своїх колег;
- теоретичну роботу і практичну апробацію особистих матеріалів.

«Апробація» дослівно означає «схвалення, затвердження, встановлення якостей». В даний час під терміном «апробація» розуміється критична оцінка з боку наукового співтовариства наукових досліджень здобувача. Причому оцінці піддаються не тільки кінцеві результати роботи, але і методики дослідження, і проміжні результати роботи.

Організація самоосвіти викладача залежить від рівня його підготовки, визначення проблем, мети удосконалення його педмайстерності, вибору форм і способів узагальнення досвіду через наступні етапи.

1. Діагностичний, що передбачає здійснення діагностики утруднень педагога; розробку концептуальних основ та участь у навчальних і установчих семінарах.

2. Організаційний, що сприяє створенню матеріальних умов; підготовці науково-методичних матеріалів, інструментарію, а також направлений на стимулювання мотивації.

3. Практичний, що направлений в першу чергу на послідовне вирішення всіх завдань; моніторинг та корекцію.

4. Узагальнювальний, що забезпечує дослідження ефективності; аналіз результатів та розробку прогнозу.

Для кожного викладача в процесі здійснення своєї навчальної, методичної та наукової діяльності важливе місце посідає процес наукового пошуку, проведення власних наукових досліджень. При цьому невід'ємним етапом здійснення певного роду досліджень є апробація їх результатів.

Апробація результатів наукового пошуку стимулює викладача на переосмислення своїх наукових досліджень, більш глибоке їх доопрацювання, допомагає автору підтвердити або зрозуміти необхідність перегляду наукових положень [1].

Найбільш поширеними способами доведення матеріалів наукових досліджень є участь викладача в наукових конференціях, симпозіумах, виступи на засіданнях кафедри, участь у різних видах заходів наукового співтовариства, підготовка та направлення в різні органи пропозицій по темі досліджень, публікації у вигляді книг.

Професійний розвиток – це процес становлення, зростання й реалізації в педагогічній діяльності професійно значущих особистісних рис і здібностей на основі професійних знань і вмінь [3].

На нашу думку апробація результатів наукового пошуку є завершальним етапом «циклу професійної діяльності», який можна зобразити як:

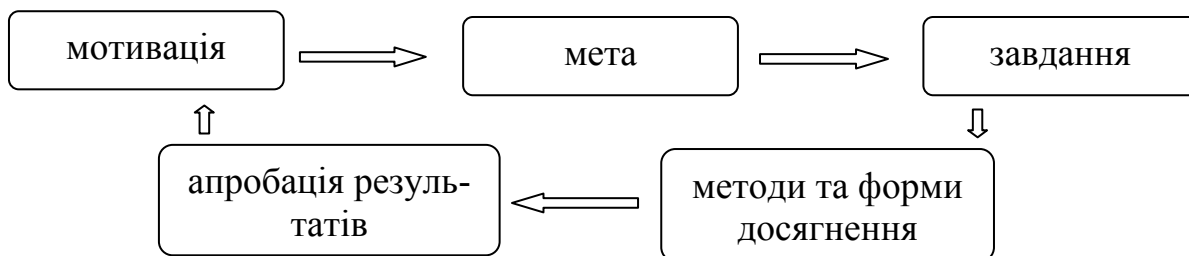

Рис. 1. «Цикл професійної діяльності» викладача, що сприяє його професійному росту

Кожний новий «цикл» є новим етапом професійної діяльності та новим вищим шаблоном у професійному зростанні викладача.

У контексті професійного розвитку викладачів вищої школи в США та Великій Британії популярним є дисциплінарний підхід, який полягає в підтримці викладачів вищих навчальних закладів, що ґрунтується на певній навчальній дисципліні та особливостях її викладання.

В умовах сучасного суспільства американські та британські фахівці у галузі вищої освіти акцентують увагу на важливості використання інноваційного шляху професійного розвитку – on-line навчання, яке реалізується за допомогою on-line програм, курсів, семінарів, Інтернет-форумів, конференцій, електронних бібліотек, спеціалізованих сайтів [2].

Спираючись на зарубіжний досвід, вітчизняним працівникам вищих навчальних закладів пропонуємо більше уваги на апробацію результатів наукових досліджень з використанням інноваційного шляху професійного розвитку.

Список використаних джерел

1. Апробація і впровадження результатів дослідження [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://scientist.org.ua/aprobatsiya-i-vprovadzheniya-rezultativ-doslidzhennya>
2. Бельмаз Я. М. Професійна підготовка викладачів вищої школи у Великій Британії та США : [монографія] / Я. М. Бельмаз. – Горлівка : ГДПІМ, 2010. – 304 с.
3. Сергієнко Н. Організаційно-методичні умови розвитку професійної компетенції вчителів загальноосвітніх навчальних закладів / Н. Сергієнко // Теорія та методика управління освітою. – 2010. – № 3. – Режим доступу : <http://tme.umo.edu.ua/docs/3/10sereet.pdf>

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ В НАУКОВІЙ РОБОТІ СТУДЕНТІВ: КОРИСТЬ ЧИ ШКОДА?

Красота О.Г. – доцент кафедри організації обліку та аудиту к.е.н., доцент

На шляху інтеграції та глобалізації України у загальноєвропейський освітній простір, перед сучасною національною системою освіти постає завдання в підготовці нового покоління наукових кадрів – професіоналів, здатних сполучати глибокі фундаментальні знання і докладну практичну підготовку, проведення системних наукових досліджень, практично використовувати досвід минулого й науково прогнозувати майбутнє [8, 169].

Сьогодні в Україні триває процес швидкого наповнення вищої освіти інформаційно-комунікаційними технологіями, що викликає необхідність якісної оцінки сучасних підходів до освітнього процесу з погляду їхньої адекватності новим життєвим реаліям XXI століття. Проблема використання інформаційно-комунікаційних технологій набуває все більшої актуальності. Необхідність невідкладних заходів із впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у сферу освіти і науки зумовлена сучасною тенденцією створення глобальних відкритих освітніх та наукових систем [5, 37]. Сучасний етап освіти зазнає значних змін, здебільшого це пов'язано з інформатизацією всіх сфер діяльності суспільства. Саме цей факт і передбачає підвищення вимог до майбутніх фахівців, наділених професійно-творчими здібностями, кваліфікованих та впевнених спеціалістів які є невід'ємною вимогою сучасного ринку праці.

Вже ні в кого не викликає сумніву доцільність використання інтернет-ресурсів в навчальному процесі. Суттєвий внесок в розвиток даної проблеми зробили такі науковці: В.Ю. Биков, Б.С. Гершунський, М.І. Жалдак, Н.В. Морзе, Е.С. Полат, О.В. Співаковський, Л.М. Лучко, А.А. Андрєєв, В.М. Глушков, Г.К. Селевко, Л.А. Нікітюк та ін... Науковці визначають навчання інтернет-ресурсами таким що характеризується гнучкістю, доступністю, відкритістю, пізнавальним та творчим інтересом. Окрім того, було встановлено, що інтернет-ресурси забезпечують безпосередньо індивідуалізацію та диференціацію навчального процесу, підвищують мотивацію та сприяють формуванню всебічно розвиненої особистості. Проте, це можливо лише за умови, що робота з інтернет-ресурсами буде спланована методично грамотно, адже одна лише наявність доступу до мережі не є гарантом швидкої та якісної освіти.

Інколи, щоб підготуватися до заняття, недостатньо заглянути в традиційний підручник, причиною є те, що база бібліотеки вже застаріла або книга, на яку посилався викладач, іще не надрукована. Саме в цьому випадку студентам прийде на допомогу мережа, яка дає змогу доступу до електронних бібліотек [11].

Отже, найперспективнішим способом інформаційного забезпечення для студентів є використання електронних бібліотек. Оскільки сучасні бібліотеки одночасно із сховищами паперових документів створюють, формують і пропонують для користувачів бази нових електронних ресурсів. На відміну від традиційних бібліотечних фондів, електронні ресурси створюються значно швидше [10, 23]. Широке використання електронних ресурсів в режимі онлайн дає змогу студентам здійснювати цілодобовий пошук інформації та отримувати її незалежно від часу і місця знаходження.

Основною перевагою використання електронних бібліотек є те, що користувачі мають можливість отримувати доступ до багатьох бібліотек не лише України а й всього світу, бачити наукові досягнення видатних людей. Вважаємо за доцільне позначити окремою групою наукову частину ресурсів інтернету: це – каталоги наукових праць, наукові портали, бази даних а також архіви наукових публікацій, адже саме ресурси наукових праць дають можливість безкоштовного ознайомлення зі змістом робіт, вступом, переліком використаних джерел і т.д. Також студенти мають можливість замовити дисертаційну роботу для повного вивчення окресленої теми не полишаючи домівки.

Окрім того, каталог дисертацій має в своєму бондові і безкоштовні роботи, доступні для швидкого скачування в форматі PDF та Microsoft Word.

Наукова частина ресурсів інтернету дає змогу вільного використання широкого арсеналу електронних засобів. Це і електронні підручники, посібники (автоматизовані засоби навчання), тренажери, предметно-орієнтовані середовища (мікросвіти, моделюючі програми, навчальні пакети), контролюючі програми, лабораторні практикуми, довідники та довідкові системи тощо. Основними перевагами використання таких ресурсів є – розвиток пізнавальної активності, розвиток самостійного мислення та самостійної роботи над собою, підвищення рівня грамотності, пробудження у студентів зацікавленості до досліджуваної теми.

Поряд з описаними перевагами використання інтернет-ресурсів є і суттєві недоліки

Доступність електронних ресурсів через Інтернет загострила проблему оцінки їх якості, достовірності та надійності, та й правильність використання їх стоїть під сумнівом. Адже, несформовані завдання, не дають результатів у навчанні.

Наступним недоліком використання інтернет-ресурсів, на наш погляд, є той факт, що студентами використовуються лише безкоштовно доступні ресурси, які як правило є застарілими, і відповідно ніякої освітньої цінності не мають.

На заняття матеріал добути з інтернет-порталів приноситься навіть непрочитаним, і відповідно, абсолютно нерерагованим. Ця накидана інформація, як правило, подається під назвою - реферат. Запитання про опрацювання наукових джерел в процесі написання реферату або хоча б про переказ викладеного матеріалу, як правило заводять студента в абсолютний ступор.

Але незважаючи на недоліки світові Інтернет-ресурси - принципово нове джерело інформації, фактично необмежене. Саме ці можливості і піднімають нашу освіту на якісно вищий рівень.

Список використаних джерел

1. Ю. В. Балуєва. Форми та методи застосування мультимедійних засобів навчання на уроках української мови в старших класах. - Л.: Педагогічні науки. – 2011. - № 21. – 36 – 45.
2. О. С. Бецько. Автономізуюча та мотиваційна роль веб-блогів у формуванні та розвитку навичок писемного мовлення в контексті підвищення уфективності мовного навчання студентів вищих навчальних закладів. - Л.: Педагогічні науки. – 2011. - № 21. –11– 19.
3. Р.О. Гришкова Формування соціокультурної компетенції студентів у процесі навчання англійської мови // Наукові праці: Науково- методичний журнал. – Миколаїв: Вид-во МДГУ ім.П. Могили, 2002. – 164 с.
4. І.Т. Зарецька. Інформатика: Навч. пос./ І.Т.Зарецька, Б.Г.Колодяжний.- Х.: Факт,2001.- 384 с.
5. І. І. Костікова. Формування культури використання інформаційно-комунікаційних технологій студентами /І.І. Костікова// Педагогічні науки. – 2010. - № 53. – 37 – 41.
6. Л.А.Матвійчук. Глобальна мережа інтернет, як засіб інформаційно-комунікаційних технологій. Міжвузівський збірник «Комп'ютерно-інтегровані технології: освіта, наука, виробництво». – Луцьк, 2011.-№489. -94с.

7. Р. В. Олексієнко. Віртуальне навчальне середовище на основі адаптивних інформаційно-комунікаційних технологій у підготовці майбутніх перекладачів. - Л.: Педагогічні науки. – 2011. - № 21. –151– 157.

8. Н. М. Погребняк. Наукова технологія – важливий засіб активізації навчально-дослідницької діяльності студентів. - Л.: Педагогічні науки. – 2011. - № 21. –163– 169.

9. Ю. Л. Романишин. Використання інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні рефлексивно-креативного компонента в документознавців-менеджерів. - Л.: Педагогічні науки. – 2011. - № 21. –11– 19.

10. Р. С. Гуревич, М.Ю. Кадемія. Веб-квест як технологія навчання у вищій і середній школі. - Л.: Педагогічні науки. – 2011. - № 21. –36– 45. 11. <http://www.ime.edu.ua/net/em.html>

ВПЛИВ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВИКЛАДАЧА НА ЯКІСТЬ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

*Тютюнник С. В. – доцент кафедри організації обліку та аудиту, к.е.н.,
доцент*

Одними з основних завдань вищого навчального закладу, у відповідності до ст. 26 Закону України „Про вищу освіту”, є:

- провадження на високому рівні освітньої діяльності, яка забезпечує здобуття особами вищої освіти відповідного ступеня за обраними ними спеціальностями;

- формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, вміння вільно мислити та самоорганізовуватися в сучасних умовах;

- забезпечення органічного поєднання в освітньому процесі освітньої, наукової та інноваційної діяльності;

- інші завдання [1].

Професіоналізм викладача – це системна характеристика особистості, яка представляє собою сукупність і результат сформованої професійної компетентності та майстерності, професійно-педагогічної культури, індивідуальних професійно-важливих якостей та здібностей, забезпечує ефективність та якісну організацію професійної діяльності, досягнення вершин у професійному розвитку [4].

На шляху до підвищення якості знань і ефективності системи вищої освіти постає проблема оцінювання професійної діяльності кожного викладача. Проведення аналізу роботи науково-педагогічного працівника вимагає застосування відповідної методики, яка б враховувала особливості функціонування вищого навчального закладу. На сучасному етапі виникає проблема формування та застосування певних методів і моделей оцінювання діяльності науково-педагогічного персоналу вищих навчальних закладів з метою управління ефективністю цієї діяльності в системі формування якості знань [2].

Сучасні методики оцінювання професіоналізму науково-педагогічних працівників передбачають розрахунок тільки кількісних показників результатів праці викладачів, і не передбачають врахування якісних критеріїв оцінювання.

За дослідженнями І. Нікуліної та О. Римської, у більшості західних країн оцінювання діяльності викладача здійснюється у наступних напрямках: організаційно-методичний аспект проведення занять; рівень розвитку комунікативної культури; наявність професійно важливих рис особистості, що забезпечують ефективність поведінкової сторони діяльності викладача і його взаємовідносини зі студентами. Наприклад, професіоналізм викладача у США визначається не лише ефективністю його викладання, результатами наукової діяльності, а й систематичним підвищенням педагогічної майстерності, прагненням до самовдосконалення, участю у різних конференціях, проведенні громадських заходів, ставленням до роботи, результативністю використання окремих методів навчання і т. д. У деяких випадках під час оцінювання якості роботи науково-педагогічних працівників беруть до уваги формальний і неформальний рейтинг викладача серед колег та студентської аудиторії, зміст лекційних курсів, прагнення до самовдосконалення, впровадження інноваційних технологій. [5].

У вітчизняних вищих навчальних закладах діяльність науково-педагогічного працівника оцінюється за його навчально-методичною, науково-дослідною та організаційно-виховною роботою. Тобто, робота викладача характеризується кількістю виконаних навчальних годин та підготовлених і опублікованих методичних рекомендацій; кількістю опублікованих статей, монографій, доповідей на конференціях; проведеними організаційно-виховними заходами. Але в той же час не враховується майстерність викладача щодо подання лекційного матеріалу, використання педагогічної техніки; відношення до студентів, що також впливає на якість освітніх послуг.

О. М. Козак пропонує під час визначення результативності діяльності викладача враховувати думку не тільки професорсько-викладацького складу, а й студентів. Оцінювання студентами якості роботи викладача повинна здійснюватися через анонімне анкетування за рядом критеріїв, а саме: доступність, логічність та зрозумілість викладання матеріалу; застосування інноваційних технологій у навчальному процесі; мотивація до самоосвіти, розвитку творчих здібностей і особистих якостей; уміння спонукати та підтримувати інтерес аудиторії до предмету; організація науково-дослідної роботи студентів; об'єктивність в оцінюванні знань студентів; культура мовлення та чіткість дикції; доброзичливість і такт у ставленні до студентів; уміння створити позитивний мікроклімат в аудиторії; професійні та особисті якості педагога, що відповідають студентським уявленням про викладача вищої школи [4]. Студенти оцінюють кожен критерій за 10-бальною шкалою, тобто максимальна сума балів може бути 100. Якщо за результатами оцінювання показник знаходиться у межах від 85 до 100, то викладач характеризується високим рівнем професіоналізму, користується авторитетом серед студентів, вміло формує у них інтерес не лише до свого предмету, а й до науково-дослідної роботи, самоосвіти, що позитивно впливає на якість освітніх послуг; якщо показник знаходиться у межах від 45 до 84, то рівень професіоналізму викладача є задовільним, однак у роботі його як науково-педагогічного працівника існує ряд недоліків, про що свідчать бали за певними критеріями; якщо показник у межах від 0 до 44

балів, то рівень педагогічної майстерності викладача дуже низький і не відповідає вимогам вищої школи.

На нашу думку, доцільним було б дещо розмежувати бальну шкалу за різними критеріями, а не всі оцінювати за 10-бальною шкалою для більш об'єктивного оцінювання роботи викладача. З метою підвищення рівня професіоналізму викладача, а в зв'язку з цим і підвищення якості освітніх послуг, необхідно доводити до його відома результати анкетування студентів.

Таким чином, рівень професіоналізму викладача забезпечує успішність та ефективність його професійної діяльності та впливає на якість освітніх послуг, які він надає.

Список використаних джерел

1. Закон України „Про вищу освіту” № 1556-VII від 01 лип. 2014 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>
2. Козак О. М. Оцінка роботи викладача як елемент системи забезпечення якості вищої освіти / О. М. Козак // Економічний часопис - XXI. – 2011. - № 7-8. – С. 36-39.
3. Лумпієва Т. П. Оцінка якості діяльності викладача [Електронний ресурс] / Т. П. Лумпієва, О. Ф. Волков. – Режим доступу : http://194.44.242.244/Portal/Soc_Gum/Npdntu_pps/2009_3/lumpieva.pdf.
4. Мазур Н. І. Формування професіоналізму майбутнього викладача педагогіки у процесі професійної підготовки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04 „Теорія та методика професійної освіти” / Н. І. Мазур. – Кіровоград, 2010. – 22 с.
5. Никулина И. Оценка качества знаний через качество преподавательской деятельности / И. Никулина, О. Римская // Проблемы теории и практики управления. – 2006. - № 12. – С. 115-117.

КЕРІВНИЦТВО СТУДЕНТСЬКИМ НАУКОВИМ ГУРТКОМ: СТУПІНЬ ДОВІРИ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ

Ходаківська Л. О. – доцент кафедри організації обліку та аудиту, к.е.н.

Термін «студент» (від лат. *studens*) – такий, що старанно працює; той, хто займається, наполегливо робить справу, опановує знання, вивчає науку. Згідно із Законом України «Про вищу освіту», студент (слухач) – це особа, яка в установленому порядку зарахована до вищого навчального закладу і навчається за денною (очною), вечірньою або заочною, дистанційною формами навчання з метою здобуття певного освітнього та освітньо-кваліфікаційного рівнів [1].

Вважається, що студентів, порівняно з іншими групами молоді цього віку, відрізняють такі риси:

- вищий освітній рівень;
- велике прагнення до знань;
- висока соціальна активність;
- досить гармонійне поєднання інтелектуальної і соціальної зрілості [2].

Студентство дає кадри для наукових установ, навчальних закладів і керівних посад на підприємствах, а тому у ВУЗах слід сприяти якомога більшому залученню студентів для науково-дослідної роботи.

Науково-дослідна робота студентів – це один із найважливіших засобів підвищення якості підготовки спеціалістів у вищій школі. Це комплекс заходів наукового, методичного, організаційного характеру, що забезпечує на-

вчання всіх студентів навичкам наукових досліджень у відповідності до обраної спеціальності в рамках навчального процесу і поза ним.

Для виконання цих заходів у вищих навчальних закладах створюються студентські наукові гуртки.

Науковий гурток – це організаційне утворення на кафедрі, учасниками якого є широке коло студентів факультету, яке формується за напрямком наукової діяльності кафедри відповідно до затверджених тематичних планів її роботи.

Традиційною формою організації наукової студентської роботи, яка широко використовується для залучення студентів зі спеціальних, загальнонаукових та суспільних дисциплін у вищих навчальних закладах, є студентські наукові гуртки. Дані гуртки при кафедрі чи науковій лабораторії являють собою порівняно невеликі колективи, об'єднані розробкою певної наукової проблеми. Тут, як правило, працюють ентузіасти, які вивчають принципи, методи та прийоми ведення наукової роботи. Кожний студент в гуртку виконує самостійне завдання наукового керівника.

Наукові гуртки повинні створюватися при кафедрах факультету, в основному, для студентів молодших курсів. Це перший етап, початкова форма оволодіння майбутніми фахівцями навичками наукового дослідження. Робота у гуртках забезпечує необхідне поєднання масових форм роботи (бесіди, диспути, тематичні вечори, обговорення доповідей тощо) з обов'язковим дослідженням кожним студентом індивідуальної теми. Робота в науковому гуртку має творчий характер і виховує у студентів якості дослідника, збагачує і закріплює їх знання й уміння, готує до розв'язання завдань, які мають практичне значення.

Метою роботи студентського наукового гуртка є:

- виявлення найбільш здібних і талановитих, схильних до науково-дослідної роботи студентів;
- поглиблення дослідження за проблематикою наукової діяльності кафедр за участю студентів;
- придбання навичок наукової роботи;
- залучення обдарованих студентів до науково-дослідної діяльності.

Основними завданнями студентського наукового гуртка є:

- залучення до роботи студентів, які виявляють інтерес до науково-дослідної роботи;
- організація науково-дослідної роботи студентів;
- поглиблене вивчення студентами обраної дисципліни.

Загальне керівництво роботою студентського наукового гуртка та проблемної групи має здійснювати завідувач кафедри.

Поточну роботу студентського наукового гуртка організовує і контролює науковий керівник, що призначається завідувачем кафедри з числа її науково-педагогічних співробітників.

План роботи наукового гуртка та основні напрямки його наукових досліджень повинні розроблятися відповідно до науково-дослідної тематики кафедри і затверджуються нею протягом місяця з початку навчального року.

Засідання студентського наукового гуртка має проводитися не рідше одного разу на місяць з обговоренням підсумків наукових робіт, реферативних повідомлень, доповідей та ін.

Членом студентського наукового гуртка може бути кожний студент, який хоче поглибити свої знання з будь-якого предмету і набути навичок дослідницької роботи.

До початку навчального року повинен бути складений розгорнутий річний план роботи наукового студентського гуртка, який розробляється відповідно до науково-дослідної тематики кафедри вищого навчального закладу.

Науковий гурток повинен утворюватися окремо на кожній кафедрі. На одній кафедрі можливе функціонування кількох наукових гуртків з тематики (дисциплін), що відноситься до спеціалізації кафедри. У своїй діяльності науковий гурток повинен керуватися принципами рівноправності його членів, самоврядування, відкритості та прозорості діяльності, органічного зв'язку науково-дослідної роботи з навчальним процесом.

Зміст роботи в гуртках та форми підведення її підсумків в кожному вищому навчальному закладі мають свої особливості. Для більшості гуртків у вищих навчальних закладах характерне написання рефератів та доповідей, їх активне обговорення, винесення кращих доповідей на студентські вузівські та міжвузівські конференції, висування на студентські конкурси. Саме на засіданні гуртка обговорюються наукові доповіді, часто вперше в житті написані студентами. Разом з тим, гурток ще не вичерпав всіх можливостей залучення студентів до науково-дослідної роботи. В гуртку студенти можуть зустрічатись з провідними вченими, досвідченими практичними працівниками, аспірантами і обговорювати оголошену тему, проводити дискусію з питань, які їх цікавлять.

Виховною метою Полтавської державної аграрної академії є формування гармонійного, інтелектуального, культурного розвитку особистості студента з активною громадською позицією у суспільстві, яка направлена на формування національної свідомості, працелюбності, організованості та відповідальності.

У Полтавській державній аграрній академії майже на кожній кафедрі функціонують студентські наукові гуртки.

На кафедрі бухгалтерського обліку функціонує студентський науковий гурток «Клуб сучасного бухгалтера». Керівник гуртка: кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку Остапенко Тетяна Миколаївна. Гурток розвиває навички студента щодо наукової роботи, доповідей, презентацій і т. д. [3].

На кафедрі економічної теорії та економічних досліджень функціонує студентський науковий гурток «Знавці економічної теорії». Керівник гуртка: кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри економічної теорії та економічних досліджень Шупик Ірина Іванівна [3].

У гуртку проходить підготовка студентів до участі у Міжнародних, Всеукраїнських та міжвузівських наукових та науково-практичних олімпіадах. На засіданнях студентського наукового гуртка проводяться вікторини, конкурси творчих робіт, обговорення новинок економічної періодики, відбувається перегляд науково-документальних фільмів з економічної тематики, ознайомлення з біографією та науковою спадщиною видатних українських вчених-економістів.

На кафедрі фінансів і кредиту функціонує студентський науковий гурток «Фінансовий клуб». Керівник гуртка: кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів і кредиту Зоря Світлана Петрівна [3].

Основні завдання гуртка:

- дослідження актуальних питань фінансової діяльності підприємств, установ та організацій в контексті забезпечення ефективності їх функціонування;
- впровадження у навчальний процес нових форм співпраці з установами та організаціями, функціонування яких пов'язане із податковою, банківською, страховою та іншими видами діяльності;
- сприяння публікації студентами наукових статей, тез доповідей, участі у наукових конференціях та конкурсах;
- сприяння формуванню особистості студентів, як дослідників, шляхом підвищення їх наукової активності під час участі у роботі гуртка.

На кафедрі менеджменту діє студентський науковий гурток «Пошук», організований під керівництвом кандидата педагогічних наук, доцента кафедри менеджменту Шупти Ірини Миколаївни. Заняття наукового гуртка проводять провідні викладачі кафедри, які мають досвід викладацької та наукової роботи. Діяльність наукового гуртка спрямована на розвиток творчих здібностей студентів з метою набуття ними фахових (професійних) компетенцій, а також досвіду одержання знань та умінь через дослідження [3].

Студенти, які відвідують засідання наукового гуртка, мають можливість:

- ознайомитися з принципами, методами, інструментарієм наукової та дослідницької роботи;
- приймати участь в науковому житті академії (написання статей, тез доповідей, наукових робіт), що публікуються в різних наукових виданнях;
- розвивати свої творчі здібності, виступаючи на наукових семінарах та конференціях, присвячених дослідженню найактуальніших питань розвитку менеджменту;
- брати участь в проведенні «круглих столів», дебатів, де обговорюються актуальні проблеми сучасного менеджменту регіону, країни, світу;
- застосовувати набутий досвід дослідницької роботи в процесі навчання.

На кафедрі маркетингу функціонує студентський науковий гурток «Новітній маркетинг». Керівник гуртка: доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри маркетингу Писаренко Володимир Вікторович. На засіданнях гуртка студенти та викладачі кафедри досліджують актуальні питання маркетингової діяльності відомих підприємств Полтавської області, здійснюють аналіз аграрного ринку, проводять маркетингові дослідження на продовольчому ринку [3].

На кафедрі економіки підприємства діє студентський науковий гурток «Сучасний економіст». Керівники гуртка: кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки підприємства Демиденко Леся Миколаївна та кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства Самойлик Юлія Василівна [3].

На кафедрі бізнес-адміністрування та права діють студентські наукові гуртки «Правовий диспут» та «Лідер». Керівники гуртків: кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри бізнес-адміністрування та права Осташова

Валерія Олександрівна та кандидат економічних наук, доцент кафедри бізнес-адміністрування та права Дем'яненко Наталія Василівна [3].

Наукова спрямованість студентських гуртків – це глибока розробка найважливіших теоретичних питань економічної науки загалом та окремих її профільюючих напрямків.

Специфічною особливістю в організації роботи гуртків є спільність наукових інтересів викладачів, студентів та аспірантів. Керівництво гуртком здійснює викладач кафедри, при якій він функціонує.

Залучення студентської молоді у гуртки починається з першого курсу і продовжується при випускаючих кафедрах протягом всього їх навчання у вищому навчальному закладі.

Студенти Полтавської державної аграрної академії є учасниками Всеукраїнської олімпіади зі спеціальності «Менеджмент»; вони ставали неодноразовими переможцями Всеукраїнського та регіонального конкурсів студентських наукових робіт, були переможцями Стипендіальної програми Фонду Віктора Пінчука «Завтра. UA», учасниками конкурсу серед студентів вищих навчальних закладів усіх рівнів акредитації на тему: «Україна ХХІ століття: цивілізований вибір», конкурсу студентських наукових робіт «Від студентського самоврядування – до самоврядування громад» та інших заходів.

Довіримо керівництво студентськими науковими гуртками професіоналам своєї справи.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01 лип. 2014 р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.
2. Шадських Ю. Г. Психологія і педагогіка : [навчальний посібник] / Ю. Г. Шадських. – Львів : Магнолія-2006, 2012. – 320 с.
3. Офіційний сайт Полтавської державної аграрної академії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.pdaa.edu.ua>.

НЕОБХІДНІСТЬ ОБМІНУ ПРОФЕСІЙНИМ ДОСВІДОМ ВИКЛАДАЧІВ

Карпенко Н. Г. – доцент кафедри організації обліку і аудиту, к.е.н., доцент

Набутий досвід – це колосальна сила, яка стимулює переосмислити власну діяльність та дозволяє піднятися на інший щабель, породжує бажання поділитися частиною знань та умінь, які не можуть залишитися в минулому, щоб розпочата справа продовжувала, свого роду, незалежний шлях.

Немає ні одного педагога, який не прагнув би до вершини педагогічної майстерності у своїй професії. Адже майстерність – знаряддя, без якого не можливі високі результати його діяльності, ефективності і якості. Педагогічну майстерність набувають в досвіді, у повсякденній праці.

Вивчення досвіду інших є свідченням того, що людина працює й прагне отримувати від цього кращий результат, прагне самовдосконалення. Так само і в масштабах колективу. Обмін досвідом та інформацією необхідний не тільки викладачам зі стажем, а й молодим педагогам. Набутим досвідом викладачі повинні ділитися між собою. Для цього є декілька способів, як то:

- взаємовідвідування занять,

- взаємне обговорення та огляд питань, що виникають у навчальному процесі,
- участь у конференціях, семінарах, круглих столах,
- стажування з метою удосконалення педагогічної майстерності.

Кожний молодий учитель, викладач який уперше переступив поріг аудиторії, повинен розуміти, що йому, як обраному, суспільство доручає таїнство передачі певної частини того досвіду, який упродовж століть нагромадило людство. Усвідомлення цієї відповідальності допомагатиме педагогові-початківцю проникати у нюанси мистецтва навчання [1].

Своє педагогічне мистецтво викладач виявляє в тому, як він організовує самостійну навчальну роботу студентів, у який спосіб контактує з ними й підбирає потрібний тон педагогічного спілкування в різних педагогічних ситуаціях.

Мистецтво викладання полягає в умінні будувати зі студентами діалог, і не тільки зовнішній, а й внутрішній (діалог навіть при слуханні лекції). Внутрішній діалог уміщує критичне сприймання інформації, розмірковування з її приводу, самовизначення як слухача. У зв'язку з цим слушним є висловлювання К.Д. Ушинського, що «керівництво процесами педагогічної взаємодії і спілкування – це справжнє педагогічне мистецтво» [1].

Педагогічна діяльність стає справжнім педагогічним мистецтвом – педагогічною творчістю, для якої характерна зміна власних думок і новизна педагогічної позиції, що виникає під час проектування педагогічного процесу і структурування його змісту, і варіювання педагогічних задумів у процесі їхнього втілення у практику. Педагогічна творчість щодо реалізації викладачем педагогічних планів у студентській аудиторії має свої особливості:

- жорстко лімітована в часі (тривалість лекції або семінарського заняття);
- здійснюється систематично й безперервно;
- настанова тільки на позитивне вирішення педагогічної проблеми;
- підвищена відповідальність, адже результати педагогічної діяльності викладача пов'язані з особистісним зростанням майбутнього фахівця, його професійним становленням;
- педагогічна діяльність – це особлива творча діяльність, творення на людях (театр одного актора), а тому потрібна воля, уміння управляти своїми емоціями та здібність до саморегуляції.

Педагогічна творчість викладача, звичайно, формується під час практичної діяльності, але дуже важливо постійно аналізувати свою роботу, зіставляти її результати з надбаннями психолого-педагогічної науки, критично оцінювати власні успіхи, шукати причини можливих невдач, поєднувати теорію з практикою навчально-виховної роботи. «Творчість – не професія, а ставлення до своєї праці» (народна приказка).

Планування, організація та проведення теоретичних і практичних занять направлені на розширення пізнавального інтересу студентів, розширення їх кругозору, формування професійного мислення та освоєння майбутньої професії. Викладач повинен використовувати передові технології навчання, творчо підходити до організації навчального процесу, що є вихідною основою для вивчення досвіду викладача.

Інформатизація навчального процесу – одне з важливих завдань сучасної освіти. Воно пов'язане з розвитком матеріально-технічної бази більшості навчальних закладів, перепідготовкою викладачів, розробкою нових методик викладання, становленням нової культури педагогічної праці.

Протікання процесу навчання неможливе без взаємодії, співробітництва і партнерства між викладачем і студентом. Стосовно цього В.О.Сухомлинський у своїй праці писав: «Навчання – це насамперед взаємовідносини між людьми, обмін духовними цінностями, взаємна віддача сердечної доброти, співчутливості».

Не секрет, що високоякісна освіта – це запорука високорозвиненої країни, а гарантом якості освіти є викладач-професіонал. Недарма існує вислів: «Є хороший учитель – є майбутнє у держави». Тому завдання викладача – навчати студентів думати, розуміти суть речей, сформувати компетенції, яких потребує сучасне життя, сприяти саморозвитку та самоосвіті, раціональній, продуктивній, творчій діяльності. І обмін досвідом викладачів якраз сприятиме досягненню поставленого завдання.

Список використаних джерел

1. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка : навч. посіб. / Н. Є. Мойсеюк – К, 2003. – 268 с.
2. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: У 5 т. / В. О.Сухомлинський – К, 1976-1977. – Т.4. – С. 496.

НЕОБХІДНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОГО СТАЖУВАННЯ НА ВИРОБНИЦТВІ ВИКЛАДАЧІВ ОБЛІКОВИХ ДИСЦИПЛІН

Мац Т.П. – доцент кафедри організації обліку та аудиту, к.е.н.

Розвиток України в умовах сьогодення характеризується спробами перебудови системи освіти, що орієнтована на входження у світовий освітній простір. Соціально-економічна ситуація в нашій країні зумовила необхідність формування перед вищою школою нових цілей і завдань. Основним напрямом діяльності вищої школи на даний момент має стати задоволення потреб особистості в знаннях, які можна було б використовувати залежно від нових умов перетворення суспільства.

Цей процес супроводжується істотними змінами в педагогічній теорії і практиці навчально-виховного процесу. Важливим фактором при цьому є кадрове забезпечення навчального процесу, впровадження науково-обґрунтованої підготовки таких кадрів для вищих навчальних закладів, та використання наукових знань в практичних сферах діяльності підприємства.

Згідно «Положення про підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів» стажування є однією з основних форм підвищення кваліфікації викладачів вищих навчальних закладів [1]. Метою підвищення кваліфікації та стажування викладачів вищих навчальних закладів є вдосконалення професійної підготовки особи шляхом поглиблення і розширення її професійних знань, умінь і навичок, набуття досвіду виконання додаткових завдань та обов'язків у межах спеціальності.

Серед основних шляхів вдосконалення професійної майстерності педагогів вищої школи, на нашу думку, варто виокремити стажування педагогічних кадрів. Стажування викладачів вищих навчальних закладів відбувається за індивідуальними планами, де враховується спеціальність викладача, зазна-

чається термін та програма стажування, відмічається, що нового він повинен запровадити в діяльності академії, факультету, кафедри за наслідками стажування. Підвищення кваліфікації вирішує проблему задоволення професійно-освітніх потреб спеціалістів різних навчальних закладів освіти, а також окремих особистостей в підвищенні їх професійної компетентності.

При порівнянні якості освіти в Україні та розвиненими країнами світу, можна помітити ряд проблем які виникають перед випускником вищого навчального закладу, що з дипломом у руках намагається знайти своє місце на ринку праці.

Серед основних проблем змістового характеру регулярно визначається перевантаженість програм та підручників фактологічним матеріалом, слабка увага до формування загальнонавчальних та інтелектуальних умінь, немає цілеспрямованої роботи з різноманітними джерелами інформації. Необхідно також визнати, що не розроблено дієвої системи оцінювання якості навчання майбутніх фахівців [2].

За сучасних умов, коли завдання освіти полягає не в розширенні знань, а в поясненні та розумінні величезного, накопиченого всіма попередніми поколіннями фактичного матеріалу, необхідний пошук нових орієнтирів пізнавальної діяльності [3].

Особливо велика відповідальність – спеціалістів, які формують та реалізують змістові та методичні аспекти навчання, при цьому важливе поєднання вичерпних знань із предмета та педагогічної компетентності, оволодіння сучасними інформаційними ресурсами, творчий підхід до формування змісту економічної освіти в поєднанні з практичними навиками, що отримуються студентами на практичних та лабораторних заняттях забезпечують розв'язання основних завдань, поставлених у межах концепції модернізації освіти перед вищою школою, підвищити інтерес до природничо-наукової освіти. Це можливо за умови високої компетентності та професіоналізму викладача де важливу роль відіграє професійне стажування на виробництві. Саме бухгалтер з облікового центру підприємства може поділитися своїм унікальним досвідом у вирішенні тих чи інших проблем з бухгалтерського обліку.

Отже професійне стажування на виробництві викладачів облікових дисциплін має засновуватися на чітко визначеній програмі стажування, що передбачає поряд із можливостями професійного вдосконалення широкий доступ до сучасного інформаційного поля, до матеріалів, що відображають тенденції розвитку сучасного національного та міжнародного законодавства. Цієї комплексної сукупності вимог професорсько-викладацький склад вищих навчальних закладів зможе дотриматись, якщо в розробці змістових аспектів підвищення кваліфікації, зокрема стажування, викладачів облікових дисциплін візьмуть участь професіонали своєї справи бухгалтери-практики, які чітко можуть сформулювати вимоги до майбутнього фахівця-початківця.

Список використаних джерел

1. Положення про підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів № 48 від 24 січ. 2013р. [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

2. Болонський процес у фактах і документах (Сорбонна-Болонья-Саламанка-Прага-Берлін) / Упорядники: Степко М.Ф., Болюбаш Я.Я., Шинкарук В.Д., Грубінка В.В., Бабин І.І. – Тернопіль: Вид-во ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2003.

3. Згуровський М.З. Стан та завдання вищої освіти України в контексті Болонського процесу. – К.: ІВЦ “Видавництво «Політехніка»”, 2004. – 76 с.

ПЕДАГОГІЧНА ОСВІТА ВИКЛАДАЧА ОБЛІКОВИХ ДИСЦИПЛІН: ОBOB'ЯЗОК ЧИ НЕОБХІДНІСТЬ

*Левченко З.М. – професор кафедри організації обліку і аудиту, к.е.н.,
доцент*

Сучасний світ і існування в ньому молоді дуже складні. Соціальні та економічні зміни призвели до переорієнтації викладацької роботи з лише професійної підготовки студентів до навчання молодих людей бути готовими до самостійного пошуку вирішення власних економічних і соціальних проблем в контексті сучасного суспільства. Змінився і характер поведінки студентів. Якщо раніше студенти погоджувалися на позицію підпорядкування, керованого, то тепер вони прагнуть до ситуації співробітництва, а вона передбачає певні вимоги до організації спілкування: діалектичність, взаємини довіри, реальний психологічний контакт, здатність викладача відмовитися від диктату і перейти до взаємодії. Обов'язковою вимогою студентів є наявність педагогічного такту, який проявляється у зовнішньому вигляді викладача, в тоні спілкування, у самовладанні, в умінні без грубощів досягти бажаних результатів. Володіння педагогічним тактом, нажаль, притаманне не всім працівникам вищої школи. Цей недолік є наслідком недостатньої педагогічної культури.

Важливою умовою формування загальної та педагогічної культури викладача вищого навчального закладу будь-якого профілю є вивчення педагогіки вищої школи, оскільки вона озброює знаннями про процеси розвитку теорії та практики виховання і навчання студентів, сприяє становленню світогляду, педагогічного професіоналізму.[1]

Педагогічний процес у ВНЗ - активний процес взаємозалежної і взаємозумовленої діяльності суб'єктів та об'єктів навчання й виховання, що становить організовану й цілеспрямовану навчально-виховну діяльність його учасників, їхнє навчання й виховання, розвиток, професійну, морально-психологічну й психологічну підготовку, що їх виконують у єдності й взаємозв'язку. Його основна мета - підготовка людей до різних видів діяльності.

Успішне розв'язання завдань підготовки фахівців із вищою освітою, які стоять перед вищою школою, значною мірою залежить від викладачів, їхнього науково-творчого потенціалу, рівня загальної та психологічної культури, педагогічної майстерності й професіоналізму.[2]

За цих умов зростає значення спеціальної педагогічної освіти у працівників навчальних закладів, які здійснюють професійну підготовку фахівців, зокрема, у вищих навчальних закладах 3-4 рівня акредитації.

На сьогодні обов'язковості наявності педагогічної освіти у викладачів спеціальних фахових дисциплін немає. Достатньо мати вищу освіту відповідної спеціальності. Дуже бажано мати вищу кваліфікацію з профілюючих дисциплін, науковий ступінь за напрямом підготовки фахівців, наукове звання.

Вважається, що викладачі, що мають такі кваліфікаційні характеристики, ап-ріорі вже є педагогами, мають педагогічний хист, і достатньо їх високої наукової та фахової підготовки.

Взагалі, це правильний підхід, адже навчити молодь професії, яка стане основою їх життєвого благополуччя та підґрунтям соціального та суспільного становлення, можуть лише фахівці з високою професійною кваліфікацією. Якщо такий викладач ще й має добрий фаховий досвід роботи за професією, знає всі посадові нюанси роботи в колективі, співпраці з зовнішніми контрагентами, а для облікових працівників – ще й з державними фіскальними органами, то якість підготовки молодих спеціалістів гарантована.

Але як свідчить практика викладацької роботи, лише професійної підготовки викладачу вищої школи буває замало. Щоб бути успішним викладачем, він повинен знати предмет, мати ораторське мистецтво, поважати студентів, володіти почуттям гумору. Через це актуальним завданням вищої педагогічної освіти поряд із професійною підготовкою фахівців різних спеціальностей є також підготовка й перепідготовка висококваліфікованих викладачів, підвищення рівня їхнього педагогічного професіоналізму.

Особливо це стосується викладачів облікових дисциплін, адже здавна вважається, що робота бухгалтера одна з нецікавих, бо стосується роботи з паперами та подіями, що вже відбулися, спрямована на фіксацію подій, які в собі не містять нічого живого і цікавого. Це не так. Але такий стереотип живий і заважає в роботі викладачів саме облікових дисциплін. І для них головним є зуміти зацікавити студентів професією, яку вони здобувають. І одного фахового професіоналізму замало. Необхідний педагогічний професіоналізм.

Ми не закликаємо викладачів до отримання другої вищої педагогічної освіти, хоча це було б найкраще. Необхідно широко використовувати всі можливості для підвищення педагогічної майстерності, які передбачені у вищій школі: стажування у вищих навчальних закладах; навчання на курсах підвищення педагогічної майстерності; для молодих викладачів – навчання в «школі молодого викладача»; самоосвіта в галузі педагогіки.

Звичайно, є самородки педагогіки, які мають педагогічний хист від природи, або отримали його в процесі всього життя. Але все ж педагогіці треба вчитися. Найвищим рівнем спілкування викладача зі студентом є особистісний. Він передбачає спілкування, що базується на глибокій зацікавленості до студента, визнанні самостійності його особистості; викладач любить студентів, вся його діяльність спрямована на розвиток їхньої духовності; особистісне спілкування стає спілкуванням духовним; студент довіряє викладачеві, викладач є авторитетом і найкращим посередником між ним і знаннями про навколишній світ, людей, себе. Це є головним підґрунтям вдалої співпраці викладача та студента на довгому шляху професійного формування майбутніх спеціалістів.

Набуття викладачем особистісного рівня спілкування є необхідною умовою високої культури взаємодії педагога і студента. Такий рівень потребує від викладача великої самовіддачі і притаманне лише тим педагогам, для яких їх професія є покликанням.

Список використаних джерел

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: Методичний посібник для студентів магістратури. / С.С. Вітвицька. - Київ: Центр навчальної літератури, 2003.- 316 с.
2. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01 лип. 2014 р. [Електронний ресурс] / Верховна рада України. - Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

ПРИКЛАДНА ПЕДАГОГІКА ПРИ ПІДГОТОВЦІ БУХГАЛТЕРІВ ТА АУДИТОРІВ

Дугар Т.Є. – доцент кафедри організації обліку та аудиту, к.е.н., доцент

Гнучке та індивідуалізоване виробництво навичок і знань повинно допомагати сформувати у сучасного студента потяг не лише до зовнішнього, а й до внутрішнього самовияву власної унікальності. Комп'ютеризовані й немеханічні знаряддя праці поряд із мікро-, нано- та біотехнологіями вимагають змін окремих характеристик відповідних систем освіти, науки, соціалізації. Змінюється характер навчання з масового, стандартного на індивідуальний, нестандартний.

Коли, наприклад, в аграрному суспільстві головними об'єктами накопичення були земля і влада, в індустріальному - влада, гроші, ресурси, то в інформаційному ними стають -знання і виробнича компетентність. Ця система у наш час включає так звану «первинну освіту» (навчання і підготовку до моменту виходу на ринок праці) та подальше неперервне вдосконалення, що визначається міжнародним терміном LLE - Life Long Education (пожиттєва освіта) [2].

Методичні прийоми, які використовуються в ході вивчення дисциплін студентами за напрямом підготовки «Облік і аудит» - це створення практичних умов учбової бухгалтерії та проблемних ситуацій в аудиті, для розкриття особистості студента, як майбутнього практикуючого бухгалтера чи практикуючого аудитора [1]. Задачі, які розглядаються в ході викладання спеціалізованих (фахових) дисциплін повинні мати:

- розгляд задач, що підводять студентів до суперечності й пропонує їм самостійно знайти спосіб її вирішення;
- розгляд задач, що зіштовхують протиріччя в законодавчій базі із практичною стороною в діяльності підприємств агропромислового комплексу;
- розгляд ситуацій, що викликають прояв різних точок зору з одного і того ж питання;

В загальному вигляді повинна бути досягнута мета у вивченні дисциплін з обліку та аудиту наступного характеру:

- спонукати студентів робити порівняння, узагальнення, висновки з ситуацій, співставляти факти;
- навчити студента ставити конкретні запитання (на узагальнення, обґрунтування, конкретизацію, логіку мислення) із правом обов'язкового вирішення конкретного свого ж або іншого запитання;
- визначати проблемні теоретичні і практичні завдання (наприклад, частково-пошукові або дослідницькі);

- ставить дослідницькі завдання (наприклад, з недостатніми або надлишковими даними, з суперечливими даними, свідомо допускаючи помилки тощо).

Умовами успішності навчання, за прикладними програмами є:

- проблематизація навчального матеріалу (в ході поглинання знань обов'язковою умовою повинно стати підприємство, в якому майбутній бухгалтер (аудитор) повинен, принаймі, мати можливість заповнювати первинні, аналітичні та синтетичні регістри обліку, так як практична робота призведе до здивування та зацікавлення в майбутній діяльності);

- активність окремого студента або в групі змодельованої бухгалтерії та аудиторської фірми (знання повинні засвоюватися із задоволенням);

- зв'язок навчання з життям особистості майбутнього фахівця (налаштування в мобільному телефоні - наприклад, календаря бухгалтера), з життям трудовою колективу (вивчення особистості в нарахуванні заробітної плати пільговим категоріям, відпускних та інших видів робіт), проведенням презентацій, конференцій, семінарів – в ігрових формах (та крім цього, постійне відвідування відкритих зборів та семінарів податківців, контролерів та аудиторів), зв'язок на підприємстві з працею спеціалістів між відділами: (відділ кадрів, юридичний відділ, маркетинговий відділ, відділ внутрішньогосподарського контролю та ін., зв'язок з проблемами в економічному середовищі підприємств однієї галузі, між галузями, в середині держави та в цілому в світі [1].

Під час проблемного навчання є «підводне пізнання», яке не повідомляє знання в готовому вигляді, а ставить перед студентом завдання (проблему), зацікавлює його, викликає в нього бажання знайти спосіб її розв'язання. Цілі та завдання проблемного навчання:

- набуття знань, умінь, навичок;
- засвоєння засобів самостійної діяльності;
- розвиток пізнавальних і творчих здібностей.

Освіта перетворюється з тривалої в неперервну з міжнародними стандартами, значення її уже не істотне, а ультимативне із головними методами пізнання світу вже як через поділ і аналіз ситуацій, та й через холізм (комплексність) оцінки. Освіта відіграє вирішальну роль у розвитку продуктивних сил країни, де об'єктом довіри стають все менше точні науки, а розкриваються комплексні підходи в різних сферах життя та науки про людину і світ.

Список використаних джерел

1. Колесніченко Л. А. , Артюшина М. В. Психологія та педагогіка : навчальний посібник / Л. А. Колесніченко, М. В. Артюшина та ін. / За ред. Л. А. Колесніченко ; Міністерство освіти і науки України, ДВНЗ «КНЕУ ім. Вадима Гетьмана». – К. : КНЕУ, 2008. – 408 с.

2. Семенова А. В. Основи психології і педагогіки : навчальний посібник / ред. А. В. Семенова. – 2-ге вид., вип. і доп. – К. : Знання, 2007. – 341 с.

РОЗШИРЕННЯ НАУКОВИХ ІНТЕРЕСІВ ВИКЛАДАЧА ЯК ОСНОВА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ

Гринь В.І. – старший викладач кафедри організації обліку та аудиту, к.е.н.

Сьогодні Україна обрала шлях до Європи та світової інтеграції. Це зумовлює необхідність інтенсивних змін в усіх аспектах життя українського суспільства. І мабуть, найбільші зміни повинні відбутися в галузі освіти, яка має стати гуманістично-інноваційною, конкурентоспроможною на європейському та світовому ринках праці. Ми зобов'язані виховати покоління, яке буде впевнено почуватися на будь-якому ринку праці, відчуватиме себе захищеним і матиме знання і навички та розуміння необхідності вчитися впродовж усього життя.

Якість освітніх послуг залишається основним чинником підвищення конкурентоспроможності ВНЗ. В останні роки робляться спроби підняти систему вищої освіти на новий рівень якості за допомогою зміни організаційних форм, змісту і цільової орієнтації освітніх стандартів і навчальних програм, застосування сучасних інформаційно-освітніх технологій, врахування запитів ринку праці, зміни способів і об'єктів фінансування. Усвідомлена гостра необхідність подальшого зближення вищої освіти з наукою, що стане найважливішою передумовою поліпшення її якості.

Питанням підвищення якості освітніх послуг останнім часом приділяється значна увага в різних джерелах як наукового, так і практичного спрямування. Ученими висвітлюються різноманітні проблеми підвищення якості освітніх послуг та гармонізації ринків освітніх послуг та праці: державне регулювання, стратегічне планування, формування партнерських відносин, модернізація освітніх програм та системи освіти загалом [2]. Проте не порушувалася проблема визначення впливу розширення наукових інтересів викладача на підготовку фахівців високої кваліфікації та якість навчання.

Перш за все наукова робота впливає на якість викладацького складу, адже саме в процесі досліджень створює інтелектуальний капітал. Розширення наукових інтересів викладача сприяє поглибленню знань, розширює кругозір викладача, формує передумови для отримання нових знань, високих технологій тощо. Все це обумовлює підвищення якості навчання студентів.

У зв'язку з цим набуває першорядного значення розвиток у вищих закладах освіти фундаментальних наукових досліджень, залучення до них студентів, виховання в них методологічної культури, підвищення вимог до результатів дослідницької праці, забезпечення високої ефективності і конкурентноздатності наукової продукції та ін.

Викладач вищої школи в очах студентів виступає як науковець, він є представником певної галузі наукових знань, посередником між наукою та студентами. Він не лише знайомить молодь з науковими ідеями, перспективами розвитку науки, її практичного застосування в суспільній та господарській діяльності, але й сприяє становленню студентів як науковців [1].

Досліджуючи певну наукову проблему, викладач оволодіває методологією, методикою наукового дослідження, розкриває нові зв'язки та закономірності. Наукова робота розкриває певні якості теоретичного мислення і систе-

ми умінь: уміння спостерігати явища і збирати факти, проникати в сутність процесу, що вивчається, будувати наукові гіпотези; проводити експерименти, робити висновки і узагальнення, встановлювати міжпредметні зв'язки; здійснювати системно-комплексний підхід до проблем досліджень.

Таким чином науковою роботою викладачів вищих навчальних закладів України стала одним зі шляхів підвищення професійної майстерності. Викладачі займаючись науковою роботою, публікують наукові статті, обмінюються позитивним досвідом і намагаються підняти університетську науку на високий науковий рівень. У цьому випадку правомірно сказати про нерозривний зв'язок науки й викладання, оскільки в усіх університетських статутах закріплений принцип «викладач повинен бути вченим».

Забезпечення якості освіти визнається всіма зацікавленими сторонами (освітні заклади, здобувачі освіти і роботодавці) як центральне завдання всіх інституціональних змін у сфері освіти. Один з можливих шляхів, який дозволить вищому навчальному закладу зберегти свої позиції в конкурентній боротьбі на ринку послуг у сфері вищої освіти, є розробка та запровадження системи менеджменту якості. Як свідчить світова практика, запровадження систем якості дозволяє ВНЗ:

- суттєво покращити та оптимізувати свою бізнесову діяльність і підвищити результативність та ефективність роботи;
- посилити акцент на меті своєї діяльності і досягненні очікувань споживачів;
- досягти і стабільно підтримувати високу якість своїх послуг для задоволення потреб і вимог споживачів;
- збільшувати задоволеність споживачів;
- відкрити нові можливості або зберегти вже завойовані сегменти ринку послуг у сфері вищої освіти;
- отримати визнання з боку замовників через процедуру сертифікації;
- брати участь у тендерах, у тому числі міжнародних, щодо надання освітянських послуг на вигідних умовах А. В. .

Саме розроблені і запроваджені системи якості сприяють досягненню вищими навчальними закладами високого ступеня довіри і стійкої прихильності споживачів до їх послуг. Якісна освіта розглядається сьогодні як один з індикаторів високого рівня життя, інструмент соціальної злагоди та економічного зростання.

Список використаних джерел

1. Кузьмінський А. І. Педагогічна майстерність викладача вищої школи та її вплив на якість навчання [Електронний ресурс] / А. І. Кузьмінський. - Режим доступу до документа : [http : // intellect-invest.org.ua](http://intellect-invest.org.ua).

2. Мартякова О. В. Регулювання взаємодії ринків освітніх послуг та праці на основі механізму взаємодії ринків освітніх послуг та праці на основі механізмі управління їх якістю / О. В. Мартякова, С. М. Снігова, О. В. Мудра // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2013. - №3. – С. 154-168.

СИНХРОНІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ ВИКЛАДАЧА ТА СТУДЕНТА

*Романченко Ю. О. – доцент кафедри організації обліку та аудиту,
к.е.н., доцент*

Орієнтованість на врахування потреб ринкового середовища, на формування освітнього рівня в студентів, який буде конкурентно-спроможним у ринковому середовищі обумовлює підвищену увагу професорсько-викладацького складу кафедри організації обліку та аудиту до розвитку своєї науково-видавничої діяльності.

Педагогічну взаємодію сучасна психолого-педагогічна наука розглядає як професійне спілкування викладача зі студентами на заняттях та після занять, яке спрямоване на створення сприятливого, здорового психологічного клімату, на оптимізацію навчальної та наукової діяльності та відносин між викладачем та студентами. Для оптимізації педагогічної взаємодії, наголошує Юрченко В. І., викладачі мають проявляти високу культуру у взаємодії зі студентами, обмінюватись соціально-рольовими функціями [4].

Вважаємо, що розвиток економічної науки у Полтавській державній аграрній академії передбачає підвищення якості підготовки спеціалістів, здатних, у свою чергу, після закінчення навчання самостійно вирішувати серйозні наукові завдання, йти у рівень з передовими ідеями теорії і практики управління економікою підприємств. Тому саме викладач вищої школи зобов'язаний прищепи сьогодні на цьому етапі мислити самостійно.

Педагогічна взаємодія є двостороннім процесом, який передбачає відносини між викладачем та студентом. Характер та специфіка міжособистісної взаємодії в системі «викладач – студент» залежить від особливостей педагогічних домовленостей, які існують між ними. Ідеальною є система педагогічних домовленостей, яка побудована на принципах взаєморозуміння та співробітництва, і визначається вже на першому етапі навчально-виховної роботи викладача зі студентами, коли викладач чітко формулює усі вимоги, як формальні: конспектування лекцій, ведення словників, відвідування занять; так і неформальні: активність, ініціативність та науковий пошук.

Як свідчить досвід, залучення до наукової роботи робить для студентів навчальні дисципліни, цікавими і предметними, стимулюючи їх засвоєння.

Саме наукова діяльність є органічною часткою та обов'язковою умовою успішної роботи вищих навчальних закладів. Студенти не лише отримують найновішу науково-практичну інформацію від викладачів на аудиторних заняттях і виробничих практиках (особливо старшокурсники), а й беруть участь у наукових дослідженнях.

За рахунок активних студентів вузівська наука має можливість омолоджуватись, оскільки приплив молодих учених здійснюється постійно. Ця особливість дає великі переваги вищій школі як з точки зору розвитку самих досліджень, так і з точки зору підготовки наукових кадрів.

Е. Берн вважає, що будь-яка взаємодія, в ході якої люди намагаються дотримуватись певних правил, є контрактною і поширював це твердження на усі сфери діяльності людини [1].

Система педагогічних домовленостей, яка регулює процес міжособистісної взаємодії між викладачем та студентами, виступає як одна з найбільш функціональних компонентів контрактної взаємодії, дотримання умов якої забезпечує досягнення відповідних цілей та завдань навчально-виховного процесу. Це дає нам можливість стверджувати про контракт, який існує між викладачем та студентами, як про двосторонню систему домовленостей щодо особливостей взаємодії в ході навчально-виховного процесу. Такий психологічний контракт включає як формалізовані вимоги, принципи, правила, зафіксовані в різноманітних нормативних документах (освітньо-кваліфікаційна характеристика, освітньо-професійна програма, навчальна робоча програма, інструктивно-методичні матеріали тощо) так і неявні очікування викладача, його уявлення про успішних студентів.

Обов'язком кожного викладача є допомога у розширенні теоретичного кругозору і наукової ерудиції майбутнього фахівця. Базовим методичним центром з координації наукової роботи зі студентами є кафедра, де для керівництва науковими дослідженнями кожному студенту призначено наукового керівника.

Науковий пошук студента, як правило, обмежуються тематикою дипломної (випускної) роботи, тематика яких має бути тісно пов'язана з тематикою науково-дослідної роботи кафедри, з інтересами підприємства, на базі якого студент виконує роботу. Актуальності при цьому набуває досвід викладача, його наукова ерудиція, здатність досліджувати наукову проблематику на стику наук (наприклад, бухгалтерського обліку та економіки, контролю та юридичної справи тощо). Це дає певну перевагу науковим дослідженням, оскільки при всій складності і різноманітності сучасного світу багатоплановість і комплексність відіграють все вагомішу роль.

Студенти апробують результати своїх наукових досліджень в рамках дипломної (випускної) тематики на різноманітних науково-практичних конференціях. Останніми роками збільшилася частка підготовки наукових публікацій у співавторстві студента з науковим керівником (табл. 1).

Результати розрахунків свідчать, що частка надрукованих тез у співавторстві студента та викладача протягом 2013-2015 рр. (за вибіркою всеукраїнських та міжнародної) конференцій, проведених на базі кафедри організації обліку та аудиту збільшилась з 18,4 % до 30,1 % (тобто на 11,7 відсоткових пункти). Це відбулось насамперед за рахунок фактору збільшення спільної роботи над науковою проблематикою (кількість тез студентів у співавторстві з науковим керівником збільшилась на 16 публікацій, або в 2,8 рази). Також вплинуло і загальне збільшення учасників конференції на 41 особу, або на 69,5 %.

Динаміка чисельності наукових публікацій за матеріалами науково-практичних конференцій, проведених на базі кафедри організації обліку та аудиту, 2013-2015 р.

Показники	Назва науково-практичної конференції, проведена на базі кафедри організації обліку та аудиту			Відхилення (+, -)	
	2013 рік. I «Економіка і підприємництво: теоретико-методологічні аспекти обліку, аналізу та контролю»	2014 рік. II «Економіка і підприємництво: теоретико-методологічні аспекти обліку, аналізу та контролю» (інтернет)	2015 рік. «Актуальні проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в соціально-орієнтованій системі управління підприємством»	абсолютне	відносне, %
Кількість учасників, осіб	59	83	100	+41	+69,5
Кількість тез	49	70	83	+34	+69,4
Кількість тез студентів у співавторстві з науковим керівником	9	20	25	+16	в 2,8 р. б.
Частка тез у співавторстві в загальній чисельності доповідей, %	18,4	28,6	30,1	x	x

Таким чином, наукова ерудиція викладача та гармонійність відносин із студентами стимулюють пізнавальну активність і інтелектуальну ініціативу студентів у навчанні; підвищують інтерес до навчання; сприяють формуванню професійної спрямованості майбутніх фахівців; сприяють виробленню й трансформації власної моделі наукового пошуку.

Список використаних джерел

1. Берн Э. Групповая психотерапия : [учебное пособие] / Э. Берн - М. : Академический Проект, 2001. - С. 138-193.
2. Микитюк Г. Ю. Взаємини викладачів зі студентами як чинник становлення особистості майбутнього вчителя : [автореф. дис. канд. психол. наук: 19.00.07 / Г. Ю. Микитюк. - Київ, 2005. – 21 с.
3. Степанюк І. А. Педагогічна взаємодія: дослідження з позицій транзактного аналізу / І. А. Степанюк // Тези науково-практичної міжвузівської конференції, присвяченої Дню університету, 18-19 березня 2008 року. - Житомир: ЖДГУ, 2008. - С. 188.
4. Юрченко В. І. Оптимізація взаємин у системі «студент-викладач» / В. І. Юрченко // Освіта і управління. - 1997. - Т. 1. - № 3. - С. 103-110.

СУЧАСНА ЛЕКЦІЯ: ЯК ЗАЦІКАВИТИ СТУДЕНТА ТА ЕФЕКТИВНО ПОДАТИ МАТЕРІАЛ

Плаксієнко В. Я. – завідувач, професор кафедри бухгалтерського обліку, д.е.н., професор; Ліпський Р. В. – доцент кафедри бухгалтерського обліку, к.е.н.

Найперше слід зазначити, що сучасна лекція – це посвячення слухачів у процес сумісної наукової роботи, залучення їх до наукової творчості, а не тільки передавання наукової істини. Тому характерною особливістю сучасної лекції має бути діяльнісна основа, яка визначає не механічне поєднання діяльності викладача і студента, а перш за все їх взаємодію у сумісному навчальному процесі.

Розмаїття форм і методів організації навчального процесу, застосування інноваційних освітніх технологій у вищій школі, пошуки альтернативних шляхів передачі знань не змогли вплинути на фундаментальність лекційної форми організації занять, що в абсолютній більшості вузів залишається провідною. Разом з тим, у методичній літературі висловлюються неоднозначні думки з приводу лекції як форми заняття.

Знайти альтернативу лекції вкрай важко, адже вона виконує ряд дуже важливих функцій, серед яких: інформаційна, методологічна, розвивальна, організуюча, діагностична, систематизуюча, тощо. Повною мірою реалізувати перелічені функції, зробити лекцію повноцінною допомагають такі дидактичні принципи: спрямованості навчання на реалізацію мети освіти, науковості та інформативності, логічності й систематичності, доступності викладеного матеріалу.

Як гадають багато хто з лекторів, науковість і доступність навчання – принципи, що завжди розглядаються разом і в єдності. Складність в тому, що нерідко підвищення доступності веде до зниження науковості, а в більш широкому розумінні – до неприпустимого зниження науковості, відставання від розвитку науки, економічного й соціокультурного розвитку. Завдання лектора полягає в тому, щоб, утримуючи наукову «планку», пам'ятати, що в аудиторії знаходяться люди, які тільки почали вивчати предмет.

Під час лекції викладачеві необхідно виробити первинну мотивацію, при якій кожен слухач може дати собі відповіді на питання: «Чому мені важливо знати цю навчальну дисципліну? Яким чином вона мені знадобиться тепер, і у майбутньому». Особливо важливим є ознайомлення тих, хто розпочинає вивчення предмету, з понятійно-категорійним апаратом даної науки, базовими термінами, висуваються й обґрунтовуються основні методологічні позиції.

Піком проблемного навчання стає використання евристичних методів, тобто викладач, готуючись до лекції, підбирає й компонує навчальний матеріал таким чином, щоб слухачі самостійно виокремили з нього проблему і на семінарському занятті продемонстрували власні варіанти її вирішення.

Тут необхідно застосовувати лекцію із застосуванням техніки зворотного зв'язку (інтерактивна лекція). Можлива як за допомогою звичайних вербальних (словесних) засобів, так і за допомогою технічних засобів навчання у спеціально обладнаних аудиторіях. Якщо лектор іде традиційним шляхом, то це дещо нагадує лекцію-бесіду з тією різницею, що максимальне навантажен-

ня при відповіді на питання приходиться на самих слухачів. Лише у тому випадку, коли ніхто в аудиторії не зможе дати правильної відповіді, викладач роз'яснює сам. Взагалі при підготовці і проведенні інтерактивних лекцій бажано заздалегідь роздати необхідний дидактичний матеріал, методичні рекомендації по вивченню теми, щоб аудиторія, готуючись до цього заняття, виписала до зошитів визначення, найбільш важливу інформацію. Лектор же з'ясовує, наскільки зрозуміло те, що опрацьовувалося самостійно, і коментує найбільш складні місця.

Позитивні сторони інтерактивної лекції очевидні. По-перше, долається перша вада, за яку критикують лекції: студент перестає бути пасивним об'єктом навчання, а готується не тільки до семінарських і практичних занять, але і до лекції, на якій, до речі, дозволяється виставляти оцінки. По-друге, вдається здійснювати диференційований підхід, діагностуючи рівень обізнаності в темі. По-третє, з'являється час на детальний розгляд найбільш складних моментів лекції, оскільки не потрібно надиктовувати основні положення і визначення – вони вже зафіксовані в роздатковому матеріалі.

Розвиток технічних засобів навчання призвів до того, що термін «техніка зворотного зв'язку» певною мірою втрачає своє абстрактне значення. Під час лекції може задаватися питання, а аудиторія обирати варіанти відповідей на нього. Якісний аналіз відповідей сигналізує, наскільки правильно аудиторія розуміє те чи інше питання.

Мабуть, не треба довго переконувати в тому, що успіх лекції на 90 % залежить від того, наскільки вдало вона підготовлена. Часто підготовчий етап займає в кілька разів більше часу, ніж саме читання лекції. Досвідченому викладачеві відомо, що починати підготовку до лекції слід набагато раніше, ніж вона з'явиться у розкладі занять. Це не той вид роботи, який можна виконати «штурмом». Тож детальне знання всіх елементів підготовчого етапу дозволяє виробити власний алгоритм роботи і зекономити чимало часу, не втрачаючи на якості.

Форми і методи підготовки до виступу різноманітні. Тут багато залежить від особливостей пам'яті, досвіду, розуму лектора, характеру виступу, особливостей аудиторії. Однак є і загальні моменти підготовчого процесу, які майже однакові, що для початківця, що для обізнаного лектора. Приступаючи до проведення лекції, викладач повинен пам'ятати, що психологи виділяють 4 фази, які характеризують динаміку лекції:

1. Початок сприйняття – 4-5 хвилин. На цьому етапі слід зосередитися на трансформації мимовільної уваги у довільну.

2. Оптимальна активність сприйняття – 20-30 хвилин. На цей час приходить пік працездатності, слід спланувати свою діяльність таким чином, щоб на цей період прийшовся найбільш складний для розуміння матеріал.

3. Фаза зусиль – 10-15 хвилин. Це передвісник стомлення, але слухач ще в змозі керувати своєю діяльністю.

4. Фаза стомлення. Саме у цей період слід дати можливість трохи перепочити, розповісти цікавий випадок, якщо дозволяє ситуація, то і пожартувати. Навіть невеличкий відпочинок дозволяє повернути аудиторію до активного сприйняття матеріалу.

Під час проведення лекції викладач повинен враховувати наступне:

1. Однією з найголовніших заporук успіху є контакт з аудиторією.
2. Слід пам'ятати, що з розвитком друкарства, комп'ютерних технологій викладач перестав бути єдиним джерелом знань, тож і лекція повинна бути оригінальною і викликати інтерес до предмету.
3. Досвідченість лектора проявляється в його вмінні трансформувати заздалегідь підготовлений текст в залежності від рівня підготовленості, настрою аудиторії, її готовності сприймати матеріал. Тому під час лекції слід знайти правильний темп, а іноді й зосередити увагу на матеріалі, який слід обов'язково записати.
4. Для того, щоб викликати інтерес і підтримувати його протягом всієї лекції слід створити чітку мотивацію навчання, продемонструвати, наскільки важливим у професійній діяльності або у формуванні світогляду особистості є тема, що розглядається, сприяти самоудосконаленню кожного, хто її слухає, вчити критичному мисленню, знаходити зв'язок із емпіричним життєвим досвідом кожного.

Таким чином, діяльність викладача на всіх етапах підготовки й проведення лекцій має орієнтуватися на логіку сучасних дидактичних технологій, а саме: від прогностичності цілей навчання (чому навчати і для чого навчати?), з урахуванням рівня кваліфікації викладача (хто навчає?), особливостей аудиторії (кого навчає?), до відбору і проектування змісту освіти (який саме матеріал давати?), форм організації навчального процесу (як?), методів і засобів навчання (за допомогою чого?) і діагностики досягнутих результатів (що вийшло?). Саме такі підходи дозволяють найбільш виважено і раціонально використовувати таку форму навчання, як лекції, що за своїм рівнем відповідають вимогам підготовки висококваліфікованих фахівців.

Список використаних джерел

1. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури / С. С. Вітвицька. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 384 с.
2. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 01 лип. 2014 р. [Електронний ресурс] / Верховна рада України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

СЕКЦІЯ КАФЕДР ФІНАНСІВ І КРЕДИТУ ТА ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ Й ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Бойко Л.М., професор кафедри фінансів та економічної теорії, д.е.н., доцент

Важливим положенням Закону України «Про вищу освіту» у новій редакції є віднесення питань організації навчального процесу до компетенції вищих навчальних закладів (ВНЗ). В той же час, перед ними Міністерством освіти і науки України поставлена чітка вимога щодо необхідності повноцінного використання Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС).

ЄКТС є системою набуття знань, яка спрямовує всіх учасників цього процесу на студента, тобто в даному разі вимагається перехід від традиційного підходу, центральною ланкою якого був викладач, до нового, сучасного підходу, що передбачає орієнтацію на особу, яка навчається. Така система освіти повинна задовольнити потреби і інтереси студентів. Вимагається надання їм ширших можливостей щодо вибору змісту, способу, темпів та місця навчання. Відповідно вказаним вимогам до змісту навчання, підвищуються та вдосконалюються вимоги до професійної компетентності викладачів ВНЗ.

Професіоналізм викладача розуміють, як якісну характеристику суб'єкта діяльності, представника професії, що визначається мірою володіння ними сучасними засобами рішення професійних задач, продуктивними способами її здійснення [1].

Виділяють наступні рівні професіоналізму викладачів залежно від результатів їх діяльності:

- репродуктивний (вміння передати іншим інформацію, яку знає сам);
- адаптивний (вміння пристосувати своє повідомлення до специфіки групи слухачів);
- локально-моделюючий (володіння стратегіями формування системи знань, навичок, умінь щодо окремих тем, розділів програми курсу);
- системно-моделюючі знання (володіння стратегіями формування системи знань, навичок, умінь за курсом у цілому);
- системно-моделююча творчість (володіння стратегіями перетворення свого предмета в засіб формування творчої особистості, здатної до саморозвитку в нових умовах)[3].

Професійна компетентність викладачів являє собою складне індивідуально-психологічне утворення на основі інтеграції досвіду, теоретичних знань, практичних вмінь і значимих особистісних властивостей, які обумовлюють готовність до актуального виконання педагогічної діяльності.

До основних елементів професійної компетентності викладачів відносять такі, як спеціальна, методична, психолого-педагогічна, диференційно-психологічна, аутопсихологічна компетентність [2].

Спеціальна компетентність передбачає передусім наявність у викладача глибоких систематизованих знань та досвіду практичної діяльності у сферах та га-

лузях предмета, що викладається, що забезпечать вміння вирішувати практичні проблеми та завдання.

Методична компетентність вимагає від викладача знань дидактичних методів і прийомів та психологічних механізмів засвоєння студентами знань і умінь, а також вміння застосовувати їх в практиці викладацької діяльності

З метою підвищення рівня індивідуалізації навчання студентів, викладачу має бути притаманною психолого-педагогічна компетентність, яка означає володіння знаннями вікової психології та психолого-педагогічною діагностикою, вміннями зацікавлювати студентів до вивчення дисципліни.

Наступним рівнем розвитку компетенцій викладача є наявність у нього диференційно-психологічної компетентності, яка передбачає наявність вміння виявляти індивідуальні особливості осіб, що навчаються, їх професійні запити й інтереси, емоційний стан та максимально враховувати їх в процесі навчання. Адже надзвичайно важливим в ЄКТС є стимулювання людей до навчання упродовж їх професійної діяльності, а то і всього життя.

Аутопсихологічна компетентність викладачів вищого навчального закладу є найвищим рівнем їх компетенції. З одного боку, нею передбачається постійне самовдосконалення, підвищення свого професійного рівня, усвідомлення необхідності постійного пошуку нових знань і умінь, вміння самокритичної оцінки своїх здібностей і умінь; розуміння причин недоліків у своїй роботі та в собі. З іншого боку, це вміння передавати зазначені знання та вміння студентам.

Отже, рівнями професіоналізму викладачів є репродуктивний, адаптивний, локально-моделюючий, системно-моделюючі знання, системно-моделююча творчість. До основних елементів професійної компетентності викладачів відносять спеціальну, методичну, психолого-педагогічну, диференційно-психологічну, аутопсихологічну компетентність.

Список використаних джерел

1. Головань М.С. Педагогічний потенціал кредитно-модульної системи організації навчального процесу щодо формування професійної компетентності студентів / М. С. Головань // Вища освіта України – Додаток 4, том VII (25). – 2010 р. – Тематичний випуск «Вища освіта України в контексті інтеграції до європейського освітнього простору» [Текст]. – Теоретичний та науково-методичний часопис. Інститут вищої освіти АПН України. – с. 110-118.
2. Кузьміна Н.В. Професіоналізмличностипреподавателя и мастера производственногообучения / Н.В. Кузьміна. – М. : Высшая школа, 1990. – 119 с.
3. Семиченко В. А. Психологія педагогічної діяльності : навч. посіб. для студ. вищих пед. навч. закл. / В. А. Семиченко. – К. : Вища школа, 2004. – 336 с.

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА ЯК ОСНОВА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Томілін О.О. – доцент кафедри фінансів і кредиту к.с.-г.н., доцент

Входження вищої школи України до європейської системи освіти вимагає від сучасного викладача здатності працювати в умовах загострення конкуренції на ринку освітніх послуг. Ефективність проведення реформ у вищій освіті залежить від професійної діяльності викладача. Демократизація суспільства відкриває сьогодні можливість до реальної інтеграції нашої країни в європейський освітній простір. Така інтеграція передбачає оцінювання якості професійної та

практичної підготовки майбутніх спеціалістів до єдиних міжнародних освітніх стандартів. Українські вчені послідовно, крок за кроком здійснюють методичний та теоретико-методологічний супровід розвитку та становлення вищої школи, досліджуючи соціальні, економічні та технологічні проблеми та вирішуючи шляхи їх подолання. Деякі автори вважають, що вирішальну роль буде відігравати робота по модернізації вищої освіти як у загальнонаціональному масштабі, так і в кожному університеті, академії та інституті. Усі світові та пропоновані останнім часом національні стандарти в основу навчання ставлять самоосвіту, творчу роботу. На цьому принципі базуються і новітні, включно інформаційні, технології навчання [1]. Фундаментальність знань випускників вищої школи, знання світових та новітніх тенденцій розвитку будь-якої галузі, дасть можливість побудувати успішну кар'єру та витримати різноманітні коливання на ринку потреб у висококваліфікованих та конкурентоспроможних фахівцях.

Болонський процес в Україні вимагає перехід до застосування так званої кредитно-модульної освіти, сутність якої полягає у тому, що той, хто навчається, може самостійно обирати одну або кілька і запропонованих йому комплексних (модульних) програм вищої освіти і самостійно працювати з нею. Рівень засвоєння кожного модуля програми оцінюється у кредитах-оціненій і кваліфікованій мінімальній умовній одиниці “вартості” якоїсь частини програми вищої освіти, що виконав студент під час навчання, і визначається у процесі здійснення стандартизованого об'єктивного педагогічного контролю [2]. За даними В.О.Пашенка, М.В. Гриньової, для вищої школи України у контексті Болонського процесу необхідно:

- провести у відповідність до вимог Болонської декларації Закон України “Про вищу освіту” у частині визначення змісту і статусу освітньо-кваліфікаційних рівнів вищої освіти;

- привести у відповідність класифікацію вчених ступенів системи освіти та Переліку кваліфікацій, які використовуються на ринку праці, в тому числі і європейському;

- визначити витрати навчального часу студента певного актуального рівня розвитку на адекватне вивчення матеріалу в об'ємі модуля, тобто ув'язування навчального модуля з кредитами;

- розробити методику розрахунку педагогічного навантаження викладачів вищої школи в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу та навчального навантаження студента, а також взаємозв'язок між ними [3]. В.Кремінь вважає, що Болонською декларацією передбачається: – підвищення конкурентоздатності європейської системи вищої освіти на світовому ринку освітніх послуг шляхом використання прозорих і порівняльних ступенів; – прийняття багаторівневої системи, упровадження системи кредитів, сприяння мобільності студентів і викладачів, забезпечення підвищення якості з метою розробки порівняльних критеріїв та методологій [4]. Формування та розвиток освітнього середовища у вищій школі залежить від професійної діяльності викладача. Модернізація та реформування вищої освіти в Україні є надзвичайно актуальними завданнями у формуванні висококваліфікованого молодого покоління.

Забезпечення якості вищої освіти, її формування та подальшого розвитку є найголовнішим соціальним та економічним значенням в теперішній час [5]. Однією з магістральних завдань реформування вищої освіти в Україні є поетапне

проведення інтеграційних кроків в сторону гармонізації структури й змісту системи підготовки майбутніх спеціалістів у відповідності до єдиних стандартизованих загальноєвропейських освітніх вимог. Науковий та педагогічний професіоналізм викладачів є основою забезпечення якісних освітніх послуг вищих навчальних закладів.

Список використаних джерел

1. Журавський В.С., Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи входу в Європейський простір вищої освіти. – К.: ІВЦ “Видавництво “Політехніка”, 2003. – 200 с.
2. Степко М. Вища освіта України: наступні етапи модернізації // Освіта України. – 2004. – № 54–55. – С.4.
3. Пашенко В.О. Болонський процес – це результат і передумова до інтеграції Європейської вищої освіти / Пашенко В.О., Гриньова М.В. // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції “Болонський процес: модернізація змісту природничої педагогічної освіти”. – Полтава, 2005. – С. 3–6.
4. Кремінь В. Болонський процес: зближення, а не уніфікація // дзеркало тижня . – 2003. – № 48.
5. Томілін О.О. Болонський процес – це результат і передумова до інтеграції європейської вищої школи / Томілін О.О. // Матеріали міжнародної науково-практичної конференції “Болонський процес: модернізація змісту природничої педагогічної освіти”. – Полтава, 2005. – С. 74–76.

РОЛЬ ПЕДАГОГА У ВИРІШЕННІ КОНФЛІКТІВ

Борисова І.С. – доцент кафедри фінансів і кредиту, к.е.н., доцент

Останнім часом гостро постала проблема зростання конфліктності серед педагогів та студентів, спричинена умовами нашого сьогодення і специфічними проблемами педагогічного середовища.

Суб'єктивними умовами підвищеної конфліктності педагога є його індивідуально-психологічні особливості, психологічний клімат у сім'ї, взаємини з навколишніми, індивідуальний стиль поведінки тощо. Падіння загальної культури спілкування вчителів впливає не тільки на їхні взаємини з учнями, а й на мікроклімат у педагогічному колективі, виникають непорозуміння з рідними й напруження у стосунках. Якщо суперечності загострюються, виникає відкритий конфлікт [4].

Професійні конфлікти з'являються, коли не збігаються думки або вчинки членів колективу під час вирішення проблеми ділового характеру. Вирішуючи такі конфлікти, важливо не виходити за рамки ділових аргументів і стосунків.

Утім, більшість конфліктів у колективах – особисті й виникають унаслідок суб'єктивних причин, а саме:

- недостатньої обізнаності про особливості педагога, чию поведінку оцінюють;
- неправильного розуміння його намірів;
- неправильного уявлення про його думки;
- помилкової Інтерпретації мотивів поведінки;
- помилкового оцінювання ставлення одного педагога до іншого [2].

Існує три основні способи вирішення конфлікту: силове рішення (боротьба, що призводить до виграшу чи програшу); роз'єднання сторін (відхід,

відмова від вирішення); інтегративне рішення. Вирішення конфлікту шляхом спільного пошуку і реалізації взаємовигідного рішення називається подоланням. Пошук мирних засобів вирішення конфлікту є конструктивнішим, ніж силових тому що:

- конфлікт заважає досягненню цілі і збереженню значимих відносин, заважає нормальному функціонуванню більшості соціальних систем;
- конфлікт неминуче супроводжується руйнівними переживаннями, які скорочують життя конфліктуєчих сторін. Коли конфлікт фруструє суб'єкта, його діяльність ускладнюється, початкова мета стає важкодосягненою.

Вирішення конфлікту включає чотири етапи:

1. Врегулювання власних переживань.
2. Аналіз конфлікту (пріоритетів, інтересів, побоювань, обставин) і вибір стратегії його вирішення.
3. Реалізація стратегії вирішення конфлікту.
4. Досягнення мети. Врегулювання власних переживань [1].

Так як будь-який конфлікт характеризується інтенсивними емоційними реакціями і переживаннями, здібність опонентів до аналізу ситуації і прийняттю зваженого рішення мінімальна. Тому перший крок до подолання конфлікту – це володіння емоціями. Аналіз конфлікту. Аналіз конфлікту передбачає виявлення предмету, учасників, їх пріоритетів, інтересів, побоювань, обставин; вибір стратегії його вирішення на основі прогнозу наслідків різних сценаріїв розвитку подій.

Щоб гідно вийти самому з конфліктної ситуації, педагог має володіти рефлексією, здатністю адекватно оцінювати й бачити себе збоку. Саме неадекватне самооцінювання (завищене або занижене) нерідко стає причиною неправильних стосунків між колегами. Якщо в людини завищене самооцінювання, вона зневажливо і зверхньо ставиться до інших, не бачить своїх вад, виправдовує свої помилки об'єктивними причинами [3].

Людина із заниженим самооцінюванням – тривожна, невпевнена в собі, нерідко намагається його підвищити, применшуючи досягнення інших людей.

У такої людини може сформуватися негативне сприйняття інших і водночас вона авторитарна стосовно них, немилосердна.

Адекватне самооцінювання надає людині впевненості в собі, вона радіє успіхам інших, не пасує перед труднощами, спокійно ставиться до критики, бо сама в міру самокритична.

Педагог, який вірить в успіх справи, як правило, його досягає. Це допомагає і під час спілкування: педагог передає свої очікування іншим, чим дістає змогу одержати віддачу.

Таким чином, у розв'язанні психологічних конфліктів головна роль належить педагогу, якому, незалежно від характеру конфлікту і ставлення до нього, він є учасником конфлікту чи посередником, необхідно глибоко вивчити та проаналізувати психологічну ситуацію в колективі, причини виникнення протиріч.

Розумна постановка питання зводиться не до повного уникнення конфліктів, а до намагання навчитись правильно вирішувати конфліктні ситуації, робити їх корисними, якщо це можливо.

Список використаних джерел

1. Ворожейкин И. Е. Конфликтология: учебник / Ворожейкин И. Е., Кибанов А.Я., Захаров Д. К. – Москва: ИНФРА-М, 2004. – 240 с.
2. Громова О. Н. Конфликтология: Курс лекций./ О.Н.Громова – Минск: Тера Системс, 2000. – 464 с.
3. Дмитриев А. В. Конфликтология: Учебное пособие./ А.В.Дмитриев – Москва: Альфа-М, 2003. – 318 с.
4. Конфліктологія: Підруч. для студ. вищ. навч. закл./Л.М.Герасіна, М.Л.Панов, Н.П.Осіпова та ін. / За ред. проф. Л. М. Герасіної та М. І. Панова. – Харків: Право, 2002. – 256 с.
5. Тюрина В. А. Конфликты и управленческая деятельность./ В.А.Тюрина, И.В. Ващенко – Киев: Знание, 2000. – 512 с.

ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

Рудич А.І., кандидат економічних наук, доцент

Для виявлення результатів успішності навчання з економічних дисциплін нині використовуються найрізноманітніші форми, методи та способи контролю в поєднанні із засобами навчання або без них. Зазначимо, що всі вони підпорядковуються цілям навчання взагалі та перевірки зокрема, а також розрізняються за видами.

Залежно від періодичності та призначення виділяють такі види контролю: вхідний, допоміжний, поточний, тематичний (рубіжний), підсумковий, завершальний (державна атестація). Вхідний контроль має основним завданням виявити рівень базових знань студентів із предмета й застосовується на початку його вивчення. У вищих навчальних закладах здійснення вхідного контролю досить обмежене, оскільки немає цілісної системи вивчення економічних дисциплін. Для реалізації вхідного контролю ефективними методами можуть бути тести (письмові або комп'ютерні), евристична бесіда, письмові відповіді на відкриті питання або традиційне усне опитування. Зазначимо, що проведення вхідного контролю не передбачає виставлення оцінки успішності. Він має зорієнтувати викладача, наскільки студенти володіють термінологією, завчасно виявити прогалини в знаннях системи наукових понять, економічних процесів і закономірностей.

Допоміжний контроль під час навчального процесу допомагає викладачу оперативно виявити, чи зрозуміла навчальна інформація студентам, чи доступні пояснення, які існують можливості практичного використання нових знань тощо. Для цього застосовуються запитання для усної чи письмової відповіді, завдання графічного характеру, типові задачі, які розв'язуються на занятті під час пояснення викладача. Для реалізації такого контролю потрібно обирати методи, які забезпечують охоплення якнайбільшої кількості студентів за короткий час. Зрозуміло, що найбільші можливості для реалізації цього виду контролю є на семінарських чи практичних заняттях у вищій школі. На лекційних заняттях з цією метою викладач може використати прийоми активізації (наприклад, завдання сформулювати запитання з теми, навести приклади, виявити проблему) або елементи мозкового штурму.

Поточний контроль посідає найважливіше місце у вивченні економіки, оскільки саме він реалізує всі функції контролю взагалі. Це один з найбільш дієвих способів стимулювання регулярної активної навчальної діяльності студентів. Він дає змогу своєчасно виявити рівень якості аудиторної та поза аудиторної роботи, установити адекватність обраних методів цілям навчання.

Основними проблемами поточного контролю є:

– його узгодженість з іншими етапами навчального заняття: на занятті комбінованого типу для проведення контролю відводиться небагато часу, чого недостатньо для повноцінної перевірки засвоєних студентами знань;

– його відповідність цілям контролю й вивчення теми взагалі: наприклад, якщо тема має суто теоретичний характер («Методи наукових досліджень в економічній теорії», «Сутність підприємницької діяльності», «Сутність державного регулювання економіки», «Податкова система України», «Типи економічних систем» тощо), то в процесі перевірки потрібно виявити вміння студентів пояснювати, аналізувати, виявляти тенденції, закономірності, що досить складно здійснити за обмеженого часу;

– комплексність застосування його форм, методів і принципів з урахуванням індивідуальних особливостей і можливостей студентів: малоефективними заходами є постійне усне опитування, виконання тестів чи письмових завдань теоретичного характеру або така організація контролю, коли студенти або тільки відповідають усно, або лише розв'язують задачі.

Ураховуючи специфічність економіки як навчального предмета й масштабність його цілей, ми маємо, зокрема й контрольними заходами, стимулювати й розвивати формування глибоких теоретичних знань економічної науки та її складових, умінь аналізувати економічні процеси й закономірності, розв'язувати задачі й вирішувати проблеми, застосовувати теоретичні знання на практиці та створювати навчальні проекти. Отже, проблема полягає в тому, як оптимальним поєднанням форм, методів і прийомів контролю реалізувати навчальні цілі.

Для здійснення поточного контролю застосовується більшість його форм і методів (крім комп'ютерного тестування, яке забирає багато часу на занятті). Раціональним вважається комбінування 2–4 методів на одному занятті, щоб, з одного боку, не було одноманітності, а з іншого боку, щоб не створювати калейдоскопу («параду») дрібних видів діяльності та не розпорошувати увагу студентів.

Тематичний (рубіжний) контроль проводиться після вивчення великої теми або цілого розділу. Він має виявити рівні засвоєння студентами (учнями) всіх елементів бази знань. Тому й перевірка повинна бути організована так, щоб охопити всіх студентів групи. Щоб виявити якість реалізації навчальних цілей, необхідно включати завдання різних типів і рівнів складності. Як правило, для здійснення тематичного контролю відводиться окреме заняття та передбачається спеціальний час для самопідготовки.

Ефективним вважається проведення тематичного контролю в кілька етапів, наприклад: виконання тестів; усне опитування або використання активного методу (дискусії, комплексної дидактичної гри тощо), зміст якого охоплює всі питання теми. Інший варіант організації перевірки: виконання тестів;

виконання письмової контрольної роботи, яка передбачає відповіді на відкриті питання теоретичного чи проблемного характеру, розв'язування типових задач або вирішення завдань підвищеної складності.

Підсумковий контроль проводиться за результатами навчання протягом певного періоду (семестру, року). По суті своїй він є більш формалізованим, тому що за одне заняття виявити глибину засвоєння всіма студентами (учнями) групи вивчених тем досить складно. У практиці навчання економіки викладачі використовують різні підходи підсумкового контролю:

- підсумкова оцінка виставляється як середня за результатами поточного (тематичного) контролю;

- проводиться усний або письмовий іспит.

Зрозуміло, підсумкова оцінка є адекватною, якщо ефективно здійснювалися заходи поточного й тематичного контролю. Адже це сприяє регулярній цілеспрямованій роботі з навчальним матеріалом і формуванню цілісної системи знань з економіки. Головна роль у цьому процесі належить викладачу, оскільки студент через обмеженість початкових знань часто не може самостійно організувати для себе вивчення предмета. А специфічність економіки як системи наук зумовлює необхідність наполегливого й послідовного її вивчення. Економічну тему не можна вивчити за один день, готуючись до контрольної роботи.

Підсумковий контроль (екзамен, державна атестація) на завершення вивчення предмета проводиться, як правило, у вигляді заліку, екзамену або навчального проекту (дипломної роботи). Його мета – виявити рівень залишкових знань студентів, рівні досягнення навчальних цілей дисципліни, уміння застосовувати здобуті знання на практиці, розв'язувати проблемні ситуації.

У процесі оцінювання знань студентів слід враховувати обсяг відомостей, оперування поняттями, категоріями, фактами, основними теоріями, законами, закономірностями й принципами, ступінь їх пізнання, здатність до систематизації та узагальнення, що передбачає:

- пізнання й визначення понять, розуміння їх сутності, розкриття змісту, встановлення сукупності зв'язків і залежностей між окремими частинами й цілим тощо;

- виокремлення головного, актуальних теоретичних проблем, усвідомлення їх глибини та визначення шляхів їх розв'язання;

- розуміння законів, закономірностей, принципів, концепцій;

- здатність до узагальнення, систематизації, класифікації явищ і предметів. Отож, знання мають бути глибокими, міцними, систематизованими, оперативними та усвідомленими. А їх рівень може бути репродуктивним, реконструктивним, евристичним і творчим.

Список використаних джерел

1. Сучасні освітні технології у вищій школі: матеріали Міжнар. наук.-метод. конф. (Київ, 1–2 листопада 2012 р.): Тези доповідей: у 2 ч. Ч. 2 / відп. ред. А. А. Мазаракі.–К.: КНТЕУ, 2012. – 259 с.

2. О реализации принципов Болонской декларации в университете [Электронный ресурс] 2010. Режим доступа: www.pomorsu.ru/doc/quality/normativ/26.02.04.pdf. Дата доступа: 14.10.2014.

3. Мороз О.Г. Навчальний процес у вищій педагогічній школі: [навч. посіб.] / за ред. О. Г. Мороза. / - К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2010.

4. Тичина І.І. Модульна організація учбового процесу. Рейтингова система контролю успішності студентів: [навч. посіб.] / за ред. І.І. Тичини – К.: УДПУ, 2011.

ФОРМУВАННЯ КРИТЕРІЇВ НАУКОВОГО ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ВИКЛАДАЧА ВНЗ

*Тютюнник Ю. М. – професор кафедри економічної теорії
та економічних досліджень, к.е.н., доцент*

Ефективне вирішення завдань підготовки фахівців, які стоять перед вищими навчальними закладами, значною мірою залежить від викладачів, їхнього науково-творчого потенціалу, рівня фахового професіоналізму та педагогічної майстерності. На науково-педагогічних працівників, згідно із Законом України «Про вищу освіту» (стаття 58), покладаються складні та відповідальні обов'язки [1]:

1) забезпечувати викладання на високому науково-теоретичному і методичному рівні навчальних дисциплін відповідної освітньої програми за спеціальністю, провадити наукову діяльність;

2) підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, наукову кваліфікацію;

3) дотримуватися норм педагогічної етики, моралі, поважати гідність осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, прищеплювати їм любов до України, виховувати їх у дусі українського патріотизму і поваги до Конституції України та державних символів України;

4) розвивати в осіб, які навчаються у вищих навчальних закладах, самостійність, ініціативу, творчі здібності;

5) дотримуватися статуту вищого навчального закладу, законів, інших нормативно-правових актів.

Успішність розв'язання викладачем вищого навчального закладу завдань науково-педагогічної діяльності залежить від реалізації таких її змістовно-функціональних функцій і компонент [2]:

- пізнавальна функція: організація пізнавальної діяльності студентів, розширення наукової ерудиції, обізнаність і глибина знань своєї навчальної дисципліни, мотивація професійної самоосвіти;

- проектувальна функція: планування педагогічної діяльності, визначення її мети і завдань, проектування змісту навчально-професійної діяльності студентів; визначення найближчої і віддаленої перспективи особистісного розвитку та професійного становлення майбутніх фахівців;

- конструктивна функція: структурування лекції, практичного, семінарського, лабораторного заняття; удосконалення методики викладання і запровадження новітніх освітніх технологій;

- організаторсько-практична функція: повна реалізація задумів у навчально-виховному процесі;

- комунікативна функція: налагодження педагогічної взаємодії у стосунках зі студентами, професійне спілкування з колегами й керівництвом вищого навчального закладу;

- діагностична функція: використання методів психолого-педагогічної діагностики з метою врахування особистості студента й особливостей академічної групи, виявлення рівня розвитку та психологічних змін суб'єктів навчального процесу;

- естетичний компонент: імідж викладача, його естетична та емоційна привабливість, вміння себе подати;

- рефлексивний компонент: самопізнання, самооцінка, самоконтроль науково-педагогічної діяльності, її саморегулювання.

Забезпечити практичну реалізацію наведених функцій (компонент) на рівні сучасних вимог можна, якщо викладач ефективно поєднує науковий і педагогічний професіоналізм. Критеріями професіоналізму викладача вищої школи є: доцільність, продуктивність, діалогічність, оптимальність у виборі засобів, творчість [3].

На нашу думку, науковий професіоналізм – це висока професійна кваліфікація і компетентність, володіння ефективними професійними вміннями і навичками, алгоритмами і способами успішного розв'язання професійних завдань, у тому числі й творчих. Науковий професіоналізм викладача ВНЗ формують такі основні критерії:

- ґрунтовне володіння навчальним предметом, глибока ерудиція і начитаність, знання останніх наукових досягнень у відповідній галузі;

- вміння самостійно проводити дослідження конкретної наукової проблеми, що збагачує навчальний курс новими теоретичними висновками й науковими положеннями;

- участь у роботі наукових конференцій і семінарів, публікація підручників, навчальних посібників, наукових статей, монографій тощо;

- досконале володіння методикою викладання предмета, сучасними технологіями навчання, що забезпечує підготовку конкурентоспроможного фахівця;

- вміння не лише донести до студента готові знання, а й вчити його навчатися самостійно, керувати його самостійним творчим пошуком.

Видатний український учений М. І. Пирогов говорив: «Відокремити навчальне від наукового в університеті неможна. Але наукове без навчального все-таки світить і зігріває. А навчальне без наукового, якою б не була приваблива його зовнішність, – лише блищить» [2]. Гармонійне поєднання навчальної, наукової та педагогічної роботи в діяльності викладача, коли він «знає», «уміє», «володіє», підвищує ефективність викладання, посилює пізнавально-творчий його аспект.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вищу освіту» № 1556-VII від 1.07.2014 р. [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу : zakon.rada.gov.ua/go/1556-18.

2. Львова Ю. Л. Педагогічний професіоналізм діяльності викладача [Електронний ресурс] / Режим доступу : uastudent.com.

3. Підкамінна Л. В. Психолого-педагогічна модель викладача вищої школи та шляхи її реалізації [Електронний ресурс] / Режим доступу : www.psyh.kiev.ua.

СЕКЦІЯ ФАКУЛЬТЕТУ ТВПТ

ЕФЕКТИВНІСТЬ СПІВПРАЦІ НАУКОВЦІВ ІНСТИТУТУ СВИНАРСТВА І АПВ НААН З ВИКЛАДАЧАМИ КАФЕДРИ ТЕХНОЛОГІЇ ВИРОБНИЦТВА ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА ІМ. ПРОФ. О. П. БОНДАРЕНКА ПОЛТАВСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АГРАРНОЇ АКАДЕМІЇ

Волощук В. М. – директор Інституту свинарства і агропромислового виробництва НААН, д.с.-г.н., професор;

Нагаєвич В. М. – завідувач, професор кафедри ТВПТ, к.с.-г.н., професор;

Усачова В. Є. – доцент кафедри ТВПТ, к.с.-г.н., доцент

Тісна співпраця навчальних закладів і наукових установ є запорукою підвищення якості підготовки спеціалістів.

Уже багато років укладено та постійно поновлюється договір про творчу співпрацю між Інститутом свинарства і АПВ НААН та Полтавською державною аграрною академією. Згідно даної угоди при Інституті свинарства та АПВ НААН уже не один рік працює філіал кафедри технології виробництва продукції тваринництва на базі якого студентам читають лекції та проводять практичні заняття провідні вчені.

Одним з методів підвищення освітнього рівня студентів та використання здобутків науковців у навчальному процесі став підхід до спільної розробки, адаптування та впровадження у навчальний процес ряду прикладних комп'ютерних програм.

Такі комп'ютерні програми дають змогу значно покращити методики викладання дисциплін та полегшити засвоєння навчального матеріалу студентами. Зокрема за останні роки було розроблено та впроваджено у навчальний процес комп'ютерні програми:

- Навчальна комп'ютерна програма розрахунку раціону годівлі свиней усіх статевих-вікових груп [3];
- Навчально-виробнича програма розрахунку помісячного руху поголів'я при туровій системі опоросів [2];
- Комп'ютерна програма економічного прогнозування за даними цінового та технологічного моніторингу «Визначення рентабельності та прибутковості галузі свинарства при змінних технологічно-економічних показниках» [1];
- Навчально-демонстраційна програма «Комплексна оцінка племінних і продуктивних якостей свиней» [4].

На три перші програми уже отримано свідоцтво про авторське право, яким визнано пріоритетність виконаних розробок. На четверту програму оформлено заявку та подано до Державної служби інтелектуальної власності України. Всі вищезгадані програми пройшли апробацію, отримали схвалення викладачів та студентів і активно використовуються у навчальному процесі.

Використання комп'ютерних програм у навчальному процесі дозволило встановити вірогідні наслідки зміни технологічних та економічних показників і деталізувати наслідки як групових, так і індивідуальних змін окремих виробничих параметрів. Зокрема це наочно демонструє «Комп'ютерна програма економічного прогнозування за даними цінового та технологічного моніторингу».

нгу «Визначення рентабельності та прибутковості галузі свинарства при змінних технологічно-економічних показниках». Застосування у навчальному процесі названої програми дозволило суттєво підвищити рівень подання матеріалу, полегшити доступність сприйняття, прискорити засвоєння студентами нового навчального матеріалу, оцінювати економічний вплив зміни окремих зоотехнічних показників.

Так, зокрема, розраховуючи на калькуляторі та вносячи на папері графічні зміни руху поголів'я при туровій системі отримання опоросів практично неможливо за одне заняття вивчити вплив окремих факторів та структуру стада та рух поголів'я, розрахувати потреби у станках, кормах, воді, енергоносіях та інше. Застосування «Навчально-виробничої програми розрахунку помісячного руху поголів'я при туровій системі опоросів» дає можливість за 15 – 20 хвилин виконати 5 – 7 розрахунків та отримати за кожним з них помісячний рух поголів'я та визначити інші виробничі показники ферм різної потужності. Поступово змінюючи значення тривалості підсисного періоду, відсотку перегулів після осіменіння, інтенсивності росту поросят на дорощуванні та відгодівлі за кожним розрахунком отримуємо повну картину, яка дозволяє аналізувати та робити висновки із отриманих причинно-наслідкових зв'язків.

Застосування у навчальному процесі навчальної комп'ютерної програми «Розрахунку раціону годівлі свиней усіх статевих-вікових груп» дозволяє отримати розрахункові дані по потужності раціону виходячи із норм годівлі тварин тієї чи іншої технологічної групи свиней.

Змінюючи перелік взятих до розрахунку кормових інгредієнтів, їх кількість у добовій даванці студент миттєво одержує результат про найбільш ефективний раціон годівлі.

Використання «Навчально-демонстраційної програми «Комплексна оцінка племінних і продуктивних якостей свиней» дає можливість провести бонітування свиней різних статевих-вікових груп за короткий проміжок часу. Така програма сприяє кращому засвоєнню матеріалу.

Таким чином завдяки тісній співпраці науковців та викладачів навчальний процес поповнився новими сучасними засобами навчання, що значно підвищує рівень підготовки спеціалістів за напрямом підготовки «Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва».

Використання комп'ютерних програм у навчальному процесі та спеціально розроблених і адаптованих до навчального процесу наукових розробок сприяє більш ефективному використанню навчального часу, підвищенню рівня поінформованості студентів, поживленню навчального процесу.

Тісна співпраця наукових працівників галузевого науково-дослідного інституту із викладачами кафедри сприяє підвищенню наукового і педагогічного рівня викладачів. Для більш ефективного підвищення педагогічної майстерності викладачів бажано відновити роботу постійно діючого педагогічного семінару, розробити положення про організацію конкурсу на кращого викладача.

Список використаних джерел

1. Підтереба О. І. Комп'ютерна програма економічного прогнозування за даними цінового та технологічного моніторингу «Визначення рентабельності та прибутковості галузі свинарства при змінних технологічно-економічних показниках» / О. І. Підтереба, С. Ю. Смыслов, В. М. Нагаєвич, О. І. Кравченко // Свідectво про реєстрацію авторського права на твір №35436 від 21.10.2010.

2. Нагаєвич В. М. Навчально-виробнича програма розрахунку помісячного руху поголів'я при туровій системі опоросів / В. М. Нагаєвич, В. М. Волощук, О. І. Підтереба // Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір №50860 від 22.08.2013.

3. Волощук В. М. Навчальна комп'ютерна програма розрахунку раціону годівлі свиней усіх статевих-вікових груп / В. М. Волощук, В. М. Нагаєвич, О. І. Підтереба // Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір №51614 від 08.10.2013.

4. Волощук В. М., Нагаєвич В. М., Усачова В. Є., Підтереба О. І., Підтереба М. О. Навчально-демонстраційна програма «Комплексна оцінка племінних і продуктивних якостей свиней» (Подано заявку до Державної служби інтелектуальної власності України на видачу Свідоцтва про авторське право).

ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

*Бейдик Н.М. – старший викладач кафедри розведення і генетики
сільськогосподарських тварин, к.е.н.*

Процеси інформатизації набувають сьогодні виключно важливого значення. Інформаційні технології можуть надати істотну допомогу при вирішенні великої кількості завдань, пов'язаних із плануванням, прогнозом, аналізом і моделюванням сільськогосподарських процесів [1]. Високоєфективні технології збору та обробки сільськогосподарських показників, на сучасному етапі впроваджуються у виробничі процеси і виступають інструментом досягнення поставлених задач шляхом координації виробничих процесів. У цій ситуації окремі господарства стикаються з труднощами кадрового, програмного та іншого характеру. Тому виникає необхідність підготовки спеціалістів, які надаватимуть відповідну технологічну, організаційну та сервісну допомогу. Це значно прискорить упровадження та вдосконалення нових інформаційних технологій у галузі сільського господарства.

Важливою складовою частиною в системі підготовки магістрів та спеціалістів за спеціальністю «Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва» є дисципліна «Інформаційні технології» Під час її вивчення розглядаються основні принципи та методи застосування сучасних інформаційних технологій у сільському господарстві; технологія роботи з інформаційними та телекомунікаційними системами; механізми підвищення швидкості обробки та пошуку інформації, розосередження даних; доступ до джерел інформації незалежно від місця їх розташування.

Метою вивчення дисципліни є формування у студентів цілісного уявлення про інформаційні технології в сільському господарстві, ознайомлення з діючими програмними продуктами України та розробленими в інших країнах світу, сприяння практичному застосуванню інформаційних технологій у тваринництві.

Отже, поглиблене вивчення студентами дисципліни «Інформаційні технології» – дає можливість підготовки фахівців з виробництва та переробки продукції тваринництва які володіють комп'ютерною технікою та застосовуватимуть у своїй професійній діяльності сучасні програмні продукти для забезпечення перспективного розвитку сільськогосподарських підприємств.

Список використаних джерел

1. Покровская С.Ф. Информационные технологии в сельском хозяйстве: обзор. информ. / С.Ф. Покровская. Центр информации и технико-экономических исследований АПК. – М., 2010. – 78 с.

МОЖЛИВОСТІ ТА ВМІННЯ ВИКЛАДАЧА ЗАСТОСОВУВАТИ АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ У ВНЗ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ

Юхно В.М. – доцент кафедри ТППТ, к.с-г.н.

Насьогодні навчальний процес вимагає постійного вдосконалювання, так як відбувається зміна пріоритетів і соціальних цінностей. Тому сучасна ситуація у підготовці фахівців аграрного сектору вимагає корінної зміни стратегії й тактики навчання у вузі.

Головними характеристиками майбутнього випускника є його компетентність і мобільність. В зв'язку з цим акценти при вивченні навчальних дисциплін переносяться на сам процес пізнання, ефективність якого повністю залежить від пізнавальної активності самого студента [4].

Активні методи навчання дозволяють розв'язати одночасно три навчально-організаційні завдання:

1. підкорити процес навчання керуючому впливу викладача;
2. забезпечити активну участь у навчальній роботі як підготовлених студентів, так і не підготовлених;
3. установити безперервний контроль над процесом засвоєння навчального матеріалу.

Методи активного навчання поділяються на імітаційні й неімітаційні. До імітаційних методів активного навчання відносять такі форми проведення занять, у яких навчально-пізнавальна діяльність побудована на імітації професійної діяльності. Вони у свою чергу діляться на ігрові (проведення ділових ігор, ігрове проектування та ін.) й неігрові (аналіз конкретних ситуацій, розв'язання ситуаційних завдань і ін.). Усі інші відносяться до неімітаційних – це всі способи активізації пізнавальної діяльності на лекційних заняттях [1-3].

Методи активного навчання можуть використовуватися на різних етапах навчального процесу:

- первинне оволодіння знаннями – це проблемна лекція, навчальна дискусія і т.д.
- контроль знань (закріплення), – колективна розумова діяльність, тестування і т.д.
- формування професійних умінь, навичок на основі знань і розвиток творчих здібностей – модельоване навчання, ігрові й неігрові методи.

Слід відмітити, що більшість активних методів навчання має багатофункціональне значення в навчальному процесі. Так, наприклад; розбір конкретної ситуації можна використовувати для розв'язання трьох дидактичних завдань: закріплення нових знань (отриманих під час лекції); удосконалювання вже отриманих професійних умінь; активізація обміну знаннями й досвідом [3].

Суть активних методів навчання, спрямованих на формування вмінь і навичок, полягає в тому, щоб забезпечити виконання студентами тих завдань, у процесі розв'язання яких вони самостійно опановують уміньми й навичками.

Активні методи навчання передбачають використання такої системи методів, яка спрямована головним чином, не на виклад викладачем готових знань і їх відтворення, а на самостійне оволодіння студентами знань у процесі активної пізнавальної діяльності.

В основі активних методів лежить діалогічне спілкування, як між викладачем і студентами, так і між самими студентами. А в процесі діалогу розвиваються комунікативні здібності, уміння вирішувати проблеми колективно, і найголовніше розвивається мова студентів. Активні методи навчання спрямовані на залучення студентів до самостійної пізнавальної діяльності, викликати особистісний інтерес до розв'язання яких-небудь пізнавальних завдань, можливість застосування студентами отриманих знань. Метою активних методів є, щоб у засвоєнні знань, умінь, навичок брали участь усі психічні процеси (мова, пам'ять, увага і т.д.) [1,3].

Зазвичай активні методи навчання застосовуються в комплексі із традиційними методами. Активні методи охоплюють усі види аудиторних занять зі студентами.

Як показує практика, використання активних методів у вузівському навчанні є необхідною умовою для підготовки висококваліфікованих фахівців і приводить до позитивних результатів: вони дозволяють формувати знання, уміння й навички студентів шляхом залучення їх в активну навчально-пізнавальну діяльність, навчальна інформація переходить в особисте знання студентів.

Список використаних джерел

1. Вербицький А.А. Ділова гра як засіб активного навчання / А.А.Вербицький // Сучасна вища школа. – 2005. – №3. – С.23-28.
2. Збірник ділових ігор, конкретних ситуацій і практичних завдань / Під ред.Матирко В.І. – М.: «Вищу школу», 1991. – 117 с.
3. Корнеева Е.Н. Активные методы социально-психологического обучения / Е.Н. Корнеева – Ярославль. – ЯГПУ, 2009. – 132 с.
4. Мухина С.А. Нетрадиционные педагогические технологии в образовании / С.А.Мухина, А.А.Соловьева. – Ростов-на-Дону – Изд-во «Феникс», 2004. – 384 с.

НАДАННЯ СТУДЕНТАМ ЯКІСНИХ ЗНАНЬ ПРИ ВИВЧЕННІ ДИСЦИПЛІНИ «НАУКОВІ ОСНОВИ ГОДІВЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТВАРИН

Поліщук А.А. – завідувач, професор кафедри годівлі та зоогієни с.-г. тварин, д.с.-г.н., професор; Булавкіна Т.П.- доцент кафедри годівлі та зоогієни с.-г. тварин, к.с.-г.н., старший науковий співробітник

Дисципліна “Наукові основи годівлі сільськогосподарських тварин» являє собою важливу складову підготовки майбутніх спеціалістів-технологів з виробництва продукції тваринництва. Для більш послідовного та ґрунтовного опрацювання матеріал дисципліни поділяється на два модулі. Кожен модуль складається із чотирьох частин: теоретичної (лекції), практичної (лабораторні роботи), самостійної (підготовки до лабораторних робіт та вивчення окремих тем) та індивідуальної роботи студентів (реферат та інша). При викладанні теоретичної частини дисципліни крім класичних лекцій та презентацій, застосовуються навчальні фільми.

Практична робота з дисципліни починається з попереднього контролю (діагностика вхідного рівня знань студентів), що дає змогу визначити наявний рівень знань для використання їх викладачем як орієнтування у складності матеріалу. Засвоєння теоретичного і практичного матеріалу та самостійної роботи перевіряється протягом семестру. Для кращого засвоєння матеріалу дисципліни розроблені робочі зошити.

Якість знань студентів в більшій мірі залежить від контролю знань. Одним із методів контролю знань студентів є перевірка готовності студента до виконання лабораторної роботи. Позитивна оцінка усного опитування або контрольних робіт є допуском до виконання лабораторної роботи. Наступним контролем знань при проведенні лабораторних робіт, є звітність студента з виконаної ним лабораторної роботи. Звіти з лабораторних робіт можуть бути в письмовій та усній формах. Переваги підготовки студентами письмових звітів з лабораторних робіт, не тільки контролювати практичні навички студента, але й формувати грамотність студента з використанням відповідних спеціальних термінів. Кожен звіт студента, оцінений викладачем, дає змогу накопичувати оцінки та бали, які дають можливість, за умови регулярної успішної роботи студента протягом семестру, отримати оцінку без здачі відповідного екзамену з дисципліни. Загальна підсумкова оцінка по дисципліні включає: бали, отримані за наслідками поточного модульного контролю та бали, отримані безпосередньо на екзамені з дисципліни. Студент, який набрав протягом семестру необхідну для нього кількість, може отримати оцінку без екзамену, що є прекрасною мотивацією студентів як до отримання теоретичних знань з дисципліни, так і отримання ними практичних навичок у їх майбутній фаховій діяльності.

НАУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ВИКЛАДАЧА, ЯК ОBOB'ЯЗКОВИЙ ЕЛЕМЕНТ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

*Кравченко О.І. – професор кафедри ТППТ, к.с.-г.н., доцент;
Кодак Т.С. – асистент кафедри ТППТ*

Діяльність викладача вищого навчального закладу поліфункціональна та включає різноманіття аспектів її прояву (навчальна, виховна, методична, наукова, інноваційна робота тощо), які розрізняються за формою, змістом, способами здійснення та функціональною спрямованістю. У своїй сукупності дані аспекти професійної діяльності викладача націлені на вирішення головної цільової установки - відтворення професійних кадрів, виробництво знань і їх передача [2].

Наукова діяльність викладача є невід'ємною складовою освітньої діяльності та повинна гармонічно поєднуватись з викладанням. І справа не тільки в тому, що студенти в результаті отримують можливість бути в курсі останніх наукових досягнень, але і в тому, що такий досвід дуже корисний для самого дослідника. Адже викладання передбачає необхідність бути в курсі проблематики тієї чи іншої галузі знання в цілому, не дозволяючи слідувати класичним виразом Козьми Прутка "Фахівець подібний до флюсу - повнота його однобічна". Це виступає надійною профілактикою проти надмірної "зацикленості" на тій чи іншій конкретній

темі, що заважає побачити наукові проблеми в більш широкому контексті і, в кінцевому підсумку, знижує продуктивність дослідника [1].

Крім того, сам процес викладання часто стимулює до появи нових наукових ідей, дає можливість побачити звичні проблеми в нових ракурсах. У процесі спілкування зі студентами ідеї і концепції проходять свого роду "перевірку здоровим глуздом". За ступенем їх зрозумілості для аудиторії і по тому, як вона реагує на різний матеріал, що за питання задає, можна краще зрозуміти ступінь обґрунтованості тих чи інших положень, помітити суперечливі і недостатньо опрацьовані моменти. Нарешті, викладацький досвід навчає дослідників дохідливо викладати свої ідеї, дає ґрунтовний досвід публічних виступів, що теж важливо. Крім того, викладач у процесі керівництва дипломними роботами, свідомо чи несвідомо закладає у студентів науковий світогляд, акцентує увагу студентів на тих чи інших аспектах наукової діяльності [3].

Однією з найважливіших завдань, що стоять перед вищою школою всіх розвинених країн, є встановлення раціонального співвідношення між викладацькою і дослідницькою діяльностями. На жаль, в більшості випадків при оцінюванні професійної діяльності викладача переважна увага приділяється його дослідницької діяльності. Кар'єра і реноме вузівського педагога залежать не від результату педагогічної роботи, яким би успішним він не був, а від кількості персональних публікацій.

Зараз розроблені різні методи оцінки творчості вченого (оцінка праць вченого його колегами, система підрахунків бібліографічних посилань, ранжування (рейтинг) журналів тощо).

Але, у якій ситуації знаходиться основна кількість викладачів вищих навчальних закладів? Державного фінансування на проведення наукових досліджень більшість вищих навчальних закладів не отримують. Прозорість у виборі наукової тематики для державного фінансування відсутня – фінансується, в основному, академічна наука. Міжнародну грантову підтримку здатні отримати лише вчені класичних наукових установ Національної академії наук України, що займаються фундаментальними дослідженнями, які генеруються у провідних наукових центрах різних країн світу. Таким чином, більшість наукової тематики, що виконується викладачами, це так звана ініціативна наукова робота, що самофінансується.

Результатами проведеної наукової роботи в усіх країнах світу є публікації у компетентних наукових виданнях з певним рейтингом, що внесені у різноманітні наукові бази цитування. У більшості з них публікування по-перше є платним, по-друге – до матеріалів статей застосовуються жорсткі критерії оцінювання, а тому велика ймовірність що матеріал може бути відхилено за низьку його наукову якість та відсутність новизни. Для «вирішення» цих проблем на даний час з'явилась велика кількість наукових журналів, що імітують приналежність до міжнародних рейтингових видань, та у яких поставлено на потік публікування статей при певній оплаті, незалежно від вмісту публікації.

На жаль слід констатувати, що більшість, як викладачів вищих навчальних закладів, маючи у своєму науковому доробку по 100, 200, 500 і більше статей, на справі мають, у кращому випадку, одну або дві дійсно наукових статей з певною науковою цінністю.

Таким чином, виникає потреба у запровадженні в усіх вищих навчальних закладах, для оцінки наукової діяльності викладача, їх рейтингової оцінки з урахуванням: публікацій з індексом цитування; участі у реалізації державних і міжнародних проєктів; участі у міжнародних конференціях, що проводяться провідними науковими установами та асоціаціями Європи та світу та ін.

Список використаних джерел

1. Грецов А.Г. Совмещение научной и преподавательской деятельности: проблемы и перспективы/А.Г. Грецов // Психология в вузе. - 2009. -№ 3. - С. 109-114.
2. Вековцева Т.А. Основные направления саморазвития преподавателя вуза в профессиональной деятельности/ Т.А.Вековцева// Фундаментальные исследования. – 2012. - №11. – С.326-330.
3. Козловський Ю.М. Теоретико-методологічні основи моделювання наукової діяльності вищого навчального закладу: дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.01 / Козловський Юрій Михайлович. — Л., 2012. — 557 с.

ПРОФЕСІОНАЛІЗМ ВИКЛАДАЧА – ОСНОВА ЯКІСНОЇ ОСВІТИ

Мироненко О.І. – доцент кафедри розведення і генетики с.-г. тварин, к.с.-г.н., доцент

Основними принципами формування освітньої стратегії ХХІ століття стали доступність, якість, мобільність. Пріоритетним завданням української освітньої політики є забезпечення сучасної якості освіти на основі збереження його фундаментальності та відповідності потребам особистості, суспільства та держави.

У сфері вищої освіти якість результатів освітньої діяльності визначається якістю знань, умінь і навичок випускників вузів, їх активною громадянською позицією, рівнем культури та моральності. Хороша якість результатів може бути досягнуто тільки при високій якості освітнього процесу, яке визначається, з одного боку, його змістом, а з іншого – його забезпеченістю матеріально-технічними, інформаційними та кадровими ресурсами, тобто професіональним корпусом викладачів.

Навчальний процес у вищій школі, як і в будь-якій іншій педагогічній системі, протікає в умовах спільної діяльності студентів і викладачів. У навчальному процесі студент виступає не як пасивний об'єкт педагогічного управління і простий накопичувач переданих знань, але, перш за все, як суб'єкт пізнавальної діяльності, який своєю активністю в значній мірі визначає результати навчальної діяльності.

Якість надаваних вузом освітніх послуг в чималому ступені залежить від кваліфікації викладачів, ефективності їх наукової, навчальної та методичної роботи, творчої активності.

Саме високий професіоналізм викладача в конкретній галузі знань завжди формували, перш за все, його авторитет і повагу студентів і колег. Цей професіоналізм забезпечував йому можливість викладання своїх дисциплін з урахуванням останніх досягнень науки і техніки, у тому числі і з використанням результатів своїх власних досліджень, виносити на лекції дискусійні питання. Дійсно, успішне виконання дослідницької роботи дозволяє викладачеві залучати до участі в ній талановитих студентів, обговорювати з ними одержу-

вані результати, пропонувати серйозні інноваційні теми для курсових і дипломних робіт. Так формуються і функціонують наукові школи, збагачуючи їх учасників знаннями і прискорюючи науково-технічний прогрес.

Прискорення науково-технічного прогресу та стрімке наростання обсягу інформації серйозно ускладнюють зміст і характер викладацької діяльності. З цього випливає, що студентам необхідно дати значно більше навчального матеріалу. Для того ж, щоб успішно вирішити це завдання, викладачу виявляється вже недостатньо тільки володіти глибокою ерудицією в конкретній галузі знань. Йому потрібно володіти ефективними прийомами і технологіями донесення цих знань до студентів, забезпечення їх сприйняття, розуміння і засвоєння. Тому сьогодні невід'ємним компонентом в структурі професійної компетенції викладача вищої школи стає педагогічна майстерність, яка все більш значною мірою визначає рівень професіоналізму і можливість успішного здійснення викладацької діяльності.

Педагогічна майстерність є характеристикою високого рівня педагогічної діяльності. Критеріями педагогічної майстерності педагога виступають такі ознаки його діяльності: гуманність, науковість, педагогічна доцільність, оптимальний характер, результативність, демократичність, творчість (оригінальність). Гончаренко С.У. вважає, що "педагогічна майстерність базується на високому професійному рівні педагога, його загальній культурі та педагогічному досвіді. Необхідними умовами педагогічної майстерності є гуманістична позиція педагога і професійно значущі особистісні риси та якості "[1].

У складних суспільно-політичних і соціально-економічних умовах сучасного життя, характерних для трансформаційного періоду в Україні, не можна не відзначити і такий найважливіший компонент професіоналізму викладача вищої школи, яким є його моральні принципи і переконання. Становлення і розвиток ринкових відносин в країні і розширення практики надання освітніх послуг на платній основі (у тому числі так званого контрактного навчання) об'єктивно сприяло появі в вищій школі ряду негативних явищ, абсолютно неприпустимих для педагогів. Маються на увазі хабарі, виставлення завищених оцінок при низькому рівні знань студентів, у тому числі виставлення оцінок студентам, які взагалі не відвідували заняття. Такі факти мають місце як правило під тиском на викладача за умов недостатнього фінансування вузу та з метою збереження контингенту студентів.

Цивільний моральний борг викладача полягає в тому, щоб не тільки не йти на угоду з власною совістю, але й не підривати престиж вузу і вищої освіти взагалі. Необхідно переконувати в цьому і керівництво, і несумлінних студентів.

У наш складний час, коли загальна демократизація суспільного життя сприяє плюралізму поглядів, важливу роль в структурі професіоналізму викладача вищої школи набувають його світоглядні позиції, його розуміння філософії сучасної освіти. Це означає чітке бачення і розуміння сучасних соціальних вимог до системи освіти та основних тенденцій їх розвитку, які визначаються перспективними потребами суспільного виробництва. Тільки на цій основі можливий раціональний вибір цілей і змісту професійної освіти, шляхів і засобів ефективного досягнення обраних цілей.

Виходячи з цього, найважливішим завданням побудувати освіту в контексті вимог і можливостей XXI століття, тобто осучаснити і модернізувати всі його складові ланки [2].

Життя постійно вимагає вироблення комплексу, а саме: особистості, знання та діяльності. При цьому слід озброїти студента розумінням необхідності постійної самоосвіти, самовиховання і самовдосконалення протягом всього активного трудового життя, прищепити йому навички та вміння безперервної самоосвіти і прагнення до її здійснення.

В умовах глобалізації та все більш широкого міжнародного співробітництва в усіх сферах виникає завдання "мовного прориву", забезпечення вільного володіння кожним випускником вищої школи однієї або навіть кількома іноземними мовами. Нарешті, для успішного життя і діяльності в нашому надзвичайно швидко мінливому світі вкрай необхідне формування інноваційного типу мислення, що, в свою чергу, вимагає від системи освіти інноваційного характеру, оперативної та адекватної відповіді на виклики часу.

Не можна обійти увагою і значення такого найважливішого компонента професіоналізму викладача вищої школи, яким виступає його загальна і професійна культура. Вона полягає, передусім, у тому, що педагогічна діяльність набуває для нього не просто засобу заробляння на життя, а одну з основних життєвих цінностей – культуру. Крім того, професійна культура передбачає шанобливе ставлення людини до своєї діяльності, а отже, і почуття підвищеної відповідальності за забезпечення її якості і результатів.

У зв'язку з цим під професійною культурою розуміють певну сукупність матеріальних і духовних цінностей, що створюються людьми відповідної професії. Вона включає специфічний спосіб організації їх діяльності, ставлення цих людей до своєї роботи і її результатами, а також їх ставлення до себе, до колег, до інших людей і суспільству в цілому, зумовлені специфікою їх професійної діяльності. Важливий елемент професійної культури утворює також система специфічних норм, правил, цінностей та ідеалів, сповідуваних кращими представниками даної професійної групи, а також притаманних цим представникам характерних особистісних рис і якостей.

Список використаних джерел

1. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. – К.: Либидь, 1997. – 251 с.
2. Кремень В.Г. Філософія освіти XXI століття // Педагогіка і психологія. – 2003. – № 1 (XXXVIII). – С. 6-16.

ПРОФЕСІОНАЛІЗМ ОСОБИСТОСТІ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО КОЛЕКТИВУ КАФЕДРИ ЯК ОСНОВА ІННОВАЦІЇ ЩОДО ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ТЕХНОЛОГІВ

Тендітник В.С. – завідувач, професор кафедри технології переробки продукції тваринництва, к.с.-г.н., професор; Кузьменко Л.М. – доцент кафедри технології переробки продукції тваринництва, к.с.-г.н.

Наша держава майже 24 роки тому стала незалежною. Наскільки за цей час змінилася освіта, від якої залежить не тільки економіка держави, а й розвиток суспільства в цілому. Судячи по стану економіки нашої країни значного розвит-

ку освіти не відбулося, мабуть – навпаки. А якщо у нас хороша освіта, то чому ми так погано живемо? Чому в Україні зі згаслою економікою зростає кількість мільйонерів і мільярдерів, а понад 80 % населення живе за межею бідності?

Здавалося б, Україна має все, щоб мати вагомий у світі вигляд. На жаль, ми не те що допомогти іншим не здатні, самі стоїмо в черзі за гуманітарною допомогою [5]. Причин тому можна озвучити чимало. Одна з них полягає в тому, що освіта і наука не стали основними пріоритетами соціально-економічної політики держави, що сьогодні ми констатуємо значний відрив освіти і науки від виробництва і значне падіння попиту на наукові знання та підготовлених спеціалістів, тому що більшість з них – «середнячки», а потрібні – професіонали. Наші виробники проходять стажування з кордоном, купують новітні закордонні технології і обладнання. А студент – майбутній їх спеціаліст – навчається по застарілих підручниках (бо немає коштів на придбання нових) і на кафедрах, не оснащених найновішим матеріально-технічним забезпеченням (бо немає грошей, щоб його придбати). Висновок не потребує коментарів. Але для того, щоб все ж таки розв'язати ці проблеми вищої школи, треба насамперед, укомплектувати вищу школу професорсько-викладацьким складом, який відрізняється високим ступенем професіоналізму в освіті, науці та вихованні. Тобто, на вершині кута повинна стояти особистість викладача і його професіоналізм.

Професіоналізм як і індивідуальність людини визначається його життєвим досвідом. Людина не народжується особистістю, вона нею стає. Починаючи з раннього дитинства, а потім в період входження в життя суспільства – в школі, у вузі, в трудовому колективі. Потреби, які визначаються колективом з метою розвитку сфери його діяльності, накладають відбиток на об'єктивні і суб'єктивні сторони потреби людей, що входять до складу цього суспільства. Їх потреби розвиваються разом з розвитком суспільства. Потреби людей реалізуються через їх здібності, а задовольняючи потреби, людина удосконалює свої здібності в процесі виховання, активної суспільної і виробничої діяльності, самоаналізу, уміння знаходити в собі недоліки і їх усувати.

В трудовому колективі формуються соціально-психологічні характеристики особистості. Одним з основних показників ефективності групової діяльності колективу, в тому числі й професіональної, є його згуртованість. Згуртований колектив живе об'єднаними інтересами, прагненням працювати сумісно, керуючись власними нормами, установками, цінностями, традиціями, здійснюючи виховний вплив на всіх членів колективу. Його відрізняють злагодженість у будь-якій ситуації, почуття взаємної відповідальності і взаємодопомоги, в ньому, як правило, формуються професіонально підготовлені робітники, здатні вирішувати завдання сьогоденного дня.

Колектив професіональних викладачів оцінюється по достоїнству, а не за претензіями його окремих членів, особисті суперечності в ньому швидше усуваються і він як єдина команда здатен показувати відмінні результати і встановлювати високі показники в своїй професіональній науково-педагогічній діяльності. Цьому сприяє демократичний стиль керівництва роботою колективу, який в гострих ситуаціях перетворюється в авторитарний, а по відношенню до творчих особистостей високої кваліфікації – в ліберальний,

тобто, керівник – це ключова ланка в системі управління. Він одночасно й представник вищих ланок управління, й лідер свого колективу, в даному випадку колективу кафедри, як основного навчально-наукового підрозділу вузу, центру методичної роботи, що визначає якість освіти. В сучасних умовах якість освіти – одна з найбільш важливих характеристик конкурентоспроможності учбового закладу, обумовлена, перед усім, професіоналізмом його професорсько-викладацького складу, рівнем методичної майстерності його викладачів, які володіють активними методами навчання.

Обов'язковим напрямом в українській освіті повинно бути виховання студентської молоді, яке нині в нашій вищій школі практично не відповідає належному рівню. І. П. Федоренко підкреслює, що «для суспільства ХХІ століття стоїть проблема підвищення виховного потенціалу освіти, виведення його за межі технократичної парадигми» [4].

Не буде перебільшенням твердження про те, що якісна освіта забезпечує виживання всієї людської цивілізації не тільки в сьогоденні, а й в майбутньому. Тому однією з особливостей формування сучасної системи освіти повинно стати застосування інформаційних технологій в процесі відбору, накопичення, систематизації і передачі накопичених знань, перед усім, на основі інтернет-технологій, які стають все більш доступними.

На жаль, якість освіти, як і стан вузівської науки, за останні два десятиліття сильно постраждали із-за економічних труднощів, що обумовили «витік мозку» за кордон і скорочення фундаментальних досліджень [2]. Держава стала не в змозі в достатній мірі фінансувати розвиток навчального процесу у вузах і вузівську науку. Низька заробітна плата, недостатнє бюджетне фінансування вимагають вищі навчальні заклади шукати позабюджетні кошти. Доводиться задумуватися про сумісність понять «освіта» і «ринок». Для успіху на ринку ВНЗ, як ніколи, повинен бути укомплектований високопрофесійним професорсько-викладацьким складом і орієнтуватися на економічні і правові закони [1].

Високо професіональний професорсько-викладацький склад – це колектив викладачів-професіоналів здатних вирішувати виникаючі перед ним проблеми: вираження цілей освіти на мові професіональних задач, структуризація навчальних дисциплін, навчання студентів операціям мислення, методологія системного підходу, розробка комп'ютерних програм, здійснення сумісно зі студентами наукової і консультативної діяльності і т.д. [3].

Поглиблена теоретична і практична підготовка, діалектико-матеріалістичний світогляд, високі моральні і політичні якості, активна суспільна позиція, висування до себе суворих вимог – ось далеко не повний перелік умов, за яких викладач вузу може розраховувати на успіх науково-педагогічної діяльності, направленої на підвищення якості підготовки майбутніх молодих спеціалістів, в даному випадку – технологів з виробництва і переробки продукції тваринництва.

Список використаних джерел

1. Іпатов Е. Ф. Проблеми сучасної вищої школи / Е. Ф. Іпатов // Творчість та освіта у вимірах ХХІ століття : Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції. – К. : Екмо, 2005. – С. 85–86.

2. Ніколаєнко С. М. До питання формування комплексної законодавчої бази у сфері освіти / С. М. Ніколаєнко // Демократичні процеси та демократична освіта – основи розквіту соборності в Україні : Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. – Полтава, 2005. – С. 3–11.

3. Резник С. Д. Управление кафедрой : Учебник / С. Д. Резник. – [2-е изд.]. – М. : ИНФРА, 2004. – 635 с.

4. Федоренко І. П. Сучасний стан та перспективи розвитку науки та нових технологій / І. П. Федоренко // Творчість та освіта у вимірах ХХІ століття : Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції. – К. : Екмо, 2005. – С. 95–96.

5. Щербань П. М. Мораль – основа життєдіяльності нації і виховання громадян-патріотів України / П. М. Щербань // Демократичні процеси та демократична освіта – основи розквіту соборності в Україні : Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції. – Полтава, 2005. – С. 38–45.

САМООСВІТА ЯК СКЛАДОВА МОДЕЛІ РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Буйдін О.В. – старший викладач кафедри фізичного виховання та спорту

Перехід вітчизняної системи освіти на компетентнісну модель оцінювання результату підготовки фахівця актуалізував потребу в дослідженні поняття «професійна компетентність», її компонентів і сутності самоосвіти як ключового складника моделі розвитку професійної компетентності викладача вищого навчального закладу.

Уважне вивчення вітчизняних і зарубіжних досліджень у цілому дають підстави стверджувати, що компетентність – синонім «поінформованості», «авторитетності», «обізнаності», «досвідченості». Зокрема в Законі України про вищу освіту компетентність представлено як динамічну комбінацію «знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти» [1].

Компетентності тісно корелюють з професіоналізмом. У сучасній науковій літературі цим терміном позначається високий рівень готовності до фахової діяльності, що свідчить про особистісний інтелектуальний і творчий потенціал. Професійну компетентність викладача вищої школи можна представити як сукупність ключових, базових і спеціальних компетентностей, які ми розглядаємо як ієрархічні рівні. Коротко охарактеризуємо їх.

Ключові компетентності необхідні для будь-якої професійної діяльності, вони притаманні всім членам суспільства і проявляються в здатності вирішувати різні професійні завдання на основі використання інформаційно-комунікаційних технологій, соціально-правових основ поведінки особистості в громадянському суспільстві, а також уміння вчитися впродовж усього життя. Базові – відображають специфіку певної професійної діяльності (педагогічної, медичної, інженерної, військової, художньої і т. д.) і охоплюють організаційний і дидактичний компоненти, здатність до мислення, когнітивно-креативну, психологічну, оцінювальну, консультативну її складові. Спеціальні – відзеркалюють специфіку конкретної сфери професійної діяльності чи предметної галузі (математичної, хімічної, географічної тощо).

На основі такого підходу запропоновано наступне розуміння професійної компетентності: сукупність особистісних якостей викладача вищої школи, його загальної культури та кваліфікаційних знань, умінь, методичної майстерності, гармонійна інтеграція яких в професійній діяльності дає оптимальний результат. Це потенційна готовність до успішного й продуктивного виконання професійних обов'язків [3].

Як бачимо, на перший план виступають внутрішні (особистісні) фактори особистості – здібності, риси характеру, загальна культура, управлінські та організаторські можливості, а вже потім – кваліфікаційна компетентність, яка передбачає знання, уміння, навички з отриманої спеціальності.

Аналіз наукової літератури і власного практичного досвіду дозволяє розглядати викладацьку діяльність у вищій школі з точки зору її когнітивного, діяльнісного і соціально-особистісного наповнення.

У когнітивному підході важливими є три змістові складові (фахово-теоретична, методична і психолого-педагогічна готовність), які відповідають основним напрямкам вузівської підготовки і формуються у взаємодії із системою особистісних якостей викладача.

Фахово-теоретичний і психолого-педагогічний компоненти пов'язані із сферою знань викладача. Йдеться про знання дисципліни, яку він викладає, знання засобів комунікації, психологічних особливостей студентів. За цим підходом визначають компетентність викладача в оволодінні змістом, структурою, методичним апаратом освітнього нормативного і навчально-методичного супроводу; головними педагогічними технологіями, методами наукового дослідження тощо.

За діяльнісним підходом можна визначити відповідні види діяльності викладача як окремих видів компетентностей. Зокрема, в будь-якій педагогічній системі доцільно виокремити проєктувальний, конструктивний, комунікативний та організаційний компоненти.

Соціально-особистісний підхід передбачає здатність особистості до життєдіяльності в суспільстві, до взаємодії та праці в команді. Серед складових соціально-особистісної групи компетентностей розрізняють різні види проявів якостей особистості – громадянських, моральних, професійних. Зокрема про національну свідомість, толерантність усвідомлення рівних прав; гуманність, доброту, чуйність, справедливість, дисциплінованість; активність, цілеспрямованість, мобільність, вимогливість, тактовність, креативність тощо.

Аналіз світових тенденцій у галузі освіти засвідчує зростання вимог до професіоналізму й особистих якостей викладача вищої школи. Невід'ємною складовою системи розвитку його професійної компетентності є самоосвіта, самовдосконалення і самореалізація.

Досконала організація самоосвіти залежить від багатьох чинників. Серед сукупності факторів слід вказати на:

1) стартовий інтелектуальний потенціал – певний обсяг знань, умінь та навичок, набутих викладачем. При постійному саморозвитку викладача постійно удосконалюється рівень його інтелектуальної компетентності, а саме: стан предметної, педагогічної, психологічної, методичної підготовки;

2) мотиви фахового зростання. Мотивація саморозвитку обумовлена професійними освітніми потребами – бажанням удосконалити професійну діяльність або уникнути зайвих проблем, для того, щоб стати більш професійним. Серед мотивів найчастіше зустрічаються такі як розширення кругозору; створення позитивного іміджу серед колег і студентів; підвищення кваліфікаційного рівня в ході стажування; отримання нагород; підвищення особистісного рейтингу на різних рівнях підпорядкування тощо;

3) навички самостійного оволодіння знаннями – навички набуті та удосконалені особистістю в процесі життєдіяльності – читання, слухання, спостереження, експериментування;

4) уміння розумової діяльності – чуттєве пізнання, техніка мислення, вибір проблем та шляхів їх вирішення;

5) уміння самоорганізації пізнавальної діяльності – вибір джерел пізнання (вибір форм самоосвіти, планування, організація робочого місця, самоаналіз, самоконтроль).

Можливості для здійснення самоосвіти сьогодні досить широкі. При плануванні власної самоосвітньої діяльності не слід забувати про роботу над науково-методичною проблемою; вивчення науково-методичної, психолого-педагогічної та навчальної літератури; участь у колективних і групових формах роботи; вивчення досвіду колег; теоретичну роботу і практичну апробацію особистих матеріалів тощо.

Окреслені питання не вичерпують усіх аспектів розв'язання даної проблеми. Слід сказати, що модель розвитку професійної компетентності викладача вищого навчального закладу передбачає готовність до застосування нових освітніх ідей, здатність постійно навчатися, бути у постійному творчому пошуку.

Список використаних джерел

1. Закон України. Про вищу освіту (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

2. Життєва компетентність особистості: Науково-методичний збірник / За ред. Л. В. Сохань, І. Г. Єрмакова. – К. : «Богдана», 2003. – 520 с

3. Психология и педагогика. Учебное пособие / Под редакцией А. А. Бодалева, В. И. Жукова, Л. Г. Лаптева, В.А. Слостенина. – М. : Изд-во Института Психотерапии, 2002. – 585 с.

ТЕХНОЛОГІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Коробка А.В. – старший викладач кафедри годівлі та зоогієни с.-г. тварин, к.с.-г.н.

В Україні поняття дистанційного навчання (ДН) належить до тих дидактичних понять, місце яких серед дидактичних категорій не є суворо визначеним. Цьому сприяла відсутність донедавна єдиної концепції ДН.

Деякі дослідники стверджують, що термін "дистанційне навчання" означає таку організацію навчального процесу, під час якого викладач розробляє навчальну програму, яка в основному базується на самостійному учінні студента. Таке середовище навчання характеризується тим, що студент, переважно, а деколи і зовсім відокремлений від викладача в просторі або часі,

водночас студенти і викладачі мають змогу вести діалог між собою і за допомогою засобів телекомунікації.

Дослідники підкреслюють [1], що не варто ставити знак рівності між ДН і заочним навчанням, оскільки ДН передбачає не лише розширення спектру носіїв інформації і засобів доступу до них, а й наявність постійного спілкування між викладачем і студентом через телекомунікаційні канали. Тому ДН вони розглядають як елемент навчального процесу інформаційно-освітньої системи віддаленого доступу, основаної на сучасних інформаційних технологіях.

Українські фахівці під час створення Українського центру дистанційної освіти погодилися під дистанційною формою навчання розуміти таку форму, яка використовує глобальні комп'ютерні комунікації і базується на індивідуальній роботі студентів з чітко підібраним навчальним матеріалом та активному спілкуванні з викладачами та іншими студентами.

Особливостями дистанційної форми навчання порівняно з традиційною звично вважають:

- **Гнучкість.** Студенти, які навчаються за дистанційною формою навчання, як правило, не відвідують регулярних занять у вигляді лекцій та семінарів, а працюють у зручний для себе час у зручному місці та в зручному темпі, що дає значну перевагу для тих, хто не може або не хоче змінити свій зручний ритм життя. Кожний може вчитися стільки, скільки йому особисто необхідно для засвоєння предмета й отримання необхідних заліків з вибраних курсів, що забезпечує принципово новий доступ до освіти за умов збереження її якостей.

- **Модульність** (або модульний виклад навчального матеріалу). В основу програми ДН закладено модульний принцип. Кожна окрема дисципліна або низка дисциплін, що їх освоїли студенти, створюють цілісне уявлення про відповідну предметну сферу. Це дає змогу з переліку незалежних навчальних курсів формувати навчальний план, який відповідає індивідуальним або груповим потребам.

- **Паралельність.** Можна поєднувати основну професійну діяльність з навчанням.

- **Віддаленість.** Відстань від місця перебування того, хто навчається, до навчального закладу (за умови якісної роботи зв'язку) не є перешкодою для ефективного освітнього процесу.

- **Асинхронність.** У процесі навчання і той, хто навчає, і той, хто навчається, можуть реалізовувати технологію навчання та учіння незалежно в часі, тобто за зручним для кожного розкладом і в зручному темпі.

Масовість. Кількість студентів дистанційної форми навчання не є критичним параметром. Вони мають доступ до багатьох джерел навчальної інформації (електронні бібліотеки, бази даних), а також можуть спілкуватися один з одним і з викладачем через засоби зв'язку або за допомогою інших засобів інформаційних технологій.

- **Рентабельність.** Йдеться про ефективність ДН. Середня оцінка зарубіжних і українських освітніх систем ДН засвідчує, що вартість їх при-
ближно на 50% дешевша, в основному завдяки ефективнішому використанню

наявних навчальних площ і технічних засобів інформаційних технологій, а також більш сконцентрованому змісту навчальних матеріалів та орієнтованості технологій ДН на значну кількість студентів

■ Статус науково-педагогічного працівника. Йдеться про нову роль викладача, коли він виконує такі функції, як координація пізнавального процесу, корекція курсу, який вивчають, консультування, керівництво навчальними проектами і т. д. Взаємодія з тими, хто навчається, може здійснюватися і за допомогою електронної пошти, і під час безпосереднього контакту.

■ Статус студента. Точніше, нова роль того, хто навчається, або, як більш прийнято в системі ДН, слухача. Щоб пройти ДН, від нього вимагають особливої мотивованості, самоорганізації, працелюбності і необхідного початкового рівня освіти.

■ Нові інформаційні технології. У ДН використовують переважно нові інформаційні технології (комп'ютери, аудіо, відеотехніка, системи телекомунікації та ін.).

Список використаних джерел

1. Сайт Українського центра дистанційного навчання. www.distance-learning.com.ua.
2. Технологія створення дистанційного курсу: навч. посіб. / В.Ю. Биков, В.М. Кухаренко, Н.Г. Сиротенко [та ін.]; ред. В.Ю. Биков, В.М. Кухаренко. – К.: Міленіум, 2008. – 324 с.

ТЕХНОЛОГІЯ МОДУЛЬНОГО НАВЧАННЯ

Чижанська Н.В. – старший викладач кафедри годівлі та зоогієни с.-г. тварин, к б.н.

Проблема структурування змісту навчальних дисциплін за принципом модульності набуває актуальності та необхідності саме в умовах сучасної освіти, коли Україна підписала Болонську конвенцію, згідно з якою процес навчання у вищих навчальних закладах плануватимуть на основі кредитно-модульної технології організації навчання. Впровадження кредитно-модульної технології навчання передбачає реорганізацію традиційної схеми "навчальний семестр - навчальний рік, навчальний курс", раціональний поділ навчального матеріалу дисципліни на модулі й перевірку якості засвоєння теоретичного і практичного матеріалу кожного модуля, використання ширшої шкали оцінювання знань, вирішальний вплив суми балів, одержаних протягом семестру, на підсумкову оцінку.

Модульне навчання здійснюється за окремими функціонально-автономними вузлами, відображеними у змісті, організаційних формах і методах, тобто за модулями, призначення яких - розв'язати конкретне коло психолого-педагогічних завдань.

Модульне навчання сприяє комплексному аналізу та розв'язанню таких завдань:

- створення змісту навчання, здатного гнучко реагувати на конкретні умови навчання, потреби практики;
- стимулювання самостійності та відповідальності студентів;
- реалізація творчого потенціалу педагога, звільнення його від рутинних обов'язків;

■ здійснення якісного процесу навчання, у результаті якого досконало володіють знаннями, уміннями та навичками всі студенти або переважна більшість.

Пошук нових технологій навчання і продуктивне, ефективне їх впровадження у навчально-педагогічний процес різних типів навчальних закладів сприятиме забезпеченню високої кваліфікаційної підготовки майбутніх фахівців.

Список використаних джерел

1. Гризун Л. Е. Принципи проектування модульної структури навчальної дисципліни на засадах інтеграції наукових знань / Л. Е. Гризун // Пошуки важелів підвищення якості вищої освіти : зб. наук. праць / за заг. ред. Гребенюка Г.Є. – Харків : Стиль-Іздат, 2008. – С. 70–82.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Голик Б.Г. – лаборант кафедри фізичного виховання та спорту

Проблема пошуку ефективних шляхів для формування професійної компетентності майбутнього вчителів технологій є особливо важливою для вищих навчальних закладів. Адже так важко знайти вчителя, який би був дійсно майстром своєї справи. У процесі розвитку, навчання і виховання головну роль відіграє вчитель. У наш складний час нам стає все важче і важче жити, а нашим дітям – все важче і важче вчитись.

Це пов'язано з тим, що по-перше – в навчальних закладах не завжди достатні умови для навчання (наприклад нестача підручників, інновацій), по-друге – не вистачає висококваліфікованих вчителів, які б могли відповідати високому комунікативному, професійному, компетентнісному рівню в сучасних умовах освіти.

У зарубіжній педагогіці поняття «компетентність» і «компетенція» отожднюються. Так, в англо-українському словнику одному англійському competency (e) відповідають і компетентність, і компетенція: competency (e) – 1) компетентність; 4) юр. компетенція, правомочність, правоздатність; у тлумачному словнику зазначено, що компетентний (від лат. competens (competentis) – належний, відповідний) – 1) правосильний, що має повноваження; 2) який має достатні знання в якій-небудь галузі.

У Європейському словнику освіти компетенція визначається як сума знань, умінь та характерних рис, що дозволяє особистості виконувати певні дії. Е. Шорт розглядає компетентність під чотирма кутами зору: 1) поєднання вмінь, навичок поведінки та дій у межах певної діяльності; 2) поєднання знань, умінь, навичок у професійній діяльності без критеріїв оцінювання; поєднання тих самих елементів, але із застосуванням стандартів.

Саме в Законі України вказано що компетентність – це динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти. [1]

Проблема формування професійної компетентності досліджувалася вітчизняними й зарубіжними науковцями. Так, учені (В. А. Адольф, Т. Г. Браже, С. В. Будаков, С. Г. Вершловський, М. А. Галагузова, О. В. Добудько, І. Б. Котов, В. Ю. Кричевський, В. І. Маслов, Т. В. Новикова, Р. В. Овчарова, Л. Р. Соломко, Н. В. Харитонова) наголошують на необхідності розробки проблеми підвищення професійної компетентності вчителя в умовах багаторівневої професійної освіти. Інші дослідники (В. П. Беспалько, А. О. Вербицький, М. В. Кларін, Я. Л. Коломинський, Г. К. Селевко та ін.) пов'язують рішення проблеми професійного розвитку із технологічною організацією навчання. У зарубіжній педагогіці питанню формування професійної компетентності вчителя присвячені роботи Д. Бритела, Є. Джимеза, Р. Квасниці, В. Ландшеєр, М. Леннона, П. Мерсера, М. Робінсона та інших [2].

У розробках російських науковців, на нашу думку, заслуговують на увагу тлумачення А. Маркової та Н. Кузьміної.

Так, у своїх дослідженнях А. Маркова характеризує зміст професійної компетентності педагога процесуальними і результативними показниками й визначає професійну компетентність фахівця як здатність та готовність виконувати особисту професійну діяльність [3].

Н. Кузьміна розглядає професійно-педагогічну компетентність педагога за фахом і визначає її як сукупність умінь педагога як суб'єкта педагогічного впливу особливим чином структурувати наукове і практичне знання з метою найкращого вирішення педагогічних завдань [4].

Умовами успішного формування професійної компетентності є: формування світогляду та спрямованості особистості, на основі яких відбувається засвоєння студентами знань і умінь; розвиток професійних здібностей та професійно значущих рис особистості в контексті набуття педагогічного досвіду; індивідуально-диференційований підхід до студентів у навчальному процесі.

Необхідною передумовою створення нових технологій в процесі підготовки майбутнього вчителя є оновлення теоретико-методологічної бази цього процесу, від ідейного задуму моделей до виготовлення проектної продукції. Такий підхід потребує активного освоєння сучасних наукових засобів проектування і моделювання, що склалися на стику фундаментальних та прикладних наук.

Сучасні тенденції в рамках оновленого змісту освітньої галузі "Технології", щодо проблеми розвитку творчого потенціалу особистості майбутнього викладача вимагають суттєвих змін за умов професійної підготовки майбутніх вчителів технологій у тому числі й до моделювання та проектування освітнього простору.

Окремі напрямки теорії та методики навчання обслуговуючої праці досліджені у роботах О.П. Гнеденко, О.В. Лихолат, С.П. Павх, О.Л. Плуток В.І. Перегудової, Т.В. Тхоржевської, Л.М. Шпак, Н.В. Слюсаренко Н.В. Дубової, Т.В. Кравченко, Т.А. Сиротенко, Л.М. Хоменко та ін.

Останнім часом в центрі уваги психолого-педагогічної науки знаходиться вивчення особливостей і можливостей людини, умов цілеспрямованої дії на розвиток її творчого потенціалу, створення повноцінного навчаючого й розви-

ваючого середовища. Саме на це спрямована головна мета освітньої галузі "Технології" [5].

Але на сьогодні підготовка майбутніх вчителів технологій навчання суттєво відстають від вимог освітньої галузі "Технологія", а це вимагає корінного перегляду підходів до оновлення змісту їхньої професійної і методичної підготовки.

Моделювання та проектування є важливим компонентом професійної підготовки майбутнього вчителя технологій. Такий вид діяльності тісно пов'язаний з розвитком науково-технічного прогресу, до того ж зв'язок цей двосторонній: з одного боку, технічні й наукові відкриття дають могутній поштовх для творчості, з іншого боку – ідеї дизайнерів надихають учених на пошук нових матеріалів і технологій. Таким чином, вони зв'язують у єдиний вузол художню, науково-технічну й індустріально-технологічну культуру, забезпечуючи цілісність сучасної цивілізації. Тому майбутні вчителі технологій повинні не тільки мати достатні знання в спеціальних галузях (техніка, психологія, ергономіка, естетика), але й на високому професійному рівні володіти знаннями щодо закономірностей побудови об'ємно-просторових структур; відпрацьовувати теорію художнього конструювання; володіти костюмографічною мовою; вести дослідницький пошук, займатися науково-методичною роботою.

Саме формування професійної компетентності майбутніх вчителів технологій в освітньому середовищі вищого навчального закладу на основі широкого використання дидактичних, комунікативних, практикологічних, особистісно розвивальних технологій, методик і практик покликана забезпечувати інтелектуальний, професійний ріст та розвиток майбутнього учителя.

Отже, цілі, зміст і технології в наявній освітній практиці багато в чому не відповідають сучасним вимогам і не можуть забезпечити своєчасну й адекватну підготовку майбутніх учителів технологій у вищому навчальному закладі, що стрімко наближається. Тому одним із основних стратегічних завдань вищих навчальних закладів є адаптація до швидко мінливих зовнішніх умов і надання можливості для самореалізації інтелектуально розвиненої особистості, для формування її професійної компетентності.

Список використаних джерел

1. Закон України. Про вищу освіту (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст.2004) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
2. Формування професійної компетентності в майбутніх учителів іноземних мов : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.04 [Електронний ресурс] / В. В. Баркасі ; Південноукр. держ. пед. ун-т імені К. Д. Ушинського. — Одеса, 2004. — 21 с. — укр. — Режим доступу: <http://www.lib.ua-ru.net>. — Назва з екрану.
3. Психологические критерии и ступени профессиональности учителя // Педагогика. - 1995. - № 6.
4. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения. — М.: Высш. шк., 1990. — С. 90.
5. Методика організації проектно-технологічної діяльності учнів на уроках обслуговуючої праці / [Бербец В. В, Дубова Н. В., Коберник О. М та ін.] ; за ред. О. М. Коберника. — Умань, 2003. — 92 с.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ВНЗ ЯК ОСНОВА ЯКІСНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ СПЕЦІАЛІСТІВ

Кузьменко Л.М. – доцент кафедри технології переробки продукції тваринництва, канд. с.-г. наук

Яким повинен бути науково-педагогічний працівник вищого навчального закладу, щоб здійснювати якісну підготовку студентів? У якій мірі безпосередньо науково-практична підготовка та педагогічна майстерність викладача формують його як такого? Що має перевагу?

Звертаючись до визначення цього учасника освітнього процесу Законом України «Про вищу освіту» [1], науково-педагогічні працівники – це особи, які за основним місцем роботи у вищих навчальних закладах провадять навчальну, методичну, наукову (науково-технічну, мистецьку) та організаційну діяльність. Ці посади можуть займати особи, які мають науковий ступінь або вчене звання.

Дійсно, що лише людина, яка пройшла тернистий (частіше усього) шлях здобуття наукового ступеня, може в подальшому бути викладачем-професіоналом. Навчання в аспірантурі вимагає від людини всебічного розвитку, наукового пошуку та вміння ставити перед собою завдання та вдало їх вирішувати. Багато здобувачів, зіштовхнувшись з проблемами, а, можливо, не маючи достатньо терпіння і наполегливості, сходять з дистанції напівдороги. Уже на цьому етапі відбувається «природній відбір».

Був час, коли на навчання до аспірантури можна було вступати лише після кількарічного стажу на виробництві. Звичайно, до цієї вимоги можна відноситися двояко, знайти плюси й мінуси. Але, беззаперечно, досвід роботи працівника на виробництві перед здобуттям наукового ступеня порівняно з відсутністю такого у випускника вищого навчального закладу дає неабиякий аванс. У деякій мірі відсутність досвіду роботи на виробництві перед вступом до аспірантури викладач може компенсувати регулярними стажуваннями на підприємствах і організаціях.

Формування викладача починається під час навчання в аспірантурі. Кожен з нас значну частину часу присвятив не лише проведенню експериментів за темою дисертаційної роботи, а й вивченню філософських аспектів досліджень. Крім того, необхідно було оволодіти термінологією та поглибити знання з іноземних мов, аби вільно працювати з джерелами інформації та переймати передовий досвід закордонних вчених.

Робота над дисертацією спонукає здобувача наукового ступеня визначати мету, формувати завдання для досягнення поставленої мети, вирішувати ці завдання та робити відповідні висновки. У процесі навчання людина паралельно з поглибленим вивченням певного питання відповідної галузі, виконанням досліджень збагачує свій кругозір, накопичує досвід та примножує організаційні здібності.

Беззаперечно, що здобуття людиною наукового ступеня є лише основою, першою сходинкою у формуванні викладача-професіонала. Не всі «володарі» диплома можуть однаковою мірою передавати свої знання і вміння сту-

дентам. Багато вчених продовжують свій трудовий шлях на науковій ниві у науково-дослідних інститутах.

Викладач вищої школи не повинен зупинятися на досягнутому, постійно працювати над собою. Професійна зайнятість включає, крім основної – навчальної, ще декілька видів робіт. Наукова робота є невід’ємною її складовою. Проведення досліджень, оволодіння новими методиками, вивчення інноваційних технологій, участь у наукових конференціях, семінарах, підготовка статей до наукових видань відточує майстерність викладача.

Науковій роботі викладацького складу вищих навчальних закладів відводиться значна роль і в новому Законі України «Про вищу освіту». Передбачено впровадження диференційованого підходу до розподілу навантаження викладача, що надає можливість за потреби більше часу приділяти науковій роботі. Щоправда, для цього необхідно посилити матеріально-технічне забезпечення, оскільки в деяких галузях, наприклад, в тваринництві, переробній промисловості та ін., одного бажання займатися науковими дослідженнями мало, вони вимагають спеціалізованих лабораторій, обладнання.

Схиляюсь до думки, що до роботи у сфері освіти, як і медицини, людина повинна йти за покликом душі. Потрібно мати, насамперед, бажання передати свої знання, навчити студента, а не просто йти на роботу. Педагогічна майстерність відшліфовується роками. Це результат копіткої праці над собою.

Отже, тільки викладач, який пройшов шлях становлення у науковому світі та перебуває у творчому пошуку, постійно займається самоосвітою та має здібності передавати свої знання студентам, може бути ланкою у ланцюзі якісної підготовки спеціалістів.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про вищу освіту» [електронний ресурс] / Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 37-38, ст. 2004. – Режим доступу <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

СЕКЦІЯ КАФЕДРИ ФІЛОСОФІЇ, ІСТОРІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ

ПРОФЕСІЙНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧА НЕОБХІДНА ОСНОВА ТЕОРЕТИЧНОГО ТА ПРАКТИЧНОГО ОСВОЄННЯ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ.

Васько К.С. – ст. викладач кафедри філософії, історії та педагогіки

В умовах модернізації системи освіти в Україні особливої актуальності набуває проблема розвитку професійної майстерності викладачів вищої школи.

В епоху новітніх інформаційних технологій, в період розвитку дистанційного навчання, пріоритетним джерелом систематизованої передачі знань, їх незамінним ретранслятором є викладач, який забезпечує високу якість освіти. Це зумовлює потребу педагога в постійному самовдосконаленні, саморозвиткові, підвищенні своєї професійної майстерності. У контексті цієї проблеми особливий інтерес становить формування педагогічної майстерності.

На сучасному етапі розвитку освіти вищому навчальному закладу потрібен викладач лабільний, спроможний до саморозвитку й самовизначення в ситуації, яка постійно змінюється, відкритий до соціального замовлення освіти, готовий до самовдосконалення, якісної, майстерної реалізації знань, умінь та навичок у професійній діяльності.

У Національній доктрині розвитку освіти зазначено, що ефективна підготовка працівників є одним із центральних завдань вищої школи, керуючим принципом державної освітньої політики. Особлива увага відводиться викладачам вищих навчальних закладів, які покликані вирішувати складний комплекс питань у системі відтворення кадрового потенціалу освіти, формування творчого та успішного фахівця, впевненого у своїх знаннях, активного, комунікабельного.

Сучасний викладач повинен уміти сам і навчити студентів засвоювати знання, критично осмислювати здобуту інформацію, прагнути до самовдосконалення, наукового пошуку, творчої активності. Йдеться про професійну майстерність викладача вищої школи.

До обґрунтування особливостей та закономірностей формування професійної майстерності звертають свої наукові зацікавлення В. Андрущенко, І. Зязюн, О. Пехота, І. Підласий, С. Сисоєва, М. Пащенко. Проблеми активізації пізнавальної діяльності в процесі навчання присвячені дослідження таких учених: Т. Алексеєнко, А. Алексюка, В. Лозової, О. Савченко, М. Мамутова, Г. Щукіної, О. Пометун, Л. Пироженко, О. Комар та ін. Під професіоналізмом розуміється високий рівень кваліфікації й професійної компетентності, висока підготовленість до виконання завдань професійної діяльності, можна зробити висновок про те, що високий рівень професіоналізму дозволяє людині досягти значних якісних і кількісних результатів праці при менших витратах фізичних і розумових сил на основі використання раціональних прийомів виконання робочих завдань [4]. Професіоналізм фахівця проявляється в систематичному підвищенні кваліфікації, творчій активності, здатності продуктивно задовольняти зростаючі вимоги суспільного виробництва й культури, в особистісному вдосконаленні, що включає самоосвіту й самовиховання. Важливо щоб у викладача в процесі професійного становлення сформувалися: педагогічна спрямованість, адекватна соціальної ситуації розвитку; педагогічні по-

зиції, які не суперечать еталону особистості й діяльності викладача вищої школи відповідно до сучасних вимог суспільства й професійного співтовариства; індивідуальний стиль діяльності, що виступає показником високого рівня професіоналізму й педагогічної майстерності; особистісно-ділові якості, затребувані в педагогічній професії (академічні знання, високий рівень самоконтролю, відповідальність, сумлінність, чесність, наявність адекватної самооцінки, креативність, соціально-психологічна компетентність, культура поведінки й т.д.). Педагогічна майстерність — вияв високого рівня педагогічної діяльності. Педагогічна майстерність викладача вищої школи розкривається в ефективній навчальній діяльності студента. Майстерність педагога «можна розглядати як найвищий рівень педагогічної діяльності» (якість результату), як вияв творчої активної особистості педагога (психологічний механізм успішної діяльності). Педагогічна майстерність розглядається як високий рівень оволодіння педагогічною діяльністю, який досягається на основі глибоких професійних та загальних знань, певного досвіду, умінь та навичок і творчого підходу, що забезпечує її успішність. Досягнення педагогічної майстерності обумовлюється наявністю у педагога комплексу професійних знань, широкого кругозору, сформованої педагогічної свідомості, професійно значущих особистісних якостей та великого досвіду роботи [2]. За визначенням І.Зязюна, педагогічна майстерність – це комплекс якостей особистості, що забезпечує високий рівень самоорганізації професійної діяльності педагога [5].

Головними складовими педагогічної майстерності є такі компоненти:

- професійна спрямованість;
- професійне знання предмету, методики його викладання;
- педагогічні здібності;
- педагогічна техніка [2].

Методи професійної діяльності студенти опановують, насамперед, у процесі соціологічних практик.

Оволодіння методом професійної діяльності означає здатність орієнтуватися у його предметно-нормативному змісті; знання його засобів, інструментів, уміння користуватися ними, використовувати набуті знання на практиці; оволодіння відповідними процедурними методами; вміння правильно використовувати метод та передбачати результат його застосування. Вивчаючи курс соціології, студенти аграрної академії, крім загальних знань про суспільство, знайомляться з практичною соціологією, а саме, організують і проводять соціологічні дослідження.

Метою соціологічних досліджень є набуття студентами умінь та навичок дослідницької роботи, досвіду проведення соціологічного дослідження, що включає весь комплекс науково-дослідницьких робіт від розроблення програми до написання наукового звіту.

Організація соціологічного дослідження як певна форма навчального процесу має свої специфічні завдання:

- закріплення знань із програмування та організації соціологічного дослідження ;
- закріплення знань із методології та методів збору, обробки та змістовного аналізу соціологічної інформації;

- надбання вмінь і навичок із формулювання науково обґрунтованих висновків та практичних рекомендацій, з написання та оформлення наукового звіту за результатами емпіричного дослідження

- закріплення практичних знань та поглиблення навичок роботи з комп'ютером, інтерпретації та аналізу соціологічної інформації;

- розвиток творчої наукової ініціативи студента-практиканта; набуття навичок роботи в дослідницькому колективі під час організації та проведення соціологічного дослідження.

Як відомо, дослідницька праця передбачає використання широкого комплексу методів, відпрацювання яких значною мірою відбувається під час практичної роботи студента. Уміння використовувати набуті знання на практиці.

Про співвідношення професійної компетентності і педагогічної майстерності вичерпну відповідь дав А.С. Макаренко. Відкидаючи твердження про повну залежність педагогічної майстерності від уроджених особливостей і задатків, він доводив її зумовленість рівнем професійної компетентності. А.С. Макаренко вважав, що педагогічна майстерність – це високе мистецтво навчання й виховання, яке постійно вдосконалюється, доступно кожному педагогові, в основі його лежать професійні знання, вміння й здібності [3]. Педагогічна майстерність, заснована на вміннях, кваліфікації, на його думку, – це знання педагогічного процесу, вміння його побудувати, надати руху [1]. Розвивається вона на основі практичного досвіду.

Список використаних джерел

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи : Методичний посібник для студентів магістратури / Вітвицька С.С. – Київ : Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
2. Занина Л.В. Основи педагогического мастерства / Занина Л.В., Меньшикова Н.П. – Ростов н/Д : Феникс, 2003. – 288с.
3. Макаренко А. С. Соч. в 7 т. – М.: Академия пед. наук Рефер, 1958. – Т.5. – 558 с.
4. Кузьмина Н.В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения. - М., 1990. – 119с.
5. Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи [За ред. І.А. Зяюна]. – К. : Віпол, 2000. – 636 с.

ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ У ВНЗ

Ільченко А. М. – доцент кафедри, к.пед.н., доцент

Постановка проблеми та її актуальність. Стратегічними завданнями реформування й удосконалення вищої освіти в Україні наразі залишається якісна професійна підготовка майбутніх спеціалістів, формування освіченої, гармонійно розвиненої, творчої особистості, здатної до самоосвіти, саморозвитку та самовдосконалення. Вирішення цих завдань вимагає розроблення і наукового обґрунтування змісту й методики організації навчально-виховного процесу у ВНЗ. Тому сучасні науковці й практики зосереджують увагу на пошук інноваційних технологій навчання, що допомагали б якісно засвоювати навчальний матеріал, забезпечували всебічний розвиток особистості студента, сприяли його самовираженню. Пріоритетними технологіями є: модульно-рейтингова технологія навчання, технологія проблемного та групового навчання, ігрові технології, новітні інформаційні технології, технологія дистанційного навчання, технологія розвивального навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теорія розвивального навчання створена відомими педагогами минулого І. Песталоцці, А. Дістервег,

К. Ушинським та ін. Її наукове обґрунтування подано в працях Л. Виготського. Подальший розвиток дана теорія отримала в експериментальних роботах Л. Занкова, Д. Ельконіна, В. Давидова, Н. Менчинської та ін. У їхніх концепціях навчання і розвиток постають як система діалектично взаємопов'язаних сторін одного процесу.

Питання розробки та впровадження розвивальної технології навчання в сучасній педагогічній науці висвітлюються у працях науковців А. Дусавицького, С. Максименка, В. Репкіного, С. Семенець, Н. Тализіної та інших психологів і педагогів. На їхню думку, впровадження технології розвивального навчання, в основі якої лежить орієнтація не лише на самі знання, а й на принципи й методи одержання нових знань, є одним із можливих шляхів досягнення якісного вищого рівня освіти.

Мета дослідження. У зв'язку з цим, метою даної тези є висвітлення особливостей впровадження розвивальної технології навчання у вищій школі.

Для досягнення поставленої мети необхідно було вирішити наступні завдання: проаналізувати технологію розвивального навчання та розкрити значення її впровадження в навально-виховний процес ВНЗ.

Основними методами вирішення поставлених завдань були: вивчення психолого-педагогічної, методичної літератури з обраної проблеми, аналіз та систематизація теоретичних даних, практичного досвіду.

Викладення основного матеріалу. Як визначається в педагогічній літературі, технологія навчання – це упорядкована сукупність і послідовність методів і процесів, що забезпечують реалізацію проекту дидактичного процесу й досягнення діагностованого результату [4]. Технологія розвивального навчання забезпечує не лише повноцінне засвоєння тими, хто навчається знань з певних дисциплін, умінь і навичок, але й безпосередньо впливає на формування їх особистості [1; 3].

Поняття «розвивальне навчання» змістовно узагальнено Д. Ельконіним і В. Давидовим, а саме:

- розвивальне навчання це новий спосіб (тип, епоха) в педагогічній практиці і науці, що іде на зміну пояснювально-ілюстративному способу (типу, епосі);
- розвивальне навчання враховує й використовує закономірності розвитку, пристосовується до рівня й особливостей індивідууму;
- у розвивальному навчанні педагогічний вплив випереджає, стимулює, спрямовує і прискорює розвиток спадкових даних особистості;
- у розвивальному навчанні людина є повноцінним суб'єктом діяльності;
- розвивальне навчання спрямоване на розвиток всієї сукупності якостей особистості;
- зміст розвивального навчання дидактично побудований за логікою теоретичного мислення (провідна роль теоретичних знань, узагальнень, дедукція, змістова рефлексія);
- розвивальне навчання здійснюється як цілеспрямована навчальна діяльність, у якій той, хто навчається свідомо ставить цілі і завдання самозмінюватися і творчо їх досягати;
- розвивальне навчання здійснюється шляхом розв'язання навчальних завдань;
- розвивальне навчання - це колективна діяльність, діалог-полілог, ділове спілкування;

- оцінювання результатів розвивального навчання здійснюється з погляду суб'єктивних можливостей того, хто навчається [2].

Отже, основою розвивальної технології навчання є ідея про розвиток людини як суб'єкта особистої діяльності. Зміст, принципи, методи й прийоми розвивального навчання у ВНЗ спрямовані не лише на засвоєння конкретних знань, а й на ефективний розвиток пізнавальних можливостей студента (сприймання, мислення, пам'яті, уяви тощо). Розвивальне навчання можливе за такої організації навчального процесу, коли студенти самостійно осмислюють матеріал, запам'ятовують, творчо застосовують його в нестандартних умовах. Важливим компонентом навчальної діяльності при використанні даної технології є навчальне завдання. Студент повинен знати мету завдання, за допомогою яких дій та за яких умов потрібно виконувати його, які засоби необхідно використовувати при цьому.

Для ефективного здійснення розвивального навчання викладач повинен враховуючи завдання навчальної програми, запропонувати студенту такі види діяльності, які б викликали в нього найбільший інтерес, можливість самостійно визначити інтенсивність та обсяг своєї діяльності.

Ефективність розвивального навчання підвищується за умови використання на лекційних та семінарських заняттях проблемного викладу навчального матеріалу, частково-пошукового і дослідницького методів навчання. Сприяє розвитку студентів і застосування різних видів самостійної роботи (робота з науковою літературою, підготовка реферативних доповідей з мультимедійними презентаціями, виконання навчальних завдань, вправ, написання творів, есе, розв'язування задач, спостереження тощо).

В процесі впровадження технології розвивального навчання викладачу важливо враховувати особистісні особливості студентів, зацікавленість їх навчальним предметом, формувати в них мотиви навчально-пізнавальної діяльності, культуру розумової праці, вміння самостійно регулювати власну розумову діяльність.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, проблема впровадження технології розвивального навчання у вищій школі залишається й понині актуальною в педагогічній науці. Практика доводить, що таке навчання відповідає сучасним вимогам удосконалення вищої освіти, сприяє гармонійному розвитку особистості кожного студента, розв'язанню проблеми мотивації, активізації та диференціації навчальної діяльності. Предметом подальших досліджень є проблема реалізації концепції розвивального навчання в професійній підготовці фахівців аграрної сфери.

Список використаних джерел

1. Выготский Л.С. Педагогическая психология. / Л.С. Выготский. – М.: Просвещение, 1991. – 480 с.
2. Давыдов В.В. О понятии развивающего обучения / В.В. Давыдов // Педагогика. – 1995. – № 1. – С.29.
3. Максисенко С.Д. Пропозиції щодо реалізації «Закону про освіту» / С.Д. Максименко // Вісник Харківського національного університету. – 2000. – № 493. – С. 10-14.
4. Чайка В.М. Основи дидактики / В.М. Чайка. – К.: Альма-Матер, 2011. – С. 87.

Наукове видання

МАТЕРІАЛИ

**46-ї науково-методичної конференції
“Науковий та педагогічний професіоналізм
викладачів ВНЗ як основа надання студентам
якісних освітніх послуг”**

Підп. до друку 13.02.2014. Формат 60x90¹/₁₆. Папір газетний.
Ум. друк. арк. 12,2. Обл.-вид. арк. 13,5. Тираж 100 пр. Зам. 28.
Гарнітура Times New Roman Cyt.

Видання та друк – Редакційно-видавничий відділ Полтавської державної аграрної академії
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №2174 від 26.04.2005 р.
Адреса: 36003, м. Полтава, вул. Сковороди, 1/3.